Th. O. Krabbe.

Bidrag

til

den oehlenschlägerske Literaturs Historie.

Andet Bind.

Forlagt af Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

Trykt hos J. H. Schultz.

1868.

III.

Polemiske Digte.

1.

Til Recensenten af mine Poesier.

See Kbhns Lærde Efterretninger, Nr. 21 og 22.

Med Complimenter vi veed
Ingen Besked,
Dem kan vort Hierte undvære
At lære.

Thomas Thaarup.

Naar du om mine Digte snakker,
Som om jeg trykte Almanakker,
Da blier min Harme ikke stor;
Jeg svarer ikke med en Stavels',
Thi Pavels var ei længer Pavels,
I Fald han skrev med andre Ord.

At i Romancerne du hytter
Dig for at see Naturens Myther,
Det kan jeg forestille mig.
Jeg vil ei give dig Forklaring,
Thi selv udi min Aabenbaring
Jeg mystisk vilde synes dig.

Henrevet af Naiviteten,
Skiøndt du endnu har ikke seet'en,
Tiecks Digteraand du grumt medtaer.
Det vil vi hurtig overile,
Det tvinger mig — høist til at smile
Og tænke paa din egen, Faer!

At Shakspeare, skiøndt han havde Hierne,
Var uden Smag, det troer jeg gierne:
Han skrev vist ei slig Recension;
Han vilde studse ved at smage
Paa Smagen nu i vore Dage,
Den ubehøvlede Patron.

At Göthe du i dine Feider
Sentimentalitet bebreider*),
Er velgiort, han behøver Raad.
Det forekommer mig ret lige
Som Vandet vilde Ilden sige:
„Min Herre! De er alt for vaad.“

At jeg som vild Barbar dig skrækker,
Naar Sturlesøn jeg foretrækker
For Lafontaines Smøreri,
Og Heldenbuch mig bedre smager
End vore Dages Pandekager;
Det vil vi ganske gaae forbi.

*) I: Der König in Thule.

At du erkiender bedst og rettest,
Hvad jeg erkiender selv for slettest,
Det giør vel Fleer i Axelstad.
Min Bog dig bedre vilde smage,
Hvis der var flere Fødselsdage;
Du er en Ven af Melkemad.

At det, som du kan ikke lide,
Jeg mener nemlig her det Hvide,
Er hyppigt i min Poesie,
Det kommer deraf, seer du, ene,
At jeg er meget for det Rene,
Og ækles over Svineri.

At du mig troer Homers Foragter,
Da ei med affecteerte Fagter
Jeg synger metrisk Kragemaal;
At du kan ingen Blanding skue
Af Nordens Kraft med Sydens Lue,
Det lider jeg med rolig Taal.

Men naar du slipper reent Poeten,
Og hilser paa Moraliteten,
Saa maa jeg hilse dig igien,
Fordi det kunde Skade stifte
At stande aabenbare Skrifte
Som ubesindig Frækheds Ven.

Hvis altsaa du vil laane Øre,
Saa skal du hurtig faae at høre

En Distinction, slet ikke fiin:
Man ei Moraliteten laster,
Fordi godt Folk man forekaster
Sin fade Snak om den, Faer min!

At sige: „Peer, det skal du giøre!"
Det skikker sig, det laer sig høre,
Dertil vist trænger mangen Peer;
Men griber du den gyldne Lire,
Da maa du ei med Strængen fire
Og langt fra ikke peere meer.

Det blev den sande Digter givet
At see Naturen, skue Livet
I al sin Glands og Herlighed;
Den Gud, hvis Blik i Alt fremtrænge,
Udtaler sig ved Harpens Strænge
I vrimlende Mangfoldighed.

Da spørges ei om Skielmer, Luxer,
Om Mads bør stiæle Christens Buxer,
Om Nille dele bør sin Grød,
Om Claus bør sidde paa sit Kammer
Og flæbe over Næstens Jammer;
Thi det er Poesiens Død.

Et Liv, som det, du fik at skue,
Du skabe skal, og det skal lue
I Evighedens rene Glands.
Det er det Maal, hvortil jeg sigter,
Det kalder jeg at være Digter
Og at fortiene Daphnes Krands.

Til Værge for den spæde Lire
Blev Persiflage og Satire
Nedlagt i Skialdens kiække Bryst.
Ham idel Hindringer omgiver,
Han nødes, Svøben svunget bliver —
Troer du, han snerter til med Lyst?

O nei! Tidt nær ved at forsage
Han mindes Nords og Grækers Dage,
Da Alle hørte Skialden froe,
Da ei for Enkelte blev skrevet,
Da i een Verden kun han leved,
Og ikke — ak! som nu — i to.

I Stormen staaer den unge Rose
Midt i en døsig Taage-Mose;
Derfor afledes Vandets Gang.
Sig golde Urter sammenklæbe,
De spæde Knopper plumpt at dræbe;
Og derfor lyder Leens Klang.

Saaledes har jeg nu, min Herre!
Sagt det, som kunde siges værre,
I vante Sprog, i Poesie,
Da ei jeg vilde tie stille,
Og langt fra heller ikke vilde
Nedlade mig til Kiævleri.

Hvis dette du vil recensere,
Om „langt fra ikke peere mere",
Om „Stavels", som du finder snavs,
Da skal du ikke dig bemøie,
Jeg seer det med mit eget Øie;
Lad altsaa være, kiære Claus!

2.

Svar til Baggesen paa hans Brev: Noureddin til Aladdin.

Den raske Yngling giærer i personlig Strid.
Sig Manden yttrer rolig i sit modne Værk,
Foragtende det Rusk og Slud, der slører kun
Hans Himmel, uden at velsigne Jorden med
En frugtbar Regn; og i sin Gienstand ganske tabt
Han skuer ene sin Personlighed i den.

Men naar en ædel, en beslægtet skiøn Natur,
Ei pøbelplump, men i et Kunstens Værk, der let,
Liig Sommerfuglen, flagrer om hans Individ,
Opfordrer ham sin egen Sag at tale — da
Fremskynder ingen Vredesbrusen, ingen Harm,
Men Pieriden fra Parnasset selv ham til
At røre Lyrens gyldne Stræng til æsket Svar.

Om i din Roes og Mening om mit Digterkald
Du Ret har eller Uret, maae de Mægtige
Hist i Olymp, fra hvilke Gaven skienkes kun,
Voldgifte. Himlen sender for en føie Tid
Jordklimpen Gnisten af sin Ild; de korte Blus
Er kun et Laan, ei Støvets Eiendom; sit Laan
At nytte, saa med Renter atter freidig han
Gienhænde kan det Giveren, naar høitidsfuld
Dybt Livets Midnatsklokke slaaer sit tolvte Slag,
Er Mandens Værk, kun dette Værk hans Eiendom.

Derfor tilgiv, at Skialden, medens dig et Tak
Han for din gode Mening sender, hurtig sig
Begiver til hvad hans er og vedkommer ham.

Du spøger med min Ungdoms Bildelser. Var ei
Saa smukt dit Spøg, det vederqvæged uden Braad
Dog end, som Synet paa tilbagelagte Vei
En Vandrer, hvem Besværlighedens Overstand
Er nu en Vinding, hver oplevet Qval en Fryd.
Thi Øieblikkets hvasse Tiørn, der river grumt
Til Blods, imens den giennembrydes — neppe var
Den giennembrudt, saa stander den, betragtet af
Vor Eftertanke, venlig, som en Hække med
Erindrings hvide, torneløse Roser dækt.

Hvor er den Yngling med et varmt og aabent Bryst,
Der svæver ei ustadig, Bien liig, en Tid
Fra Blomst til Blomst, før udlært, som en Gartner snild,
Med Sindighed sin Urtekost han ordne kan?

Ei blot i Luften Stormen gaaer, ei under Jord
Kun buldrer Oprørslarm og Tvedragt; mere stærkt,
End i det grændseløse Hav, den vide Luft
Og Jordens Gruber, trykke Skyens Dunster sig
Som Menneskebedrifter mod hinanden tidt,
Og briste bort med rædsomt Knald — et Giogleværk!

Den Svage taber Modet. I en Ørk af Sand
Han finder sig; snart brændes han af Solens Blus,
Snart fryser Isfen, mens hans Lok for Stormen slaaer.
Et Chaos er ham Livets Kraft; og som et Vrag,
Der kastes om fra Field til Field, og tørner snart

Mod sorten Sky, snart gisper i et Afgrundssvælg,
Opløse sig hans Planker. Dødens kolde Sved
Indvælder, og et blytungt Liig han gaaer til Bunds.

Den Sunde giennemgaaer sin Storm; han trodser selv
Orcanens Vold, og med et kraftigt Øie glad
Han seer nu Skyen skille sig og vise frem
I dyben Grund et helligt Himmelblaa. Han seer,
Det var en Giæring, hvorfra Bacchus klar fremsteg,
En Aphrodite giennem Havets Sølverskum.
Han smiler ad den endte Strid, og mærker, at
Det var en Kamp, i hvilken Skiønheds Gudehær
Titanerne med Lænker bandt og undertvang.

Hvor kiær, o Digter! derfor var din Røst mig, da
Den mindte mig, at ogsaa jeg har tumlet i
Den vilde Malstrøm, uden dog at bores ned;
At Skyllas og Charybdis' formeløse Klump
Nær havde slugt mig; at Sireners falske Sang
Mig havde misledt, hvis ei Maanen i min Nat
Til Strandens hvide Knokler havde varselstraalt.

Mørk, grumset er de unge Dages vilde Flod;
Men frem af spæden Skabnings barske Chaos-Mulm
Staaer Mandens Verden; bløden Leer, som ikkun først
Tilfældig formtes, størkner sig med Aar og Dag,
Og danner fast umærkeligt den faste Strand.
Da speiler Blomsterflokken sig med Foraarssmiil
I Floden; hvad tilforn kun var et dunkelt Grums,
Bundfalden, glindser nu fra Grund — et Sølversand.

Et helligt, høist ærværdigt Syn, naar Alting staaer
I Flor, og Himlen smiler i en rolig Dag,

At skue, hvordan Hensigt og Tilfældighed
Sig møde, sig forene broderligt; hvordan
Nu sindrig Flid og Arbeidslyst har smykket ud
Med Frihedsblomster Stranden, hvis Udtungninger
Var Skiebnens, Øieblikkets Værk.

Men hvilken Mand
Faldt paa at spørge, naar han skued Herthas Ø,
I Friggas blomstervirkte, grønne Silke smykt:
„Hvi gaaer du hisset pludselig saa vældig frem?
Her alter ind? Hvi bøier du dig rund ei til
En regelmæssig Cirkel?“

Kun et sauget Bræt
Sig sømmer den mechanisk knap tilmaalte Form;
Frit Organismen i sit raske Liv forsmaaer
Den smaalige Bestemtheds Præg, og Tapperne,
Der uvilkaarligt synes kun at rage frem,
Indgribe dybt og sikkert i det store Hiul,
Som intet Øie skuer.

Derfor feiler den,
Som altid Eet vil overalt gientaget see;
Som vil, at al Bevægen sig kun yttre skal
I den af ham bestandig foretrukne Tact.
Han glemmer uviis, denne Tact er høiest selv
Eet Slag kun i den store Rhythmus-Harmonie,
Der fortbevæger Kloden med Bedrifterne.
Han feiler, som et eengang tilvant eget Snit
I Kunsten kræver; thi den unge Verden vil
Med egen Lyst sig yttre paa sin egen Viis,
Og ikkun Stivhed holder paa sit Ludvigshof,

Mens rasken Yngling kaster falske Pudderhaar,
Og lader fri den dunkle Lok om Skuldre slaae.

Deri bestaaer den Vises Daad, at med et klart
Og kraftigt Blik, som Solens, naar den overseer
Sin Jord, han blidt betragte kan hver Spires Gang,
Ei fordomsfuld indtaget for en særskilt Art
Og mod en anden fiendtlig stemt, men broderlig,
Som Christus, der det Gode, hvor det fandtes, om
Hos Samariten, om hos Vennen, naar det kun
Var godt, med Glædestaarer fro erkiendte. Slig
Henriver med sin Aabenbaring hvert et Bryst,
Og har Disciple, uden med Partiskheds Aand
At egge Secten hadelig mod Sect til Strid.

Længst efter Døden virke de med Trolddomsmagt
Igiennem Runen i den store Chronik; stærkt
Har deres Retsind rystet mig, og Billighed
Har mig Homer og Christus, Herodot, Socrat,
Cervantes, Shakespeare, Luther, Lessing, Schiller og
Den endnu levende, den ædle Goethe lært.

Hvad ivred du dig da imod? Har i mit Digt
Jeg viist eensidig Stræben? viist Personlighed?
Og er det ei en frugtbar Ø, der venlig sig
Har opskudt efter Jordskiælvsnatten af sit Hav?
Er Digtet ei, hvad Digtet skal, en Blomsterkrands
Fra Østerland? Hvad har du mod det Brogede?
Maa, efter Morgnens Rusk og Slud og Taager ei
Regnbuen funkle farvestribet frem, til Tegn,
At vi faaer ingen Syndflod meer fra denne Kant?
Tør ei den muntre Ungdomskraft sig yttre fri,

Naar den med Ziir sig yttrer, med Anstændighed?
Er dette Spil et Laan fra Tydskland? Spøgte da
En Shakespeare aldrig Sommernatten hen? og steg
Hans Phantasier aldrig vældigt i en Storm?
Var Gozzi fra Germanien? Er dette Land,
Det skiønne, vidtudbredte, kun en sandig Ørk,
Som intet meer Beundrings=, Hyldingsværdigt har?
Dets Kunst en Pest for Landet? Snurrepiberi
Og Ranglemænd Thuiskons Barder, naar vi høit
Undtage hvo med Bifald ranglet har for dig?
Ha, Dannerdigter! kalder Sligt du Billighed?

Du finder barnlig=tøileløst, at mig en stor,
Beslægtet moden Genius, som rolig nu
I Hallen sidder, laurbærkront og hædret vidt,
Har dybt henrevet og begeistret? O, hvor streng!

Du kalder Efterligning, naar en Efterklang
Ind i min Harpes Strænge stundom sneg sig fra
En ældre Broders Guitar, liig et kort Besøg
I Aftenstunden af en kiærlig Ven? Hvor haardt!

Saalænge Jorden dreied sig om Solen, har
Hver sanddru Kunstner stadig fulgt sin Formands Fied,
Heel flittig, uforfængelig; sig vel bevidst,
At Kunst ei var et enkelt Væsens Daad og Værk,
Men at til Led sig broderligt maa slutte Led,
Saafremt fuldendes Kiæden skal. Saa gik det til,
Og Ingen frygted ængstelig, paa denne Viis
At tabe sin oprindelige Kraft, fordi
Han ei, som Hønen Egget, hæged den med Angst;
At tabe den, indsaae han, var at tabe sig,

Og sikker, saasom Jorden til sin Tyngselskraft,
Lod af en anden lige herlig, lige stærk
Og lige medfødt han sig drive vidt omkring,
Vel vidende, han kom tilbage. Saadan blev
Han Kunstner; og hvad tidlig ham Forbilled var,
Han tidt paa denne Viis langt oversteg. Hvo seer
I Perugino Rafael ei alt? Har ei
Den store Shakespeare efterfulgt sin Alders Værk
Saa tro, at ondt man skiller Fortidsaften fra
Hans Morgenrøde? Smiler ikke skielmsk og tørt
Moliere, Plautus giennem Holbergs Maske frem?
Klang aldrig giennem Ewald Klopstock, Ossian?
Ei Wessel, Voß og Wieland, Ven! igiennem dig?

Thi overlad det fade Egenkræmmeri
Til den saa kaldte faste Hverdags-Characteer,
Der altid holder paa den tørre Svamp, sit Jeg,
Med begge Hænder Dag og Nat, sig vel bevidst,
Faldt den i Verdenshavet, blev den pudelvaad,
Og skyndte, som en Karklud, evig sig til Bunds.

Hver modig Aand nedstyrter som en Svane sig
I Øieblikkets raske Bølger, dukker sig
Og pladsker sig med Munterhed, i det den veed,
At neppe har den hævet op det fulde Bryst,
Saa falder hver en Draabe fra de hvide Duun.

Kast Øiet hen paa Grækenland! Original
Var den, som var en Digter; men de lignte sig
Saa stærkt, at efter Secler først opdaget blev,
Hvorledes Homerider danned een Homer;
Og trolig fulgte Sophocles sin Aeschylos,
I det han oversteg ham, og udvided ham.

Hvad altsaa nu Aladdin angaaer, tænker jeg,
Vi laer hans underlige Lampe brænde fort,
Og pudser ikke Tanden alt for nær, da let
Paa denne Viis den kunde slukkes. Heller ei
Er Lampens Digt et Barneværk, i Søvne giort;
Det skuer med et vaagent Øie Jorden rundt.
Det spøger heller ei bestandig under Jord,
Men funkler, liig de Goethiske Granater: først
En Steen i Fieldet, suser dernæst vældigt frem
En Kugle giennem Luften, og forvandler sig
Mod Slutning til et Æble mellem grønne Løv.

Vaulundur digtedes før Lampen. Illusion
Er altsaa din Formodning om den ældre Mand.
Vildmanden træder som Aladdin raget frem,
See, det er Sagen, det har voldt Forvirringen.

Her kunde sluttes, hvis et venligt Spørgsmaal ei
Med Smiil fast maatte giøres end dig, ædle Skiald!
Du kalder dig en Noureddin. En Noureddin!
Den hierteløs-misundelige, syge Trold,
Hvem uden Aand selv Ringen kun en Spore var,
Sat af Forfængligheden, kun en Higen mod
Umulighedens fierne Maal; som derfor nidsk
Hos Andre haded, hvad ham negtedes; der bleg,
Da Lykkens Søn ved hans Exempel sporet blev
(Og saadan Ringens Herre), nærved sprunget var
I Harm til Flint — ham kalder du dig, Baggesen?

Dig giested, som en Engel, purpurbæltet, skiøn,
Med Sølvervinger ved din Fødsel Ringens Aand,
Den bøied over Buggen sig, et venligt Barn,

Og sagde: „Hvor din Tankes Flugt dig skynder hen,
Jeg svinger dig, og synger, hvad du vide vilst."

Lad Borgeren med ærlig Sved sin Bane gaae;
Agtværdig, hellig er hans Id. Men Musers Søn
Har sielden svedt. Vulcanus paa sin Ambolt har
Ei hamret dine Digte; som en Sølverbæk
Flød giennem Blomsterdalen de melodisk ned,
Af egne Kilder drevet.

Hvad du synger om
Min Søvn, tilgives gierne dig. Men Digteren
Har Fuglens Søvn; han lytter stedse munter til
De skiønne Verdensharmonier; paa sin Qvist
Er selv hans Blund en selsom Drøm, et Eventyr.

Hvad Musen ham indgiver, tolker troligt han,
Om brogetfro, om hyllet i et Sørgeflor;
Saa har jeg giort, saa vil jeg stadig til min Død;
Og er kun Halvten af mit Væsen dig tilpas,
Saa tag hvad du bifalder, men forskaan mig for
Din Varselsang. Til Venskabs høie Sympathie
Udfordres, Ven maa giennemskue Vennen heel.

Saalænge Manden vandrer frem paa Livets Vei,
Han ofte snubler; trofast varer Ven sin Ven,
Den fælles Varslen lærer dem Beskedenhed,
Og minder blidt om Livets timelige Brøst.
Men naar den Enes eiendommelige Gang,
Ei Skridt, ei Feil i enkelt Daad, men overalt
Hans Vandringsart ham forekastes, skiøndt den brav
Og dybt rodfæstet i hans Væsen er — da sig

Den fælles før Beskedenhed forvandler til
Eensidig Hovmod, og hvad først dem huldt forbandt,
Opegger nu til Tvedragt og til Fiendtlighed.

At Bien sværmed, har frimodig den bekiendt.
Aladdin var et løvfuldt Træ med saftig Frugt;
Der slog den sig til Rolighed, og bygte sig
En Celle kunstig, avled Honning — og jeg veed,
At Dalens Hyrder og Hyrdinder froe har nydt
Min lille Flyvers Honning, og det glæder mig.

Fortryd ei paa, at roligstreng med Alvor jeg
Dit hulde Spøg besvared; Sagen angik mig.
At yttre Modenhed og Manddom i sit Værk
Var Skialdens Haab. Saa digter ingen søvnig Dreng.
Men stadig, tryg, paa begge Been, saa godt som du
Og Rogen, mig at nærme Maalet, er min Trøst,
Min Stolthed, og hvad ene kan tilregnes mig.

Thi Himlen skienker stundom for en føie Tid
Jordklimpen Gnisten af sin Ild; de korte Blus
Er kun et Laan, ei Støvets Eiendom; sit Laan
At nytte, saa med Renter atter freidig han
Gienhænde kan det Giveren, naar høitidsfuld
Den dybe Midnatsklokke slaaer sit tolvte Slag —
Er Mandens Værk, kun dette Værk hans Eiendom.

Mig krænker længst den blodigcritisk-lærde Strid
Ved Elbens, Rhinens Bredder hisset. Tid engang,
At denne Tvedragt endes; men den næres kun
Af haanlig Spot, Eensidighed og blind Foragt;
Thi bort, Foragt, Eensidighed og haanlig Spot!

Som Landets frederige Fader (sign ham Gud!)
Med Retsind og Aarvaagenhed utrættet staaer
For Danmarks Eden, ei med Hevnens Sværd, men liig
En Engel med Uskyldighedens Palmegreen,
Og vifter Kampens sorte Pest fra sine Børn:
Saa bør og vi som gode Børn ham ligne nu,
Og jage hver en Tvedragt til det faste Land,
Hvorfra den kom; den fierne vidt vort sølvblaa Hav!

Tag da til Venskabs Tegn min høire Haand! Som dig,
Den rækkes trofast hver en dannis Mand, fra hvem
Eensidigheden skilte med sin Kobbermuur.
Alt længe sløiftes selve Pøblens, skulde da
Endnu Fordoms-Bastilien for Kunsten staae
Til nedrig natlig Fængslen, uden Lov og Dom?
Nei, ærlig! ingen Usselhed, ei skumle Nag!
Som brave danske Helte vil vi holde Thing
Frit under aaben Himmel, paa Guds grønne Mark;
Der vil vi stille frem vort Værk for Folkets Blik.
Afstikker stundom nyt en Mand sit kiække Maal
Ud over det, som forhen stod, en Trøskepæl,
Saa vil vi ei fordømme. Heller vil vi ei
Forsmaae hvo i sin Skranke flittig yttrer sig
Med ziirlig Kunst, beskeden, med Natur. Kun Løgn,
Forfængeligheds Hyklermaske, Plathed og
Den hule Prosa, der liig Allikken sin Krop
Med falske Fiære smykker, vil med Strenghed vi
Afklæde diærvt og vise Folket i sin Ynk
Og i sin hele latterlige Nøgenhed.

Og dermed Gud befalet; Haand paa Værket lagt!

IV.

Digte i Omarbeidelse.

1.

Til Carl Frederik Dichman.

Der staaer en Blomst paa Livets Vei,
I Græsset skiult, dog let at finde,
Taknemligheds Forgietmigei,
En lille himmelblaa Kiærminde.

Min Dichman! denne Blomst saa skiøn
Jeg plukked, mens paa dig jeg tænkte.
Modtag den som en ringe Løn
For alt det Meget, du mig skienkte.

Erindring! rul dit Maleri
Op for mit Syn i Morgenrøde,
Og lad den friske Phantasie
Paa dine blege Farver bøde.

Det ruller lyst og broget frem,
Min Aand sig skynder glad tilbage.
Hil dig, min Barndoms første Hiem!
Hil jer, min Ungdoms fagre Dage!

See Drengen hist i Floras Arm:
En Blomst, en Sommerfugl hans Glæde;
Hvert Indtryk aabne maa hans Barm,
Det er ham let at lee og græde.

Rundt om Naturen straaler bold;
End kiender han ei Jordens Smerte,
Dog føler dybt han; thi, Apol!
Du aander Flammer i hans Hierte.

Naturen virker i hans Bryst,
Og tænder Phantasiens Luer.
Han lytter, studser, drømmer Lyst,
Og higer efter hvad han skuer.

I Morgenland med Fee og Dverg
Han vover sig i Tryllekampe.
Han gyser for Magnetens Bierg,
Og ønsker sig Aladdins Lampe.

Og, Klippeborg, du Edens Ø,
Hvis steile Fielde Bølgen tæmme,
Naar jeg dig mindes i din Sø,
Da tykkes mig, som jeg var hiemme.

Og, Robinson! hvor ofte har
Jeg ønsket mig din Hytte, Kilde!
Du Konge dog paa Øen var,
Og redded Fredag fra de Vilde.

Selv Reineke, som Ondskab drev,
Stod ei paa Hylden i et Hiørne:
Jeg fandt det ret, at være Ræv
Imellem lutter Ulve, Biørne.

Og siden, da det unge Sind
Blev rørt af skiønne Pigers Smile,
Da slugte jeg de hundred Bind
Om Maanskin, Suk og Amors Pile.

Tom Jones var min kiære Ven;
Som han, begræd jeg tabte Lykke,
Og glædte mig, da han igien
I Arm Sophia kunde trykke.

Saa var min Barndoms Tidsfordriv:
Jeg kiendte Verden ei, men kiendte
De Følelser, som gav den Liv.
Med Længsel høit mit Hierte brændte.

Da, Dichman! tog du mig ved Haand,
Du vilde luttre denne Lue,
Og undrende du lod min Aand
Den virkelige Verden skue.

De gamle Sagn du mig oplod,
Den store Bog om svundne Tider,
Med Ild og Kamp, med Røg og Blod,
Med Dyd og Last paa alle Sider.

Du fulgte mig fra Pol til Pol,
Fra brede Niil, hvor Trældom stønned,
Til fierde Christians Kampestol
I Skoven, hvor han Flid belønned.

Du viste mig, at Tapperhed
Besiælet kiender ingen Fare,
Da Perserflokken styrted ned
For den spartanske lille Skare.

At Had til Svig, og Mandemod
Den bedstudtænkte Marter taaler,
Saae jeg i Romeren, som stod
Med Øiet vendt mod Solens Straaler.

At Venskab, trods hvert isnet Bryst,
Dog skienker Jorden Himmelvarme,
Det følte dybt min Aand med Lyst,
Naar Henrik græd i Sullys Arme.

At Kiærlighedens Magt er stor,
At Hadets Fnysen ei den rammer,
Det blev jeg vaer, da Signe foer
I Sky paa Kiærlighedens Flammer.

At Troskab har sit Minde sat,
At List i Mørket ei den dæmper,
Saae jeg, da Rolf den store Nat
Til Valhal gik med sine Kæmper.

Jeg Dyd i Fængslet seire saae,
Fordi ei Frygt dens Mod bevæger;
Mild Socrates paa Leiet laae,
Og tømte rolig Dødens Bæger.

Jeg skued Hufs med frodig Taal;
De tvang ham ikke til at grue,
Frimodig steg han paa sit Baal,
Og saae til Himlen i sin Lue.

Til Diævelskab blev Fromhed vendt,
Uskyldighed blev piint paa Risten,
Fornuften blev paa Baalet brændt,
Og Bøddelen sig kaldte Christen.

Og trindtom bølged røde Bad,
Blodblokken bugned under Byrden;
Jeg saae din Myrden, store Stad!
Den sidste, gyselige Myrden.

Da skiælved jeg, og raabte kold:
„Bring mig igien til Feers Rige!
Der er vel ogsaa Hex og Trold,
Men de er ikke virkelige.“

Da smiilte du. Af Taagedunst
Sig atter reiste klare Glæder:
Det skiønne Florents, rigt paa Kunst;
Flodblomsterne blev Hansestæder.

Mangt Land, af Fredens Oliegreen
Beskygget, hæved sig blandt flere,
En Stad især, det var Athen:
„Ak," sukked du, „den er ei mere!"

Da blussed svulmende min Aand
I Veemod ved de Stores Minde;
I Lyren famlede min Haand,
Da kaldte jeg min Sanggudinde.

Og gierne ledte du min Fod,
Den vilde Sang du hørte gierne,
Og nedslog ei din Yndlings Mod,
Men viste Maalet i det Fierne.

I Fald til dette Maal jeg naaer,
Da skyldes dig, at det er funden;
Du ledte mig i Taagens Aar
Fra Ørken hen i Digterlunden.

Der staaer en Blomst paa denne Vei,
I Græsset skiult, dog let at finde;
Jeg plukte den, forsmaa den ei!
Det er en lille blaa Kiærminde.

2.

Slutning.

[Af Langelands-Reisen.]

Saaledes da til idel Lyst
Den smukke Sommer-Egn os favned;
Ved Venskabs, ved Naturens Bryst
Vi ingen Spøg og Glæde savned.

Nu droge vi fra dette Sted,
De kiære langelandske Skove,
Hvor Munterhed og Giestfrihed
Modtog os fra den salte Vove,
Hvor Oxen drog med sene Fied
I feden Jord de dybe Plove,
Hvor Haren og Kaninen leger
I Maanskin under Skovens Eger.

Fra Øen, der som smekker Green,
Brudt af den danske Rosenhække,
I Vandet ligger ved en Steen,
Mens idel Knopper den bedække.

Til Østen atter stod vor Hu,
Did over Skummet, over Søen,
Hvor skiøn, i stille Pigeblu,
Stod Østersøens Glæde Møen,
Der blotter stolt til Sømænds Lyst
Sit kridnehvide Jomfrubryst.

Da kom et Bud: „Om tvende Dage
Din Ven forlader Danmarks Land;
Hvis dit Farvel han skal medtage,
Da skynd dig hiem til Axelstrand.“

Og brat Farvel vi Alle bade.
Unødig Bølgen bort os bar;
Dog stod vi alt i Nyborgs Gade,
Før Solen sank i Havet klar.

Nu kunde vi ei længer ile,
Thi der var ingen Vei og Jord.
Forgieves saae vi Siælland smile;
Ei mindste Vind i breden Fiord!
Hvad hialp den snelle Flugt paa Land?
Ufølsomkolde salte Strand!

Og næste Morgen samme Kummer
Paa Dækket, paa den stille Smak;
De dovne Bølger laae i Slummer,
Som Speil var hele Søen flak.
Alt Klokken ti fra Taarnet brummer,
Kun fures Vand, hvor Kiølen stak;
Og Skibet sig ei meer bevæger,
I Seilet Sommerfuglen leger.

I tretten Timer nødt at flakke
Paa den phlegmatiskdøde Sø!
Hist vinkte Siællands Blomsterbakke,
Men den forhexte stille Smakke
Ei nærmed sig vor Længsels-Ø,
Før Dag var endt, den allersidste,
Der skulde Ven fra Vennen vriste.

I næste By vi maatte hvile,
Naturen fordred streng sin Ret,
Vi kunde meer ei tappert ile,
Med tunge Siæl og Legem træt.
To Timer blundet! Otte Mile
Tilbage dog, og fire Slæt!
Og naar vor Viser stod paa ni,
Var Haabet om at sees forbi.

Da talte Modet i mit Bryst:
„Den Vind, som tvang dig til at klage,
Maaskee har holdt din Ven tilbage."
Forstummet var den bange Røst.
Med Morgenrødens unge Fugle
Kun Haabet sang i Hiertet Trøst,
Og Frygten svandt med Nattens Ugle.
Varmt smiilte Purpur paa min Kind,
Og Vognen foer i Ringsted ind.

Og mens for lette Hiul blev spændt
Udhvilet Kraft og frodig Vælde,
Jeg havde mine Fied henvendt
Til Kirken, hellig i sin Ælde.

I Solskin paa den hvide Muur
De blege Skioldemærker smiilte;
Derude loe en frisk Natur,
Her fordums Blomster visne hviilte.
Og Straalen hen for Altret iilte,
Og funkled paa den sorte Steen,
Som dækker smuldne Kongebeen.

Jeg bad en Bøn, Gud hørte mig,
Thi med fornyet Iil jeg reiste;
Snart, Axelstad! jeg skued dig,
Hvor dine høie Taarne kneiste.
Jeg foer til Døren, aabned den,
Og — Fryd! — og fandt endnu min Ven.

Og broderligt vi Afsked tog;
Vi skilles ikke for bestandig.
Naar Skiebnen bort en Glæde drog,
Bør stille Veemod være mandig.
Vi skilles ikke for bestandig!
Frit Siælene kan sammen ile,
Dem skiller ingen hundred Mile.

Og heller ei, min Læser! nu
Med dig jeg evig Afsked tager,
Fordi ei dengang længer du
Paa Vognen med Poeten ager.
Jeg Stof til nye Digte henter;
Vi sees maaskee, før du det venter.

3.

Phønix.

Naar sløvt et Folk i Afmagt synker,
Og bugner under Trællens Aag,
Naar vrantne Gubbe Panden rynker,
Og den Forsagte kaldes klog:
Da Skialden søger Oldtids Slægter,
Og finder i Erindring Trøst,
Thi Modløsheden aldrig mægter
At nære Flammen i hans Bryst.

Men naar et Folk, hvis liden Brimmel
Indskrænkes af et mægtigt Hav,
Fremdeles stoler paa den Himmel,
Som deres Fædre Kraften gav;
Naar raske Kriger ei forsager,
Men sliber tillidsfuld sit Spyd,
Og venter tryg de grumme Drager:
Da toner Sang og Harpelyd.

Ei første Gang en ærlig Kæmpe,
I Haab til Gud af Hiertets Grund,
Forstod et Udyrs Harme dæmpe,
Skiøndt Fraaden stod i glubske Mund.
Skarpt Spæret blinker, Øiet flammer,
Hans Arm er stærk, og stærkt hans Mod:
I Edderbug han Dyret rammer,
Og Crocodillen døer i Blod.

Og maae for Magten Tappre segne,
Hvo klage tør? De fare vel!

Langt større Held som Fri at blegne,
End leve brændemærkt som Træl.
Misundes Tamerlan hans Ære,
Der slog en Jord med Bøddelriis?
Vil heller du ei Cocles være,
Som stred og sank paa Romerviis?

Hurra, I danske Helte raske!
Gud Ægir end os haabe bød.
Kiæk stiger Phønix af sin Aske,
Den stolte Fugl er ikke død.
Den spreder sine hvide Vinger,
Sin Hals den hæver rank med Lyst,
I Næb den Dannebroge svinger,
Og Bølgen spiller om dens Bryst.

Flyd ud paa Dybet som en Svane,
Vor Glædeshilsen følge dig,
Svøm, bryst dig efter gamle Vane,
Dit Kors i Æther bade sig!
Lær Bølgen, naar du den bedækker,
Naar Ankerkloen Sandet slaaer:
Danmark kan miste sine Snekker,
Men aldrig Danskes Mod forgaaer!

Med Ildbogstaver Phønix skrive
Vi paa din kongelige Stavn.
Den sidste Fugl du ei skal blive,
Som flyver ud fra Kiøbenhavn.
Men Phønix er vor Roes paa Havet,
En kraftig Grif i vilden Sky,
Som, naar man troer, den er begravet,
Af Asken svinger sig paa ny.

V.

Oversatte Digte.

1.

Fiskeren.

Efter Goethe.

Dybt Bølgen sank, høit Bølgen foer,
Og paa den kolde Strand
Sad rolig ved sin Medesnor
En fattig Fiskermand.
Og som han sad og stirred ned,
Da svulmed Bølgens Top:
En Havfru over Havet gled,
Og steg paa Stranden op.

Hun saae paa ham, hun sang til ham:
„Du haarde Fisker! siig,
Hvi lokker du min Æt saa kiær
Til Død ved List og Svig?
Ak, vidste du, hvor Fisken er
Tilfreds paa Havsens Bund,
Da fulgte du mig strax, for der
At leve glad og sund.

Husvaler Sol og Maane sig
Ei i det kølne Hav,
Og blier ei Straalen livelig
Og skiønnere deraf?

Den dybe Himmel vinker mild,
Det blaaligklare Skiær,
Dit eget Blik med Længsels Ild
Fra Havets Flade her."

Dybt Bølgen synker, høit den gaaer,
Og væder Strandens Piil.
Saa underligt hans Hierte slaaer,
Som ved den Elsktes Smiil.
Hun saae paa ham, hun sang til ham,
Bag Havet Døden leer,
Halv trak hun ham, halv segned han —
Man såae ham aldrig meer.

2.

Rosen.

Efter Steffens.

Ved gamle Borg
I kolde Mose
Stod taus i Sorg
Den røde Rose.
Den lumske Orm
Vil Rosen nage.
O, haarde Storm!
Den maa forsage.

Nys rød og sund
I Solens Bade,
Aad fæle Mund
De fine Blade.

Ved dunkle Lund,
Bespændt i Nøden,
I haarde Stund
Den venter Døden.

Da Aanden bød,
Som Vinden ulmer,
Og bittre Nød
Saa sødt hendulmer,
Og Rosen rød,
Som mat sig ynker,
I Blomsterdød
For Vinden synker.

Bort fra min Kind
Er Rosen veget.
Mit siunkne Sind
Til Gud er steget.
O, Dødens Haand,
Du søde, kolde!
Riv bort de Baand,
Som her mig holde.

3.

Phantasien.

Af Ludvig Tieck*).

Hvo er den gamle Mand hist,
Bunden fast i en Krog,
Saa han hverken kan vride eller vende sig?
Fornuft holder Vagt over ham,
Seer og bemærker hver Mine.
Den Gamle er fortrædelig,
Indhyllet i en vid Kaabe
Med mange Folder.

Det er den lunefulde Phantasus,
En underlig gammel Knark,
Følger altid sit naragtige Lune.
Nu har de bundet ham fast,
At han skal lade sine Narrestreger være,
Ikke forstyrre Fornuft i at tænke,
Ikke forvilde det stakkels Menneske,
At han kan fuldføre
Sin Dont i Ro,
Tale fornuftigt med sin Nabo,
Og ikke bære sig ad som en Nar.
Gubben har aldrig Andet end Spøg i Hovedet,
Altid leger han med sit Dukketøi,
Krammer det ud, og støier dermed,

*) Franz Sternbalds Wanderungen. Zweiter Theil, S. 306.

Saasnart man ikke seer ham paa Fingrene.
Den gamle Mand skiender, og rynker Panden,
Som om han ikke kunde lide saadan Snak;
Kalder gierne alt det kiedsommeligt,
Som ikke tiener i hans Kramkiste.
Midlertid handler Mennesket, og tænker,
Og opfylder sin Pligt i eet væk.
Men nu kommer Aftenrøden.
Slummer og Søvn reise sig af deres Krog,
Da de mærke dens Glands.
Fornuft maa hvile,
Bliver klædt af og bragt i Seng.
Slummer synger en Buggevise:
„Visse lulle, min Barn! I Morgen er ogsaa en Dag.
Maa ikke tænke Alting op paa een Gang!
Du er utrættelig, og det er smukt,
Vil ogsaa bringe det videre og videre,
At du kan giøre dit kiære Menneske Ære.
Han skatter dig ogsaa over Alting.
Sov, Barn! sov."
„Hvor er min Fornuft bleven af?" spørger Mennesket;
„Gaa, Erindring! og søg den op."
Erindring gaaer, og træffer den sovende;
Den finder Smag i Hvilen,
Og nikker ind over sin Staldbroder.
„Nu vil de vist give den Gamle frie Hænder,"
Tænker Mennesket, og frygter alt.
Da kommer Søvnen listende til Oldingen,
Og siger: „Gode Ven! du bliver stiv,
Hvis du ei engang faaer dine Lemmer frie.
Pligt, Fornuft og Forstand giøre dig til Intet,
Og du er godvillig som et Barn."

I det samme giør Søvnen ham løs,
Og den Gamle pukker: „De har meget at takke mig for,
Møisommeligt har jeg opdraget dem;
Men nu foragte de mig gamle Mand,
Troer, jeg gaaer i Barndom,
Og kan ikke bruges til Nogenting.
Du, min kiæreste Broder! taer dig endnu af mig;
Vi to vil altid være gode Venner."
Den Gamle staaer op, og skiælver af Glæde.
Han breder sin vide Kaabe ud,
Og underlige Ting vælte frem af hver Fold,
Dem han betragter med Velbehag.
Han vender sin Kaabe, og breder den vidt omkring;
Et broget Tapet er den indvendige Side.
Nu kløtrer Phantasus i sin Telt,
Og er ude af sig selv af Glæde.
Han bygger Slotte af Glas og Krystal,
Lader Dverge kikke ud af Tagene,
Og vrikke med de store Hoveder.
Nedentil spadsere Fontainer om i Haven,
Blomster sprudle ud i Luften af Vandrør,
Dertil synger den Gamle en selsom Sang,
Og klimprer af al Magt paa sin Harpe.
Mennesket seer paa hans Leg,
Og glæder sig, og glemmer, at Fornuft
Forherliger ham over alle Væsener;
Og siger: „Bliv ved, min gode Gamle!"
Og den Gamle laer sig ikke bede to Gange;
Han lader Aander svæve frem,
Trækker smaae Marionetter i Traade,
Og lader dem see større ud langtfra,
Ryttere og Fodfolk tumle sig,

Ovenover hænge Engler i Skyerne.
Aftenrøden og Maanskinnet blande sig,
Undseelige Skiønne sidder i Løvhytterne,
Kinderne røde, Barmen hvid,
Klædebonnet væver af milde Straaler.
En Hær Nisser larme og dandse,
Gamle Helte komme tilbage fra Troja,
Achilles og den graa Nestor samle sig til Leg,
Og blive Uvenner som Drenge.
Ja, det er ei engang den Gamle nok;
Han taler og synger: „Lad dine Handlinger fare,
Din Stræben, o Menneske! din Grublen.
See, jeg vil forære dig Guldkegler,
Et heelt Spil, og Sølvkugler til,
Smaae Mænd, som altid staae paa Hovedet af sig selv.
Hvorfor vil du ikke glæde dig over Livet?
Saa blive vi sammen,
Fordrive Tiden med Snak,
Og jeg lærer dig tusinde Ting,
Som du ikke kiender noget til.“
Det blinkende Legetøi stikker Mennesket i Øinene;
Han udstrækker begierlig sine Hænder.
I det samme vaagner Fornuft med Morgnen,
Gnider sine Øine, og gaber, og rækker sig.
„Hvor er mit kiære Menneske?
Har han samlet Styrke til nye Handlinger?“
Den Gamle hører Stemmen, og begynder at zittre,
Mennesket skammer sig, slipper Kugler og Kegler.
Fornuft triner ind i Stuen.
„Er den Gamle Tosse atter sluppen løs?“
Raaber den; „lader du dig altid lokke igien
Af den barnagtige Olding, som selv ei veed,

Hvad han giør?"
Den Gamle begynder at græde;
Kaaben bliver vendt,
Hængt ham om Skuldrene,
Arm og Been fastbundne.
Der sidder han atter sorgfuld igien,
Hans Dukketøi indpakket,
Alting puttet i Lommerne;
Og Fornuft giør en truende Mine.
Mennesket maa gaae til Forretningerne,
Skotter kun med et Sideblik til Gubben,
Og trækker paa Skuldrene over ham.
„Hvi forfører I mig det stakkels Menneske?"
Klynker den gamle Phantasus;
„I vil endnu svække og dræbe ham,
Han vil gaae i Barndom for Tiden,
Og ikke nyde sit Liv.
Hans bedste Ven sidder fastbunden her,
Som mener det godt med ham.
Han tæres hen, og vilde gierne omgaaes mig;
Men I Superkloge
Have forbudet ham mit Selskab,
Og veed ikke selv, hvad I vil med ham.
Søvn er borte, og Ingen staaer mig bi."

4.

Menneskehedens Grændser.

Af Goethe.

Naar den ældgamle
Hellige Fader
Med rolig Haand
Af rullende Skyer
Styrtende Lyn
Over Jorden saaer,
Kysser jeg Kiortlens
Yderste Flig
Trofast med barnlig
Gysen i Barm.

Thi med Guder
Maa sig maale
Intet Menneske.
Hvis han sig løfter,
Og berører
Stiernen med Issen,
Intet begrunder da
Usikkre Fodsaal,
Og med ham lege
Skyer og Vinde.

Staaer han med faste
Marvfulde Knokler
Paa den velgrundede,
Varende Jord,

Ei da han række
Did, at med Egen
Eller med Ranken
Han sig kan maale.

Hvad adskiller
Guder fra Mennesker?
At mange Bølger
Fra hine flyde.
Os hæver Bølgen,
Os sluger Bølgen,
Og vi nedsynke.

En liden Ring
Begrændser Livet,
Og mange Slægter
Sig troligt lænke
I Tilværelsens
Evige Kiæde.

5.

Min Gudinde.

Af Goethe.

Hvilken Udødelig
Bør sig den høieste Priis?
Med Ingen jeg strider,
Men giver den dog
Den altid bevæglige,
Altid nye,

Selsomste Jovis Dotter,
Hans Kiæledægge:
Phantasie.

Thi hende har han
Alle de Luner,
Som ellers han
For sig bevared,
Venlig skienket,
Og har nu sin Glæde
Af Legebarnet.

Enten hun rosenkrandst
Med Liliestænglen
Betræder en Blomsterdal,
Byder over Sommerfugle,
Og letnærende Dugg
Med Bi=Læber
Af Blomstret suger;

Eller og hun
Med flagrende Lokker
Og mørke Blik
I Vinden suser
Om Klippevægge,
Og tusindfarvet
Som Morgen og Aften,
Altid vexlende
Som Maaneblik
Synes de Dødelige.

Lader os alle
Faderen prise,

Den Gamle, Høie,
Der med slig en skiøn
Ufalmende Hustru
Os Dødelige
Huldt forened.

Thi kun med os
Forbandt han hende
Med Himmelbaand,
Og hende bød
I Sorg og Glæde
Som Venneviv
Aldrig at svige.

Alle de andre
Arme Slægter
Paa den børnrige
Levende Jord
Vanke og aande
I dunkel Nydelse
Og tunge Smerter
Det øiebliklige
Indskrænkte Liv,
Bøiet under
Nødtørfts Aag.

Men os han gav
Sin om ham fyslende
Elskte Dotter,
Fryder eder!
Møder hende venligt
Som en Brud,

Tilstaaer hende Qvindens
Rang ved Arnen!

Og lad den gamle
Svigermoder Viisdom
Den hulde Siæl
Jo ei fornærme!

Dog kiender jeg Søsteren,
Den Ældre, Stadige,
Min stille Veninde;
O, at hun først
Med Livets Lys
Sig fra mig vender,
Det ædle fremskyndende,
Trøstende Haab!

6.

Harzreise (i Vinteren).

Af Goethe.

Ørnen liig,
Der paa tunge Morgensky
Paa stille Vinger hvilende
Efter Bytte seer,
Svæve min Sang!

Thi en Gud har betegnet
Hver sin Bane,
Som den Salige

Giennemiler
Rask til Maalet;
Men hvo som Modgang
Hiertet sammentrak,
Kæmper forgieves
Mod Jerntraadens
Faste Skranker,
Som bittre Sax
Kun een Gang løser.

I frygteligt Skovmørke
Trænger sig Raavildtet,
Og med Spurvene
Har de Rige længst
Sænkt sig i Moser.

Let følges den Vogn,
Fortuna styrer,
Liig mageligt Tros,
Der paa slagne Vei
Følger Fyrstens Indtog.

Men hvo er hist han,
Hvis Sti sig taber i Krat?
Efter ham slaaer
Grenene sammen,
Atter Græsset sig reiser,
Ham Ørknen sluger.

Ak, hvo læger dens Smerte,
Hvem Balsam er Gift?
Som inddrak Menneskehad
Af Elskovs Fylde?

Først foragtet, nu Foragter,
Fortærer han hemmeligt
Sin egen Værd
I uvirksom Selvfølen.

Er der en Lyd
Af din Psalter, o Fader!
Lydelig for hans Øre,
O, da qvæg hans Hierte,
Aabne det indhyllede Blik
De tusind Kilder
Ved Siden af den Smægtende
Midt i Ørken.

Du, mange Glæders Skaber!
Du rigelige Giver!
Sign Brødrenes Jagt
Paa Sporet efter Vildt
Med Ungdoms Overmod,
Med frodig Mordlyst;
Uvæsnets sildige Hevnere,
Mod hvem alt længst forgieves
Med Knipler Bonden kæmped.

Men hyll den Eensomme
I dine Guldskyer,
Omslyng din Digters
Fugtige Haar
Med Vintergrønt,
Til atter Rosen blomstrer,
O Kiærlighed!

Med den dæmrende Fakkel
Lyser du ham
Gjennem Nattens Sti
Over bundløse Vei
Paa øde Slette.
Med den tusindfarvede Morgen
I Hiertet du ham smiler,
Med den bidende Storm
I Skyen du ham hæver.
Vinterstrømme fra Fieldet styrte
I hans Psalmer;
Og frommeste Tak-Alter
Bliver den frygteligste Tinding,
Den sneedækte Isse,
Som anende Slægter
Med Aander krandste.

Du staaer med uforsket Barm,
Hemmelig aabenlys,
Over undrende Jord,
Og skuer fra din Sky
Dens Riger og Herlighed,
Som du vander
Med Brødres Aarer.

7.

Ellekonning.

Efter Goethe.

Hvo rider saa seent giennem Skoven grøn?
Det er en Fader alt med sin Søn.
Han holder Drengen vel i sin Arm,
Han har ham sikker og fast og varm.

„Hvi skiuler, min Søn! du dit Ansigt her?"
„Seer Ellekonning ei, Faer! du der,
Ei Ellekonning med Kron' og Svands?"
„Min Søn! det er ikkun Maanens Glands."

„Barnlille, kom! Vil du gaae med mig,
Da leger jeg skiønne Lege med dig.
Mangt broget Blomster ved Stranden staaer,
Min Moder de gyldene Væve slaaer."

„Min Fader, min Fader! og hører ei du,
Hvad Ellekonning mig lover nu?"
„Vær rolig, mit Barn! og vær uden Skræk;
Kun Stormen suser i tørren Hæk."

„Min vakkre Glut! vil du med mig gaae,
Da tiene dig skal mine Døttre smaae.
Mine Døttre svæver i Nattens Vind,
Og synger og vugger i Søvnen dig ind."

„Min Fader, min Fader! og seer du ei hist
Elkonnings Døttre bag mørken Qvist?"
„Min Søn, min Søn! jeg seer dem vel staae:
Hist kneise de gamle Pile saa graae."

„Din Skiønhed har mig til Elskov bragt,
Og est du ei villig, saa bruger jeg Magt."
„Min Fader, min Fader! o red, o red!
Mig Ellekonning har giort Fortræd."

Den Fader gyser — han sporer sin Hest,
Og rider med Barnet, som han kan bedst.
Til Gaarden naaer han med Angst og Nød,
Udi hans Arme var Drengen død.

8.

Til Thorvaldsen i Rom.

I Anledning af det hvide Marmor, der er fundet i Norge.

Af Fru Fr. Brun.

I høie Nord der stander et Bierg,
Omfiltret af Granens Naale;
I Grunden kogler den travle Dverg,
Som aldrig Lyset kan taale.
Der lever og røres det dybt i Grund;
Men evig tier den tause Mund
Om den eensom natlige Stræben.

Der spirer og voxer det rundt i Løn,
Fremavlet ved bragende Flammer;
Der smedder og former Afgrundens Søn
Med mægtige Slag af sin Hammer.
Til Bunden det sank, som Snee saa reen,
Og størkned, og fastned, og blev til Steen
Med dæmrende Lys og med Glimmer.

Og modent det blev i mørken Hiem
Ved Nornens manende Sange,
Og Marmoret glindser bag Kløften frem:
Hvo forløser mig blege Fange?
Thi hvad mod Lyset skal huldt opstaae,
Ved Skuldas Sang fremkaldes det maa;
Den danner det Væsenløse.

Og Harpen klang i Gudindens Haand
Høit hen mod Fieldet i Thule,
Og i sneehvidtstraalende Klædebon
Steg den Marmorbrud af sin Hule.
Hvo trolover hende med Lysets Gud?
Hvo est du, hellige Kraft, hvis Bud
Forbinder Skiønhed med Livet?

Thi, see! hun stander med indviklet Fod,
Indhyllet er Barmens Bue,
Frit runder sig intet Ledemod,
Hendes Øie kan Dagen ei skue.
O, Kunstner! iil over Bierg og Hav,
Slaa Skorpen løs med din Tryllestav,
Forløs din Brud af sit Fængsel —

At befolke det ældgamle, kolde Nord
Med Skiønheds hulde Gudinder,
Og at virke for kommende Tider paa Jord,
At Kunsten et Tempel finder.
O, Thorvald! dig venter den Jomfru skiær;
For dig blev hun født, for dig er hun her:
Kom, fremkald Skiønhed til Livet!

9.

Venus og Adonis.

Et Digt af Shakespeare.

[Oversættelsen ufuldendt.]

Just medens Solen i sin Purpurpragt
Med vakte Morgen Afsked havde taget,
Rødmusset gik Adonis ud paa Jagt;
Han elsked Jagt, men Elskov han forsaged.
Syghiertet Venus vil ham ei forfeile,
Skiøn følger hun hans Fied, for selv at beile.

Hun qvad: „Med dig jeg ikke lignes kan;
Saa huld en Blomst, som du, ei Marken skuer.
Du Nymphers Skygge, skiøn, som ingen Mand,
Meer rød og hvid, end Roser og end Duer!
Natur dig skabte med sig selv i Kiv,
Den vidste, Verden endes med dit Liv.

Vel, Underværk! saa stands din Ganger nu,
Dens stolte Hoved du til Sadlen spænde.
Foragt kun ei min Godhed, saa skal du
Snart tusind skiulte Honninglæder kiende.
Her hvisler ingen Snog bag Stenes Dysse;
Sid hos, at jeg kan qvæle dig med Kysse.

Og luk nu ei din Mund og vrag med Mæthed,
Men lad den hungrig min i Møde flyve!
Den blusse, blegne lad med samme Lethed,
Ti Kys saa kort som eet, eet langt som tyve!
En Sommerdag vil faae en Times Vinge,
Naar vi med saadant Morskab den tilbringe."

Med disse Ord hun greb hans fugtige Haand,
Et Tegn paa Marv og Kraft og Ungdomsvaar,
Og kalder skiælvende med henrykt Aand
Det Verdensbalsam i Gudinders Saar.
Af Attraa tirret styrkes Modet bedst,
Og dristig drager hun ham af hans Hest.

Hans Ganger vil hun nu ved Tømmen lede,
At holde ham hun ogsaa giør Forsøg.
Han blusser med Foragt og stum af Vrede,
Saa kold som Bly, uoplagt til en Spøg.
Hun rød og hvid, som Ovnens Flammegløb;
Han rød af Skam, men for hvert Ønske død.

Hun kaster Tømmen paa en knudret Green,
Og fæster den — hvor rask er Elskov ei!
Nu Hesten er i Læ; hun er ei seen
At bringe Rytteren den samme Vei:
Hun drager ham i Græsset til sit Bryst,
Og tvinger ham med Styrken, ei med Lyst.

Der hvile de da nu paa grønnen Urt,
Og støtte Hoveder til Haand i Lunden.
Snart klapper hun hans Kind, snart seer han suurt;
Han vredes vil, med Kys hun stopper Munden,
Og truer kiælende: „I Fald du stræber
At skiende, jeg forsegler dine Læber."

Han brænder rød af Skam, saa pigesmuk,
Og med sin Taare køler hun hans Kind;
Saa med de gyldne Haar, med stærke Suk,
Hun tørrer den igien, liig Vestenvind.
Han dadler hendes Adfærd, alt for fri,
Men hun med Kys ham lukker Munden i.

Ret som en hungrig Ørn, af Faste tom,
Med Næbbet hugger Kiød og Been og Fier,
Og skiælver med sin Vinge, for sin Vom
At fylde, til der ei er Bytte meer,
Saa kysser hun Bryn, Hage paa sin Ven,
Og har hun endt, begynder hun igien.

Han, tvungen til at taale, ei at lyde,
Beaander hendes Mund hvert Øieblik;
Hun svælger denne Strøm, for den at nyde,
Hun kalder det en himmelsk Nectardrik.
„O, var min Kind en Rosenbusk," hun raaber,
„Besprængt med disse søde Duggens Draaber!"

See hist en Fugl indviklet i et Net:
Saa fast i hendes Arm Adonis laae.
Han harmes ved at Modstand giør ham træt,
Og Harmen giør hans Øine mere blaae.
Regn i en Flod, til Bredden fyldt med Vand,
Giør, at den overskyller Breddens Rand.

Hun tolker bønlig ham sin Kiærlighed,
Og haaber ømt et venligt Svar at faae;
Men han er stedse but, og stedse vred,
Snart er hans Kind Karmin, snart askegraa.
Rød elsker hun den meest; men er den hvid,
Da kildrer hendes Bryst den søde Strid.

Hver Farve giør ham til den Elskelige;
Gudinden hæver høit sin Liliehaand,
Og sværger ikke fra hans Barm at vige,
Før med sin Graad hun smeltet har hans Aand;
Thi hvid er hendes Kind af Taarers Væld,
Dog eet sødt Kys betaler al hans Gield.

Paa den Forsikkring reiser han sin Hage;
Dykanden liig, som giennem Bølgen svæver,
Der neppe seet strax dukker dog tilbage,
Saa synes han at skienke, hvad hun kræver;
Men neppe troer hun, Læben svigter ei,
Saa vender sig hans Mund en anden Vei.

Ei ønsker meer i Somrens hede Dage
En Lædskedrik den tørstige Vandringsmand.
Hvad hielper det at see? hun maa forsage;
Af Ild hun brænder, badet dog i Vand.
„Medlidenhed!“ hun raaber, „grumme Dreng!
Hvad skader dig et Kys? vær ei saa streng!

Jeg elsktes høit — just da jeg her dig saae —
Af Krigens stærke, rædselsfulde Gud,
Hvis Senehals i Aaget aldrig laae,
Som aarlig breder ud sit Magtens Bud.
Han var min Fange, var min ydmyge Slave,
Han bad om, hvad frivillig du skal have.

Hist ved mit Alter hængte han sin Landse,
Sin stolte Hielmbusk, buklet=runde Skiold;
For min Skyld lærte han at spøge, dandse,
At spase, smidske, gantes tusindfold.
Larmtrommen, røden Banner slap min Helt;
Min Favn var nu hans Mark, min Arm hans Telt.

Saa lærte han sin Herskerinde dyrke,
Let fængslet af en Rosenkiæde blot.
Det stærke Staal lød før hans større Styrke,
Nu var han Træl af al min Spøg og Spot.
Thi vær ei stolt, og stol ei paa din Magt;
Krigsguden selv har jeg i Lænker lagt.

Du med din favre Læbe mig berøre,
Skiøndt min er ei saa rød en Rosenknop;
Vort Kys skal dig saa vel som mig tilhøre.
Hvi stirrer du til Jord? reis Hovdet op!
Mit Øie sku, hvori dit Billed gik!
Hvorfor ei Mund paa Mund, som Blik i Blik?

Du blues ved et Kys? Saa vær kun fro:
Jeg vinker — strax har Dagen os forladt;
Man elsker bedst, naar man er ene to;
Vor Ømheds Vidne er den tause Nat.
Blaaaarede Viol, vi hvile paa,
Ei sladre kan, og ei vort Sprog forstaae.

Mig frister spæde Vaar paa dine Kinder;
Nymodne Blomst! Tid er det, at du brydes.
Skynd dig at bruge Tiden, før den svinder;
Skiønhed vil ikke visne, den vil nydes;
Den Rose, der ei plukkes i sin Sommer,
Henfalmer af sig selv, naar Tiden kommer.

I Fald jeg var en fuul, en arrig Trold,
Ondhiertet, halt og plump, skutrygget, gammel,
Uvoren, rynket, fuld af Gigt, og kold,
Rødøiet, maver, vissen, hæslig, vammel,
Da havde jeg fortient at skyes af dig;
Men uden alle Feil hvi flyer du mig?

Hvor seer du i min Pande Rynker? hvor?
Mit Øie blaat med fyrig Kraft sig vender.
Min Skiønhed er en Vaar, som aarlig groer,
Min Skabning rank og fyldig; Marven brænder;
Min glatte bløde Haand, ved den at trykke,
Du skulde troe, den smelted af sin Lykke.

Vil du, min Tryllesang dit Øre naaer?
Skal Græsset jeg berøre som en Fee?
Som Nymphe dandse med udslagne Haar
Saa let paa Sand, at du ei Spor kan see?
O, Elskov er en Aand af Ild, som tung
Til Jord ei synker, den er evig ung.

See Vindselilie-Bedet, hvor jeg hviler!
Som stærke Træ mig hæver Blomsten svag;
To spæde Duer giennem Luften iler
Til Glæde med min Karm ved Nat og Dag.
Er Elskov nu saa let, min Yndling ung!
Hvi finder du den ene da saa tung?

Kun eget Aasyn fryde kan dit Hierte?
Med høire griber du din venstre Haand?
Saa ægt dig selv, og vær din egen Smerte,
Din egen Frihed læg i egne Baand!
Narcis, forgabet i sit Billed selv,
Vil favne Skyggen — drukner i en Elv.

Faklen giør lyst, Juveel forskiønner Dragt,
Det Søde smager, Skiønhed er til Glæde,
Urt er til Lugt, og Blomst til Engens Pragt,
Hvor syndigt den i Støvet at nedtræde?
Frø føder Frø, den Skiønne Skiønt, min Ven;
Du skylder Elskov Liv, saa elsk igien!

Kan du din Næring her paa Jorden finde,
Og glemmer utaknemmelig dens Skiød?
Naturens Stemme kalder dig i Minde,
At du skal leve, selv naar du er død;
At du til Trods for Døden efterlader
Dit Billed ungt, udødelig som Fader."

Høit blussed nu den elskovssyge Dronning,
Thi hvor de laae, der Skyggen dem forsaged;
Hist Titan kom, den stolte Dagens Konning,
Med Flammeblik han hurtig dem opdaged,
Og ønsked hid Adonis paa sin Karm,
Men atter sig, som hiin, i Venus' Arm.

Og nu Adonis, mens hans Øie synker,
Med vrede Blik sig overende sætter,
De mørke Bryn i skiønne Pande rynker,
Liig Skyen, naar det lyse Blaa den pletter.
„Fy!" raaber han, „nu meer ei kiæles maa.
Mit Ansigt Solen brænder; lad mig gaae."

„Saa ung," qvad Venus, „og saa sær af Sind?
Du søger blot et Paaskud for at ile.
Jeg sukker Himmelluft til Kølevind,
Mit Haar skal skygge dig mod Solens Pile,
Jeg ud det reder med de hvide Hænder,
Og køler dig med Taarer, hvis du brænder.

Den Sol, som brænder hisset, er kun varm,
Og see! jeg er imellem den og dig.
Den Ild, som gaaer fra hiin, giør liden Harm,
Dit Øies Ild langt meer fortærer mig.
Hvis ei Gudinde, jeg forgik paa Stand
Imellem Himmelens og Jordens Brand.

Er du saa haard som Staal og Flint? o nei,
Meer haard end Flint! Regn kan en Steen udhule.
Er du en Qvindes Søn, og føler ei,
Hvor tungt det er sin Kiærlighed at skiule?
O, hvis din Moder havde tænkt som du,
Da saae du ikke Dagens Straale nu!

Hvo er jeg, at du trodsig mig foragter?
Hvad Fare svæver du hos mig vel i?
Hvi giør du for et Kys saa mange Fagter?
Tal venlig, tolk din Elskov, eller ti!
Giv mig et Kys, du faaer det atter jo,
Og eet i Rente, hvis du ønsker to.

Livløse Skabning, Steen foruden Sands!
Velmalte Billed, Skikkelse som død!
Du Støtte, henrykt af din egen Glands!
Mands Lignelse, men ei af Qvinde fød!
Du ligner kun, men du est ingen Mand,
En Mand vil gierne kysse, naar han kan."

Saa talt, tilsidst hun tier, stum af Vrede,
Thi Lidenskab giør hende taus og svag;
Med Blus paa Kind, med Øine luehede
Hun dømmer slet kun i sin egen Sag.
Nu græder hun, nu atter Stemmen lyder,
Og dybe Suk strax Meningen afbryder.

Nu ryster hun med Hoved, nu med Haand,
Nu seer hun hen paa ham, nu ned i Græsset.
Nu hendes Arm ham holder som et Baand.
I hendes Arm han ei vil være presset;
Men naar han Modstand giør, hun ham omspænder,
Og folder ivrigt sine Liliehænder.

„Nei, Elskte!“ raaber hun, „ei bort du flye,
En Ring af Elfenbeen dig trindt omgive!
Her finder du din Ro, dit Hiem, dit Ly,
I dette Elskovshegn du evig blive!
Af mine Læbers Kilde du dig qvæge,
Liig unge Raa blandt Blomster der du lege!“

Nu smiilte spodsk Adonis med Foragt,
Og Huller blev der i hans Kinder røde.
Dem Amor selv har boret; blev han lagt
I slig en lille Gravhøi, naar han døde,
Jeg vedder, at han atter kom tillive:
Hvor Elskov lever, han ei død kan blive.

De Elskovshuler, disse Tryllegab
Til hendes Nød høit aabne deres Munde;
Her tabte Samling lider nye Tab,
Alt dødlig saaret, nu igien en Vunde!
Ak, stakkels Dronning, tabt ved egne Magt,
At elske den, der smiler med Foragt!

Hvor skal hun hen? hvad skal hun virke med?
Hun mangler Ord; nu stiger hendes Smerte.
Al Tiden er kun spildt; han vil afsted,
Han vrister grusom sig fra hendes Hierte.
Hun raaber: „Medynk! Er din Tid saa kort?“
Han iler til sin Hest, og løber bort.

Men see! flux kommer hid fra Nabolunden
Barbarisk Hors, ung, vælig, stolt og kry;
Den hør' Adonis' Ganger trampe bunden,
Fremfarer, fnyser, vrinsker høit i Sky.
Den stærke Hingst, til Træet bundet fast,
Sig river løs, og følger hiin i Hast.

Hvor kongestolt han løber hist i Skov,
Han vrinsker, springer, Sadelgiorden bryder,
Han saarer Jorden med den haarde Hov,
Den hule Grund derved som Torden lyder.
Jernbidselet han knaser med sin Tand,
Og hvad ham skulde tvinge, tvinger han.

Han spidser Øret stolt, med flettet Man,
Hvert Haar som Børster reises paa sin Ende.
Hans Næse drikker Luft, og atter han
Som af en Ovn sees Dampen at udsende.
Hans Øines Flamme yttrer trodsig vild
Hans stolte Mods udæmpelige Ild.

Snart spanker han, som talte han hvert Fied,
Med ædel Majestæt, beskedent Mod;
Nu styrter i Galop han vildt afsted,
Ret som han sagde: „Seer I, hvilket Blod!"
Og at hans Skiønne hist, som er ham nær,
Ham ret betragte skal, og faae ham kiær.

Hvad agter han sin Rytters Herredømme,
Hans Skrig, hans Kalden, og hans: vil du staae?
Han lystrer hverken Sporer eller Tømme,
Skabrak og Rem hau ikke tænker paa;
Han seer sin Skiønne, Andet han ei seer,
Og ændser ingen Ting i Verden meer.

Som Maleren, i Veddestrid med Livet,
Der skildre vil en sielden velskabt Hest:
Hans Kunst sig med Natur i Kamp har givet,
Som om det Døde skulde blomstre bedst;
Saa Gangren her hver anden overgik
I Reisning, Farve, Mod, Fodskifte, Blik.

Rund Hov, kort Bov, Hovdusken ru og lang,
Fuldt Øie, lidet Hoved, Bringen stor,
Høi Dusk, kort Øre, liden Fod, fast Gang,
Tynd Man, tyk Hale, aabent Næsebor,
Alt hvad en Hest bør have; kun i Dag
Ei stolten Rytter paa sin stolte Bag.

Snart farer den afsted, og standser snart,
Og studser, blot der rører sig en Fier;
Nu farer den omkaps med Vindens Fart,
Flugt eller Løb, det ei adskilles meer,
Stærkt Vinden giennem Man og Hale svæver,
Hvis Haar sig som befiedret Vinge hæver.

Sin Skiønne seer, da vrinsker han, den Stærke;
Hun svarer ham, som om hun ham forstod,
Men knibsk som Skiønhed, ved hans Ild at mærke,
Hun hykler ligegyldigt kolde Blod,
Forsmaaer hvert Kiærtegn, som han hende gav,
Og ham med sine Bagbeen viser af.

Der staaer han nu, tungsindig, misfornøiet,
Hans Hale hænger, spottet er hans Hede;
Ham gnistrer indre Harm igiennem Øiet,
Han stamper, snapper Fluer i sin Vrede.
Hans Skiønne, hvem hans Visterhed forskrækker,
Formildes — da sig strax hans Harme lægger.

Hans vrantne Husbond gaaer, for ham at tage;
Men rytteruvant Hoppe, sky og ræd,
Sig skynder i bevinget Flugt tilbage.
Med hende farer Gangeren afsted.
Som ellevilde de ad Skoven tye,
Trods unge Kragers Veddeflugt i Sky.

Træt af at løbe sig Adonis sætter,
Og bander vilden Hest i Løvets Sale.
Et heldigt Øieblik meer Fryd forjætter
Den elskovfulde Dronning: hun kan tale;
Og Elskov troer, at Smerter Hiertet klemme,
Naar det berøves Brugen af sin Stemme.

En Ovn, der fyldes, og en Flod, der standser,
Meer heftig brænder, svulmer mere vild.
Den tause Sorg bedøver alle Sandser;
Faaer Ordet Luft, blier Flammen atter mild,
Men er hiin Talsmand stum, da Hiertet mister
Fortvivlet alt sit Haab og Mod, og brister.

Han seer, hun kommer, og hans Kinder gløde,
Liig halv udslukte Kul, beblæst af Vind;
Han trykker Hatten vrede Bryn i Møde,
Og seer paa tausen Jord med adspredt Sind;
Han ændser ei, at hun er ham saa nær,
Og skotter knap til den, som har ham kiær.

O, hvor det dog saae smukt og morsomt ud:
Hun listed sig hen til den vilde Svend,
Og Sindsbevægelsen i hendes Hud
Med Rødt og Hvidt aftegned sig igien;
Thi nu var Kinden bleg, og strax paa ny
Den blussed rød, som Lynild fra en Sky.

Nu stod hun just, hvor han sig havde sat,
Og som en ydmyg Beiler ned hun knælte;
Med een skiøn Haand opløfted hun hans Hat,
Den anden paa de fagre Kinder dvælte;
I spæden Kind man Trykket kunde see
Af spæden Haand, som i nyfalden Snee.

O, hvilken Krig af Blikke nu de førte:
Huñ med sit Øie hans at fængsle stræbte,
Hans Øie hendes ikkun slet bønhørte;
Hun beiled med sit Blik, hans Haabet dræbte.
Og alt det stumme Spil blev talt og qvædet
Af Taarers Chor, som hendes Øie væded.

Heel kiærlig da hun tog ham ved sin Haand,
En Liliefange sat i Sneens Trængsel,
Et Elfenbeen i Alabasterbaand,
En Fiende hvid i Venskabs hvide Fængsel;
Halv Tvang, halv med det Gode. Hvo det skuer,
Troer, at der næbbes tvende Sølverduer.

Med Læben, Tankens Tolk, hun yttrer nu:
„Livsaligste af nogen Qvinde baaret!
Gid du var Viv som jeg, jeg Mand som du,
Mit Hierte uskadt, dit som dette saaret:
For eet sødt Blik, som mig af dig blev givet,
Jeg glad dig offred Alt, ja selve Livet.“

„Giv mig min Haand,“ han qvad, „endt er min Taal.“
„Giv mig min Ro,“ hun qvad, „saa skal du faae den.
Giv, eller hærd som din min Barm til Staal;
Er den først Staal, skal Kummer aldrig naae den,
Thi lidt jeg agter Elskovs dybe Smerte,
Naar mit er hærdet, som Adonis' Hierte.“

„Skam dig,“ han raabte, „gaa, og lad mig gaae.
Tabt er min Hest, min Fryd i Verden ene;
Og det var din Skyld, at det hændtes saa.
Thi skynd dig bort, og lad mig nu alene;
Thi al min Higen, Alt, hvad jeg forlanger,
Er kun fra Hoppen at faae bort min Gànger.“

Hun svared: „See, din Hest, som det sig bør,
Opflammet blev ved Kiærlighed at skue.
En Gløð er Lidenskab: hvis den ei døer,
Den sætter Hiertet i en heftig Lue.
En Sø har Bund, heed Længsel ingen kiender,
Lad det ei undres dig, at Hesten render.

Først som et Øg han hist ved Træet stod,
I Trældom af en usel Lædertømme;
Men da den Skiønne kom, da steg hans Blod,
Og han foragted Tøilens Herredømme:
Sit Seletøi afkasted han paa Stund,
Og rykte fri sit Bryst, sin Ryg, sin Mund.

Undskyld din Ganger da, og lyd du mig,
Du kolde Svend! gaa selv hos den i Lære,
Forskyd ei Glæden, der tilbydes dig.
Kom Gangeren ihu, jeg taus vil være.
Lær elske; let det læres, som du seer,
Og eengang lært, det glemmes aldrig meer.“

Han qvad: „Jeg vil, jeg kiender Elskov ei,
Vildsvinet kun fornøier mig at jage;
Jeg tager ei paa Borg, jeg skyer den Vei,
Jeg Elskov kun foragte vil og vrage;
Thi jeg har hørt, som Død det Liv er slet,
Der leer og græder i eet Aandedræt.

Hvo med en Klædning ufuldendt vel gaaer?
Hvo bryder Knoppen, før et Blad udspringer?
Saasnart en Spire svækkes i sin Vaar,
Da visner den, og ei til Væxt det bringer.
Det Føl, som alt for tidlig Rytter gives,
Blir aldrig siden stærkt, og aldrig trives.

Thi slip min Haand, og mig ei længer qvæl,
Stands slig en daarlig Tale, fat ei Haab.
Hæv din Beleiring fra min kolde Siæl,
Den aabner ei sin Port for Elskovs Raab.
Hæm din Forsikkring og din sledske Taare,
Mit haarde Bryst sig lader ei bedaare."

Hun qvad: „Hvad? taler du? har du en Tunge?
O, var du stum! hvis ei, gid jeg var døv!
Jeg hørte dig din Havmandsvise siunge,
Den giør Forstanden svag, og Villien sløv.
O, skiønne Mislyd, himmelske Forvirren,
Jorddybets søde Klang, liig Hiertets Dirren!

Hvis jeg var blind, mit Øre henrykt hørte
Din indre Skiønhed, det Usandselige;
Hvis jeg var døv, din Skabning mig forførte,
Al min Beundring var det Sandselige;
Og kunde hverken see jeg eller høre,
Jeg elskte dig ved blot dig at berøre.

Og kunde man mig hver en Sands betage,
Ja, kunde hverken see jeg, høre, føle,
Men kun min Lugt mig blev endnu tilbage,
Det vilde mig dog end min Elskov føle:
Thi fra dit Aandedræt, din Blomsterhud
Til Elskovs Næring strømmer Vellugt ud.

Men hvilken Salighed dig at berøre,
Naar man de andre Sandser var berøvet!
Slig Fest man ønsked aldrig at ophøre.
Da skulde bly Mistanken lukke Løvet,
At Ridkiærheden ei, den fule Giest,
Indsneg sig at forstyrre Glædens Fest."

Nu Talens Honningvæld, hans Mund, begynder
Med funklende Rubin at blusse strax:
Liig en rød Morgen, der til Skræk forkynder
Vrag for en Skipper, Storm for Markens Ax,
Sorg for en Landmand, Vee for Fuglechor,
Og Hagl og Slud for Hyrden og hans Hiord.

Hun seer det Varsel, der kun Ondt bebuder;
Som Stormen lægges, naar den Regn forjætter,
Som Ulven griner, stakket før han tuder,
Som modent Bærret brister, før det pletter,
Som Lynet glimter, før Kartoven skyder,
Hans Lader vise, hvad hans Ord betyder.

Ved dette Syn hun maa til Jorden synke.
Blik nærer Elskov, Elskov døer af Blik;
Et Smiil kan læge Saaret af en Rynke,
Men Held det Fald, der sligt et Udfald fik!
Den taabelige Svend troer, hun er død,
Og klapper blege Kind, til den er rød.

Hans vrede Forsæt klog hun forudsaae,
Thi stærkt i Sinde havde han at skiende;
Sligt kan erfaren Elskov strax forstaae.
O, Held den Vid, den Kløgt, som redder hende!
Paa Græsset laae hun som i Dødens Vaande,
I hendes Lunger blæser han sin Aande.

Han kniber hendes Næse, klapper Kinden,
Han trykker Fingren, holder Pulsen fast;
Han gnider sagte Læben paa Gudinden,
Han redde vil det unge Liv i Hast.
Han kysser hende — sneehvid som en Lilie
Ei reiser hun sig med sin gode Villie.

Nu Sorgens Nat for Dagens Straale viger,
De to blaae Vinduer aabne sig igien:
Liig favre Sol i Østen, naar den stiger,
Opliver Alt, og Sorgen flygter hen.
Som Purpur da forherliger sin Sky,
Saa livner Øiet hendes Kind paa ny. — —

10.

Poesiens Have i „Zerbino".

Af Tieck.

Skoven.

Det friske Morgenbad
Fremkalder Græssets Duft,
Og mildt den lette Luft
Bevæger sig i hvert et Skovens Blad.
O, Menneske! vær glad.
Hvortil det bange Blod?
Fat freidig atter Mod.
Kom i vor grønne Sommerskygge, kom;
Kast Sorgen for din Fod,
Lad Hiertet aabnes i min Helligdom.

Vi Grenene strække
Mod Himlen i Krands,
Dem Straalerne dække
Med liflige Glands.
Med Knopper, med Qvistenes Klynge,
Som susende Vestvinde gynge,
Hvor Smaafugle synge,
Vi glædes dybt til vor Rod
I luftige Flod.
Vi rasle, vi hvisle, vi skiælve,
Sig over os Himlene hvælve,
Sig over os Buerne slaae
Med hellige Blaa.
Foraarsglands, Foraarsglands!
Vær hilset fra Aften til Morgen,
Fra Morgen til Aften, i lystige Chor.
O, Menneske! kom; hvor Stammerne groer,
Glem haabende Sorgen.

Enhver sin egen,
Birken, Fyrren, Egen,
Staae vi indviklede her,
Dog yttrer sig kraftig Enhver.
Hiin i det Brede sig strækker,
Rører med Løvet sin Jord;
Hiin imod Himmelen groer.
Forskiellige Blade dem dækker,
Frisk ryste sig frodige Hækker.
Dog sammensmelter mangfoldige Klang
I et Chor af en eneste Brodersang.
Saaledes Menneskene tilsammen,
Forskiellige Qviste fra Moderstammen,

Hver søger Lyset med sit Øie,
Alle stræbe de mod det Høie.
Skiøndt mange sig maae mod Jorden bøie,
Alle dog Brødre de ere.
Forskiellighed bør der være;
For den Vise blier den forvirrede Klang
Dog Samklang af en eneste Sang.

Roserne.

Hvis du for at elske kommer,
O, da træd os mere nær!
Smykkende den varme Sommer
Blusse vi med røde Skiær.
Til et Tegn det friske Grønne
Vi med Purpur overstrøe:
Kiærlighed skal Troskab lønne,
Aarlig blomstre, aldrig døe.
Vi er Kys af røde Læber,
Vi er unge Kinders Blod;
Vi betyde Elskovs Mod,
Vi betegne, hvordan stræber
Hiertet, for at naae sin Lyst,
Sammenklynget Bryst mod Bryst.

Kys er unge Roser atter
I den ømme Blomsterstund.
Himlen gav sin elskte Datter
Rosen til en Pigemund;
Roser tyde Kysset kun.
Kysset af den rene Dyd
Er sin Elskovs bedste Fryd.

Kiærligheden Rødme tænder
I Naturens Herlighed,
Morgnen i sit Purpur brænder,
Purpurklar gaaer Solen ned.
I Blufærdighedens Luer,
I Rubinens haarde Favn
Kiærlighedens skiønne Navn
I sin hele Glands du skuer.

Lilierne.

Vend dig mod vor hvide Stierne!
Maanskin os i Solen klæder.
Anelser om dunkle Glæder,
Sorg og Lyst bortsvinder i det Fierne,
Som Erindringer, der mindes gierne.

Hvad vi stræbe tillidsfulde, trygge?
Sværmeriets hulde Skygge,
Blomsterandagt.
Stille Nat,
Snart forladt!
Faa kun Hytter sig ved vore Urner bygge.

Buskene.

Kom, kom!
Bladenes Raslen
Lokker dig;
Vor Glands,
Vort friske Grønt.
Vi elske dig,
Min Ven! giv os dit Hierte.
Hvi forsmaaer du os?

Alt kan ei være Skov,
Alt kan ei være Blomst,
Børn maa der ogsaa være.

Skoven.

Gak i det Grønne!
Hvis du vil Blomsten forstaae,
Maa du i Skoven gaae;
Og kan du skiønne
Først Betydningen af det Grønne,
Da, først da kan du Blomsten forstaae.

Grøn er den første Hemmelighed,
Hvori Naturen indvier dig,
Den første Farve er grøn,
Grønt smykker den hele Jord,
En levende Aand,
Et kiærligt Element,
Som frodig indslutter Alt.
Grønt betyder Livsmod,
Uskyldighedens muntre Mod,
Og Mod til Poesie.
Grøn er hver en Blomsterknop,
Alle Blomsterblade;
Siden springer Farven skiønt
Af det moderlige Grønt.

Tulipanerne.

Hvo tør vel om Farver tale,
Naar vi ere Talen nær?
Hvad er alle Blomsterskiær
Imod vort, i Fald vi vilde prale?

Hvad er Blomsterandagt?
Hvad skal Kys betyde?
Vi smiler i den største Pragt,
Og hvo tør sig med Andet vel forlyde?
Vi glindser i den største Magt,
Behøver ikke Andet at betyde,
End at i os et tusindfarvet Skin er lagt.
Saadan vi her i Bedet staaer;
Og naar en Blæst hen over vore Urner gaaer,
Som Bølger vi gynge med tusinde Farver,
Forvirre hvert Blik med de brogede Larver.
Dristigt Bladene sig strække,
Danne Bægeret paa Lilievand;
Rødt og Blaat og Guld bedække
Kalken til sin skiønne Rand.
Langsomt vi synke for Stormenes Trængsel,
Længe vi blomstre med kongelig Top,
Hævende Stilken høitideligt op.
Hvortil da Ømhed? hvortil Forlængsel?

Violerne.

Skiult af det Høie
Vi venligt bygge
I Græssets Skygge,
Os ydmygt bøie.
Ei at kneise høit vi vove,
Frygte Sol bag svale Skove.
Græsset, vor Søster,
Os forlyster.
I den stille Dal vi trives,
Og ved Skumringen oplives.

Forgietmigei.

Vi spæde Smaae
Ved Bækken,
Saa blaae, saa blaae,
Skiuler os i Hækken.
Forvoven
Hver følger
Med Voven,
Som bølger;
Speiler os i klaren Flade,
Ak, saa glade.
Kiælne Børn! Hvor kan man os forlade?

Markblomsterne.

Du iler hurtig hen,
Min Ven!
Og seer ei
Og føler ei
Vor Friskhed i det Grønne,
Ei det Uskyldigtskiønne.
Lokker dig ei vor brogede Stierne?
Skal du hige kun steds mod det Fierne?

Fuglesang.

Vi lystige Folk i den grønne Stad
I hyppige Klynge
Flagrende synge
Fra Morgen til Aften, og Hver er glad.
I Træernes Skygger
Vi dristige boer,
For Hunger betrygger

Den kornrige Jord.
Vor Fryd er saa stor
I jublende Chor.
O, herlige Jord!

Det Himmelblaa.

Jeg fatter Enhver i kiærlige Arme,
Jeg nærer dem alle med moderlig Varme,
Jeg sender dem kølige Vind;
Jeg skuer til dem saa dybt i det Lave,
De takke mig henrykt for venlige Gave,
De stirre til mig med andægtige Sind.
Jeg sender min Straale selv Væxten, begravet
Paa Bunden af Havet.
Skyerne komme, Skyerne flye,
Altid nye.
Min Aften og Morgen er liflig at skue,
Jeg slaaer efter Regn den syvfarvede Bue,
Forfrisker min Luft med det skyllende Fald,
Og truer med Lyn og med dræbende Skrald.

VI.

Theateranmeldelser.

1.

Qvækeren og Dandserinden.
Familien Riquebourg.

Her træffe vi paa een Aften strax to Stykker af Nutidens frugtbareste Theaterdigter, der, ligesom den tydske Kotzebue for nogle Decennier siden, forsyner de europæiske Repertoirer med Stykker. Hvo der ønsker at læse en god Characteristik over Scribe, henvise vi til Foreign quarterly review, hvoraf Blätter für literarische Unterhaltung har givet en tydsk Oversættelse. Scribe forfatter ikke selv alle sine Stykker, men skriver dem tildeels i Compagnie. Heraf følger, at mange af hans Arbeider ikke hæve sig til en høiere Kunstværd. Men de ere levende, træffende, velsammensatte Skildringer af Nutiden, og maae altsaa behage Tiden; nogle af de bedste ville vel endog kunne behage Fremtiden. — Betragte vi flere af Scribes erotiske Stykker, hvormed vor Skueplads allerede er forsynet, saa see vi, uagtet det Forskiellige og Interessante i Indklædningen, visse Yndlingsideer, der komme igien, ligesom en Melodie med smukke Variationer. Det er Kiærlighedslidenskabens Kamp med Pligterne, eller med Conveniensen, eller Forholdene, eller Vanerne i det menneskelige Bryst. Saaledes strider

ogsaa her Qvækerens Fordom og Gravitet og Dandserindens Letsind med Kiærligheden, indtil den forener dem og udjævner Forskielligheden. I Familien Riquebourg overvindes en ulykkelig Lidenskab ved en ædel og rørende Siælekamp. I begge disse Stykker havde vore to udmærkede Kunstnerinder Madame Werschall og Fru Heiberg Leilighed til at vise deres Talenter paa en høist fordeelagtig Maade, den Første i Familien Riquebourg med den stille dybe Følelse, den ædle Værdighed, den Anden i Qvækeren og Dandserinden med den lette fortryllende Gratie. Herr Stage som Qvæker og Herr Rosenkilde som Riquebourg understøttede dem værdigt; især beundrede vi hos Rosenkilde den alvorlige ærlige Følelse, der reent fik os til at glemme den sædvanlige comiske Person. Ja, vi kunne vel sige, at han i denne alvorlige Rolle var mere classisk, end i mange comiske.

2.

Figaro af Mozart.

Dette Mesterværk, der med Don Juan og Tryllefløiten i Musiken har samme Rang, som i Malerkunsten Rafaels bedste Billeder og i Poesien Shakespears Værker, erstatter os vel det tabte Lystspil af Beaumarchais, uagtet dettes Vittighed og morsomme Dialog. Det er beundringsværdigt, hvorledes Mozart saa musikalsk har kunnet behandle et aldeles umusikalsk Thema; thi List og Intrigue fierne sig for meget fra Følelsen, Lidenskaben og Phantasien til at være Gienstande for Musik. Men Mozart har med sine

Toner indbragt Alvor, romantisk Kiærlighed, comisk Lune, Characteertegning og Pathos i Beaumarchais' spøgende Kulde. Saa vist som altsaa det skabende Genie staaer over det blot vittige Hoved, saa høit staaer Mozarts Figaro over Beaumarchais'. Og man prøve kun engang paa at spille Stykket med al sin glimrende (i Syngespillet meget tabte) Vittighed — for at tilstaae, om man ikke vil befinde sig omtrent, som naar man i den kolde April besøger den samme Egn, man er vant at giøre Valfarter til i den blomstrende Midsommer.

3.

Maskeraden.

Det er en Sieldenhed at see et Stykke af Holberg. De unge Damer i Almindelighed ynde ham ikke, fordi det Gratiøs-Qvindlige ligger udenfor hans Sphære. Holberg vidste ikke hvad Kiærlighed var, og derfor bære Qvinderne et hemmeligt Nag til ham, naar de ikke tillige ere opvakte Hoveder og kunne gotte sig over hans comiske Lune. Jeg troer, herpaa kunde raades Bod, naar man altid spillede Noget af Holberg med et godt, temmelig stort Syngestykke til. Holbergs endog længste Stykker i fem Acter ere saa korte, at de med ubetydeligt Ophold mellem Acterne ikke vilde vare meer end halvanden Time. Og saa maatte de besættes saa godt som muligt. Gierne beundre vi endnu vor Lindgreen i de Holbergske Roller; men er det ikke bedrøveligt, at vi næsten aldrig have den Glæde at see en Frydendahl i disse Stykker? Desuden maatte man variere,

og ikke altid spille de samme. Maskeraden hører til de Holbergske Comødier af anden Rang, det er intet Characteerstykke, i Intriguen var Holberg ikke synderlig stærk; dog har dette Værk fortræffelige Situationer. Jeronimus, Magdelone, Arv, Leonard ere meget morsomme, og Henrik er som en vittig, lystig Tiener her det egentlige Drivehiul, og bliver godt givet af Herr Phister. Især kommer hans Talent til at forandre sin Talestemme ham vel tilpas i den comiske Procedure i sidste Act. — Vi have i Sinde undertiden ved Leilighed at giøre Herr Maskinmesteren opmærksom paa Et og Andet. Saaledes var det vel bedre, om man en anden Gang lod Henrik i anden Act, hvor han taler ud af Vinduet med Herr Jeronimus, staae i et Værelse med virkelig Cubik-Indhold. Nu er dette Vindue bygget imellem to andre Vinduer med himmelblaa Luft, og der er ikke meer end et Qvarteer imellem det og Døren; saa at man aldeles ikke begriber, hvor den hele Henrik er bleven af, paa Hovedet nær.

4.

Den hvide Dame.

En af Boyeldieus herligste Compositioner. En smagfuld Brug af Nationalmelodier er kommen ham til Hielp, og har giort hans Musik mere skotsk, end Digtet er, hvilket Scribe har behandlet paa sin lette Maade, men med dramatisk Effect. Af skotsk Characteertegning findes der Intet, skiøndt Walter Scotts Roman Astrologen paa en Maade har givet Emnet. George er en fransk og ingen

engelsk Officeer; men Herr Kirchheiner fremstiller hans Godhiertighed, Letsind, Raskhed og Kiækhed fortræffeligt. Den smukke Arie i første Act udtrykker aldeles en ung fransk Officeers Væsen; og for at vedligeholde denne Illusion, saa staaer der ogsaa lakeerte Flasker med franske Vine paa Bordet, i Stedet for Cider og Whisky i Dunker. Udmærket skiøn er den musikalske Auctionsscene, og en Modsætning til denne velklingende Støi er den stille Arie, naar den gamle Margareta sidder i Borgen som den personificerede trofaste *Erindring*, og spinder Tidens Traad af sin Rok. I slige Characterer er Mad. Winsløw uforlignelig; og hvad et comisk Talent selv i et Syngespil kan virke uden at synge, ja næsten uden at tale, viser Herr Foersom som Mac-Irton.

5.

Bruden.

En deilig Musik af Auber med *Tyrolske* Nationalmelodier. Det er mærkværdigt, til hvilken Ære de gamle Nationalviser ere komne, og de fortiene det, thi de ere umiddelbare Udtryk af Nationernes egen Følelse og Characteer, fra en kraftig Tid, hvor endnu ingen overfladisk Civilisation afblegede Farverne, og udbredte en vis prosaisk *graa Tone* over det Hele. Det er ligesom om Tonekunstnerne havde en hemmelig Angest for, at *Harmoniens* Pragt og Støi skulde tilintetgiøre *Melodiens* Ynde og Følelse; derfor tye de af Selvopholdelsesdrift til Nationalmelodierne, og disse maae som Hyrder forlade deres Hytter, for i pyntteligere Klæder, men dog endnu i Costume, at blande sig i

Salonerne med den fornemme Verden. Om de ligesaa uskyldige og uforfængelige vende tilbage til deres Dale og Skove, er et andet Spørgsmaal. Om den fine Verden virkelig styrkes paa Aand og Siæl derved, og om den flygtige Følelse er meget meer end en anden sandselig Nydelse og Tidsfordriv, er et tredie Spørgsmaal. Men saa meget er vist, at Musiken vinder derved, at Mennesker med virkelig Aand og Hierte glæde sig derover, og at det ligger i Kunstens Væsen altid at vende tilbage til Naturen og at hente Hielp fra den. Saa længe den kan det, er der ingen Fare for at Musiken vil opløse sig i vellystig Sandselighed, eller i kolde Former, der blot fornøie Contrapunctisten, som Regnemesteren et vanskeligt Regnestykke. — Syngespillet Bruden af Scribe er en med Effect fremstillet Forvikling af hine ovenfor omtalte indvortes Kiærligheds-Kampe. Grev Løwenstein har havt en hemmelig Kiærlighed til Fru Saldorf, som han maatte bekæmpe; Henriette har atter en til ham, som hun maa bekæmpe. I Gangen af Stykket bekæmper Henriette sin Æresfølelse for at redde den Elskedes Liv; Frits maa bekæmpe sin Kiærlighed til Henriette, og ægte Madame Charlotte; og skiøndt Løwenstein ikke elsker Henriette, tvinger Taknemmelighed ham til at kæmpe sig ind i en fremmed Følelse for hende, og at betvinge den forrige. Alle disse Kiærligheds-Kampe ere skildrede naturligt og interessante, og Jfr. Abrahamsen udmærker sig især i dette Stykke ved en rørende Ynde.

6.

De Uadskillelige.

Ad to Veie — ligesom Gientofte= og Ordrups=Veien — ager Prof. Heiberg — nemlig i dette Stykke og i Recensenten og Dyret — Publicum i sin poetiske Hurtigpost ud til Dyrehaugen; og Anmelderen, som selv i gamle Dage tog Læs paa til Sanct Hansaften=Spillet, følger gierne med, næsten hver Gang Vognen gaaer. Det smigrer mig at troe, at den ungdommelige, den danske Munterhed og lystige Kiækhed, som lever i Sanct Hansaften=Spillet, i den fri Bearbeidelse af Sovedrikken og i Freias Alter, har i Heibergs Barndom bidraget til at nære hans med hiint beslægtede Lune. Vel har jeg siden engang læst en forfærdelig Nedrivelse af Freias Alter fra samme Haand, men ikke af samme Pen, som den, der skrev disse Vaudeviller; men derfor er jeg ikke længer vred, thi ret overlagt troer jeg, det har været hans Spøg; han ynder Ironien. Skulde jeg dog alligevel tage feil, og han virkelig endnu saa dybt foragte Freias Alter, som hans Recension i Den flyvende Post forsikkrede, — saa vil jeg dog derfor ligefuldt more mig over hans Vaudeviller, og finde dem smukke, vittige og lystige. Thi hvad kunne de uskyldige Smaastykker derfor? Man maa ikke hade Børnene for hvad Forældrene giøre os imod. — Om Ideen til De Uadskillelige aldeles tilhører Forf., eller om den, som Nogle sige, er laant af et fransk Stykke, veed jeg ikke; men det veed jeg, at om saa er, da er den fremmede Næring gaaet over i Digterens eget aandelige Blod, saa at han med Rette kan kalde det Sit. Meget comisk begynder strax Bestræ=

delsen efter Munterhed, der skal forceres frem af lutter Brantenhed og Forstemthed. De comiske Characterer — Materialhandler Buurmann og Volonteur Klister — fremtræde med Bestemthed, vel tegnede, og gives fortræffeligt af Herr Foersom og Herr Winsløw jun. Ogsaa Fruentimmernes comiske Characterer ere godt nuancerede. Og nu aabenbarer sig pludselig mellem alle disse comiske Mennesker det besynderlige latterlige Skov-Spøgelse: Hummer (eller Homer), den personificerede Jocus, der har Corpus nok for at illudere, men hvis Væsen dog egentlig ikke er af denne Verden — mere et muntert Phantasiebilled af Digteren end en virkelig Person. En Caricatur kan man ikke kalde ham; thi Caricaturen er meget indskrænket og bestemt objectiv. Men denne Hummer er — ligesom Trop i Recensenten og Dyret — et spøgende Skyggebilled af Digterens eget lystige Lune, der reflecterer sig i Prismaet af en fattig Retsbetient, ligesom hist i en tosset Literatus. Saaledes maa det tages, og saaledes har Herr Rosenkilde forstaaet og fremstillet disse Roller. Den besynderligste Blanding findes i Hummer af Lumpenhed og Godmodighed; den friskeste Munterhed forbunden med det sørgeligste Hverv — at trække ulykkelige Mennesker i Fængsel; Hidsighed og taabelig Vrede forbunden med latterlig Forsigtighed og barnlig Eftergivenhed; Snuhed og Dumhed, Egennytte og selvopoffrende Høflighed i Regnveiret; endelig Forliebthed og den latterligste Kiærlighedserklæring, der nogensinde er fremstillet paa et Theater. Man vogte sig vel for at dadle dette Champagnerskum af sund Lystighed, fordi det overtræder Bredden af slet og ret Naturlighed. Gratien er forbunden dermed — og Hummers Harlekinstrøie er, ligesom Trøien paa den italienske Harlekin, sammensat af lutter Lapper fra Sandhedens og Virkelighedens Pulterkammer.

Med megen Smag er ogsaa de meest passende Melodier valgte til disse morsomme Situationer; iblandt andre glæder os især den herlige italienske Folkevise som Terzet i Regnveiret, hvor Skyen driver hen ad Sverrig til. — Man har sagt: Heiberg skylder fornemmelig Skuespillerne den Lykke, denne og andre hans Vaudeviller have giort. Ja, hvilken Poet, som lader et Stykke opføre, der behager, skylder ikke dem overmaade meget af sin Lykke? Paa Comødie kommer man fornemmelig for at see Skuespillerne; Stykkerne kan man læse hiemme. Det bedste Drama kan ikke undvære et fortræffeligt Spil — og hvor dette mangler, der kan det morsomste Stykke ikke behage.

7.

Søvngængersken.

En ægte Ballet, og Indholden fuldkommen skikket til pantomimisk Behandling, da Hovedpersonen i de vigtigste Dieblik tier og vækker opmærksom Deeltagelse ved sin stumme udvortes Handling. Jeg veed kun een god gammel Ballet, hvor Situationen saaledes kommer Balletmesteren til Hielp, det er Afguden paa Ceylon af Galeotti, hvor — selv efter Naturen — Alting mellem Europæerne, Negeren og de Vilde maatte udtrykkes ved Gebærder. Bournonville har megen Fortieneste af denne sin fri Oversættelse fra Fransk paa Dansk, da Theatrets Indskrænkning og Talenternes ringere Mængde maatte tages i Betragtning. Mad. Kretzmer giver Søvngængersken fortræffeligt. Hendes Ansigt minder i de alvorlige elegiske Situationer om Portraiter

af Lionardo da Vinci. Til Bournonville kunde man i Begyndelsen af hans Hiemkomst fra Paris sige, hvad salig Rahbek i gamle Dage vittigt sagde om en stor dansk Skuespiller, der nylig var kommen fra Tydskland, og medbragte nogle stærke Manerer fra dette Land: „Naturen er ikke tydsk." Her kunde vi sige: „Naturen er ikke fransk." Det vil sige: den danske Natur er hverken tydsk eller fransk, den har sit Eiendommelige, ligesom hine have deres, og Enhver forlanger Sit i sit eget Land. De sydlige stærke Legemsbevægelser og Ansigtsfordreielser forekomme os her som Affectation, i andre Lande vilde vor stillere Maade at føle paa, med Urette, kaldes Phlegma. I senere Tider har Bournonville givet Rollen paa Dansk med megen Sandhed. Herr Funck, som har Fortienester af Dandsen, og selv har componeret smukke Divertissements, passer dog nok egentlig ikke i Saint Ramberts Rolle. Hans rolige Væsen i anden Act, hvor han er ene med Søvngængersken, og hvor vi skulle frygte for at han ledes i Fristelse, faaer noget comisk ved den alt for uforstyrrede Besindighed i hans Adfærd.

8.

Palnatoke.

Endeel af denne Tragødies Venner, som ønskede at see Stykket, længtes efter at erfare Virkningen af den ved Herr Dr. Ryges Upasselighed foraarsagede ny Besætning af Hovedrollen; thi Herr Nielsen spillede denne Gang Palnatoke. Hvor meget takker jeg ikke Ryge og Nielsen for, som Fremstillere af mine Tragødiers Hovedroller i mange Aar! Begge

have udmærkede og dog tildeels meget forskiellige Fortienester. Til Fuldkommenhed fremstiller os Ryge den kraftige, heroiske, humoristiske Mand, der grændser til Oldingen. Hvad overgaaer hans Hakon Jarl, hans Stærkodder, hans Michel Angelo? Nielsen var Elskeren, den unge begeistrede Helt, den elegisk philosophiske Tænker. Hans Axel, Hagbarth, Eigil, Thorvald, Correggio nævne vi til Modsætning af hine Ryges Roller. Nielsen er traadt over fra Ynglings- i Manddomsalderen, han staaer som Kunstner nu paa Grændsen mellem begge, og kan en Tid lang forene begge. Hvad Under, at han ved given Leilighed ønskede at forsøge sig i en af Ryges Roller? Han giorde det, og giorde det med Ære. Men Enhver af disse Kunstnere har Noget, som den Anden ikke har, ligesom de ogsaa have Noget tilfælles. Heraf maatte følge, at i Meget af Palnatokes Rolle vare de Ligemænd, og i Noget maatte den Ene overgaae eller staae tilbage for den Anden. Hvad de have tilfælles er et mandigt Udvortes, en stærk Talestemme, en kraftig Declamation, en høi Begeistring. Begge see de ud som Helte, men Nielsen som den yngre, Ryge som den ældre Helt. Da nu Palnatoke træder frem, ikke blot som Palnirs, men som Kongens og alle Heltenes Fader, saa savnede vi i Nielsens Udvortes noget af det Faderlige, hvor dette behøvedes. I de Scener derimod, hvor han optræder som blot kraftig Kæmpe, var intet Savn, og hans stolte Trods imod Harald Blaatand var næsten bedre end Ryges. Det Høie og Fiirskaarne i Ryges Person giør derimod en god Virkning i denne Rolle, som Nielsen, uagtet sin kraftige Heltefigur, ikke har. Det Humoristiske, som Ryge besidder, tilhører heller ikke Nielsens Væsen, og vi savnede det i Scenen med Popo i tredie Act. Derimod overgik Nielsen Ryge i en vis ædel Værdighed og i Hiertets blidere Følelser, hvilket

især viste sig i Scenen med Thorvald i femte Act, hvor han græmmer sig over at have begaaet en uhøimodig Handling. Kort sagt: af de to Egenskaber, som Palnatokes Væsen bestaaer af, som han selv føler og yttrer, i det han udtrykker sig:

I gode Brødre! Kraft og Fromhed er
De tvende Lys, som bør bestraale Livet,

af disse Egenskaber viste os Ryge især det Ene, og Nielsen især det Andet, skiøndt Hver tillige en heel Deel af hvad den Anden viste. Det idealske Digterbilled i Tragødien er og bør være en Forbindelse af den barbariske og den dannede Tid. Ryge gav os mere det Historisk-Characteristiske, Nielsen meer det Pathetisk-Idealske; den Første mindte mere om den Shakespearske, den Anden om den græske Tragødie. — Thorvald, der ellers spilles af Nielsen, blev denne Gang givet af Herr Holst. Denne for Elskerfaget meget lovende, smukke, unge Skuespiller, ikke uden Digtertalent, passer sig endnu ei til Thorvald. Thorvald er ingen Yngling, men en erfaren Mand, som imponerer selv Heltene med sin stille fornuftige Kraft. Herr Holst tog Rollen for blød, for elegisk. — Herr Kragh spillede den gamle Harald Blaatand saa godt, som man kan forlange det af en ung Mand, der næsten aldrig bliver brugt. Uden Tvivl har Herr Kragh Talent for Scenen, og han har det Egne, at hans Ansigt, skiøndt smukt og ungt, kan komme til at see gammelt ud ved Skiæg og Malning. Dette er ikke altid Tilfældet; det er f. Ex. næsten umuligt at faae Nielsen til at see gammel ud. Herr Kragh har et fortræffeligt Organ, Følelse og Kraft, men desværre en slem Affectation i sit Væsen, især et bestandigt Smileri, som han endelig maa aflægge. At hans Armbevægelser ere ugraciøse, maae vi vel tilskrive Mangel paa Øvelse. Det Apoplectiske, han undertiden søgte

at give Harald Blaatand ved den dinglende Arm, var ilde anbragt, thi Harald er endnu en kraftig Olding. — Herr Hafs, som man sædvanlig dadler, maa jeg forsvare her. Han passer vel ikke til Hamunds Rolle i Hagbarth og Signe, men han er en ret god Bue. Herr Hafs har som oftest noget Fortvivlet og Vredladent i sit Spil, som undertiden skader, men undertiden kan det ogsaa gavne Rollen. En jovialsk, besindig, godmodig Helt er ikke for ham; men til den lidenskabelige, let forbittrede Bue passer han sig med sit smukke kraftige Udvortes ret godt, skiøndt vi vel kunde ønske Bue noget mere aandeligt Imposant. Endnu bedre spiller Herr Hafs Valentino i Correggio, hvor han netop skal vise Fortvivlelse og Tændersgnidsel. Ogsaa i comiske Roller tager, om jeg saa maa udtrykke mig, det Colerisk-Utaalmodige i denne Kunstners æsthetiske Natur sig godt ud, og han har givet mangen comisk fortørnet Jeronimus med Sandhed og Lune. — For at ende, som jeg begyndte, med noget Fortræffeligt, har jeg giemt vor Winsløw jun. tilsidst. Med hvilken Sandhed og Characteertegning giver han ikke den besynderlige Skofte, der paa den baroqueste Maade forener Dybsind og Trællesind, og i det han selv troer blot at være et blindt Værktøi i sin Herres Haand, uafladeligt giør Bemærkninger, anstiller Betragtninger, og viser, at det ikke er Forstand, han mangler, men at han derimod i sin barbariske Naivetet er berøvet enhver Funke af Hierte og god Følelse. Dette giør os Winsløw saa tydeligt, at Ingen, der seer ham, vil tvivle om Muligheden af en saadan Forbindelse i et Menneskes Characteer. Man kommer til at tænke paa de smaae fløgtige hierteløse Dverge i de nordiske Eventyr, der hielpe eller skade Menneskene med deres Behændighed, ligesom Lunet

er; og det er ogsaa efter et saadant Dverge-Ideal at Finnen Skofte paa sine Sneebierge maa have dannet sig.

9.

Den Stumme i Portici.

Dette Syngespil udmærker sig ved to Egenheder: En stum Person og Choret spille Hovedrollerne deri. Masaniello staaer unegtelig i poetisk Virkning under Fenella og Choret, skiøndt han ogsaa er en kraftig indgribende Person. Stykket, af Scribe og Delavigne, er af liden poetisk Fortieneste, kun har det ved gode Situationer givet Componisten Anledning til sin herlige Musik. Alfonso, Greven af Arcos, spiller en saare flau Rolle, næsten en Slags Johan von Ehrenpreis; og det er slemt. Slet og nedrig maatte han heller være, naar det var tegnet diærvt; men dette Anstrøg af sødligt Føleri og en Fernis af moralsk Værdighed midt i hans slette Forhold, der ikke kommer af List og Hykleri, men af en Slags enfoldig Uvidenhed om hans egentlige Tilstand, giør ham latterlig, og derved faaer Opstanden af Folket mindre Betydenhed. Det var Synd at forlange, at Herr Schwartzen skulle omskabe denne Rolle til noget Bedre, thi det er umuligt. Han meddeler Grev Alfonso dog een fortrinlig Egenskab: dette er en meget smuk Syngestemme, og det er alt hvad man kan forlange. Ogsaa Elvira er en sædvanlig Optogs-Prindsesse, og i hendes Arie i første Act er Componisten endnu temmelig Rossinisk. Der ligger noget Comisk i den evige Gientagelse af „hvorledes hendes Hierte slaaer ved al den Fryd, der forestaaer“.

Jfr. Reck giver Rollen med Anstand, og synger smukt. Kirchheiner er en ypperlig Masaniello, og vi have fundet os overraskede ved i denne kraftige Tenorsanger tillige at finde en usædvanlig god Skuespiller. Hans „O Fædreland“ foredrager han med sand Begeistring. Arien siden „om hans stakkels Søster“ ligger udenfor hans Stemme og hans Talent, den er i Tonen for høi og i Characteren for bløb for Kirchheiner.

En tidt hørt Bemærkning: hvor godt det er for en Skuespiller og Skuespillerinde, først at have gaaet i Terpsichores Skole, finde vi fuldkommen stadfæstet ved at see Fru Heiberg som Fenella. Den Ynde og Lethed, det Udtryk i Bevægelserne, hun som Dandserinde har vundet, komme hendes aandelige Egenskaber i mange Roller særdeles vel til Hielp, især i denne Rolle og i Preciosa. Hendes stumme Fremstilling af den stakkels forførte Pige, der endnu elsker og vil redde sin Forfører, er mesterlig. Ogsaa fremtræder den sydlige Natur herligt i hendes fyrige, lidenskabelige Væsen, der kun holdes i Skranker af Gratien. Kiærligheden til hendes Broder udtrykker hun ogsaa ærligt og kraftigt. Det Eneste, vi endnu ønske, er, at Fru Heiberg i Folkets Bøn=Scene ikke saa hyppigt og lidenskabeligt vilde opløfte sine Arme i Forgrunden. Naturligt nok er det, at Fenella, der ikke kan synge som de Andre, paa sin Maade søger at udtrykke de Følelser, der besiæle hende; men her er Folkets dybe, høitidelige Bøn Hovedsagen, i dette Øieblik spiller Choret Hovedrollen med sin festlige Kraft, det har Krav paa vor hele uafbrudte Opmærksomhed, og Fenella bør saa længe træde tilbage og tabe sig i Vrimlen. — De kraftige Chor, forbundne med herlige neapolitanske Folkeviser, ere af den høieste Skiønhed og Virkning. Her er den for nærværende Tid i Musiken

saameget yndede Støi paa sit rette Sted, og det er intet Under, at disse Chor i Frankrig have fremskyndet stærke Folkebevægelser i det Øieblik, da Anledningen var dertil, og Stemningen derfor.

Den sidste Scene, hvor Vesuv brænder, vilde vi gierne skienke Maskinmesteren, dersom den ikke kan udføres bedre. Slige vilde, majestætiske Naturvirkninger ere vanskelige at efterligne paa et Theater, især naar den skybedækkede sorte Nat-Himmel kun skal fremstilles med Bagtæppet, men ikke med Lofttæpperne, hvor Luften er fuldkommen klar og blaa, som ved høilys Dag. For Resten negte vi ikke, at den vilde Menneskebedrift i Forgrunden af Theatret antydes sindrigt allegorisk igien i denne Naturscene i Baggrunden, og giver ved Stykkets Slutning Tilskueren Anledning til at anstille philosophiske Betragtninger over Liigheden af den politiske og physiske Natur.

10.

Et Feiltrin.

Dette Drama af Scribe er af stor Virkning, hvortil Fru Heibergs mesterlige Spil vist bidrager det Meste. Stykket har i Frankrig ligeledes giort megen Lykke ved at give en Skuespillerinde Leilighed til at vise sit skiønne Talent, og det fortiener vor Opmærksomhed. Den offentlige Mening derom er forvirret. Hver Gang dette Feiltrin bliver gientaget, er der mange Damer i Parquettet; men disse ere, efter at have seet Stykket, tilbøielige til at dadle det. Dette er nu ganske naturligt hos Damer, der let blande og ikke

let adskille det Æsthetisk-Moralske og det Borgerlig-Moralske. Den borgerlige Sædelære tillader ingen Afvigelser i Pligterne, tillader ingen Interesse for det Usædelige; i den dramatiske, som i al Poesie er derimod ogsaa Fremstillelsen af det Usædeliges og Syndiges Characteer eller Følger at billige, og kan modtage stor Skiønhed, dersom Menneskenaturen grundigt og med Genie fremstilles med sine Motiver, til dybere og høiere Siælekundskab. Hvad vilde de fleste Tragødier være uden dette? Deres Indhold er jo som oftest Dydens Kamp med Lasten. — Hvad nu angaaer Fremstillelsen af det Erotisk-Usædelige, saa er rigtig nok Digteren i vore Tider bundet mere end i Oldtiden, da Ynglinger spillede Fruentimmerroller, og Qvinderne ikke overalt besøgte Skuespillet. Men den Strenghed, som det smukke Kiøn i vore Dage viser Omtalen af det Usædelige paa Theatret, bestaaer ikke nær saa meget i Fortørnelse over Tingen selv, som i Fortørnelse over den diærve Form, hvorunder det antydes; og naar kun Sagen behandles med Delicatesse, finder man sig i mange dristige Skildringer. Er nu dette farligt? Jeg troer det ikke. Vor Tid er ikke nær saa fordærvet af sandselige Udsvævelser, som de foregaaende; vore ærbare Damer kunne uden Blu see et Magdalenabilled, og de Ord: „Hvo som er reen, kaste den første Steen," træffer dem vel i meget Andet, men ikke heri. Altsaa fra den moralske Side, troer jeg, kunne vi hverken dadle Forfatteren eller Tilskuerne. En anden Sag er det, om Stykket ikke har en vigtig æsthetisk Mangel. Vi sagde nys: Fremstillingen af det Usædeliges Characteer og Følger kunne modtage stor poetisk Skiønhed, naar det er tegnet grundigt med Genie. Men denne genialske Grundighed savne vi i Scribes Stykke. Egentlig skulde det jo være en Tragødie; thi Melpomene svæver vore borgerlige

Forhold lige saa nær, som Fyrstens og Heltens Bedrifter. Men i dette Stykke er hun ikke. Charactererne ere for svagt tegnede, og det Hele bevæger sig for meget i Conveniensens Verden til at være tragisk; det vil sige: til at vise stor Menneskenatur, udmærket tilgrundegaaende Kraft. Et saadant Billed hæver Mennesket, selv i Skildringen af Ulykken, og i det vi føle Medlidenhed med vore Medskabninger, styrkes vi dog ved Bevidstheden om den i Mennesket værende skiønne Kraft, der kun personlig gaaer til Grunde, men fortlever i Slægten. Denne Mangel af Genialitet i Skildringerne foraarsager, at vi mere føle det Piinlige end det Rørende, og det er først ved Fru Heibergs fortræffelige Spil, at det bliver rørende, og at vi begeistres ved en høiere Deeltagelse. Scribes Feiltrin minder os noget om Kotzebues Menneskehad og Anger. Begge Stykker have deres Fortienester, og have, ikke uden Grund, giort Lykke paa mange Skuepladse. Scribe og Kotzebue have hver Noget, som den Anden ikke har; der mangler dem begge noget Nødvendigt. Scribe har megen Forstand, Smag og Talent, men ingen stærk Phantasie, og Følelsen hæver sig sielden hos ham til det Pathetiske. Kotzebue har megen Phantasie og Følelse, men Forstanden har ofte saa liden Deel i hans Compositioner, at han begaaer Feil, som næsten enhver Tilskuer kan indsee, der har sund Menneskesands. Saaledes er Eulalias Characteer aldeles usammenhængende. Et Fruentimmer, der har ført sig saa lumpent op, som Eulalia, som er løbet bort fra sin ædle Husbond med en Usling, hvilket hun selv tilstaaer, kan ikke være en i Grunden skiøn Siæl, som dog Kotzebue vil have hun skal være. I Menneskehaderen Meinaus Rolle er ogsaa megen Affectation. Alt dette undgaaer Scribe. Clara Villiers Feiltrin er høist dadleværdig

digt, men ikke unaturligt, ikke uovereensstemmende med hendes øvrige Væsen. En ædel, kraftig Mand tilgiver den lidenskabelige Spanierinde et Øieblik's Forvirring, skeet i hans Fraværelse; men see hende mere kan han ikke. I alt dette staaer Scribe over Kotzebue, og hans Stykke er componeret med Smag, med velberegnet Effect. Men det egentlige Colorit og Liv maae Skuespillerne give det. I Menneskehad og Anger er derimod overmaade meget Liv og Colorit, megen Phantasie; ikke at tale om det fortræffelige Lune, hvormed Bittermann, Peter og Greven ere skildrede, hvilke staae langt over det franske Plaisanterie. Og i Eulalias idylliske Skildringer af sit Landliv, i Meinaus Følelser i Eensomheden og ved Giensynet, i Eulalias Anger — i alt dette er det germaniske Hierte, som forsoner selv den smagfulde Tilskuer i pathetiske Øieblik med alle de mange Flauser, Stykket for Resten har; og selv for Talma blev det muligt, med største Held at indføre dette Skuespil paa Théâtre français. Fru Heibergs Clara er en af hendes bedste Roller. Hun har deri viist en Alvor, en Grundighed, som vi ikke før saaledes have beundret hos hende. Hun rører os paa en særdeles characteristisk Maade. Det er ikke saameget ved Anger, ved tilbagevendende dybe moralske Følelser — saaledes har Scribe ikke tegnet Rollen, saaledes vilde hun forfeile Characteren; det er den sønderknuste Gratie, hun fremstiller, og der rører os. Den skiønne Sommerfugl har brændt sine Vinger, kan ikke flagre meer, og sidder bævende paa det visne Blad. Dette aflokker os en Taare for den hulde Psyche, der med Fakkelen atter er kommen Amor for nær.

11.

Jøden.

Da Cumberland havde skrevet dette Stykke, sendte de mosaiske Troesbekiendere i London ham en betydelig Foræring, fordi han havde fremstillet en ædel Characteer af deres Nation paa Scenen. Uagtet det Bizarre og det til Unatur grændsende i Schewas Væsen, kan man ikke negte, at han er tegnet med poetisk Kraft. At Gierrighed og Gavmildhed ofte paa den besynderligste Maade findes forenede i eet Hierte, har man mange Exempler paa; men naar Menneskevennen Schewa, der føler mere for Andre, end for sig selv, lader den stakkels Tiener daglig lide Hungersnød, saa er det overdrevent; og det lystige Lune, hvormed Drengen omtaler sin Elendighed, er unaturligt, ligesom Huusholderskens Forsvar. Imidlertid undlade disse Scener, som her godt spilles af Herr Foersom og Mad. Winsløw, ikke at giøre deres Virkning, fordi de ere comiske og vittige. Forfatteren har selv følt, at der var en vanskelig Knude for ham at løse, og har søgt at hugge den over, ved at antyde, at Schewa engang har været syg, og siden den Tid ikke rigtig i Hovedet. Men det er en daarlig Udflugt. Der er for Resten aldeles intet Vanvittigt i hans hele Væsen, tværtimod den dybeste Besindighed, Beskedenhed, Klogskab og ædle Følelse. Det Vanvittige vilde ogsaa aldeles have forstyrret Characteertegningen, hvis det var bleven blandet deri. Man maa altsaa heller finde sig i det Fortegnede, ligesom ofte i et gammelt Maleri, der for Resten er malet med Genie. Den stakkels Schewa rører os dybt paa mange Steder, og det er især ved Herr Winsløw jun. mesterlige

Fremstilling, at han giør det. Vi beundre her, som saa ofte, den sieldne Portraitmaler. Det Skiønneste og meest Rørende i denne Rolle er — Miskiendelsen af det ædleste Hierte, hvilket deels hans Underligheder og Overdrivelser foraarsage, deels den Fordom, der hviler paa hans Folk. Hvor mangt et ædelt Hierte har ikke maattet lide for denne Fordoms Skyld! — Hvor smeltende er den ydmyge Taalmodighed, hvormed han taaler den christne Kiøbmands Haan og Foragt; men den vilde være slavisk og upoetisk, dersom den ikke var forbunden med den skiønneste Selvfølelse af høit Menneskeværd. Det Carikerede i Schewas Væsen og det Gode, det Sieldent-Menneskelige forbinder Herr Winsløw paa det Elskværdigste, ligesaa godt, skiøndt paa en anden Maade, som den store Knudsen i gamle Dage.

De christne Personer i dette Lystspil ere meget flaue og kiedsommelige, og man maatte ønske, at Jødescenerne kunde gives alene uden hine. Dette vilde vel heller ikke være vanskeligt at indrette, og jeg giør ved denne Leilighed det Forslag, at man oftere skulde tage gode Acter ud af gamle Comødier, og give som Fragmenter, som Intermezzer. Derved vilde Skuespillerne ofte faae Leilighed til at vise deres Kunst, derved vilde mange fortræffelige Scener blive reddede fra Forglemmelse, derved vilde det dannede og tænkende Publicum have mangen Nydelse meer. — Den Fordom: at slige Characteerskildringer skulle hænge sammen med en Kiærlighedshistorie og ende med et Giftermaal, burde dog nu være ophørt. Dersom en saadan Characteerskildring har sin fuldstændige Udvikling i enkelte Situationer — saa er det nok, saa er der æsthetisk Heelhed. Thi den dramatiske Fuldstændighed kan ofte bestaae i Charactererness Udvikling, ikke altid i Fabelens Fuldstændighed. I mange Comødier er den øvrige Handling en Biting, hvorfor Hol-

berg ogsaa tidt har spøget dermed, som f. Ex. i Jacob v. Tyboe, hvor Ægteskabet beroer paa Onkelens Arv, hvor Tieneren kommer ind og melder, at Onkelen juſt i det afgiørende Øieblik er død, og hvor Jesper giør den Anmærkning: at det var meget høfligt giort af ham.

12.

Don Juan.

Dette herligste Værk af Mozart have vi ofte den Glæde at høre temmelig godt udført. Det fornøier alle Mennesker, ligefra den, hvis Aand er i Stand til at fatte det Høieste og Skiønneste, til den, hvis Hørelse i det mindste kan kildres af Velklang. Denne Velklang besidder Don Juan i en Grad, som Mozarts øvrige Mesterstykker, i en Fylde, der selv ikke opnaaes saaledes af en Boyeldieu eller Auber, om Rossini ikke at tale, der mere henriver Øret ved sin dristige Rhythmus, sit Fortepiano, sin lislige, muntre Kraft, sine for Syngestemmen vel indrettede Solfeggier, end egentlig ved en stor Rigdom af originale Melodier. Altsaa, disse Øret høistbehagelige Melodier vinde Mozart et stort Auditorium, hvoraf Mange ikke vide hvad poetisk Musik er; som ikke ane, at i disse Melodier Characterer, Følelser, Lidenskaber, Situationer, Nationalitet ere tegnede med den fuldkomneste Mesterpensel. Mængden gaaer derhen for at faae, hvad Tydsken kalder en „Ohrenschmaus“, en Nydelse, der omtrent kan sættes ved Siden af et godt Skildpaddegilde med dertil hørende Vine. Der er

altsaa intet Spørgsmaal om at en saadan Musik behager. Om Stykkets Indhold tales der ikke meget; og naar det skeer, hører man tidt de forunderligste Domme. Man beklager Mozart, at han maatte componere sin deilige Musik til saadan et taabeligt Emne. De unge Damer have i flere Aar været henrykte over „den søde Don Juan". At Don Juan er en Niding, en Forbryder, at han til Slutning farer til Helvede, eller ved Himlens Straf bliver truffet af en Lynstraale, det undgik som oftest deres Opmærksomhed og Eftertanke. De betragtede det formodentlig som en ulykkelig Hændelse, der lykkeligviis først indtraf ved Stykkets Slutning, ligesom Tæppet skulde falde. Men man kan ikke fortænke unge Mennesker i slige Anskuelser, naar man veed, at disse ofte ere blevne understøttede af ældre Mænds Fordomme, selv af Æsthetikeres. Der var en Tid, hvor man var saa forhippet paa det blot Naturlige, at man var i Færd med at forvise alt det Idealske fra Skuepladsen, som fra Poesien. Man plumpede fra Scylla i Charybdis, man søgte at undgaae Overtroen, og forfaldt til den aandløseste Vantro. En flau Misbrug af Sentimentaliteten havde kun Taarer for det Jammerlige. I en saadan Periode maatte naturligviis det Allegoriske, Phantasiens frie Digtninger, der hæve sig over Naturen uden at blive Unatur, — misforstaaes, og som Producter af en barbarisk Smag forvises fra Kunstens Rige. En saadan Æsthetik maatte ogsaa fordømme Emnet til Don Juan. Men den skiønne Videnskabs moderne Dyrkere ere, om endnu ikke Fleerheden af de Skuespilbesøgende, komne tilbage fra disse Fordomme; man har lært at agte Middelalderens Mythologie, saavel som den græske; man har fundet, at hiin fremstiller fornemmelig det Høies, ligesom denne fornemmelig det Skiønnes Ideer. Hvo twivler ogsaa i

Grunden om, at et Menneske kan forskrive sig til Fanden? om at han i sin sidste Stund kan fare til Helvede? Er ikke enhver nedrig Handling, hvorved Mennesket overdøver Samvittigheden og nærer Ondskaben i sit Bryst, en Daad, der bortfierner hans gode og hidkalder hans onde Engel? Er ikke Fortvivlelsen i Livets sidste Øieblik den værste Helvedflamme, som stiger op af Afgrunden? Disse Ideer sandseliggiør Allegorien i et Billed; og et saadant Billed, naar det er fremstillet med Genialitet, slaaer paa Hiertets dybeste Strænge, og ryster vort Inderste. At slige poetiske Ideer især fortræffeligt egne sig Musiken, der besidder den Kraft, stærkest giennem en udvortes Sands at tydeliggiøre de høieste Anelser, de dybeste Lidenskaber, de ømmeste Følelser, er indlysende; og altsaa var dette Sujet i høi Grad passende for det Mozartske Genie, og han vilde aldrig have componeret en Musik som den til Don Juan, dersom han ikke havde havt en Don Juan at componere.

Dette Stof er et gammelt spansk Folke=Eventyr, ligesom Faust er et tydsk; og det er mærkværdigt, hvorledes de nationale Fristelser: Sydboens sandselige og Nordboens aandelige Udsvævelse, der begge lede til Afgrunden, have givet Anledning til disse Digtninger. Moliere har behandlet dette Emne, der laae udenfor hans Sphære, hvorfor det ogsaa kun er den comiske Person i Stykket, Sganarelle, der lykkedes ham. Denne Sganarelle forholder sig til Don Juan, ligesom Casperl i den gamle tydske Faust til sin Herre. Det er den simple, jævne, men ogsaa platte Menneskeforstand i Modsætning til de fornemme Udsvævelser, bestandig forundrende sig og misbilligende sin Herres Urimelighed, uden dog at have Kraft og Selvstændighed nok til at rive sig løs derfra. I dette Forhold staaer ogsaa Sancho Pansa til Don Qvixote, kun at denne

er en uskyldig Galning, der ikke synder med Hiertet, men kun udsvæver med Phantasien.

Den italienske Text til Mozarts Don Juan har, som alle italienske Texter til Syngespil, liden egen Fortieneste. Dog er der af den gamle Fabel og tildeels af Molieres Bearbeidelse sammensat et taaleligt Stykke, især ere Versene til Musiken bedre, end de pleie at være i italienske Syngestykker. Professor Kruse har oversat Stykket og tildeels bearbeidet det. Det Sidste vilde vi ønske ikke var skeet. Texten bør kun være lette Lægter til at hænge de Mozartske Lamper paa, hans Genie besørger selv den prægtigste Illumination. Og hvor der er digtet saa dybt og fuldstændigt i Toner, der vilde vi helst undvære Forelæsninger, som den, Don Juan holder for Sganarelle „om Chirurgen, der piner Dyr til Døde" rc. Endnu heller vilde vi undvære Donna Elviras lange Taler, hvormed hun forklarer sin Tilstand. At Mad. Werschall før frembragte Virkning af disse Repliker, beviser kun, at hun kunde giøre Noget af Intet. Elviras Ulykker og Følelser ere saa fortræffeligt skildrede i hendes Arier og Terzetter, at man ikke kan ønske det bedre; hvad der kommer til, er for meget, svækker Indtrykket, og bringer et fremmed Element ind i den fuldendte Harmonie. Endnu tungere er det at høre hendes tro Tiener tage Deel i hendes Lidelser, og at see ham hvert Øieblik tage fat paa hende for at trøste hende. Han kunde bedst udelades. Professor Kruse er en særdeles god Noveldigter, men hans Talent er ikke lyrisk; dog ved Sangernes utydelige Articulation hører man heller ikke meget deraf; kun naar Don Ottavio, medens Donna Annas Faders Liig endnu friskblødende ligger for hendes Fødder, beder hende:

Lad hans Minde
Her ved mit Bryst forsvinde!

saa finde vi det vel stærkt, og ønskede en Forandring i saa Henseende, der saare let lader sig giøre.

Betragte vi nu de Elementer, hvori Musiken kan bevæge sig, saa finde vi, at ingen af dem mangler i Don Juan, og ethvert er benyttet mesterligt. Leporello begynder strax comisk, saaledes er hans hele Rolle vedligeholdt. Sin Herres Synder fortæller han Donna Elvira med Jovialitet i den deiligste Aria buffa. I Haugen ved Dandsen slaaer han ret Giækken løs. Comisk bliver den Bistand, han ved Serenaden yder sin Herre, comisk er hans Fare, hvor han bliver opdaget, og imod Slutningen af Stykket blander hans comiske Skræk og Angst sig paa en høist poetisk Maade med Don Juans Forhærdelse og Frækhed, og denne Forbindelse giør samme Virkning, som den Shakespearske Humor i Tragødien. Til det comiske Partie hører ogsaa Mazetto, og tildeels Zerlina, der giør en Overgang til det Idyllisk-Gratiøse i de skiønneste Arier, fulde af født Skielmeri og Sindsro. Denne Sindsro bliver forstyrret af Forføreren Don Juan, og Zerlinas Forelskelse og Don Juans brændende Attraa udtrykkes i den skiønne Duet „Jeg vil, og jeg vil ikke". Her er nu altsaa det Erotiske i sin hele Fylde, ligesom og i Don Juans Guitar-Arie og i hele Serenaden, hvis milde, bløde, drømmende Toner staae i en poetisk Modsætning til det foregaaende og følgende Lidenskabelige og Tragiske, og give et herligt Maleri af en italiensk Aften i Vaaren og Ungdommen. Ligesom denne Scene afbryder det Lidenskabelige, og skienker Aanden Hvile, for med friskere Kraft at kunne deeltage i den forfærdelige Catastrophe, saa afbrød i Forveien, i første Act, Annas,

Elviras og Ottavios rørende Pathos den landlige Lystighed. Og saaledes er der hele Stykket igiennem sørget for den skiønneste, sindrigste Afvexling. Det Alvorlig-Characteristiske fremstilles især i Don Juan og Ottavio; den Første fræk og hierteløs, kun adlydende Sandseligheden og sin vilde Phantasie, men begavet med al anden Kraft, undtagen Dydens; Ottavio god og ædel — men bløð og ikke nær saa kiæk. Denne Modsætning udtaler sig især i deres Arier „Kølige Druer“ og „Taarer for dig monne rinde“.

To klagende Nattergale høre vi i Anna og Elvira, især i den Sidste, thi den Første er mere pathetisk, den Anden mere elegisk. Med en Bevidsthed om sin Mesterkraft har Mozart ikke frygtet for strax at begynde Stykket med det høieste Tragiske: Faderens Død og Datterens Fortvivlelse; Slutningen af Stykket er dog endnu mere tragisk, mere rystende. Den Myrdede kommer af Graven, ikke for at hevne sig paa Morderen, men for om muligt at redde hans Siæl ved at forfærde ham til Anger og Omvendelse; og først naar dette heller ikke lykkes, aabner Afgrunden sine Huler for Umennesket, og man hører Toner, som man kunde tænke sig dem paa den yderste Dag.

Alt dette har Tænkeren, Digteren Mozart giort — en Philosoph, en Poet af første Rang — i lutter smeltende Toner, der tillige kildre Ørets Sands med den sødeste Vellyst. Et saadant Mesterværk er Don Juan — ogsaa Tryllefløiten og Figaro, skiøndt noget underordnede. Derfor har det nu i 46 Aar været erkiendt af de bedste Smagsdommere. „I sex og fyrgetyve Aar? Ak, saa er det jo en gammel Musik! et gammelt Stykke!“ Ja, mine Herrer og Damer! det er et gammelt fortærsket Stykke.

Jeg undrer mig ogsaa over, at det endnu kan behage, og hamle op med La donna del lago.

Don Juan bliver givet, i det Hele taget, godt paa vor Scene, skiøndt ikke udmærket. Herr Cettis behagelige Individualitet og jovialske Natur passer egentlig ikke for det brændende Krater Don Juan, og Herr Phister er for ung og smidig til Leporello. Hos Anna beundre vi Jfr. Zrzas skiønne Syngestemme. Herr Schwartzens behagelige bløde Stemme passer vel til Ottavio, og Jfr. Abrahamsen er en nydelig Zerlina. Herr Holm spiller Mazetto godt, men er nu for mandig til denne Rolle.

Der skeer adskillige Ting ved Opførelsen, som man maatte ønske forandret. Især spille Fakkelbærerne en uheldig Rolle. Var det ikke muligt, at Tienerne kunde komme uden Fakler i første Act, hvor Commandanten er myrdet? Naturligere var det; thi det er usandsynligt, at de Folk, som Donna Anna kalder, strax paa Øieblikket have faaet Faklerne tændte. Men saa kan man ikke see ret hvad der foregaaer, vil man maaskee sige? Just derfor! Ligesaa vigtigt som det er, at man ofte paa Theatret seer, saa vigtigt er det ogsaa undertiden, at man ikke seer. Derved forstyrres Phantasien ikke i sine egne Syner. Mozart viser os Alt i sine Toner, og det høieste Udtryk af datterlig Forfærdelse og Fortvivlelse stemmer vor Siæl. Komme Folkene nu i Mørke og bære ham bort, saa bliver vor Stemning uforstyrret; vi see Alt giennem Øret, og det er her det bedste Syn, langt bedre, end at see den forfærdeligste Ligegyldighed oplyst, som i et hollandsk Genrestykke, i to ubevægelige Statister, der lade deres Herre ligge blødende for deres Fødder, til de faae Ordre at slæbe ham bort. Ogsaa Donna Annas og Don Ottavios Sorg vilde vinde ved at Lysene bleve borte.

Derimod ønskede vi gierne, at Fakkelbærerne i anden Act ikke vilde løbe efter Leporello og lyse ham ned ad Trapperne, medens de lade Herskaberne staae i Mørke. Vel have vi hørt, at Maanen skinner klart; men det var dog ikke klarere, end at det blev Leporello umuligt nys at finde Døren; dog maaskee har Angsten slaaet ham med Blindhed. — Atter paa Kirkegaarden skeer der en Feil ved Sceneforandringen med Lyset. Lamperne gaae sædvanlig op, førend Mellemtæppet er faldet, saa at man et Øieblik seer Marmorstøtten i fuldt Lys, hvorved den taber Illusionen. Det var ogsaa godt, at Don Juan ikke giorde den Anmærkning om denne Støtte: „Et herligt Arbeid! hurtig færdigt, saa *hurtig som hans Død*!" Thi saa hurtig, som man hugger et Menneske ihiel, kan man ikke hugge ham i Marmor, og det er bedst, at *Tiden* her slet ikke bliver berørt. Et romantisk Skuespil retter sig ikke efter franske Regler om Tidens Eenhed. I sidste Scene kommer Commandantens Aand for langt ned til Lamperne. Jo mere han staaer i Tusmørke, ja utydeligere Omridsene ere, jo bedre, — desmere Spøgelse er han. Endelig maa jeg giøre den Anmærkning, at Lysene i den allersidste Scene ikke bør gaae op igien, naar Spøgelset er borte. *Aandechoret* bliver jo siunget udenfor, Trylleriet er endnu ikke hævet, og saavel det rystende Slutningschor, som Lynstraalen, der fælder Don Juan, faaer mere Kraft, naar Lamperne blive borte.

13.

Belisar.

Da jeg kun har seet dette Stykke opføres heelt een Gang og en anden Gang kun enkelte Scener deraf, da Oversættelsen ikke er trykt, og jeg ikke har Originalen, vil jeg indskrænke mig til almindelige Bemærkninger derover. Jeg maa altsaa begynde med den oprigtige Tilstaaelse, at denne Tragødie giorde et, i det Hele taget, ubehageligt Indtryk paa mig. Aarsagen dertil var den deri overalt, næsten i hver Scene, forekommende falske Pathos, det vil sige: en Stræben hos Digteren, med høitravende lange Tirader at drive enhver Situation til det yderst Lidenskabelige, for med denne declamatoriske Støi og disse prægtige Bortgange at vinde Klap fra Parterret. Saaledes skriver man ikke virkelig gode Skuespil, og et saadant Arbeide skader den gode Smag. Hvorledes vil et ægte Sørgespil af Shakespeare, Goethe, Schiller — hamle op mod denne støiende Bram? Det er, som om man ophængte et Tæppe, bedækt med blinkende Pailletter, ved Siden af et Maleri af Rafael eller Albrecht Dürer. Pailletterne skinne den store Hob i Øinene, og de sande Mesteres skyggeblandte naturlige Farver blive neppe kiendelige ved Siden af al denne prægtige Flitter. Det er, som om man, med Munden fuld af Carri eller spansk Peber, vilde smage en sund, nærende, veltillavet Ret uden slige hidsende Ingredientser. I Stedet for at skildre naturlige Mennesker med det nødvendige Pianoforte af Handlinger, Tanker og Følelser, er her Alting holdt i et forte fortissime. Man kommer til at tænke paa Uglspil, der malede det røde Hav, blot ved at overstryge

hele Væggen med Zinnober; thi ogsaa i dette Stykke er der en slig uafbrudt Monotonie af en enkelt skingrende Tone eller blændende Farve, nemlig: Raseriets, Forbittrelsens, Fortvivlelsens. Det er slemt, naar man mærker, at Forfatteren under sit Arbeide fornemmelig har tænkt paa at vinde Bifald, paa at giøre den stærkest mulige Effect paa Parterret. Den personlige Forfængelighed er ingen Melpomene, der begeistrer. Digteren maa have Talent og Kunst nok til at indrette sit Værk til Virkning for Skuepladsen, det er sandt; men under Arbeidet maa han reent glemme Theater og Publicum, og trænge ind i Sandhedens, Skiønhedens, Høihedens Natur, ellers frembringer han aldrig noget ægte Poetisk. Hans Helte blive da, hvad man i det virkelige Liv med Spot og med Rette kalder Theaterhelte; men slige Helte bør den virkelige Tragødies Helte ikke være, skiøndt de fremstilles paa et Theater. Philoctetes, Ajas, Hamlet, Macbeth, Götz og Wilhelm Tell ere ikke slige Helte.

Vi dadle ikke her de historiske Afvigelser, undtagen for saa vidt at de skade det Æsthetiske. At tildigte udmærkede Mænd, der have vundet et uforgængeligt Navn i Historien, Forbrydelser, som Historien Intet veed af at sige, er dog ogsaa Uæsthetisk, fordi det ikke blot er uchristeligt, men uskiønt, at skade sin Næstes Rygte med en Usandhed. Man kan sige om enhver udmærket Mand, hvis Bedrifter vi kiende, at han aandeligt lever endnu, og altsaa fortiener han samme Agtelse, som andre physisk Levende. Hvad var ellers den saameget omtalte Udødelighed for Efterverden? At Belisar overgav sin Søn til Døden af Angst for et Varsel, har ingen historisk Hiemmel; men sæt, at det havde, saa blev denne Basis for Sørgespillet uskiøn og uædel. Den Helt, vi skulle beundre, har villet begaae et Mord

paa sit eget Barn af dum Overtro. Hvori bestaaer nu hans Storhed? I at han er en tapper og klog Hærfører? Det kan gierne være, det fortæller Historien os; men det see vi ikke i Stykket deraf, at han trækker op med nogle Statister. Den aandelige Tilstand er alt hvad Digteren kan dramatisk fremstille, og den bestaaer her i lutter Miskiendelser, Fiendtligheder og Fortvivlelser. — Men er der da intet Talent i dette Stykke? Jo! Forfatteren har det, i vore Dage ikke sieldne, Talent at have studeret — ei Naturen, men — andre Digtere. Hans Diction er levende, livfuld, og Herr Holst har som Oversætter viist en Styrke i det danske Sprog, som vi allerede i Maigildet vilde forundret os over hos en ung Mand, ikke videnskabelig opdraget, der var Sømand, før han blev Skuespiller, dersom vi ikke vidste, at danske Søgutter ofte have givet Prøver paa naturlig Veltalenhed, og at Poesien overalt ofte hurtigere læres i Verdens end i Videnskabens Skole. Stykket er skrevet med Talent; Situationerne ere alle skikkede til ved Forestillingen at giøre Effect, meer end i mangt et virkeligt dramatisk Mesterstykke; men de ere overdrevne, eensformige, uden Originalitet. Det vilde f. Ex. være en smuk Opfindelse med Irene, der leder sin blinde Fader, — dersom Sophocles ikke havde skrevet en Antigone. Men naar et saadant Stykke kommer i Hænder paa gode Skuespillere, saa maa det giøre samme Virkning, som en middelmaadig Composition, sat for Basun, udført af gode Virtuoser. Man imponeres af den stærke Lyd, man beundrer Kunstnerens Virtuositet, og Compositionen behager, saa længe man ikke lægger Mærke til, at det ikke var den, men Foredraget, der giorde Virkning.

Ved denne Leilighed var det vel ikke upassende at tale noget om Theatereffect. Man siger i daglig Tale: „det

Stykke har megen Effect, det vinder meget Bifald," og dette Rygte giver Anledning til at Parquettet og Parterret fyldes. Men et sligt Bifald beroer dog ikke blot paa Stykkets og Spillets Fortræffelighed, men ogsaa paa Tilskuernes Duelighed til at indsee og bedømme denne Fortræffelighed. Jo mindre dannet Smagen er, jo mindre er den i Stand til at fatte og nyde det egentlig Skiønne; der skal da en vis lidenskabelig Støi til at virke paa Tilskuerne. Nu er det vist, at ogsaa i den sande, saavel tragiske som comiske, Poesie er der megen støiende Lidenskab, men kun paa visse Steder, og hvor Naturen og Værket kræver det. Den middelmaadige Digter derimod, som ei er i Stand til at aflure Naturen sine fine Træk, sin dybe Sandhed, har dog Skarpsyn nok til at opdage Tilskuernes svage Side, — han støier bestandig for at vinde Bifald. Vort Publicum, som visselig kan regnes blandt de meest dannede i Europa, har i de senere Tider begyndt ogsaa at applaudere stille Scener, der ere tegnede med Natur og Ynde, at beklappe skiønne Steder midt i Scenerne, saa at det ikke længer altid behøver at være brillante Bortgange. Thi skiøndt det ligger i den dramatiske Kunsts Natur, ofte at føre Interessen til et vist Punkt, og saa at afbryde, mens Legen er bedst, gives der dog utallige Skildringer, som ikke ere af denne Art, og som maalte med denne Maalestok reent vilde miste deres Løn. Held da den Digter og Skuespiller, hvis Nation har lært at skatte det sande Skiønne; som ikke blot har Sands for Forte, men ogsaa for Piano i Kunsten! Hvor denne Smag faaer Fremgang, der vil Markskrigeri og Overdrivelse meer og meer forsvinde fra Kunstens Rige.

14.

Amors Geniestreger og Flyttedagen.

Hvor behageligt et Indtryk det velklingende elegante Riim giør paa Læserne og Tilhørerne, har atter i den senere Tid Herr Hertz beviist, saavel ved sine Giengangerbreve, som ved Lystspillet Amors Geniestreger. At bevæge sig med Lethed og Munterhed i Rimet, og uagtet Vanskeligheden at tvinge det til at modtage Prosaens Naturlighed i alle Nuancer, skulde synes at være den sidste Udvikling af Sprogcultur i Poesien, hvis denne efter Kunsternes sædvanlige Gang begynder med det Alvorlige og Dristige, og ender med det Lette og Nydelige. I en vis Henseende er det saaledes, da den spøgende Poesie først dyrkes i den sidste Periode, naar Nationerne have faaet en Grad af Cultur. Men den prosaiske Tendents, som da tillige faaer Overhaand, vækker netop Sandsen for det Comiske; og ved comiske Riim faae Nationerne igien Interesse for Poesien, hvis naturlige Pathos er tabt, og som maae tilbagevindes ved Kunst. Derfor foregik Moliere de franske Tragikere, Wieland Goethe og Schiller, og Holberg Ewald. Vor store Comiker forbausede Nationen med sin Peder Paars, hvori Rimet er brugt mesterligt. Ligesaa fortræffelig (forbunden med Elegants) er Versificationen i Wessels Kiærlighed uden Strømper; og skiøndt Ewalds Harlekin Patriot ikke kan maale sig i naturlig let Diction med ovennævnte Værker, da den er maniereret stiv og ofte utydelig, — saa høre De brutale Klappere saameget smukkere hertil. Hvilken Mester Baggesen var i at rime, vide vi alle; og dog nedsatte han ofte Rimet, da

han ogsaa havde lært at giøre smukke Hexametre. Ofte vilde han, at de antike Vers skulde fortrænge Nationalrimet; saa forsonede han sig med det igien, men kaldte det dog kun „en Vallak, Barbar af Herkomst; i den kunstig flettede Manke Bielder af Sølv, med Gang i Galop" &c. Men kort Tid derefter heed det dog atter:

Mandindens Mindefryd og Mandens glade Haab,
Og Fremtids lyse Svar paa Fortids mørke Raab,
Det Suk af anet Lyst, og det af svunden Smerte,
Som letter vexelviis og tynger Livets Hierte —
Forener Digteren, i Rimets Echoklang
Og Strophens Tvillinglyd, til sød harmonisk Sang.

Og saaledes har Baggesen vísselig siunget mange skiønne Sange. Det *Burleske*, som findes i hine Holbergske, Wesselske og tildeels Ewaldske Riimdigte — som Baggesen i sine *comiske Fortællinger* og *Ungdomsarbeider* søgte at fortsætte, forbandt han siden paa sin Maade med det Ømme og Elegante; men det elegante *Plaisanterie* fik efter hans Natur tilsidst Overhaand. Dette er ogsaa Siælen i Herr Hertz's *Giengangerbreve* og i *Amors Geniestreger*, i hvilke Arbeider han viser sig som en talentfuld Kunstner af den Baggesenske Skole. Ja, dette gaaer saa vidt, at han i det førstnævnte Digt aldeles har forstaaet at tilegne sig Baggesens Skrive-, Tale- og Tænkemaade — saa at man troer at høre den døde Digter igien, som om han var opstaaet af Graven, levede atter iblandt os, og yttrede sig med alle sine Talenter og Underligheder. Dette var sandsynligviis Grunden til den overordenlige Sensation og Lykke, dette Digt giorde, da det kom ud. Hvo glæder sig ikke ved endnu engang at see en tabt udmærket Mand, at høre ham yttre sine ofte sindrige Indfald med Lune og Vittighed, om man endog er af en ganske

anden Mening, og paa ingen Maade underskriver hans Domme, saa lidet som i levende Leve? Hvo glæder sig ikke over det veltrufne Portrait af en afdød Ven — hvor endogsaa enhver eftergiort Vorte og Fregne, ethvert Arr i Ansigtet er af Vigtighed og bidrager til Liigheden? Og naar nu dette Portrait kan bevæge sig med fortsat Liv, fornøier det da ikke endnu mere? Hvor gierne have vi seet vor Stage i Viinhøsten og Nonnerne give det Juelske Billed i Barthel og Gregor af vor tabte Knudsen! Fornøiede det ikke ligesaa meget, da Peter Wegner som Hans Mikkelsen talede i den Holbergske Tunge? Derfor var heller slet ikke Spørgsmaalet om Indholdet, om Meningernes Sandhed og Rigtighed i Giengangerbrevene; de plaisanterede philosophisk over Formen; man holdt sig til Formen i Digtet, og fandt, at Formen af den Baggesenske Poesie var efterlignet i disse Riim til en høi Grad af Illusion.

Det var især dette efterlignende Talent, man i Giengangerbrevene beundrede, i det man tillige beundrede den Færdighed i Sproget, der kunde hæve sig til Baggesensk Elegants saa skuffende, at man skulde troet, Versene var af ham selv.

I Amors Geniestreger fremtræder Digteren mere selvstændig. Den Baggesenske Verselegants anvendes her paa et dramatisk Stof med et Talent, som Baggesen selv ikke havde; thi skiøndt med langt mere Genie end denne Forfatter vilde han dog ikke været i Stand til at skrive saa smukt et Theaterstykke, da hans Talent egentlig aldeles ikke var dramatisk. Amors Geniestreger bliver fortræffelig spillet, og har giort megen Lykke. Den velklingende, muntre, ofte vittige Dialog faaer Tilskuerne til at glemme, at Fabelen er ubetydelig; thi det Hele dreier sig om en Mis-

forstaaelse, der hvert Øieblik kunde hæves med et Par Ord. At den ene Elsker bliver taget for den anden, er heller ingen ny Opfindelse, og Personerne ligne hinanden meget; de tale, paa Henriette nær, i een Tone, og ironisere over Forholdene, hvòri de staae til hinanden. Det Eneste, man kunde dadle, var maaskee en vis Prætension, en selvbehagelig Bevidsthed om Smag til at forstaae hinandens Fiinheder og selv at være fine, der findes hos næsten alle Stykkets Personer. Den ægte gode Tone er uden Prætension. Ogsaa er der en vis Kulde udbredt over dette Elskovsplaisanterie, der ikke er behagelig; thi Elskoven, saa spøgende den end er, kan dog aldrig undvære en vis Varmegrad, naar den ikke selv skal være Andet end Spøg. Knudens Opløsning er ikke fiin. Den Misforstaaelse, hvori Tilskuerne hele Stykket igiennem have været Medvidere, som saa let kan hæves, vil uagtet al Forklaring ikke ind i Hovedet paa Obersten; og den Hidsighed, han kommer i over ikke at kunne forstaae, har for megen Liighed med den uheldige Friers i Jeg er min Broder over ikke at blive forstaaet.

Men Herr Hertz, i hvem vi erkiende og hilse en ung Digter med Talenter, har ogsaa forsøgt sig i andre Fag, og naar man ikke vidste det, hvem skulde da tróe, at Flyttedagen og Herr Burchhard vare af samme Forfatter, som Giengangerbrevene og Amors Geniestreger? Uden Tvivl er Digteren her paa bedre Veie; det Holbergske og Molieresske Lune har, da han digtede disse Stykker, indtaget ham meer end den lyriske Elegants. Dersom i en god Comødie Fabelen, Charactererne og den comiske Kraft i Dialogen staae over den blotte Versdiction, der bevæger sig i en vittig, men monoton Elegants, saa maa ogsaa en Comødie blive bedre i Prosa end i Vers. Verset tilhører Tragødien, hvis Pathos i en saadan

Rhythmus søger sit naturlige Organ; men da Comødien aldeles ikke er pathetisk, men et lunefuldt satirisk Billede af Livet selv, saa maa den ogsaa bruge Livets eget Sprog. I Kiærlighed uden Strømper har Wessel netop anvendt Verset, for at spøge med Contrasten af det Ubetydelige og en høitravende Form. Jeg negter ikke, at til en Forandring imellem kan det være ret smukt at høre, hvorledes den naturlige Diction uagtet dette Baand bevæger sig frit — især naar det, som hos Moliere, skeer med Sprogets hele Kraft og Naivetet. Men det var ogsaa kun en Moliere, som kunde det, og selv Moliere havde maaskee giort bedre i oftere at følge sit eget Hoved end Boileaus; vi havde da havt flere Stykker som L'avare, Le gentilhomme bourgois, Le malade imaginaire &c., hvilke som sande Comødier visselig staae over Le Misanthrope og Tartufe, der mere ere at betragte som dialogiserede Satirer og didactiske Digte. Jeg veed meget vel, at der i Frankrig af den længe herskende Boileauske Skole var en overdreven Beundring for det versificerede Lystspil. Den, der kunde skrive slige Vers, blev kaldet Poet, men et smukt Lystspil i Prosa var endnu ikke Poesie; det var Noget, som Mange troede de selv kunde giøre. Man burde dog ikke længer fare saaledes vild. Selv i Frankrig lader det til at man er kommen fra denne Mening, hvortil den aand- og smagfulde Scribe vel ikke har bidraget lidet; ei at tale om den nyere romantiske Skole, med Victor Hugo i Spidsen. At kalde den elegante versificerede Diction det Skiønneste i en Comødie, er at underordne den dramatiske Poesie den lyriske, og i Dramaet kun at agte det lyriske Element. Nei! nei! At kunne opfinde en skiøn Fabel, levende Characterer, at lade slige characteristiske Mennesker tale naturligt og kraftigt

med hinanden i det naturlige Sprog, det er Productet af Phantasie, Forstand og Følelse, og bør ikke subordineres et glimrende Talent til at skrive Vers. I vore Tider kunne Mange skrive smukke flydende Vers, der for Resten slet intet poetisk Genie besidde. Det er en høiere Stileøvelse, hvortil der hører naturligt Anlæg; men det er ikke Poesie.

Det har derfor ogsaa glædet mig at see Herr Hertz, der virkelig er Digter, prøve sig i det egentlige Lystspil. I Flyttedagen er meget Lune. Allerede Situationen er god; thi hvor mange lystige Eventyr kunne ikke tildrage sig paa en Flyttedag! Herr Hertz har fremstillet endeel deraf, og Krigsraad Olmerdug, der, som en Slags Papageno, strax optræder belæsset med døde og levende Fugle, faldt i gode Hænder, da Herr Foersom blev hans Fremstiller. Matthias Knap er en fortræffelig Caricatur. Det er et Menneske, som gierne vilde være en Kieltring, dersom han bare kunde. Villien er ond, men Evnen er skrøbelig. Dette Anstrøg af Uskyldighed uagtet alle Slyngelstreger giør ham høist latterlig, især i Scenen med Proprietair Tang, der har drukket sig fuld, og som han med søde Ord og Kiærtegn vil berolige. Denne Scene, fremstillet af vore store Comikere Frydendahl og Lindgreen, er af overordentlig Virkning. Ogsaa Muurmester Brandts cholerisk-phlegmatiske Væsen giør en god Virkning, fremstillet af Dr. Ryge, og Feiltagelsen med Hestestalden er ægte Holbergsk.

15.

Formynder og Myndling.

Indholden af dette interessante lille Stykke af Scribe og de Courcy er atter et Par af de ovenomtalte indvortes Kiærligheds-Kampe med Pligt og Forhold. Miss Millner tør ikke elske Lord Elmwood, fordi han er Maltheserridder, men hun elsker ham dog. Lord Elmwood søger at betvinge sin Følelse for hende, fordi han troer, hun elsker Lord Clinton. Ved Magister Dowleys comiske og characteristiske Indblanden forvikles Forholdene, knyttes og løses Knuden paa en morsom og overraskende Maade. De fineste Følelser af en hemmelig Kiærlighed, der ikke tør være sig selv bekiendt, fremstiller Madame Wexschall med en Siæl, med en Forstand, med en qvindlig Værdighed og Ynde, jeg ikke paa noget Theater har seet bedre, selv ei af en Madem. Mars. Heller ikke kan en beskeden Kiærlighed og ædel mandig Kraft ønske sig nogen bedre Fremstiller end Herr Nielsen. Mellem disse skiønne mandlige og qvindelige Blomster flagrer Herr Seemann (Lord Clinton) meget godt, som en letsindig Sommerfugl. I Magister Dowley giver Herr Winsløw jun. os igien et af sine herlige — man kunde sige Walter Scottske — Portraiter. Paa en høist naturlig Maade fremstiller han det Indsigtsfulde, Klare, forenet med det Uvidende og Forvirrede i denne Characteer.

16.

Skatten.

Man faaer saa sielden meer Comødier at see, saa man maa glæde sig, naar en eller anden god Comødie imellem oversættes i et Syngespil. Etienne har heldigt overdraget Molieres udødelige Gierrige i dette lille Stykke, og Mehul, hvis høie Kraft og dybe Følelse vi beundre i Joseph og hans Brødre, har ogsaa viist, at han, skiøndt musikalsk opdraget paa Tydsk, kunde være ægte fransk. Digteren har giort meget vel i at lade Stykket spille i den Moliereske Tid, hvorom baade den Gierriges og Crispins Masker minde. Hvilken Nydelse forunder os ikke Frydendahls sieldne Genie i dette Stykke! Det blev givet paa hans 67 Aars Fødselsdag, og han kunde ikke paa en skiønnere Maade høitideligholde den, i det han tillige gav Publicum Anledning til at hylde den store Kunstner. Den besynderlige, bedrøvelige Galskab — Gierrigheden — der berøver sig selv og Andre Nydelsen af Alt, blot for at være sig Muligheden til at kunne nyde Alt bevidst; denne Vanvid, der i Livet stifter saamange Ulykker ved aldrig at raade Bod paa hvad den saa let kunde, er her taget ganske fra den lystigste Side. Hvor herligt fremstiller Frydendahl denne Uvidenhed om sin egen Daarskab, denne Forbittrelse over Andres Feil, som han selv har! Hvor kostelig er han som Opdrager hos den unge Pige; som Ven — af den unge Mand, han vil bedrage; som Dydslærer hos Crispin, der er forfalden til den slemme Last — Gierrigheden! I alle disse Træk er Frydendahl uover-

træffelig. Ved hans Lune og Satire bliver en af de hæsligste og foragteligste Laster i Livet til den meest gottende Morskab, og Latteren derover Foragtens mildeste Form.

17.

De forliebte Haandværksfolk.

Dette italienske Syngespil af Goldoni og Gasman, fra vore Fædres og Bedstefædres Tid, var det første Skuespil, Udgiveren af dette Maanedsskrift saae som en lille Dreng, og Nogle ville maaskee mene, at denne Barndomserindring bestikker ham; men han har den Trøst at have det stemmegivende Publicum paa sin Side, thi Stykket saavel som Musiken har ogsaa særdeles behaget Nutiden. Og hvor kunde det være Andet, da baade Text og Musik ere gode, og da Stykket i det Hele bliver spillet fortræffeligt?

Hver Gang et saadant godt gammelt Stykke giør Lykke igien, er det en Vinding for Kunsten og Smagen. Vilde man dog meer og meer komme tilbage fra den taabelige Mening, at Moden ogsaa skal angive Tonen i Kunstens Rige! Mig synes, det er nok, at den tyranniserer den gode Smag i vore Klædedragter, og faaer mangen ung Herre til at see ud som en Jean de France, mangen ung Dame som en Madame la Fleche; men skal den ogsaa være Tyran i Apollos Tempel, saa god Nat, Skiønhed, Sandhed, Følelse og Forstand! De Franske, fra hvem dog egentlig Moderne gaae ud, have ikke denne Mening; de faldt ofte til den modsatte Yderlighed, og beundrede længe blot Moden

i Kunst fra Ludvig den Fiortendes Tid. Selv i de senere Tider, hvor en voldsom fransk literair Revolution truer med at udrødde den poetiske Hvede med Klinten, har man dog endnu bestandig Agtelse for gammel Kunst, og medbringer ikke den urimelige Fordring i Phantasiens Rige: blot at ville see sig selv, saa at man er nødt til at sige med Schiller:

Aber das habt ihr ja alles bequemer und besser zu Hause;
Warum entfliehet ihr euch, wenn ihr euch selber nur sucht?

Det er ikke blot Tragødien, som skildrer os henfarne Tider, men ogsaa Comødien. Det er ikke blot ved Kunst, at Nutidsdigteren sætter os hen i en forsvunden Tid; Naturen skienker os ogsaa i afdøde Kunstneres Værker virkelige Billeder fra disse forsvundne Tider. Og hvor kiære for et sønligt Hierte, hvor betydningsfulde for en tænksom Aand, hvor rige for en efter Forskiellighed higende Phantasie ere ikke disse Billeder, som alene Kunsten skienker! Thi blot Kunst er i Stand til at tilbagetrylle de bortflygtede Øieblik, og at lade os opleve dem paa ny.

Til denne Atternyden af en forsvunden Tid er især Musiken behielpelig, hvis Toner saa tro tilbagekalde Erindringen, og tydeliggiøre os afdøde Slægters Maade at føle, at elske, at hade, at sørge, at glæde sig paa.

Syngespillet De forliebte Haandværksfolk er ikke blot mærkværdigt fra Musikens, men ogsaa fra Poesiens Side; det er af Goldoni, det eneste Stykke, man endnu her spiller af denne mærkværdige Mand, der har været Advocat, Poet, Skuespiller, Læge, Secretair og Directeur, der skrev over 200 Stykker, baade paa Italiensk og Fransk, og som i Midten af forrige Aarhundrede fornemmelig forsynede Theatrene i Europa. Lessing har sagt om Goldoni, „at han intet godt Stykke har skrevet, og at

han intet Stykke har skrevet, hvoraf der ikke kunde blive et godt.“ Denne vittige Dom trænger dog vel til nogen Indskrænkning, og De forliebte Haandværksfolk forekommer mig at være en god Comødie. Ingen Farce! Thi ved Farce forstaaer man et Stykke uden Sandhed og Natur, der morer Pøbelen ved Overdrivelser. Der gives altsaa Farcer af alle Slags: tragiske, høicomiske og lavcomiske, ligesom der gives Pøbel i alle Stænder, der uden Smag og Forstand morer sig ved de Udsvævelser, den selv hylder. Stykket er oversat af Lars Knudsen, i sin Tid Souffleur. Han var samtidig med Wessel, og man træffer ofte Stænk af Wesselsk Lune i hans Oversættelser, skiøndt de tillige lide af Tidens Smagløsheder. Det Comiske er sædvanlig godt givet, det Erotiske slet. Han har localiseret Stykket, og det skulde han heller ladet være; thi meget deri er saa aldeles italiensk, at det ikke passer for vort Land, især den forelskede Snedkers tidlige Sang ved Guitarren uden for Kiærestens Vindve, hvilket neppe vilde falde nogen dansk Snedker ind om Morgenen før Solens Opgang. Ogsaa er den løierlige Hidsighed, saavel de Andres som de Forelskedes, aldeles italiensk, og passer ikke til vort nordlige Phlegma, førend ved Flasken; thi ved den kunne vel ogsaa vore Haandværksfolk imellem faae Klammeri. Haandværksfolkene ere alle skildrede med Lune, og alle forelskede, hvilket atter er italiensk. Partout er en fortræffelig tegnet Characteer, og hans Forhold til Madame Constance originalt. Det er et comisk Billed af den Erobring, som det franske Galanterie paa den Tid giorde overalt. Franskmændene sendte Missionnairer ud i den vide Verden, for at omvende Hedningerne til den fine Smag; og ligesom en catholsk Munk fordum kunde omvende indianske Fyrster og Fyrstinder, saa prædikede nu franske Haarskærere Smagen i

Midten af det attende Aarhundrede for Herrer og Damer, omvendte Mange, og giorde tidt stor Lykke derved.

„Men nu ogsaa indrømmet, at det er et ganske morsomt Stykke — er Musiken dog ikke alt for maver, tynd og svag? Hvorledes kan den behage Ører, der ere vante til anderledes Kunstnydelser?“ — Ak, Herre Gud! lad os dog imellem for Sundhedens Skyld holde lidt fornuftig Diæt. Skal vi da altid fylde os med de meest pirrende Retter, med den meest nærende Kiødmad, for at blive saa poetisk blodrige, at vi tilsidst faae aandeligt Apoplexie? Gives der ikke ogsaa gode Fiske, Meelspiser, Urter og Grønt? — Man siger, at denne Musik er tynd og maver? — Ja, i Harmonien, men ikke i Melodien! Den er fuld af skiønne, originale, characteristiske Melodier — og heri er mere Genialitet, og for en tænkende og følende Tilhører mere Nydelse, end i mange af Nutidens støiende Musiker, hvori alle Instrumenter larme fra Begyndelsen til Enden med store Trommer og Bækkener ved enhver Leilighed, ofte paa den taabeligste Maade af Verden, og hvor vi i et stormende Hav af — ofte feilfulde — Harmonier finde saa lidet Melodie, som Øer i uhyre Strækninger af Sydhavet. Melodierne i De forliebte Haandværksfolk ere fortræffelige, saavel de erotiske, som de comiske. De combinerede Nummere ere fulde af Liv og Characteer, og Partouts franske coquette Moltoner staae i ægte poëtisk Modsætning til den italienske muntre, kraftige Sangvinitet. Det morede den Tids Musikere undertiden at indbringe Haandværkernes Arbeid i Musikens Tacter, og det giør en god Virkning, hvor det kommer. Saaledes har Monsigny brugt det i Bødkeren, saaledes er det i Grovsmeden, og i De forliebte Haandværksfolk er den prægtige Terzet i første Act af samme Virkning.

De bedste Characterer i Stykket ere Skomager Bendt, Sypigen Rosine og Partout. I Bendt viste i gamle Dage Schwartz og Knudsen deres hele Lune, og skiøndt vor Foersom aldrig har seet dem, saa minder han os dog om dem paa mange Steder, og staaer ikke tilbage for dem. Den hidsige, naive Sypige spiller Jfr. Abrahamsen fortræffeligt. I gamle Dage var Preisler Partout, og giorde megen Lykke. At Dupuis, som Franskmand, Verdensmenneske og Virtuos i Musiken, kunde give meget deraf godt, var intet Under, skiøndt der manglede ham et blødt indsmigrende Væsen og Smidighed. Nu spiller Phister denne Rolle med stort Bifald. Det er mærkværdigt, hvordan han, uden at have været i Frankrig, uden at have havt Omgang med Franske eller Øvelse i Sproget, kan spille Partout med saa megen Sandhed og Gratie. Og betænker man, at det er den Samme, som spiller Snegl i Morskabstheatret, Bondekarlen i Kiøge Huuskors og Bondedrengen i Viinhøsten, saa bliver det endnu mærkværdigere, og beviser, at ligesom kun den ret forstaaer Alvor, der ogsaa forstaaer Spøg, saa er kun den vittige Smidighed ret i Stand til med satirisk Lune at fremstille Plumpheden.

18.

Hans Sachs.

Vor Nielsen, som spiller denne Rolle saa smukt, ønskede, at jeg skulde oversætte Stykket; og da Forfatteren Deinhardstein er en Ven af mig, siden mit Ophold i Wien 1817, og var en af Stifterne til den litteraire Club, der, mig til

Minde, kaldtes Ludlams Hule, saa følte jeg mig saameget mere drevet til dette Arbeide. De rimede Skuespil havde desuden i den senere Tid vundet Bifald, og jeg hørte saa ofte, „hvor meget slige Stykker vandt ved at indklædes i velklingende lette Vers." Derfor fik jeg Lyst til engang igien paa den Maade at forsøge mine Kræfter. Udfaldet lykkedes, og Stykket behagede.

Deinhardstein har, ved at vælge Hans Sachs til sin dramatiske Helt, vovet meget og udsat sig for en Sammenligning, som hans for Resten smukke og morsomme Stykke paa ingen Maade kan taale. Goethe har nemlig skrevet et Digt om Hans Sachs, og det et af de skiønneste fra denne Mesters kraftige Ungdom. Havde Deinhardstein skrevet sit dramatiske Digt i dette Sprog, i denne Tone, saa havde jeg vel ladet være at oversætte det; thi det havde været umuligt. Goethe er med overordenlig Genialitet trængt ind i det tydske Sprogs hele Tone, Characteer og Naivetet, som det brugtes i det sextende Aarhundrede. Med samme Genie har han fremstillet Hans Sachs's Individualitet, og det lille Digt: Erklärung eines alten Holzschnittes, vorstellend Hans Sachsens poetische Sendung, er en Qvintessenz af denne Mestersangers Poesie, som vi ellers kun møisommeligt finde, tyndt adspredt, i hans vidtløftige, ofte trættende Riim. Men det er ikke blot en idealiseret Hans Sachs i den skiønneste, meest levende historiske Colorit; det er et Billed i Almindelighed af enhver Folkedigter — af Goethe selv, og vi have Aarsag nu til at sige om ham, som han sagde om den gamle Mestersanger:

Einen Eichkranz ewig jung belaubt,
Den setzt die Nachwelt ihm auf's Haupt.
In Froschpfuhl all das Volk verbannt,
Das seinen Meister je verkannt!

Til en Prøve for dem af mine Læsere, hvem det Goetheske Digt er ubekiendt, eller som ikke længer mindes det levende, vil jeg afskrive Begyndelsen:

— — — — — — —

— — — — — — —

Med denne Dybde, Varme, med denne Aand og naive Kraft er Deinhardsteins Hans Sachs ikke fremstillet. Men hvo ynder ikke et smukt Maleri af en Carracci, skiøndt det staaer langt tilbage for et af Rafael? Deinhardsteins Hans Sachs har en smuk Udvikling og Interesse i sig selv, skiøndt det saavel viger hiint Goetheske Digt i Genialitet, som i historisk Colorit.

Og hvad nu i Almindelighed den historiske Colorit angaaer, saa maa man ikke alt for strengt forlange den iagttaget i et Drama. Det er meget lettere, i et kort lyrisk eller i et fortællende Digt at tilegne sig en saadan fremmed Tone, end i et langt Skuespil, hvor Personerne skulle umiddelbart yttre sig. Ja, man kan vel sige, at det er en reen Umulighed, uden i slige Emner som dette, hvis Tidsalder ikke ligger alt for langt borte fra vor egen, men saa at sige grændser til den. Goethe har ogsaa i sin Götz og i sin Faust viist, at han var i Stand til at vedligeholde Tonen heelt igiennem i et saadant Emne, hvori Indblandingen af det Comiske med god Effect kan benytte det gamle naive ucorrecte Sprog. Men i et Skuespil, som efter sin Natur ikke tillader denne Indblanden, og hvor Tonen i det Hele er mere idealsk og tragisk — der forsvinder ogsaa Sprogets historiske Colorit mere, især naar Fabelen ligger langt tilbage, i den kun af store Omrids bekiendte Tid. Saaledes have de bedste Digtere i alle Lande og til alle Tider meer eller mindre oversat deres historiske Emner i deres egen Tid, og deres Værker ere derfor de bedste

Portraiter af deres egen Tidsalder. Hvad vi dadle hos de franske Tragikere, er ikke, at deres Helte ei ere græske og romerske nok, men at de ikke ere franske nok, fordi Nationaliteten ikke vovede at ytre sig frit og poetisk under Ludvig den Fiortende. Men kaste vi Øiet paa andre store Digtere i forskiellige Tidsaldere, hvad finde vi da? Ere Perserne hos Æschylos ikke Grækere fra Athen? Ere Shakespeares Italienere, Romere og Danske ikke Engelændere omtrent fra Dronning Elisabeths Tid? Er Ulysses hos Calderon ingen Spanier? Er Goethes Tasso ikke oversat fra Ferrara og det sextende Aarhundrede til Weimar i det attende? Men derfor have alle slige Emner dog saa meget af deres Eget og det Gamle, som Digterne selv efter deres Evne og Stykkernes Tarv var i Stand til at give dem. Et Kunstværk tilhører ingen Tid og alle Tider. Det skal have Noget af Oldtid og Nutid, og det skal miste Noget af begge. Derfor har Horats fuldkommen Ret, naar han siger om den sande Digter:

— Quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit,
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*)

Fabelen i dette Deinhardsteinske Stykke er behandlet meget frit; dog ligger der noget Historisk til Grund derfor. Hans Sachs blev født 1494 i Nürnberg, hans Fader var Skrædder, han gik selv lidt i en latinsk Skole, og kom saa i Lære hos en Skomager. Han vandrede omkring som Haandværksmand, og i Inspruck blev han Keiser Maximilians

*) Hvad han ei udmærker sig ved, forlader han dristig;
Og saa bedrager han os, og blander sin Fabel med Sandhed,
At til Begyndelsen Midten, til Midten Slutningen svarer.

Jæger (Waidmann). Efter en lang Vandring til en stor Deel tydske Stæder vendte han tilbage til Nürnberg, og giftede sig med Kunigunde Kreuzerin. Først havde han sin Bopæl i Forstaden, siden i Staden; i sin Alderdom, da det gik tilbage med ham, boede han i Meelgaden ved Hospitalet i Vertshuset Den forgyldte Biørn, som man for Spot kaldte Musefælden. Han levede 41 Aar med Kunigunde, overlevede 7 Børn og hende selv, og hædrede hendes Minde ved: En underlig Drøm om hans kiære Hustru Kunigunde Sachsin. Siden giftede han sig igien.

Udgiveren af hans Digte (J. H. H. 1781) siger: „Et Hoved, af hvilket der i saa lang en Række af Aar var udgaaet saa mange skiønne Digte og herlige Tanker, blev tilsidst en Bælg, hvis Inderste var udtørret. I sit 76de Aar mistede Legemet sin Spændkraft. Tilsidst sad han kun ved et Bord og stirrede hen for sig, som om han tænkte paa Noget i sit stille Sind, havde gode Bøger og meest Bibelen for sig. Folk, som spurgte ham om Noget, saae han stivt paa, uden at svare dem. I denne Tilstand blev han til sit 82de Aar, da han sov hen. Fred med hans Aske!"

Deinhardsteins Talent er let, behageligt, godmodigt, uden just at gaae dybt til Bunds; hans Stykker have Interesse, og det Pudseerlige deri giør god Virkning. Hans Sachs hos ham optræder mere pathetisk og følsom, end den virkelige, men mindre sindrig og naiv. Det er en lidenskabelig forelsket Digteryngling, der forfølges af Misundelsen. Den Diærvhed, hvormed han, uagtet sin Kiærlighed til Kunigunde, forsvarer sit Haandværk og foragter Hovmoden, er brav og vel udtrykt. Kunigunde er den bedst tegnede Characteer, hun er virkelig naiv. Den morsomme Maade, hvorpaa Uskyldigheden, Frygten, Listen, Kiærlighed til Fader og Elsker stride, udtrykker Mad. Werschall fortræffeligt,

ligesom ogsaa den yndige, comiske Vrede imod Raadmand Runge. Denne Caricatur giver Herr Winsløw jun. med sædvanligt Mesterskab. Han er høist latterlig, og den fortræffelige Maske (han har en ironisk Liighed med Cervantes efter Kobberet) bidrager endnu mere til Morskaben. Hvad der bidrager til at giøre dette Stykke yndet og populairt er vel ogsaa det smukke Optog i fierde Act af de forskiellige Haandværksfolk med deres Faner under en fredelig Marsch, der aldeles passer til Situationen, og virker behageligt, just fordi den ikke er militair, men borgerlig. Man sættes derved aldeles ind i Hansestædernes lykkelige, blomstrende Tid.

19.

Viinhøsten og Fra Diavolo.

Da jeg er i Skuespilyndernes Gield for Bedømmelsen af mange Theaterstykker, saa finder jeg det passende undertiden at slaae flere sammen, snart naar de ligne hinanden, snart naar de, skiøndt forskiellige, kunne virke oplysende med deres Contraster. Dette er Tilfældet med disse to Syngespil af Kunzen og Auber, af hvilke det sidste er i allernyeste Smag, det andet componeret for fyrgetyve Aar siden. Men Viinhøsten skiller sig ikke fra Aubers beundrede Fra Diavolo, saaledes som mange Stykker, lidet ældre end det, ved en ubetydelig Instrumentering og et svagt Orchester; Instrumenteringen er brillant, og Brugen af de blæsende Instrumenter allerede anvendt med stærk Effect. Dette lader sig let forklare, naar man veed, at Kunzen var en udmærket Kunstner af den Mozartske Skole. Han studerede i Kiel, hvor han giorde Bekiendtskab

træffelig. Ved hans Lune og Satire bliver en af de hæsligste og foragteligste Laster i Livet til den meest gottende Morskab, og Latteren derover Foragtens mildeste Form.

17.

De forliebte Haandværksfolk.

Dette italienske Syngespil af Goldoni og Gasman, fra vore Fædres og Bedstefædres Tid, var det første Skuespil, Udgiveren af dette Maanedsskrift saae som en lille Dreng, og Nogle ville maaskee mene, at denne Barndomserindring bestikker ham; men han har den Trøst at have det stemmegivende Publicum paa sin Side, thi Stykket saavel som Musiken har ogsaa særdeles behaget Nutiden. Og hvor kunde det være Andet, da baade Text og Musik ere gode, og da Stykket i det Hele bliver spillet fortræffeligt?

Hver Gang et saadant godt gammelt Stykke giør Lykke igien, er det en Vinding for Kunsten og Smagen. Vilde man dog meer og meer komme tilbage fra den taabelige Mening, at Moden ogsaa skal angive Tonen i Kunstens Rige! Mig synes, det er nok, at den tyranniserer den gode Smag i vore Klædedragter, og faaer mangen ung Herre til at see ud som en Jean de France, mangen ung Dame som en Madame la Fleche; men skal den ogsaa være Tyran i Apollos Tempel, saa god Nat, Skiønhed, Sandhed, Følelse og Forstand! De Franske, fra hvem dog egentlig Moderne gaae ud, have ikke denne Mening; de faldt ofte til den modsatte Yderlighed, og beundrede længe blot Moden

i Kunst fra Ludvig den Fiortendes Tid. Selv i de senere Tider, hvor en voldsom fransk literair Revolution truer med at udrødde den poetiske Hvede med Klinten, har man dog endnu bestandig Agtelse for gammel Kunst, og medbringer ikke den urimelige Fordring i Phantasiens Rige: blot at ville see sig selv, saa at man er nødt til at sige med Schiller:

Aber das habt ihr ja alles bequemer und besser zu Hause;
Warum entfliehet ihr euch, wenn ihr euch selber nur sucht?

Det er ikke blot Tragødien, som skildrer os henfarne Tider, men ogsaa Comødien. Det er ikke blot ved Kunst, at Nutidsdigteren sætter os hen i en forsvunden Tid; Naturen skienker os ogsaa i afdøde Kunstneres Værker virkelige Billeder fra disse forsvundne Tider. Og hvor kiære for et sønligt Hierte, hvor betydningsfulde for en tænksom Aand, hvor rige for en efter Forskiellighed higende Phantasie ere ikke disse Billeder, som alene Kunsten skienker! Thi blot Kunst er i Stand til at tilbagetrylle de bortflygtede Øieblik, og at lade os opleve dem paa ny.

Til denne Atternyden af en forsvunden Tid er især Musiken behielpelig, hvis Toner saa tro tilbagekalde Erindringen, og tydeliggiøre os afdøde Slægters Maade at føle, at elske, at hade, at sørge, at glæde sig paa.

Syngespillet De forliebte Haandværksfolk er ikke blot mærkværdigt fra Musikens, men ogsaa fra Poesiens Side; det er af Goldoni, det eneste Stykke, man endnu her spiller af denne mærkværdige Mand, der har været Advocat, Poet, Skuespiller, Læge, Secretair og Directeur, der skrev over 200 Stykker, baade paa Italiensk og Fransk, og som i Midten af forrige Aarhundrede fornemmelig forsynede Theatrene i Europa. Lessing har sagt om Goldoni, „at han intet godt Stykke har skrevet, og at

han intet Stykke har skrevet, hvoraf der ikke kunde blive et godt.“ Denne vittige Dom trænger dog vel til nogen Indskrænkning, og De forliebte Haandværksfolk forekommer mig at være en god Comødie. Ingen Farce! Thi ved Farce forstaaer man et Stykke uden Sandhed og Natur, der morer Pøbelen ved Overdrivelser. Der gives altsaa Farcer af alle Slags: tragiske, høicomiske og lavcomiske, ligesom der gives Pøbel i alle Stænder, der uden Smag og Forstand morer sig ved de Udsvævelser, den selv hylder. Stykket er oversat af Lars Knudsen, i sin Tid Souffleur. Han var samtidig med Wessel, og man træffer ofte Stænk af Wesselsk Lune i hans Oversættelser, skiøndt de tillige lide af Tidens Smagløsheder. Det Comiske er sædvanlig godt givet, det Erotiske slet. Han har localiseret Stykket, og det skulde han heller ladet være; thi meget deri er saa aldeles italiensk, at det ikke passer for vort Land, især den forelskede Snedkers tidlige Sang ved Guitarren uden for Kiærestens Vindve, hvilket neppe vilde falde nogen dansk Snedker ind om Morgenen før Solens Opgang. Ogsaa er den løierlige Hidsighed, saavel de Andres som de Forelskedes, aldeles italiensk, og passer ikke til vort nordlige Phlegma, førend ved Flasken; thi ved den kunne vel ogsaa vore Haandværksfolk imellem faae Klammeri. Haandværksfolkene ere alle skildrede med Lune, og alle forelskede, hvilket atter er italiensk. Partout er en fortræffelig tegnet Characteer, og hans Forhold til Madame Constance originalt. Det er et comisk Billed af den Erobring, som det franske Galanterie paa den Tid giorde overalt. Franskmændene sendte Missionnairer ud i den vide Verden, for at omvende Hedningerne til den fine Smag; og ligesom en catholsk Munk fordum kunde omvende indianske Fyrster og Fyrstinder, saa prædikede nu franske Haarskærere Smagen i

Midten af det attende Aarhundrede for Herrer og Damer, omvendte Mange, og giorde tidt stor Lykke derved.

„Men nu ogsaa indrømmet, at det er et ganske morsomt Stykke — er Musiken dog ikke alt for maver, tynd og svag? Hvorledes kan den behage Ører, der ere vante til anderledes Kunstnydelser?" — Ak, Herre Gud! lad os dog imellem for Sundhedens Skyld holde lidt fornuftig Diæt. Skal vi da altid fylde os med de meest pirrende Retter, med den meest nærende Kiødmad, for at blive saa poetisk blodrige, at vi tilsidst faae aandeligt Apoplexie? Gives der ikke ogsaa gode Fiske, Meelspiser, Urter og Grønt? — Man siger, at denne Musik er tynd og maver? — Ja, i Harmonien, men ikke i Melodien! Den er fuld af skiønne, originale, characteristiske Melodier — og heri er mere Genialitet, og for en tænkende og følende Tilhører mere Nydelse, end i mange af Nutidens støiende Musiker, hvori alle Instrumenter larme fra Begyndelsen til Enden med store Trommer og Bækkener ved enhver Leilighed, ofte paa den taabeligste Maade af Verden, og hvor vi i et stormende Hav af — ofte feilfulde — Harmonier finde saa lidet Melodie, som Øer i uhyre Strækninger af Sydhavet. Melodierne i De forliebte Haandværksfolk ere fortræffelige, saavel de erotiske, som de comiske. De combinerede Nummere ere fulde af Liv og Characteer, og Partouts franske coquette Moltoner staae i ægte poëtisk Modsætning til den italienske muntre, kraftige Sangvinitet. Det morede den Tids Musikere undertiden at indbringe Haandværkernes Arbeid i Musikens Tacter, og det giør en god Virkning, hvor det kommer. Saaledes har Monsigny brugt det i Bødkeren, saaledes er det i Grovsmeden, og i De forliebte Haandværksfolk er den prægtige Terzet i første Act af samme Virkning.

Viinhøst! Vi see „den Drik, der opliver hvert dødeligt Bryst," men som ogsaa siden Noahs Tid ødelægger saamange Dødelige, plukket af uskyldige Høstfolk, der ikke i bacchantiske Chore lovprise Vinens Virkninger, men opmuntre sig selv under Arbeidet med en blid Sang. Høist poetisk og uagtet sin burleske Virkning næsten rørende og gyseligt contrasterer den prostituerede Drukkenskab hertil, i det den fulde Barthel tumler ned fra Viinbierget. Dog denne flygtige Alvor forsvinder snart i Latter, hvortil Componistens muntre Lune tvinger os ved saa herligt at make Rusens Pudseerlighed. Knudsen og hans gode Copie vare forsvundne; men Foersom var ikke mindre Barthel, og nogle Træk, som Traditionen havde giemt, gav han igien, blandt Andet den knærkende Tobaksdaase under Firmaterne. I Luises og Jørgens Sange er uskyldig Kiærlighed malet. Hvor yndigt fremtræder saa Godseierens Datter! I et Recitativ, hvor Oboen og Clarinetten erstatte den landlige Skalmeie, og siden i en Arie besynger hun de landlige Glæder. Ifr. Zrza udfører denne Arie fortræffeligt, og den vilde giøre endnu større Virkning, dersom hun ikke var saa pyntet, paa en Spadseretour i Solen om Formiddagen uden Hat, men med et kostbart Slør, hvis Pragt ikke svarer til Sangens Følelse om det simple, uforfængelige Landliv. For fem og tredive Aar siden saae vi Frydendahl som Oberst Tosberg, og skiøndt den kraftige Oldings Stemme nu ikke længer saa smidig vil bøie sig som fordum — hvo kunde spille denne ærlige, hidsige, lunefulde Krigsmand, endnu smuk og med et ædelt Væsen, som han? I den fortræffelige Final i anden Act hæver Følelsen sig med høi Værdighed til Religiøsitet i Canonet: „Held den, hvis Hierte roligt, ukiendt med Ondskab, slaaer".

Intet af alt dette finde vi i Fra Diavolo; men vi finde saa meget andet Fortræffeligt, at dette Stykke virkelig fortiener stort Bifald, skiøndt ikke det udelukkende, som Moden skienker det. Musiken er fuld af Melodie, Harmonie og Effect, skiøndt den hverken udtrykker egenlig Kiærlighed eller alvorlige Følelser. Den er lystig, characteristisk, fiint spøgende, kraftig. Virvarret i Vertshuset, Nattescenen, og Jagten efter Fra Diavolo ere herligt skildrede i Toner. Kirchheiner spiller sin Rolle ypperligt. Det Mandige, det Ildfulde, Anstrøget af det Artige og Elegante forbinder han høist naturligt med det Grusomme, Sandselige og Hierteløse. Herr Cetti lader meget rigtig Lord Kokborough som en plump Rævejæger være Narren i Stykket; at tage ham paa en koldere fornem Maade som en fashionable Lord (hvilket Nogle have meent burde skeet) vilde ikke svaret til Rollen, som er tegnet med latterlige, plumpe Træk; det vilde ogsaa være mere kiedsommeligt end morsomt. Jfr. Abrahamson er en allerkiæreste Zerline, især i den Scene, hvor hun gaaer i Seng, og hun fortiener det Bifald, hun faaer, hver Gang hun synger: „Af en Landsbypige at være, seer jeg ganske tækkelig ud“. — Det er et godt Indfald, at Knuden løses i dette Stykke ved et musikalsk Motiv, nemlig ved Røvernes haanende Fistuleren af hine Linier. Det er smukt i et Syngestykke, at det er Musiken selv, der bestemmer Udfaldet. — Det Eneste, som under Opførelsen af dette Stykke frembringer en ubehagelig Virkning paa Tilskuerne, ere Zerlines viftende Sengegardiner, der, ligesom ofte de til een Side hendryppende Lys, vidne om den uhyre Træk, der er paa Theatret, hvilken, naar den ikke forekommes, tilsidst maa ruinere Skuespillernes Helbred i Bund og Grund.

20.

Vaudevillerne.

Professor Heiberg har den Fortieneste, at have indført Vaudevillen med Held paa den danske Skueplads. I Tydskland havde man i det saa kaldte Liederspiel begyndt derpaa uden synderlig Virkning, og det var naturligt, thi det Lette, Muntre, Lystige lykkes ikke ret i Tydskland, hvor man forlanger, at selv Spøgen skal have en alvorlig, philosophisk Betydning. Derfor kunde den aristophanske, comiske Allegorie vel trives der, indført af Goethe og Tieck i romantisk Dragt; thi Tydskerne bryde sig ikke om det Extravagante i Formen, naar det blot har en Kiærne, og ere i saa Henseende den Nation, der mindst er plaget af Pedanteri. Men den franske Vaudeville var dem for let, og til den vare de selv for tunge. Vi Danske derimod, hvis Smag er en Blanding af Engelsk, Fransk, Tydsk og eiendommeligt Nordisk, kunne maaskee lettere end andre Nationer tilegne os alle Former. Ogsaa dette er naturligt; thi vort Sprog og Historie har vel en ældgammel nordisk Characteer, men vort lille Land ligger midt imellem andre store cultiverede europæiske Lande, og medens Norge og Sverrig endnu vedligeholder hos os det Nordiske, forener Slesvig og Holsteen os med Tydskland, og Diplomater og Kiøbmænd indbringe stedse paa ny franske og engelske Sæder. Ja endogsaa med Italien staae vi i en nær Forbindelse ved vore bedste unge Kunstnere, der for det meste blive opdragede i Rom, og bringe derfra hiem igien de kiæreste Ungdomserindringer. I intet Land dyrkes Philologien meer almindeligt end hos os; dette giør atter vor studerende Ungdom

fortrolig med græske og romerske Mønstre. Det er altsaa maaskee lettere for den Danske, end for nogen anden Europæer, at vorde Cosmopolit. Kun maae vi vogte os for derved at forelske os for meget i det Fremmede og ringeagte vort Eget. Dog denne Tilbøielighed er i de senere Tider, da Danmark selv har en Literatur, der i Værker, og en Hovedstad, der i Smag og Dannelse kan kappes med de bedste andre, tabt sig meget, og derfor passe Wessels Ord sig ikke saaledes mere; dog fortiene de vel at gientages som et Præservativ mod Smitten, eller som et Morgen- og Aftensuk, for at styrke Sindet:

Jeg den ædle Danske priser,
At Beskedenhed han viser,
Sielden Dyd i fremmed Land!
Men naar han for vidt det driver,
Og alt Fremmed Fortrin giver,
Det en Dyd ei nævnes kan,
Og fornedrer danske Mand.

Heiberg har for nogle Aar siden forsøgt metaphysisk at deducere Vaudevillens Væsen. Han satte det dengang meget høit. Jeg vil ikke indlade mig i at modsige hine Meninger — maaskee han ikke selv har dem saaledes nu; det vilde føre for vidt og ikke interessere Læseren. Jeg pleier med Hensyn til æsthetisk Terminologie at gaae den historiske Vei, det vil sige: at undersøge, hvad man fra Begyndelsen af har meent med slige, ofte tilfældige, Benævnelser, og hvilke Begreber man siden har forbunden dermed. Det franske Academie udleder det Ord Vaudeville af vau de Vire, en Dal i Normandiet. Man har ogsaa udledet det af den Talemaade fuir à vau de route: flygte over Hals og Hoved. Man mener, at begge Ord skulle være

komne af det latinske vadere. Er Ordet normannisk, saa er det høist sandsynligt, at vort danske Vei stikker i dette vau, og at altsaa Vau de Ville vil omtrent sige: Veien til Byen. En slig Vei — i det mindste Sti — til den comiske aandelige By aabner os jo Vaudevillen endnu, og saaledes bliver Anvendelsen af det gamle Ord ret passende. Italien, hvorfra Musiken gik ud over Europa, opfandt Operaen, og den første Opera buffa skal være spillet i Venedig 1624. Ogsaa i Tydskland, allerede i Hans Sachses Tid, sang man rimede Fastelavnsspil. Men det var fra Frankrig at det musikalske Skuespil udgik. Man forbandt Musiken med Comødien; til smukke dramatiske Stykker componeredes ny Musik, til lethenkastede Skizzer, der ofte kun bestode af et Par morsomme Scener, hvor vittige Antydninger og Indfald vare Hovedsagen, brugte man yndede Melodier af andre Stykker. Saaledes dyrkedes Vaudevillen, der som Folkespil havde en tidlig Oprindelse. La Harpe omtaler Planard som en af de første Vaudevilledigtere af nogen Fortieneste. Pariserne havde længe og have endnu to Theatre for Vaudevillen: Théâtre du Vaudeville og Théâtre des Variétés; paa det første spilles de finere, paa det sidste de mere burleske Stykker. Mange af disse skille sig ikke, hvad Poesien angaaer, fra Syngespillet. Ja, det ligger i Vaudevillens Natur, at den endog mere kan nærme sig Comødien end Syngespillet, der maa indrømme Musiken de to Trediedele af sit Rum og rette sig efter den; derimod er Forholdet i Vaudevillen omvendt, og Musiken maa rette sig efter Stykket.

Heibergs Vaudeviller ere burleske Comødier med Sange. De ere, uagtet kun Eenacts-Stykker, næsten ligesaa store som de fleste Holbergske, og kunne altsaa ikke kaldes Skizzer. Characterene og Scenerne ere udførte i dem, skiøndt ikke

med den Grundighed, som hos Holberg. Overgivenheden er især den Musa, som besjæler dem, hvorved de oftere gaae over Grændsen af det Naturlige; men den Munterhed og det Lune, hvormed det skeer, forsoner den kolde Forstand med Indfaldet, som f. Ex. naar Henrik i Kong Salomon synger en Elegie med Melodie af Preciosa over sin Herres Ruin ved Hattekiøbet; naar Hummer i De Uadskillige twinger Klister til at knæle ned med for Jomfruen, &c. Man kunde sige: selv gamle Fader Holberg har ladet sig henrive af sit Lune til slige Overdrivelser, som f. Ex. naar Soldaterne og Studenterne føre Krig med hinanden i Jacob v. Tyboe, og de Sidste komme bevæbnede med Bøger. Og nu hele Ulysses von Ithacien! Men disse Scener høre til den aristophanske politiske Satire; her gaaer det Naturlige over i det Allegoriske, og denne sindrige, skiøndt overgivne Spot maa vel skilles fra den blotte Spas i en overdreven Huusscene. Men ogsaa Holberg har ofte været saa overgiven, at det slet ikke kan forsvares for den alvorlige Domstol. Og hvorfor skal det ogsaa det? Har den comiske Digter ikke Lov til at være overgiven, saavel som det lystige Menneske i det virkelige Liv? Ligger der ikke noget Høistvederqvægende, ja selv Rørende i denne Skummen over Bredderne af det Livsbæger, der snart bliver tømt, og ofte kun er sparsomt fyldt for os Mennesker? — „Men det maa ikke skade Kunsten, det maa ikke forstyrre Illusionen." Godt! her have vi altsaa en Maalestok. Og det skeer heller aldrig, naar Digteren virkelig er en Digter med lunefuld Begeistring. Forholdet kan øieblikkelig rystes, som Vandet i en Flaske med en Prop for; det skummer og vugger kun et Øieblik, det kommer snart til Ro igien, og der er ikke en Draabe spilt. — Intet er mere upoetisk, uskiønt og urimeligt, end at møde

lystige Digterværker med denne smaalige, mistænkelige, vrantne Critik, der berøver Tilskueren sin Nydelse og Skuespilleren tilsidst alt sit Lune. Og har Skuespilleren først tabt sit Lune, saa maa Digterens lystige Overgivenhed nødvendig synes flau og smagløs. Heiberg kan ikke klage over dette; man er kommen hans Spøg i Møde med megen Beredvillighed til at more sig derover.

Hans første Vaudeville Kong Salomon og Jørgen Hattemager giorde især stor Lykke. Der træffer her strax en Mærkværdighed, som fortiener at omtales. Heibergs Fader var ogsaa comisk Theaterdigter. Det er sieldent, at Sligt arves fra Fader til Søn, dog skeer det undertiden. Tassos Fader var Digter, ligesaa var Jophon, en Søn af Sophocles. Dersom vi nu i Heibergs første Vaudeville finde en ikke ubetydelig Liighed med et af Faderens Stykker, saa ville vi paa ingen Maade dadle det. Vi finde tværtimod noget Sønligt og Smukt deri; Faderens Værk er gaaet saaledes ind i Sønnens Phantasie, at det har givet Anledning til en aandsfuld Variation af det samme Emne. I denne Vaudeville spiller nemlig, ligesom i Indtoget, en fattig Jøde, der tages for en vigtig fornem Mand, og for hvem man til den Ende tilbereder latterlige Høitideligheder, Hovedrollen. Men heri bestaaer ogsaa Liigheden, og i alt det Andet, kun ikke i de lystige Jøders Characterer, er der megen Forskielligbed. Situationerne ere aldeles anderledes, og dette Stykke begynder meget morsomt med en Kiærlighedsscene i Korsør, hvor Studenten, den unge Edvard, opholder sig for den smukke Hattemagerdatters Skyld, og øder alle sine Penge med at kiøbe den ene Hat efter den anden, for at faae sin Elskede at see. Forfatteren, der har sin Faders comiske Lune og dramatiske Talent, forbinder dette med mere Phantasie, Verselegants og erotisk Følelse. Hvor smuk

er ikke strax Beskrivelsen af den hvide Hat, der passer paa Kiæresten, og som den Gamle ligefrem anvender paa Hatten. Her see vi Proteus-Foersom som en sværtet Hattemager. Mad. Wexschall spillede lang Tid Luise med megen Ynde og Fiinhed. Dr. Ryge har et stort Talent til at tale i den jødiske Dialect, saaledes som vi ofte i vor Barndom hørte den, og som nu bliver alt sieldnere. Han har ogsaa spillet Salomon Joseph i Indtoget saa godt, at han erstattede Knudsen, og det er meget sagt. Vel har Ryge ikke Knudsens joviale Munterhed og — om jeg saa maa udtrykke mig — den Salighed, der kom over ham, naar han, som Fisken i Vand, følte sig lykkelig ved at spøge i sit comiske Element; men den herlige Diction, Masken, Bevægelserne og den træffende Copie af Livet faaer os til at glemme Savnet af det Idealske. Ryge virker som Comiker altid ved pudseerlige Efterligninger af virkelige Menneskers Stemme og Bevægelser — ikke egentlig ved den comiske Begeistring. Men det var ogsaa for meget forlangt af Hakon Jarls Fremstiller, hvis Begeistring er tragisk og alvorlig. — Skade, at Frydendahl i dette Stykke ikke har meget Andet at giøre, end — som Saft — at gnave paa et Fleskebeen og at falde i Afmagt. Tobakspinderen giver Herr Stage som en overordenlig Caricatur; men han tvinger baade Kloge og Ukloge til at lee deraf hvert Øieblik — og i denne Latter ligger hans Forsvar. Af blotte Fadaiser leer man ikke — men der er megen Satire i disse Abespil. Herr Stage viser dermed, hvor vanskelig det er at være galant Cavaleer og simpel Borgermand paa een Gang, og at den ellers agtbare Borger bliver latterlig, naar han vil være Andet, end han er. Det Indfald, at Salomon har lidt Haveri, kommer i Sølvmors Slaaprok, og tages for hans rige „Nahmenvetter i Frankfurt“, er kosteligt. Viserne

ere vittige og lystige. Den politiske Vise ved Bordet kunde giøre Virkning, naar den altid var digtet om efter de sidste Aviser; men det er for meget forlangt.

Kort før Heiberg skrev Aprilsnarrene havde (nu Professor) Poul Møller udgivet et smukt lille Digt: Hans og Trine, hvilket huede vor Dramatiker saa godt, at han deraf tog Anledning til et Drama, hvori disse Børn spille Hovedrollerne. Satiren i Stykket træffer ellers just ingen gængse Feil; thi vore Pige-Institutter ere i det Hele taget gode, og skulde der spøges med Noget, var det maaskee mere over at man hist og her lærte for meget, end for lidet. Imidlertid er Situationen comisk; Jfr. Trumfmeier, en morsom Caricatur, gives ypperligt af Jfr. Jørgensen, og under Skoggerlatter har man dog Medlidenhed med den stakkels Pige, der maa rende i Heden fra Hestemøllestræde og Christianshavn til Nørrefælled og Peer Madsens Gang; skiøndt hun selv er veltilfreds dermed, og spørger med Barca i Lulu: „om der gives en bedre Vei“. Damen eller Madamen i Spillet hyldes paa sin Fødselsdag af fire Knegte eller Medlærere, hvoraf de tre ere pudseerlige. Uagtet deres Forskiellighed samstemme de i en Psalter til hendes Hæder om „en kneisende Plante“ efter den skiønne Krøyerske Melodie til Wilsters Studentervise: „De første Prygl, vi i Skolen fik“. Den svenske Dandsemester, som praler med Grev Sølverkartoffel og Baron Gyldenasparges, gives og dandses godt af Herr Eenholm; den snurbartede Syngelærer, der er Kammerat med Excellencer, og ikke kiender en Duet fra en Terzet, udtoner Herr Foersom grandiøst med sin mægtige Contrabas; og Baagekonens Søn, den unge elegiske Barbeer, fistulerer Herr Phister meget kielent og hierteligt. Scenen, hvor Trine examineres, minder vel meget om en lignende Scene i Robinson i England. — Nu kommer

Hans Mortensen, der virkelig er en „forbandet Dreng", som han meldes før Ankomsten. Det er morsomt at see Herr Rosenkilde som ældre Mand endnu at kunne spille saa fortræffeligt en Dreng; man kommer derved til at tænke paa Brunet i Paris, som ogsaa sit hele Liv igiennem beholdt denne Færdighed. Men var det dog ikke bedre, om Rosenkilde gav denne Rolle uden de zinnoberrøde Haar? Slige Haar findes ikke i Naturen. Mephistopheles kan have dem, han er et fælt overnaturligt Væsen; men hvad vil det sige, at Hans Mortensen har dem? Lille Trine er dog en smuk ung Pige; der hører meget til at en Mand i Herr Rosenkildes Alder skal komme til at see blomstrende ud, hvilket han dog vel maa, naar ikke Trines Kiærlighed skal blive aldeles taabelig. Noget maa der dog være, hun har forgabet sig i; den blotte kaade Drengeagtighed kan det ikke være, og mindre de med en heel Æske Sminke puddrede Haar. Stundom fremstikke Kunstnerens egne mørke Haar bag denne Zinnober-Paryk, hvilket forstærker det Hæslige. Det var overalt at ønske, at Herr Rosenkilde undertiden anvendte lidt mere Eftertanke og Smag paa sin Dragt, der ofte er forfeilet. Rollen spiller han med meget Liv, Sandhed og Lune, kun lidt for gadedrengeagtigt; dog skeer vel dette for at adskille denne Dreng fra Drengen i hans egen Vaudeville, Vennernes Fest, som vi siden skulle omtale. Det Vittigste og Originaleste i Stykket er uden Tvivl Scenen med Kiærlighedsbrevet, der forvandles til en Skrædderregning (ogsaa et saa kaldet Kiærlighedsbrev), og hvor den skiønne Mozartske Duet strax efter lystigt parodierer sig selv, og spøger med de Følelser, den nylig har vakt. Man finder sig gierne i at Skolemadamen lader Seddelen ligge, skiøndt det var naturligere, at hun tog den med, naar hun gaaer ind efter Brillerne. Elskerens An-

komst i Kurven er en af de Spas, man ikke maa forlange alt for sandsynlige Motiver for. Hans Sang med Kiæresten om Brudesengen er smuk, naiv, og understøttes særdeles af den deilige Kunzenske Melodie af Dragedukken. Endnu maae vi ikke glemme Herr Zierlich, som ved Herr Winsløw jun. Fremstilling bliver særdeles characteristisk; den lille Scene med Urtekosten og Mimosen er en af de bedste i Stykket.

Om De Uadskillelige har jeg allerede talet i et foregaaende Hefte. Ogsaa her træffe vi paa en Maade Hans og Trine som Cadetten og hans Kiæreste. De unge Pigeroller i disse Vaudeviller have, foruden det Pudseerlige og Morsomme, de selv besidde, endnu skaffet Theatret en større Vinding: Det var i dem, Digterens Hustru som halvvoxen Pige først optraadte. Tidlig blev han opmærksom paa hendes udmærkede Talent, og dersom Aprilsnarrene og De Uadskillelige ikke vare digtede — saa havde maaskee hverken han eller Skuespillet nu en Fru Heiberg.

I Recensenten og Dyret træffe vi, ligesom i St. Hansaften-Spillet, et Par unge Elskende, der have sat hinanden Stævne i Dyrehaugen. Men det er ikke den sværmerisk poetiske Kiærlighed, der kalder dem; Studenten Keiser drikker sin Kiærestes Skaal med Tienestepigen i Teltet, og viser hende sine Kiærlighedsbreve. Kiærligheden spiller en meget underordnet Rolle, og træder strax tilbage for de selsomme Caricaturer. Dristig og modig ved Publicums rigeligt tildeelte Bifald, gav Digteren her sin Overgivenhed Tøilen, og i en Brimmel af stærke Caricaturer dreier Handlingens Interesse sig om et saa lille og saa mistænkeligt Dyr, at det begyndte at gaae Heiberg med det virkelige Publicum, som Trop i Stykket med det forestilte: Man fandt det uforskammet at byde Publicum et saadant Dyr, og Stykket

blev stærkt udhyßset. Hvis nu ikke Hovedrollen var spillet saa ypperligt, som Rosenkilde spiller den, saa havde Stykkets Skiebne været afgiort. Men med en ringe Forandring vovede Forfatteren det engang endnu, stolende paa Skuespillernes kraftige Hielp, og det lykkedes. Man loe — og tilgav Dristigheden. Og deri giorde man vel; thi det forvovne Lune, hvormed dette lille mistænkelige Dyr er produceret for et smagfuldt og ofte vanskeligt Publicum, har noget Heroisk, der indgyder Agtelse, som al anden Tapperhed, og man kan virkelig sige, at disse Scener ere Ironiens Triumph. Trop er, uagtet al Extravagance, en yderst comisk Characteer og en fortræffelig Satire paa den Tilbøielighed hos maadelige Hoveder, at give sig af med de skiønne Videnskaber. Det er ganske naturligt, at naar en Imbécile absolut vil være bel esprit, saa bliver han tilsidst forrykt i Hovedet. De andre Personer omkring ham, Ledermann, Klatterup og Pryssing, ere mere comiske Marionetter end Personer; det er ingen Hogarthske, men vel engelske Caricaturer af den senere Tid, altsaa ikke uden Vittighed, Indfald og Lune, men uden egentlig Natur. Saaledes tager ogsaa Herr Stage sin Klatterup; Herr Dr. Ryge og Herr Foersom lægge derimod saa megen Natur i deres Roller som muligt. Taskenspilleren Nonpareil og Madame Voltisubito ere vel indbragte Characterer fra Dyrehaugen. Spøgen med Piskesmældet under Sangen er af comisk Virkning og originalt.

Til de Heibergske Vaudeviller kunne vi gierne regne Eventyret i Rosenborghauge, uagtet dette Stykke er sat i en skiøn Musik af Sovedrikkens Componist; thi det skiller sig i Aand og Væsen kun fra de andre derved, at det har nogle combinerede Syngenummere. Det staaer vist ikke tilbage for de forrige Stykker; thi hvis ogsaa de plaisant-erotiske Scener ere noget langtrukne og mindre

morsomme, erstattes dog dette tilfulde ved de ægte comiske. Frydendahl med Rosen i Munden er ubetalelig. Her kommer atter en Variation af Hans og Trine i Peter og Christine, men original og pudseerlig. Det er ligesaa comisk, at de Unge ville giøre sig gamle, som at de Gamle ville giøre sig unge. Og den Uskyldighed, hvormed den halvvoxne Christine fortæller Peter, at hun er „Jordemoder", vækker — som billigt — høi Skoggerlatter. Intriguen i Stykket er god. Et Par gamle udlevede Kiærester søge ny Elskov ved et Avisfrieri, og maae efter nogle lystige Feiltagelser nøies med hinanden igien. Et ungt Menneskes Lapsen foraarsager et Eventyr med hans Vens Kone, hvilket ret vittigt bidrager til at knytte og løse Knuden af det Hele. Humlegaards pludselig forandrede Kiærlighed fra Konen til hendes Søster er uden Interesse. Dette hele Forhold er overalt taget noget for frivolt, og savner Delicatesse.

I Kiøge Huuskors træffe vi flere umorsomme Scener end i de foregaaende Vaudeviller. Krigsraad Perlekiærs Søn Arthur ligner mere en virkelig forfeilet Diplomat, end en Caricatur deraf i en lille Landsby; men der er lystig Comødie nok til at Stykket kan interessere. Dyrlæge Blase passer fortræffeligt for Herr Rosenkildes comiske Heftighed. Det Overdrevne i Satiren tilgives gierne; om ikke synligt, saa usynligt have Lægerne længe nok brugt Hestecuren og cureret alle Sygdomme af een Flaske. Spøget med deres Kunst har Moliere og Holberg tidt, og Mange efter dem. „Men, Moliere!" sagde Ludvig den Fiortende engang til Digteren, „De spotter Lægerne, og har dog selv en Huuslæge, hvordan forstaaer jeg det?" „Sire!" svarede Moliere, „det gaaer til paa den Maade: han skriver mig Noget op, jeg bruger det ikke, og saa kommer jeg mig." — En stor Virkning i dette Stykke giør Herr Phisters fortræffelige

siællandske Dialect og comiske Bondekarle-Maske. En bedre Arv er vist ikke seet paa det danske Theater, end Phister som Niels i Kiøge Huuskors. Ideen med Stilladset er original. Muursvendens lille Rolle er tegnet fiint, spilles godt af Herr Pätges, og har selv noget Rørende; den gode Svend er ogsaa forelsket i Lise, men vover i sin Ringhed ikke meer end en stille Følelse; det glæder ham endog at gaae hende til Haande i hendes Kiærlighed til en Anden. Det er en ædel Characteer, og det er ogsaa smukt, at han kalder sig selv tilsidst beskeden Huuskorset. — Melodierne ere især i denne Vaudeville ypperlig valgte, giøre en stærk Virkning, og bidrage ikke lidet til Stykkets Held. I comiske hestegaloperende Anapæster synger Blase sin Elskov for Lise ved Hielp af en Hopsavals, taget ud af en Ouverture. Et Par smukke Nummere ere componerede af Digteren selv, og den svenske Digter Bellmann har ogsaa understøttet dette Spil med to gode Melodier.

Af andre Forfatteres Vaudeviller vil jeg endnu omtale: Vennernes Fest af Herr Rosenkilde, Intriguen ved Morskabstheatret, og Kunstnerliv af Herr Overskou.

Vennernes Fest er et morsomt Stykke i to Acter, og skiller sig derved fra de Heibergske, at det er blandet med alvorlige, selv høitidelige Optrin. Den naragtige Huusscene, hvori den unge Søren forgieves beiler til den smukke Sophie, der elsker en Student, som ogsaa faaer hende, foregaaer den anden April; denne Dag vækker hos Faderen og hans Venner en kiær Erindring om Danmarks Hædersdag og om Slaget paa Rheden 1801; han har selv havt en Broder mellem de faldne Søofficerer.

Flere have dadlet denne Blanding af det Burleske og Alvorligtrørende, som ikke sammenpassede. Dog denne Dadel

træffer ikke blot Vennernes Fest, men hele den gammelengelske Tragødie, det spanske Drama og den nyere tydske romantiske Poesie. Man siger: det passer ikke sammen. Og hvorfor ikke? En slig Mangel af Sammenpassen kan kun, tænker jeg, yttre sig paa to Maader: enten derved, at to forskiellige Emner forbindes, der ingen udvortes Sammenhæng i Fabelen have; eller derved, at de vakte Følelser indvortes forstyrre og tilintetgiøre hinanden. Hvad nu Fabelen angaaer, saa har den her en simpel, naturlig Forbindelse, og den comiske Handling kan ikke undvære sin festlige Anledning; den bringer Familien sammen, og viser Piberen i sin Glorie. Sophie, der driller den taabelige Søren, lære vi ogsaa at kiende fra den alvorlige Side, ædel og følsom, hvilket giver hendes Spøg en Ynde, den ellers ikke vilde have. Det er ganske naturligt, at der i en saadan Familie, der bereder sig til en Vennefest, et kiært aarligt Minde, foregaaer i Forveien og under den en lystig Begivenhed. Altsaa er der intet Usammenhængende i Fabelen. Men det støder vore Følelser, siger man, og det er under den ædle Begeistrings Værdighed, at blande sig med en burlesk Spas. Men denne Spas blander sig jo heller ikke med Begeistringen, den afløses af og viger tilbage for den. Naar i et tragisk Drama en dyb Aandsfordærvelse, Ondskab og Grumhed staae lige over for Ædelmod og store Dyder — mod denne Contrast har man aldeles Intet. Indignationen for det Slette vækker tværtimod større Beundring for det Ædle; vi elske det Gode mere, i det vi hade det Onde. Godt! Men hvorfor maa der da ikke fremstilles slige Contraster af det Store og det Smaa? og — ligesom hist af det Ædle og Uædle — af det Rørende og det Latterlige? Udgik den store anden April, den evigu forglemmelige Skiærtorsdag ikke just

fra slige Hverdage? Var det ikke Farens og Nationalfølelsens Trolddom, der giorde Spidsborgeren til Statsborger og Statsborgeren til Helt? Maatte ikke naturligviis Menneskelivet efter denne Spænding atter vende tilbage til sin forrige Ubetydelighed? Er ikke altsaa Vennernes Fest just et Billed af dette naturlige Forhold? Og ligger der ikke noget Naivt og Rørende i, at det store Minde uden al Prætension træder høitideligt ud af det lystige Familieliv, i det Øieblik Klokken slaaer fire, og de gamle Venner gribe Glassene, og synge: „Være Fred med eder alle"? — Ganske vist! Og Virkningen har ogsaa beviist denne Menings Rigtighed; thi ikke blot jeg, men visselig Flere, der 1801 var med ved Kæmpehøien at synge hiin skiønne Abrahamsonske Sang over de faldne Helte, fortræffelig componeret af salig Zinck, have hørt den med Taarer igien paa Theatret, efter at vi først ret hierteligt have leet over Urtekræmmer-Candidatens og Stads-Piberens ynkelige Kiærlighedshistorie.

Denne gode Søren og hans Forhold til Sophie har ellers en vis Familieliighed med Peter Crab i Robinson i England, der beiler til Betty. Det var med denne Peter, at Rosenkilde først giorde Lykke paa Theatret; og Peter Crab har havt den Ære, skiøndt han ikke selv længe er fremtraadt paa Brædderne, at være Stamfader til adskillige naragtige Drenge, som meer eller mindre slægte ham paa. Herr Rosenkildes Søren har for Resten, som de Andre, stor egen Fortieneste, og han spiller den excellent. Scenerne mellem ham og Sophie ere morsomme og vittige; Urtekræmmer-Examen maae vi henregne til det, ved en anden Leilighed omtalte, Overgivenhedens Champagnerskum, hvilket vi gierne lade os stænke lidt i Ansigtet af, saalænge det ikke bliver til Ølbærme. Sophies Characteer er fortræffeligt

tegnet, og bliver det endnu meer ved Mad. Werschalls mesterlige Spil. Den ubevidste Forfængelighed, hvormed hun piner den stakkels Dreng, som en Edderkop piner en Flue, fremstilles med Gratie og Lune. Barnet stikker endnu i Ærmet paa Sophie, Sørens Naragtighed morer hende; dog er hendes Spøg ikke uden en vis gottende Skadefrohed — ei ualmindelig hos unge Piger i slige Forhold. Herr Stage giver os i Sørens Papa en fortræffelig værdig Fader af det burleske Slags. Fædrenes Samtale er comisk, Erindringen om det stiaalne Kys i Spiiskammeret for tredive Aar siden genialsk; og Sophies Fader, vel givet af Herr Holm, er tegnet som en kraftig godhiertet Jyde. Den Vise, han synger, vilde giøre endnu mere Virkning, dersom den udtalte hans Nationalitet uden Selvroes. Ogsaa kunde man siden ønske, at Beklagelsen over den bittre Smag i Munden blev borte, og at Brændeviinsflasken ikke blev taget med i Lommen. Det er nok, at Sørens comisk-værdige Fader beruser sig, og paa den Maade giver sin haabefulde Søn et farligt Exempel; men man maa vogte sig, selv i det Burleske, for at komme det Lumpne og Væmmelige nær. — Musiken i dette Stykke er vel valgt, og en smuk Romancemelodie, brugt som Duet mellem de Elskende, er, troer jeg, componeret af Herr Rosenkilde selv.

Intriguen ved Morskabstheatret er mærkværdigt deraf, at dette lystige Stykke, der ofte har moret Publicum, er skrevet af en Skolediscipel; thi Forfatteren gik, siger man, endnu i Mesterlectien, da han digtede det. At man altsaa ikke maa forlange for meget, forstaaer sig selv, og heller ikke undres over, at denne Intrigue har stor Liighed med Intriguen i Eventyret i Rosenborghauge; thi her er ogsaa et Avisfrieri, der sammenlokker to gamle naragtige Personer, der daglig kiede hinanden, og ikke kunne

lide hinanden, i Haab om at finde fremmed Ungdom og Skiønhed. Men Liigheden bestaaer ogsaa kun deri, Situationerne ere ganske forskiellige. Digteren har godt forbundet sin Intrigue med et Sted, der i mange Aar var Kiøbenhavnerne saa kiært — Casortis Theater. Den gamle Matros er rørende og elskværdig. Han er lystig og veltilfreds, uagtet en fattig Krøbling; han omtaler den Hændelse, „at vor Herre for længe siden har taget hans ene Arm," som en morsom Historie. For en ringe Drikkeskilling gaaer han den lange Vei, at skaffe Jomfruen en Plads, og falder i Søvn paa Trappen af det Tempel, han selv aldrig har besøgt — thi han bryder sig ikke om „saadan noget Ølvarmeri". En Skraa, et Glas Viin, en Pot Kegler, det veed han hvad er. I al denne Ringhed og Løierlighed fremstikker dog Helten fra anden April, hvilket især skeer ved Stages herlige Fremstilling. Han faaer os til at smile med Taarer i Øiet over den kiære gamle Landsmand, og man mærker nok, at Kunstneren selv har hørt Skiærtorsdags-Kanonerne knalde. — Krampe og Snegl ere Caricaturer, ikke uden Lune tegnede, men som fornemmelig faae deres Liv og Natur ved Frydendahls og Phisters mesterlige Fremstilling. I Snegl see vi, især ved Phisters Phantasie, en ganske ny interessant Caricatur, en selvklog, næsviis stakkels Tosse, der dog har vidst at imponere Herr Krampe, som er dummere end han, hvorfor han ogsaa er bleven hans Raadgiver og Fortrolige. Hans elegiske Erindring contrasterer pudseerligt til Krampes odebegeistrede Haab. Indfaldet, at gaae over til Skydebanen ad en anden Vei, fordi der ligefor dem er for mange Mennesker, er ypperligt. Det minder om den gamle Comødie, hvori man undertiden midt i Overgivenheden indbragte Publicum, uden at det paa nogen Maade forstyrrede Illusionen; tværtimod, det

skiøndt han endnu tillige er deres Opvarter, bilder han sig for Alvor ind, at Værkerne egentlig er af ham, og at han indvier Almuen „i Kunstens dybere Mysteriummer". Herr Stage giver denne Rolle med meget Lune, og det var sindrigt af Overskou, at han gav Kunstneren, der saa ofte morer os med lystige Caricatur-Forklædninger, Anledning til engang at forbinde en blot aandelig Caricatur med sine egne skiønne Legemsformer. Sebastian Brull er os en meget kiærkommen Maske fra det hellige romerske Rige. Paa enkelte Smaafeil nær har Digteren vidst at vedligeholde den tydske Burschdialect ret godt. Hvo der har levet meget med og liidt meget af den Slags Folk paa sine Reiser, som jeg, vederqvæger sig dobbelt over denne Characteer. Ved Tiecks kunstliebenden Klosterbruder 2c. udbredte der sig en ny Smag i Tydskland. Man begyndte at opfatte Kunsten mere med Phantasien og Hiertet, end med den kolde Forstand, og det var ganske ret; men pecus imitatorum, der vel ingen Forstand havde, men derimod heller intet Hierte og ingen Phantasie, phantaserede som Hesten i Kiøge Huuskors, og deres Dumhed gik, som Niels's i samme Stykke, over til en Slags Genialitet. Alle de Excesser, dette gav Anledning til, som selv undertiden forvirrede gode Hoveder, er bekiendt nok; jeg vil blot til Exempel anføre et Billed efter Dante, der blev malet i denne Aand og indsendt til Udstillingen i Berlin, og som Goethe dolerer over i sin Kunst und Alterthum:

„Lebensgroße Figur mit grüner Haut. Aus dem enthaupteten Halse sprützt ein Blutquell; die Hand des rechten, ausgestreckten Armes hält den Kopf bey den Haaren; dieser, von innen glühend, dient als Laterne, wovon das Licht über die Figur ausgeht."

Til denne Kirke bekiender sig Sebastian Brull, naar

han siger: „Dummes Zeug! hol mich der Henker! Hast nicht wieder Heiden fabricirt, canaillöser Kerl? Achilles und Hector! Der Kuckuck! Sind wir nicht Christen? Was haben wir mit den verdammten homerischen Schlingeln zu thun? Na! den Blunk, den muß ich respectiren; ein höllisch religiöser Mensch — hat sich in beiden Testamenten hervorgethan und als Jude und als Christ auf einmal producirt." Saaledes ytrer han sig „großartig" og „mit Tiefe"; dog er der givet ham en Tilgift af Godmodighed og Agtelse for de Andre, der giør ham dem og os velbehagelig, og har han en Feil, der især hører hans Land til, saa forbinder han det dog ogsaa med et Fortrin: en vis Raskhed og Driftighed, hvorved han sætter Liv i det Hele og forjager aldeles af Kunstnerkredsen det indigenate Phlegma.

Saaledes have vi kastet et Blik over vort Theaters Vaudeviller, der i de senere Aar have bidraget meget til Publicums Morskab. Det er gaaet dem, som saameget Andet: Nogle have hævet dem til Skyerne, Andre have betragtet dem som Kunstens og den gode Smags totale Ruin. Enhver eensidig Smag er den gode Smags Ruin, og dersom Smagen udelukkende blev for dem og den prægtige Oper, saa vilde det uden Tvivl skade Kunsten meget. Men de fortiene deres Plads og deres Agtelse ved Siden af andre gode dramatiske Arbeider. De indeholde Tidens comiske Lune og comiske Optrin, forbundne med Trylleriet af Musiken, der i den senere Tid har giort sig saa gieldende, og hvis Fornøielser man saa nødig vil undvære.

21.

Julestuen.

At vort Repertoire er alt for rigt paa Syngespil og Vaudeviller i Forhold til alvorlige Skuespil og egentlige Comødier, er vist. Aarsagen hertil er, at Comødien mere tilhører en forsvunden Tid, Vaudevillen og Syngespillet Nutiden. Man vil saa nødig vende tilbage til det Gamle, og dog burde man betænke, at i Kunstens Tempel er Intet gammelt, som er godt. I Stedet for at omdanne Vaudeviller som Snyltegiæsten, Kostgængeren og De to Pædagoger til Skuespil — hvorved en heel Deel af det Morsomme forsvinder, og enkelte Kunstnere ere nødte til at skaffe Stykkerne Lykke alene ved deres Talenter, hvilket er alt for anstrengende og ofte misligt — skulde man heller tye til gamle virkelige Comødier og undertiden ved Omarbeidelse og Forkortning redde det Gode fra Forglemmelse.

Vor Holbergs bedste Comødier maa man, i det Hele taget, vel vogte sig for at røre ved; og dog kunde undertiden en Udeladelse giøre god Virkning. Saaledes er det stor Skade, at Julestuen, dette nydelige Stykke, denne ægte nationale Idyl, vanhelliges ved de fæle Scener mellem Leander og Leonore. Dette ækle Boleri, der understøttes af Pernille som Koblerske! Alt det Poetiske i Stykket er uskyldigt: Magdelones, Pernilles og Arvs Fortvivlelse over at der ingen Julestue bliver, Jeronimus's Spidsborgerphilosophie, Arvs Glæde, den kostelige Scene med Skolemesteren, Børnene og Arv, og endelig Julelegen. Hvor let var det ikke at borttage de første og sidste Scener, der ere væmmelige, saameget mere, da Holberg ikke var i Stand

til at skildre Elskov med finere Farver, og det altsaa bliver blot Plumphed! Dette lille Stykke yndes saameget af Børnene i deres uskyldige Uvidenhed; men det er sørgeligt at see dem smykke Randen af Logerne, medens mange af deres voxne Søstre af Undseelse blive hiemme. Man giør vist Holberg ingen Tieneste med denne overdrevne Veneration. En stor Mand fortiener Ærbødighed, især efter Døden; men Bluførdighed og Uskyldighed bør aldrig døe, og de fortiene meer. Vi ville gierne undskylde Holberg og tilskrive Tiden, hvori han levede, en Smag, som han mere undertiden rettede sig efter, end hyldede; men forandres burde Sligt. Det saarer ikke blot den moralske Følelse, men det skader ogsaa den æsthetiske Virkning; thi Glæden over Julespøgen maa være ægte og grundet i den barnlige Phantasie; den bliver degraderet ved blot at være Skalkeskiul for grove Udsvævelser.

Dr. Ryge spiller Jeronimus ypperligt; han er et ægte Portrait af en enfoldig, vranten gammel Spidsborger i en lille Kiøbsted, fra vore Fædres Tid. Jfr. Jørgensen er en ligesaa god Magdelone; hendes Sorg over, at man ingen Julestue skal have, overtræffes kun af Arvs (Herr Holms) usigelige Glæde, da Jeronimus endelig tillader det. Der ligger noget Rørende i, at stakkels Mennesker, der hele Aaret igiennem slæbe og arbeide, og savne de Fornøielser, som de Fornemme og Velhavende kiede sig over hver Dag, — at de hige efter Sligt med saa stor Begierlighed, at det feilslagne Haab næsten vækker Fortvivlelse. Ved dette Haab, denne Fortvivlelse og den paafølgende Glæde knyttes, strammes og løses Knuden nok i den lille Jule-Idyl, og den trænger slet ikke til Indfatningen af Leonores og Leanders Boleri. At der kunde giøres Hentydning til Jeronimus's Alder, at Leonore kunde synes godt om Leander, som var

indbuden med til Julestuen, og derved vække den Gamles latterlige Jalousie — var en anden Sag; men Holberg frygtede vel for at gientage Catastrophen i Barselstuen. — Herr Lindgreen har i mange Aar spillet Skolemesteren fortræffeligt; men man pleier dog sielden at blive saa gammel i saadan et Embede; det beklædes meest af unge Mennesker, og Alting i Rollen tyder ogsaa hen paa at Skolemesteren skal være ung og selv have Lyst til ret at lege med. Optoget med Børnene er kosteligt; men det foregaaer for høit oppe paa Scenen, og Arv dækker Fløien saa aldeles, at en stor Deel af Tilskuerne ikke kunne see de smaae Personer, som pege Fingre ad ham.

22.

Det lykkelige Skibbrud.

Dette er en af Holbergs særdeles gode Characteercomødier; Mag. Rosiflengius, Hovedrollen, er originalt tegnet. Man vil i Holbergs, i Molieres og i alle gode Comødieskriveres Arbeider see, at mange af deres comiske Personer komme igien i forskiellige Stykker. Dette har en ganske naturlig Grund; thi Characterne i Verden ere langt sieldnere end Situationerne, altsaa lader der sig meget Mere opfinde af det Sidste end af det Første. Et Menneske af en vis Characteer har jo et heelt Liv fuldt af forskiellige Situationer, og i de vigtigste af disse viser hans Characteer sig fra forskiellige Sider. Naar vi see et Kirketaarn, som rager op over Husene i en By, eller naar vi betragte en Billedstøtte, saa have vi jo strax fra en bestemt Side et

fuldstændigt Syn af begge; men baade Taarnet og Billedstøtten faae et nyt Syn, naar vi see dem fra andre Sider, i anden Omgivning og i anden Belysning. Derfor har enhver Digter — saavel comisk, som alvorlig — visse Stand- (ikke Stands-) Personer, som han oftere, med god Virkning, lader fremtræde i nye Forhold, og som Omgivning til nogle nye Characterer. Selv i de bedste Dramer vil man sielden finde meer end et Par slige nye Characterer, og det er allerede meget. Strax i den romerske Comødie finde vi den naragtige Huusfader, hvem Italienerne siden i deres Comødie dell' arte kaldte Pantalone, Moliere Orgon, Harpagon ꝛc., og Holberg Jeronimus. I den romerske Slavetiener, i Harlekin, i Sganarelle finde vi Holbergs Henrik; i Pierrot, i de Molieresske Bondekarle — Holbergs Arv. Men Henrik er tillige den ægte Kiøbenhavner, og Arv den ægte Siællandsfar eller Jyde, og dette giør dem originale og til Digterens Eiendom. Det var slige tilbagevendende Characterer, der som bestemtklædte Caricaturer (Masker) kom frem i den gamle Comødie. Hos Holberg er i det Mindste Navnene saaledes. Han har ikke villet bedrage os med at udgive Noget for nyt, som ikke var nyt; og naar vi læse: Jeronimus, Magdelone, Henrik, Pernille, Arv, saa vide vi strax hvad det har at betyde. Dog er der mange Nuancer i disse Standcharacterer. Snart er Spidsborgeren Jeronimus f. Ex. en Bulderbasse, og behersker Magdelone, snart behersker hun ham, hvilket er Tilfældet i dette Stykke. Ofte tog Holberg sit comiske Stof af et Vademecum, af Bidermanni Utopia; men her har det virkelige Liv givet ham Stoffet. Han har skildret sig selv i Philemon og allegorisk forsvaret sig mod uretfærdige og nedrige Angreb, som hans Satirer

havde givet Anledning til. — I Rosiflengius er med Satirens skarpeste Salt en Caricatur fremstillet af en lav og triviel Natur, som blot tager Poesien forfængelig for Fordelens Skyld, og som, i det han roser for Penge, hader og forfølger af Forfængelighed og Misundelse. Denne Rolle spiller Herr Rosenkilde ypperligt. Hans Indsmigren hos Forældrene er ligesaa lumsk og krybende, som hans Beilen til Jomfruen latterlig, og hans Had mod Philemon skammeligt og nedrigt. Det havde maaskee været at ønske, at Holberg ingen Pukkel havde givet ham paa Ryggen; man skal ikke spotte Naturfeil. Men herved reddes Rosiflengius igien fra at være et reent Afskum; noget af hans Væsen kan tilskrives physisk Svaghed, ikke blot aandelig Slethed. Hans Frieri bliver ogsaa mere comisk, ikke fordi han er forvoxet, men fordi han vil ignorere det. I Henrik og Gotfred (godt spillede af Herr Phister og Herr Overskou) træffe vi en Scene, som minder noget om Peer og Jens i Jacob v. Tyboe; dog er Coloriten af Gotfred og Jens forskiellig, thi Jens er blot en Nar efter Stygotius, men Gotfred en Slyngel efter Rosiflengius. Jeronimus og Magdelone blive som sædvanlig vel spillede af Dr. Ryge og Jfr. Jørgensen. Herr Frydendahl som Officeren i sidste Act er ypperlig. Han minder os om Jacob v. Tyboe, Didrich Menschenschreck, Major Schreckenfeldt ꝛc., og det Indfald af ham selv „om Krigsretten, som han vil have sat over Philemon,“ er Holberg fuldkommen værdigt.

23.

Joseph og hans Brødre.

Musiken af Mehul til dette Syngespil udmærker sig paa en forunderlig Maade ved sin simple Storhed, sin dybe religiøse Følelse. Mehul bringer ved skiønne Melodier og herlig Instrumentering Nutiden til at finde Smag i den dybe Alvor fra en for ædel Kunst mere begeistret Tid. Den Bachske Skoles Lærdom danner hans Harmonier, Glucks og Haydns Aand bevæger sig i hans egne originale Melodier, og disse ere saa characteristiske, at de aldeles sætte os hen i det gamle Testamentes Tider, og vi troe at høre Leviterne blæse i Basuner til Morgensangen. Uden erotisk Kiærlighed, uden Qvinder henrykker os dette Værk. Det er Kiærlighed til Gud, Broderkiærlighed, faderlig og barnlig Kiærlighed, og paa den anden Side dyb Anger i Simeon, som smelter os. Stykket selv er ret smukt, og svarer i sit simple Anlæg til Musikens høie Eenfold. For at bringe nogen Bevægelse i Handlingen, var Simeons Sønderknuselse og Anger nødvendig, og det Motiv, at den er vaagnet igien, da han nærmede sig de Steder, hvor Joseph blev solgt, er godt, og giør det Lidenskabelige naturligt, hvilket Tiden og lang daglig Gientagelse ellers maatte have sløvet. Men den Skuespiller, som fremstiller Simeon, maa vel vogte sig for at møde Brødrenes Trøst med Stolthed og Foragt, thi da er det ikke længer Angere En ærlig Anger finder ikke Sted uden Ydmygelse for Gud og Menneskene; ellers bliver det kun igien en forbittret Utaalmodighed, en brusende Egoisme, der selv i sin Qval hovmodig hæver sig over de Andres stille Uskyld. Vi kunn

da ingen Medlidenhed føle for Simeon; han synder endnu, han er endnu den Samme, kun under en anden Form. Jeg vil ikke sige, at Herr Cetti begik denne Feil, men kun give et advarende Vink til at holde sig saa langt som muligt fra denne Klippe, hvorpaa man let kan strande. Joseph er uden Tvivl en af Herr Schwartzens bedste Roller.

24.

Elverhøi.

Det var et herligt Indfald af Prof. Heiberg at skrive et Syngespil, som gav vor afdøde uforglemmelige Kuhlau Leilighed til med saamegen Skiønhed og Kunst at behandle de danske Kæmpevise-Melodier. Uden at berøve dem deres Eiendommelighed, deres naive Kraft, understøtter han dem med Harmoniens mægtige Trolddom, og Virkningen deraf var ogsaa de Danskes Glæde i ofte gientagen Nydelse.

Stykket selv er ret smukt; især er Scenen paa Elverhøi god ved den Maade, hvorpaa Digteren har vidst at forbinde det Virkelige med det Indbildte. De hiertelige og erotiske Partier i Stykket ere de svageste; Agnete fremtræder mere rhetorisk end begeistret, og er mere Kiøbstedsdame end idealiseret Bondepige. Elisabeth Munk er bedre tegnet; en vis naiv Uartighed og Utaalmodighed giver den smukke unge Pige noget Interessant, skiøndt man dog maaskee kunde ønske, hun ikke roste sig af sin Færdighed i at besvime. Den bedste Characteer i Stykket er uden Tvivl Hemmelighedskræmmeren Biørn Olufsen, som af Herr Rosenkilde gives med sielden Sandhed, Godmodighed og Natur

uden al Overdrivelse. Selv hans Dragt er fortræffelig valgt: først see vi ham graa som en indspunden Larve — Hemmelighedens Symbol; men naar Alting skal opdages, springer han pludselig ud i lyserødt Taft som en flagrende Sommerfugl.

25.

Gulddaasen.

Den samme Nydelse skienkes os, naar vi see denne Comødie, som naar vi see et godt Genremalerie af den hollandske Skole. Intet Skiønt, intet Idealsk, men Sandhed og Natur overalt, der bringer os til at smile selv over det Slette og Nedrige ved det Lune, hvormed det er fremstillet. P. A. Heiberg og Oluffsen digtede i Aarene 90, og vare gode Comikere af den Holbergske Skole; dog var især den Første mere sarcastisk, og havde hverken Holbergs geniale Phantasie eller den roligere Blidhed, der ogsaa satte ham i Stand til at spøge godmodigt uden at snærte. Oluffsens Gulddaase overgaaer vist de bedste P. A. Heibergske Stykker; den indeholder ligesaa megen Satire, men er fortrinligere i Compositionen; Lunet deri er ogsaa rigere og mildere. Af Holbergske Stykker ligner Gulddaasen meest Den ellevte Juni, ikke fra Fabelens Side, men deri, at næsten alle Hovedpersonerne ere Skurker, som kroe sig af deres egne Bedragerier, og bedrage sig selv. Huusholdersken, Forvalteren, Faldsmaal og Tapper ere fortræffeligt tegnede, de to Første som snedige Dientienere, plumpe og uforskammede indbyrdes. Tapper er en feig latterlig

Kiæltring, og Faldsmaal udmærker sig fra de Øvrige ved den Levning af Æres- og Pligtfølelse, der er bleven tilbage i hans Hierte. Han bedrager ikke for at berige sig, men for at skaffe sin Kone og sine mange Børn Livets Ophold; han har derfor noget Rørende; det er den meest poetiske Characteer i Stykket. Proprietairen Visberg er en gammel Mæhæ, men ikke comisk nok skildret; han triner paa en Maade frem som værdig Fader, og dette Anstrøg passer ikke til hans øvrige Væsen og til den Dumhed, hvormed han lader sig bedrage af Jomfru Trækom, der rører ham ved at have læst „Egelien“ om den ulykkelige Pige. Vandby parodierer meget vittigt og med god Effect den tomme Bombast, der bilder sig ind at være Poesie, i prægtige Scener med Huusholdersken, som han bortfører. Jochum Kudsk driller med ægte feig siællandsk Bondemalice Forvalteren, naar han fuld fortæller om „hans rare Søster, der er løbet bort“. I Hans Hiulmand og Rasmus Skytte erkiende vi de ægte Descendenter af Sieur Radelzier, Brenneisen og Galgenfrist fra Pernilles korte Frøkenstand. Landsoldaternes Collegium Politicum er ogsaa meget morsomt. Men Kiærligheden i Guldbaasen spiller omtrent samme Rolle, som i Holbergs Comødier. Landsvig er en modern Leander, der forholder sig aldeles passiv; hans Ven Vandby paatager sig Henriks Rolle, er det vittige Hoved og Hiulet i Stykket. Da det Alvorlige og Erotiske i denne Comødie behandles saa stedmoderligt, er det naturligt, at Opløsningen og Slutningen bliver mat. Men gid vi havde mange slige danske Comødier! Gid den aandfulde Oluffen havde skienket os flere slige Producter af det rige vittige Lune, som han beholdt til sin Død, men som kun hans Venner i daglig Omgang bestandig havde

Leilighed til at gotte sig over og beundre! — Hovedrollerne i dette Stykke blive alle særdeles godt givne med ægte dansk Characteer.

26.

Den hiemkomne Nabob.

Dette Stykke har N. T. Bruun frit oversat efter Thomas Mortons engelske Original. Imod frie Oversættelser kunde der være meget at indvende fra en vis Side. Egenlig talt er vel enhver god Oversættelse en fri, fordi alt Smagsarbeide, som vedkommer Phantasien og Følelsen, maa være et frit aandeligt Værk, og kan ikke mechanisk bestemmes og foreskrives. Naar et fremmed Stykke indeholder Characterer i Nationaldialecter, saa maae disse giengives i egne, for vort Publicum forstaaelige; og saaledes har f. Ex. N. T. Bruun godt forvandlet Major Schreckenfeldt i Medbeilerne af Sheridan fra en Skotlænder til en Tydsker. For saavidt er den fri Oversættelse altsaa ikke blot tilladelig, men nødvendig og, naar den lykkes, roesværdig. Derimod bør Oversætteren, ligesaa lidet som Skuespilleren, med sin egen Personlighed forvanske og fortrænge Forfatterens Aand og Eiendommelighed; thi da oversætter han sig egenlig kun selv. I denne Synd har den for Resten meget flittige N. T. Bruun, der skrev en god flydende dansk Dialog, og i en halv Snees Aar beherskede Theatersmagen, ofte giort sig skyldig ved at udfylde mange Scener med flau Spas og undertiden med Uanstændigheder, saasnart

Tonen gik over i et vist erotisk Plaisanterie. I dette Stykke var der ingen Leilighed dertil. Hvor meget ellers Oversætteren er gaaet vilkaarligt til Værks, kan jeg ikke bedømme, da det blot kunde sees af en møisommelig Sammenligning med Originalen, hvilket vilde være for svart et Arbeide med et Stykke, der uagtet sine gode Scener paa ingen Maade kan kaldes classisk. De engelske Digtere nøies sielden med een Fabel eller Handling, de bruge sædvanlig to, tre, som krydse hverandre. Den rige Ostindianer Vortex og hans Datter komme i meget god Conflict med Skrædderen Rapid og hans Søn; derimod er Sir Hubert Stanley og hans Søn Personer, som Stykket fortræffeligt kunde undvære. Ogsaa denne Comødie vilde vinde meget, hvis den egenlige Kiærne blev skilt fra de mange næringsløse Skaller. Men, ville maaskee Nogle spørge, er det ikke tværtimod den forrige Yttring? Man skal ikke forvanske en Forfatters Aand og Eiendommelighed — og dog skal man have frit Lov til skalte og valte med gode Stykker ved at sammendrage og forkorte dem? Jeg svarer hertil: der er en stor Forskiel paa at lægge til og paa at tage fra. Hvad jeg lægger til er fremmed, og det være saa godt som det vil, det forstyrrer den Fremmedes Værk, og tilintetgiør altsaa tildeels hans eget Væsen; men ved at tage kiedsommelige, forstyrrende Scener bort, taber Forfatteren Intet, men vinder tværtimod, dersom det skeer med Smag, Agtelse og Skaansomhed for den fremmede Individualitet. Hovedcharactererne i dette Stykke, skiøndt noget overdrevne, ere effectfulde. Herr Frydendahl spiller Naboben mesterligt, og vi maae takke ham for den Dristighed, hvortil hans Genie bragte ham, at give Rollen i brudt og blandet Dialect, uagtet han jo vel kunde forudsee den prosaiske Indvending, at det er urigtigt, siden alle Personerne ere oversatte paa Dansk, og de alle ere

engelske. Frydendahl indsaae, at det vilde været ham umuligt at male et saa stærkt og lignende Portrait af en slig Engelskmand, dersom han ikke kunde betiene sig af den fremmede Dialect, saaledes som den bryder sig i vort Tungemaal. For denne poetiske Skiønhed opoffrede han den kolde Reflexion, og det burde enhver Kunstner giøre ved slige Leiligheder; thi ved alle slige Leiligheder bør man offre det Ringere for det Bedre. Det Eneste, hvad man i Frydendahls herlige Fremstilling af denne Rolle endnu kunde ønske, var, at hvor det Lumpne og Umoralske hos Naboben fremtræder, Spillet gik noget mere over til Alvor, og forlod det Comiske; thi Lasten er ikke comisk. — Den gamle Skrædder Rapid er uden Tvivl den bedst tegnede Characteer i Stykket, og bliver af Hr. Lindgreen givet med al den Sandhed, Grundighed og Natur, som vi ere vante til at beundre hos denne Kunstner i hans bedste Roller. Naboben og gamle Rapid staae i en smuk Modsætning til hinanden: begge ere rige, gamle og forfængelige, men den Første en hierteløs Ødeland, der er kommen til sin Rigdom ved Svig og Ørkesløshed, den Anden godhiertig og ædel, der lidt efter lidt er kommen til sine Penge ved Flid og Vindskibelighed. Saaledes som han langsomt er kommen til sin Velstand, viser han sig ogsaa langsom og træt — han er krøbet op ad Bakke. Dick derimod kiører, som mange unge Herrer, ned ad Bakken igien i største Hurtighed; det er denne Hurtighed og Korthed, der characteriserer ham, saaledes at han endog af Ribbeensstegen kun vil have de korte Ribbeen.

27.

De Danske i Paris.

Prof. Heiberg har til denne Vaudeville valgt en smuk original Situation. Det fornøier alle Danske at see endeel af vore Krigere under klingende Spil at trække giennem en fransk Egn som Magthavernes Allierede, at see dem paa en comisk Maade frygtede af Huuseierne. Den Uvidenhed, som de Franske endnu ere i om vort Land, Sprog og Cultur, bliver ogsaa ret morsomt satiriseret i Scenerne med Madame Jacquelin, der i Jfr. Jørgensen har en fortræffelig Fremstillerinde. Men det Bedste i Stykket er uden Tvivl Mikkel, Majorens Tiener, saaledes som Herr Phister fremstiller ham. Hertil bidrager meget den ægte jydske Dialect, og Skuespilleren fortiener saa meget mere Roes, da han valgte Spillemaaden aldeles efter sin egen Phantasie. Phister lægger en Godmodighed i Rollen, en Ærbødighed mod sin Herre, en venlig Beskedenhed mod Enhver af høiere Stand, der møder ham, en barnlig Glæde over at træffe sine Landsmænd, en høflig Skaansomhed mod Ernest, der beseer ham som et vildt Dyr, der er meget characteristisk, og vist ikke har bidraget lidet til Stykkets Lykke paa Skuepladsen. Alting: hans blonde Haar, fornøiede Ansigt, Vadsæk, Trøie, Casquet i første Act, hans Kiole, Hat, Vest og Uhr i anden, hans comiske Bevægelser, hans Tiensteærdighed — Alt bidrager til Effecten. Kort sagt, den gode ærlige Jydekarl fremtræder i forstærket Colorit ved at staae i en aldeles fremmed Omgivning. Han vil gierne hiem igien, men hvad hans Major vil, vil han ogsaa, ikke blot af Lydighed, men af Kiærlighed mod Herren. Spøgene

med de danske og franske Ords Liighed har Digteren vel benyttet i Mikkels Arier. — Intriguen i Stykket er ubetydelig; den bedste Scene endnu er uden Tvivl den med Majoren og hans forklædte Datter; men skiøndt Fru Heiberg synger smukke Viser med Ild og Følelse, begriber man dog ikke, hvorfor Anelserne om det Danske og Længselen derefter skal udtrykkes i Tyrolermelodier. Enten burde Melodien være national, eller i det mindste ikke minde om fremmed Nationalitet. Den Vise, Ernest synger i første Act, er sat til en deilig spansk Melodie med fortræffeligt Accompagnement. Hans Forhold til Juliette er ret smukt, og Herr Schwartzen giver den godlidende, halvcomiske ulykkelige Elsker med et lidet Anstrøg af Enfoldighed vakkert. Stykkets anden Act staaer uden Tvivl temmelig tilbage for første. Vel forlyster os ogsaa Mikkel der endnu med en Scene og sine tvende Arier; men vi komme i et Selskab af unge Kunstnere og Lærde, der alle ere Spradebasser, og sige eensformige Plaisanterier om deres Fremtids Bestemmelse. Her havde været Leilighed til meget forskiellig Characteertegning og til Indblanding af noget Alvorligt, der ikke havde været upassende i et Stykke, bestemt til Kongens Fødselsdag. Den Støi og Tummel af fremmede Danske i et Caffehuus, fuldt af Franske, uden at det giør Opsigt eller har noget Paafaldende, bliver paafaldende for Tilskuerne.

28.

Lulu.

Dette Eventyr, dramatisk behandlet af Herr Güntelberg, har givet vor afdøde Kuhlau Anledning til en prægtig Musik, som Modesmagen sætter øverst blandt Kunstnerens Arbeider af den naturlige Grund, at han her har søgt at rette sig efter Modesmagen. Men hvo som foretrækker characteristik, paa Phantasien og Følelsen virkende Musik for den blot prægtige, der kildrer Øret, vil vist give Røverborgen, Elverhøi, ja endog Hugo og Adelheid Fortrinet. Men derfor negte vi ikke, at Lulu indeholder store Skiønheder. Alt det Phantastiske og Lidenskabelige er genialsk behandlet, fornemmelig Sidis, Dilfengs og Barcas Partier i første Act. Ogsaa er Alfesangen i Begyndelsen af anden Act ypperlig. Meget, som er brillant og stort udført i Musiken, taber i naturlig Virkning, fordi Anledningen dertil er for ubetydelig, f. Ex. naar der bedes i Anledning af Tigeren, som anfalder Lulu; og Slutningen af første Act vilde bedre passe sig paa et Furiechor, der forfulgte Orest, end paa Hexer, som tvinge en Pige med Skræk til at elske en Troldmand. Erotisk var den Kuhlauske Musa egenlig ikke. I anden Act lader det, som om han har villet overgaae Mozart med Trylleføite-Toner; men man beundrer Mozarts Maadehold i enkelte søde Melodier, medens det i Lulu ingen Ende faaer med den evige Fløiten, hvori der — al Velklang uagtet — dog ingen egenlig Kiærlighed er. De Elskende udtrykke deres Følelser for hinanden, naar de ere alene, og — medens de maae frygte for at belures af Dilfeng, med en støiende Larm, i en Bravourduet med

Trommer og Bækkener, der passer meer til en Parademusik paa en offentlig Festdag, end til at udtrykke det ømme hemmelighedsfulde Kiærligheds-Suk: „Jeg elsker dig!" Dog, som sagt, Stykket er fuldt af deilig Musik, og der hørte en Kuhlaus Genie til at frembringe den. Men meget glæder det os, at ikke Lulu, men Elverhøi blev den store Musikers sidste betydningsfulde Arbeide. Her er han atter ganske sig selv: den nordiske Kuhlau med Aand og Siæl. I Lulu prøvede han paa at være Rossini; men skiøndt hans Musik er langt grundigere, og der i hans Melodier er mere Rigdom og Opfindelse, savne vi dog den sydlige ildfulde Lethed og den sangvinske muntre Bevægelighed, der findes i Rossinis bedste Værker, og som tilhører den sydlige Natur.

29.

Fastelavnsmandag og Jeppe paa Bierget.

Almuens Lyst til at spøge og more sig paa Fastelavnsmandag er den eneste Levning, vi have endnu af en ældgammel Skik. Vilde, overgivne Glædesfester have Nationerne feiret fra de ældste Tider. — — — — Men en af de smukkeste Maader at more Folket paa var og blev Comødien. Heri kunde ogsaa det dannede Selskab tage Deel, og glæde sig over Folkets Lyst. Hertil bidrog især den udødelige Holberg ved at skienke Danmark sin Ulysses von Ithacien og sin Jeppe paa Bierget. Der gives nemlig to Maader for Folket at more sig paa: enten ved at lee af sine egne eller af de Fornemmes Daarskaber; det Første skeer i Jeppe,

det Andet i Ulysses. Det er en aldeles upoetisk, trangbrystet Maade, blot at tage Ulysses von Ithacien som en blot Satire paa de slette tydske Comødier i von Qvotens Tid; og naar man med fransk-academiske Fordomme anvender denne Satire paa det romantiske Skuespil, saa feiler man endnu mere. Hvad bryder Almuen sig om von Qvoten? Mon man leer endnu af de Snært, som Holberg gav ham? Eller leer man af de imaginaire Snært, som den conventionelle Smag troer at der gives friere Genier, der dristig overtræde Regler, der kun havde deres Grund i Misforstaaelser og Magtsprog? Sikkert ikke! Mon Tieck, hvis Smag netop er den modsatte, og som i alvorlige Dramer ofte har valgt Former, der i Ulysses spottes — mon han vilde elske dette Stykke saa høit, dersom Satiren i Stykket traf den friere Digteform? Sikkert ikke! Von Qvoten gav Holberg Anledning; men Holberg giorde meget meer, end han selv anede, thi hans comiske Genie og Natur stod langt over hans Æsthetik, der saavel indskrænkedes af den franske Smag, han havde dannet sig efter, som af Mangel paa Sands for det Rørende og Pathetiske, hvorfor han ogsaa ofte i enkelte Yttringer vil udrødde Hveden med Klinten. Men det er det samme. Man kan sige om Holberg, da han digtede Ulysses, at det gik ham modsat af den slette Pottemager hos Horats; man kan sige:

Urceus coepit
Institui, currente rota, amphora exit.

Thi det blev meget meer, end han selv havde tænkt. Det skulde været en Satire over den usalige von Qvoten, ja selv — en lille Smule over Homer og Sophocles, og det blev en Spot over hele den politiske Farce, der igiennem Aarhundreder er spillet i Verdenshistorien, hvor Krigshære sammendroges og sloges, for at hevne Fyrsternes smaalige

Familietvistigheder; hvor Praleri giorde mangen Holofernes syv Alen og en Qvart lang, skiøndt han skød med Elfenbeenskanoner; hvor man lod sig lede af Viismænd, der hverken kunde see eller huske meer; hvor man, for at bestride Krigens Omkostninger, forskrev sig til Jøder, der tilsidst reent trak En Klæderne af Kroppen; og hvor imellem alle de storagtige, pedantiske Personer Harlekin eller Chilian var den eneste Kloge, fordi han var den Eneste, der vidste, at han var en Nar. Det er det i denne uforlignelige Comødie, man endnu leer af. — Jeppe paa Bierget er aldeles det Modsatte. Billedet af en usfel Trælbonde, i hvem Armod og Nedtrykkelse dog ikke ganske have kunnet underkue en vis naturlig Vittighed og enkelte Forstandsfunker. Plaget og udsuet af sin Herremand eller hans Ridefoged, af sin lumpne Qvinde, der paa alle Maader mishandler ham, er hans, tillige dovne, Natur aldeles nedtrykt. Det Eneste, der endnu giør ham Livet kiært, er det Samme, hvorfor Africanerne, Americanerne og Sydøens Vilde solgte Fader og Moder, Søster og Broder — og giorde sig selv til Slaver — det er Brændevinen. Dens Trolddom sætter ham ud af hans usle Tilstand, og lader ham nyde alle indbildte Glæder, som Tyrken og Østerlænderen, naar de tygge Betel. Og nu træffer det saaledes, at en Spøg, for at more Herremanden, en kort Tid virkelig sætter Jeppe i den indbildte Lyksaligheds Tilstand, saa at han ikke ret veed meer at skille Drøm fra Sandhed, hvorfor det ogsaa bliver Doctorne let at narre ham. I denne korte Lykke er han et Billed paa Pøbelaanden, naar den har brudt utaalelige Lænker, vil hevne sig, og misbruger Magten, som den før af de Mægtige blev misbrugt mod Folket. Det er jo ganske naturligt. Vee den, Forargelsen kom fra! Fra den høieste Lyksalighed styrtes han

ned til den dybeste Ulykke, og skal — saa troer han i det mindste — bringes til Retterstedet. Her yttrer han endnu nogen Følelse for sine Børn og for det Trældyr, der broderligt deelte hans Byrder — hvilket, uagtet den comiske Colorit, har noget alvorligt Rørende. Endelig — finder han sig at være den Samme, som han var. Dette høistinteressante Menneskemaleri har vor Holberg udført med en Pensel, som en Teniers, Ostade eller Rembrandt, og Jeppe paa Bierget er vist ligesaa meget værdt, som et af disse Maleres ypperligste Værker. Den blotte Fabel med de gode Situationer af Bidermanni Utopia har han givet Liv og Natur ved at skienke det ægte dansk National- og Localfarve. Holbergs Sommerophold paa Landet, hans Embed som Qvæstor ved Universitetet gav ham Leilighed til grundigt at studere Bondens Natur; denne tro Skildring oplives og idealiseres ved det kraftigste Lune og den rigeste Vittighed. Meget Skiævt er yttret om dette Stykke, selv af Den dramatiske Journals Forfatter, der i gamle Dage dog gierne vilde forsvare Holberg mod en modern Dadlesyge. Han finder, at Handlingen er ude i tredie Act, at en Comødie, hvori Hovedpersonen er en Bonde, kun kan have liden Interesse, at Scenen i Retten og Hængescenen er usandsynlig etc. Intet af Alt! Dette ægte Billed af den siællandske Bonde for hundrede Aar siden vil evig blive uskatteerligt i den danske Culturhistorie. At Retten og Hængningen etc. kun er Spøg af Herremandens Folk, der ere forklædte som Advocater, Doctore og Dommere, forstaaer sig jo selv. Ogsaa af Fremmede, selv udmærkede Fremmede, har Holberg maattet taale ufortient Dadel, hvilket jeg ogsaa har taget mig den Frihed at anmærke i min tydske Oversættelse af Holberg. „In welchen Schlamm zieht uns nicht Holberg hinab," siger Schiller.

Men den høie Schiller betænkte ikke, at Ananas kun voxer paa Mistbænken. A. W. Schlegel siger i Anledning af Shakespeares Kiedelflikker til hans tæmmede Havgasse, hvilket Forspil har nogen Liighed med Jeppe: „Shakespeare viser sig her, som bestandig, som en fornem Digter; Alt er kun løseligt antydet; men i Ziirlighed og fiint Maadehold turde han være vanskelig at overgaae." Dette er en underlig Tale om Shakespeare, der ofte betiener sig af de værste Plumpheder, og netop i hiint Forspil af nogle værre, end Holberg. Shakespeares Forspil er en flygtig Skizze, der paa ingen Maade kan sammenlignes i Værd med Holbergs Mesterstykke. Men hvad Upartiskhed angaaer, saa maa man ikke vente den hos Schlegel, uagtet hans øvrige sieldne Egenskaber og Fortienester. Kotzebue har endelig beæret Holbergs Jeppe med at omarbeide den til Der Trunkenbold, eine Schnurre in zwei Acten, og skammer sig ikke ved at sige, efter at han har forvandlet dette Mesterstykke af en Ostade til et broget Nürnbergerbilled med Farveklatterne udenfor Tegningen, „at der i den ny Bearbeidelse hører ham selv saa meget til, at han gierne kunde kalde Stykket sit." Rahbek giør ved denne Leilighed den meget rigtige Anmærkning, at man kunde være fristet her til at sige med Georg i Götz von Berlichingen: „Es ist eine leichte Sache Pantoffeln aus Stiefeln zu machen."

At der til dette Rembrandske Portrait af en siællandsk Bonde fra gamle Dage hører en Skuespiller, der med Genie og Kunst mægter at give Rollen i sin hele characteristiske Naturlighed, forstaaer sig selv; i affecteerte eller maniereerte Hænder vilde Jeppe blive til Intet; ligeledes maa det vittige ironiske Lune være der, og en fortræffelig ægte siællandsk Bondedialect. Det lader til, at Holbergs Jeppe aldrig har

savnet slige Fremstillere. Saaledes yttrer sig Holberg under Just Justesens Navn i Fortalen til den ældste Udgave af hans Comødier: „Dette Stykke spilles alle Folk til Fornøielse, især formedelst Personen Gram, der agerer saa naturligt en siællandsk Bonde.“ Siden roser Den dramatiske Journal Hortulan meget for den samme Rolle. Jeg har selv tidt seet Gielstrup spille Jeppe mesterligt, og siden Lindgreen ligesaa fortræffeligt. Og denne Fortræffelighed har han vedligeholdt lige til nu; han giver Jeppe i den sande holbergske Aand, uden alle Bajatserier og personlige Indblandinger, med dyb Sandhed og ægte Lune. For det ægte Comødiespil er det meget vigtigt, at slige Mønstere fra den gamle Skuespillertid endnu findes. Mange gode og characteristiske Træk overantvordes fra den ene Skuespiller til den anden, og Adskilligt er formodentlig fra Holberg selv. Det er f. Ex. meget godt, at Jeppe klæder sig paa i den lange Monolog i første Act, hvori han ellers vilde blive alt for ørkesløs. Den langsomme, dovne Bevægelse, hvormed det skeer, og den Maade, hvorpaa han reder sine Haar, blot ved at slaae engang til dem med Hænderne, bidrager til Jeppes Characteristik. Rahbek mener i Anledning af denne Monolog, at Kunstneren ikke bør være for langt ude i Proscenium, at han ikke bør see ud i Parterret, men — som Diderot vil — tænke sig, at der er en Muur imellem ham og Tilskuerne. Jeg kan heri aldeles ikke være enig med Rahbek, saalidet som de franske Skuespillere ere det med Diderot. Saasnart Tæppet er gaaet op, træde de ud i Proscenium, og spille der alt hvad der lader sig spille, fordi de vide, at Tydelighed for Øie og for Øre ere to aldeles nødvendige Betingelser for et Skuespil, uden hvilke alt Andet intet hielper. Proscenium er ikke Andet end en Fortsættelse af Theatret. Det er en

Feil i vort Skuespilhuus, at det er decoreret som en Deel af Amphitheatret; men dette maa man betragte som en Ting, der ikke lader sig rette, som en Følge af en Uskik i Middelalderen, da endeel af Tilskuerne sadde paa Skuepladsen. Theatrets Grændse er først Lamperne og Randen ved Orchestret, ikke den malede Streg, hvor Tæppet falder; den er der kun, for at give Skuespillerne et Tegn, hvor de skulde træde hen, naar Acten er forbi. Fordommen om denne tænkte Muur imellem Skuespillerne og Tilskuerne har skadet Forestillingerne meget i mange Aar. Alt hvad der spilles og siges i Baggrunden af Theatret, er næsten reent tabt for Tilskuerne, og Skuespillerne bør beflitte sig paa at spille saa langt ude som muligt. I nyere gode franske Theatre er Prosceniet simpelt decoreret, og bestaaer kun af to glatte Vægge, for ikke at skade Stemmen ved at sluge den med Huller og Kroge. Tværtimod! Prosceniet bør være en Slags Trompet, der forstærker Stemmen, og kaster den ud i Amphitheatret. Decoreres Prosceniet i en grønlig Marmortone, saa passer det til Alt paa Scenen, baade Værelse, Gade og Skov, og Fortsættelsen bliver saaledes naturlig. Man taler saameget om et nyt Theater for os, og det var at ønske — mere for Skuespillerne end for Tilskuerne — at vi fik et godt nyt Theater uden Kuld og Træk. Ogsaa kunde det være godt, at Tilskuerpladsene bleve bedre indrettede for Synet, og at Salonen kom til at bestaae af en smuk Halvcirkel. Men det var vist ikke godt at bygge Theatret for stort og for prægtigt; saa maatte det heller blive som det er. Intet er bedrøveligere, end at komme i disse uhyre Theatre, der ere døde, iiskolde, menneskketomme, og hvor man formedelst den lange Afstand hverken ret kan høre eller see Skuespillerne, naar man ikke sidder paa de første Bænke i Parquettet. I Italien — hvor man ingen

Sands har for Skuespilkunst — bygger man slige latterlige Sale, der bidrage Deres til at udrydde eller at forhindre den sande Kunst. En smuk Salon kan man see overalt; men man kommer paa Comødie for at see hvad der foregaaer paa hiin Side Lamperne, ikke for forfængeligt at begabe sin egen Stads i prægtigt illuminerede Loger. Heller ikke var det at ønske, at der skete for mange Kunster med Maskineriet paa Theatret. Alt dette er Biting — ret smukke Biting, men truer Kunsten med Undergang, naar det betragtes som Hovedsag. I London, hvor Sligt drives i det Store, er den sande Skuespillerkunst, enkelte Genier fraregnet, maadelig, og Skuespildigtningen har længe ophørt at blomstre ædelt i England. Der giøres heller Intet derfor. At de rige Kiøbmænd i Hamborg gierne vilde have dem et prægtigt Skuespilhuus, var naturligt; det forstöde Alle sig paa; men Lessings Dramaturgie læses vel ikke meget mere der, skiøndt den er skrevet der, og nu indsee dog næsten alle Hamborgerne, at Huset er for øde og stort, og man hverken hører eller seer godt.

Men for at komme til Jeppe igien — hans Fremstiller kunde i sin Monolog umulig tænke sig saadan en Muur, da den lunefulde Digter netop i denne Monolog lader ham tale ud til Tilskuerne og opfordre dem til Medlidenhed med hans slette Tilstand.

Af den Pragt, som Jeppe skal finde paa Slottet ved at ligge i Baronens bedste Seng, see vi aldrig Noget. Han ligger i et slet meubleret Kammer i en daarlig Seng, nedsiunken i hæslige Fiærdyner, der aldrig burde komme paa Theatret. Denne Seng bruges ved alle Leiligheder og i alle Aarhundreder, selv i Røverborgens. For Resten er Costumet vel iagttaget, kun burde vel Baronen være klædt som en Herremand fra forrige Aarhundrede. Det er ret

godt, at Verset udelades tilsidst, hvori Baron Nilus taler om hvor farligt det er, at Folk af Skarnet ophøies til stor Ære og Værdighed; men var det ikke bedre, at hele Baronen til Slutning blev aldeles borte, og at Stykket endte med Jeppes Forbittrelse, naar han river sig løs fra Magnus, som spotter ham? Man siger ellers for et gammelt Ord, at man ikke skal sætte en Bonde paa en Herremand; men her vilde Stykket vist vinde i Effect, hvis man ikke satte en Herremand oven paa en Bonde.

30.

Fanden er løs.

Hvor ofte er denne gode gamle Ballet af Galeotti ikke spillet, ligesom Amors og Balletmesterens Luner! Og hvorfor componeres der ikke flere slige lystige Balletter? Undskyldningen ligger vel tildeels i Kunstens Vanskelighed, at der ere saa faa Emner, der passe sig til Ballet, fordi Alt skal fornemmelig skee ved udvortes Bevægelse og Forvandling, og fordi Phantasien kun ved disse udvortes Forvandlinger selv kan sættes i indvortes Bevægelse. Derfor ere Emnerne sieldne, og snart udtømte. Saaledes var det ogsaa hos Casorti i gamle Dage: Harlekin Skelet, Harlekin mechanisk Statue og Pierrots Skriver- og Spisescener vare Grundstoffet for alle senere slettere Omkalfatringer. Balletten Fanden er løs har ingen anden Feil, end at den er saa gammel, og at man har seet den for tidt. Fremstillingen af den arrige Frue, der revses med at blive Skomagerkone, er comisk-satirisk, og morer Folket. Denne

Ballet passer meget godt til at følge Jeppe paa Bierget som en Modsætning. Hist bildes den Ringe og Fattige ind, at han er rig og fornem; her bildes den rige fornemme Dame ind, at hun er en fattig Haandværkskone. Fremstillingen af slige Lykkeskifter morer Folket, og det er ei blot til Lyst, der ligger i slige Forestillinger noget Belærende.

31.

Adolph og Luise, eller Hvem vinder.

Comødie af Iffland.

For tredive, fyrgetyve Aar siden spillede man næsten ikke Andet end lutter Ifflandske og Kotzebuesske Comødier, nu see vi dem næsten aldrig. Ingen dramatisk Forfatter af nogen Værdi burde ganske udelukkes fra Scenen; Moden bør ikke fortrænge Andet, end hvad Modens var. Den virkelige Fortieneste, det ægte Poetiske hører ikke Moden til, det bør overleve Øieblikket, og Intet redder en dannet Tid bedre fra Eensidighed, end Lyst og Trang til Fleersidighed, til at erkiende og nyde alt det Gode, som Muserne have skienket Kunsten. Da nu virkelig saavel Iffland som Kotzebue vare Mænd med Talenter, saa burde vi aarlig see et Par af deres Stykker. Og stort vilde Valget heller ikke vorde; thi skiøndt disse Forfattere have skrevet saa mange Dramer, ere de fleste dog ikke Andet end Variationer over eet og det sajmme maadelige, oftest prosaiske Emne. Der manglede dem begge det egenlige Genie, den sande Opfindelseskraft, og i

en fem, sex Stykker af hver kunne vi finde hele Indholdet af deres Aand og Kunst.

Det tydske Theater begyndte med Oversættelser af franske Stykker, ja selv franske Tragødier i slette Alexandriner. Man kunde undre sig over, hvorledes det var muligt, at et, vel endnu ikke dannet, men heller ikke endnu forskruet Folk kunde finde Smag i disse Flauheder. I Forveien havde de dog havt deres langt meer poetiske Marionettheater, hvorpaa vist flere Folkestykker ere givne, som Faust, der vakte selv en Lessings Opmærksomhed og Beundring uagtet sin Raahed. Gaaden løses, naar man veed, at et stort Skuespillergenie opstod paa den Tid i Eckhoff; og stort maa sandelig hans Genie have været, da han efter Alles, selv Lessings Dom vidste at bringe ægte Natur og dyb Følelse i hine Tirader. Siden opstod atter en ligesaa stor Skuespiller, vel neppe med mere Sandhed og Hierte, men med større Phantasie og Ild — Schrøder, og opmuntret og veiledet af Lessing, afkastede han det franske Snørliv, spændte sig i det britiske Harnisk, og — ligesom Garrick i England — opvakte han Shakspeare fra de Døde, saa han levede igien i sin Kraft.

Men uagtet Lessing elskede, i høi Grad beundrede Shakespeare, var den Første, der ret trængte ind i hans Dybheder, og forklarede dem, saa var dog hans egen Digteraand mere stille, luun, end stærkt flammende, han var meer en god Characteer- og Genremaler, end i Stand til med Pathos og frugtbar Imagination at fremstille stærke Lidenskaber og tragiske Idealer i rige skiønne Opfindelser, og da nu Diderot i Frankrig paa den Tid opstod, og meddeelte sine Meninger om det rørende Drama, den borgerlige Tragødie &c. — saa følte Lessing sig did hendraget; hans liberale Aand, der hadede det tomt Fornemme

og Hovmodige, hvilket paa den Tid spillede en stor Rolle, følte sig stemt for det Simple og Borgerlige, hvori han — med Rette — meente at den sande høie Menneskeadel ligesaa godt kunde vise sig, som i det Heroiske. Og da det nu virkelig paa den Tid meest viste sig der, saa er det intet Under, at Skildringer af dette Slags fik Adgang til Nationen. Hertil kom det Sentimentale, som allerede i den romerske Ovid, den italienske Petrarca, i Shakespeare og senere engelske Digtere (Young og Sterne) havde udbredt sig, og som fik saa store Talsmænd, som Rousseau og Goethe i Heloise og Werther. Til denne Følsomhed inclinerede nu vel Lessing aldeles ikke, da han egenlig slet ikke var erotisk; det var mere den rene Humanitet, og sanddrue dygtige Skildringer af det borgerlige Liv, som han følede for. Da nu Iffland heller ikke var erotisk — i det mindste sværmede han aldrig for qvindlig Skiønhed — saa anvendte han paa sin Maade de Diderot-Lessingske Ideer, men anvendte dem ofte uden Smag. Hans Philosophie var daarlig, han havde ingen Følelse for Kiærlighed, hans Vittighed var ikke stor, og fattig hans Indbildningskraft. Derimod havde han — især som Skuespiller — det Talent at aflure Naturen mange smaae, men fine sande characteristiske Træk, og at fremstille dem med ægte Lune. Men de Characterer, som bestandig lykkedes ham, vare, som Schiller kaldte dem: de forbarmelige — det vil sige: Skildringer af svage, forfængelige, fordærvede Mennesker i Convenientsens Former. Slige Scener skildrede han altid med Sandhed og Genie, og det er dem, der endnu give flere af hans Stykker Værdi. Dog begyndte han med det Idylliske, og Jægerne, hans første og uden Tvivl bedste Stykke, har ogsaa rørende og huuslig skiønne Scener. Ligesaa siden Høstdagen og Pebersvendene. Men den huuslige Yngling fra Landet

var snart bleven en udmærket Skuespiller i Hovedstaden, og den ægtidylliske Skildring med sund naturlig Følelse blev fortrængt af huuslige Tracasseriers Skildring, blandet med affecteert Moraliseren, hvori egenlig Prosaens Sag altid blev forfægtet mod det Poetiske. Dette bragte Schiller til i sit satiriske Digt Shakespeares Schatten at yttre:

O, die Natur, die zeigt auf unsre Bühne sich wieder,
Splitternackend, daß man jegliche Rippe ihr zählt.
Ja, ein derber und trockener Spaß, nichts geht uns darüber;
Aber der Jammer auch, wenn er nur naß ist, gefällt.
— Uns kann nur rühren
— Was recht populär, häuslich und bürgerlich ist.
— Man siehet bei uns nur Pfarrer, Commerzienräthe,
Fähndriche, Secretairs oder Husarenmajors.
„Also eure Natur, die erbärmliche, trifft man auf euren
Bühnen, die große nur nicht, nicht die unendliche an?"
Der Poet ist der Wirth, und der letze Actus die Zeche;
Wenn sich das Laster erbricht, setzt sich die Tugend zu Tisch.

Det Borgerlig-Idylliske var ingen Feil i de Ifflandske Skuespil; det var tværtimod en Feil, at han lod det vige tilbage for Skildringer af usle Familie-Pengeforhold og Rænker i Hovedstæderne. Stor Skade, at ikke gode tydske Digtere mere bearbeidede det ægte Idylliske for Theatret! Hvad langt større Aander end Ifflands kunde udrette dermed, seer man ved at læse Claudius's Paul Erdmans Fest, Pestalozzis Lienhard og Giertrud, Goethes Geschwister, og især Hermann og Dorthea. Hos Kotzebue finde vi endnu mindre af slige ægte idylliske Skildringer. Han er morsommere end Iffland, har mere Phantasie, Vittighed og Følelse, men endnu mindre Sandhed,

Dybde, Siæl og Forstand, og ærgrer mere i sine Fortegninger end Iffland, fordi han er mere indbildsk, ærgerlig og personlig.

I Adolf og Luise er det især den lunefulde Skildring af hine „forbarmelige“ Characterer, der have Værdi og morer os. Overhofmester von Werthal og hans Echo Huushovmester Constant ere fortræffeligt skildrede, og den sidste Rolle spillede uden Tvivl Iffland selv. En fornem Abekat, der Intet har uden sin Hovmod, og en nederdrægtig Tiener, der sætter sin høieste Ære i den dybeste Underdanighed for dette Abekatterie, ere tegnede med megen Sandhed, Lune og Satire. Frydendahl spiller ypperligt. Han er gammel nok til at have grundig lært dette Væsen at kiende, og kan sige med Fader Æneas hos Virgil:

„Quæque miserrima vidi,
Et quorum pars magna fui.“

Herr Eenholm er meget brav som Hovmesteren, og Jfr. Jørgensen giver Baronesse Rosenstein fortræffeligt. Den gode temmelig gamle Enke har den Svaghed at have stærkt forelsket sig i den ganske unge Secretair Villnang, der er temmelig middelmaadig tegnet. Her kommer det nu især an paa den Anstand og Fiinhed, det Anstrøg af Følelse i Foredraget, hvormed Rollen bliver spillet — og Jfr. Jørgensen lader Intet tilbage at ønske.

32.

Zampa, eller Marmorbruden.

Syngespil af Mélesville, Musiken af Herold.

Musiken er smuk, og Stykket ikke kiedsommeligt; men Spøgelse-Mythologien er misbrugt som et blot Phantasteri til tankeløs Morskab uden religiøs og moralsk Begeistring. Dette kan denne Form af det Overnaturlige ikke taale. De græske og nordiske Guder, den orientalske Feeverden udtrykke den naive Kraft eller det Skiønne og Stærke; Middelalderens Aander og Giengangere blive latterlige Marionetter, dersom der ikke med dem følger en virkelig høitidelig Rædsel. Herr Mélesville har troet, at de Motiver, der anvendes i Don Juan, kunde han ogsaa bruge; han har formodentlig meent at giøre det endnu bedre ved at lade det oftere fremtræde; men derved svækkes netop Brugen af det Overnaturlige, og bliver til Intet. I Don Juan kommer det, velanvendt, først i Slutningen af Stykket, da Forbryderen flyer til Kirkegaarden, og Fortvivlelsen begynder at yttre sig, selv i hans ugudelige Frækhed. Thi uagtet han indbyder Steenbilledet til at spise med sig til Aften, mærker man dog ret godt, at han allerede gyser derfor. Det er hans haardnakkede Hovmod og dumme point d'honneur uden Ære, som vil trodse selv Magterne paa hiin Side Graven. Saaledes spændes Tilskuerne, og sættes i en alvorlig deeltagende Sindsstemning, som den høie Skræk og Trusel i Musikens uforlignelige Toner saa mesterligt vedligeholde. Men med Spøgeriet i Zampa blive Stykkets Personer fortrolig fra Begyndelsen af, som Frøerne med den Klods, der kastedes i Kiæret.

Fribytteren studser vel et Dieblik ved at see Steenbilledet bevæge sig, men det er ogsaa kun et Dieblik. Han giør gientagne Forsøg, og morer sig næsten med Tilskuerne over, at Dukken paa Theatret kan bevæge Armen temmelig naturligt. Ja, i anden Act hielper det ei engang, at Liget selv stiger ud af Graven, og tager ham i Nakken. Denne Aabenbaring skeer ogsaa paa en latterlig Maade. Ved høilys Dag, i en stor Forsamling af Mennesker, som dandser paa Kirkegaarden, bliver det pludselig mørkt, og Aanden hæver sig; Zampa bryder sig ikke videre derom, ingen af de Andre have mærket det Ringeste dertil, og Lystigheden fortsættes. Man kunde være fristet til at gientage her, hvad Lessing saa vittigt og lystigt siger om Voltaires Spøgelse i Semiramis, efterat han i Forveien alvorligt har afhandlet Brugen af Aabenbaringer. „Shakespeares Spøgelse (i Hamlet) kommer virkelig fra hiin Verden, saa synes det os; thi det kommer i Nattens gyselige Stilhed, ledsaget af alle mørke, hemmelighedsfulde Forestillinger. Men Voltaires Aand duer ei engang til at skræmme Børn med; man betænke kun dette: ved høilys Dag, midt i Stændernes Forsamling, meldt af et Tordenskrald, træder Voltaires Aand ud af sin Grav! Hvor har Voltaire nogensinde hørt, at Aander have været saa dristige? Hvilken gammel Kiærling havde ikke kunnet sige ham, at Spøgelserne skye Solens Lys og stort Selskab? Et Spøgelse, som tillader sig Ting aldeles mod al Skik og Brug, imod al god Spøgelsevedtægt, kan aldrig gielde for et virkeligt Spøgelse; og hvad der ikke befordrer Illusionen, forstyrrer Illusionen.“ — I tredie Act bliver endelig Spøgelset i Zampa for Alvor vred, og Aanden af den stakkels forførte Pige trækker Forbryderen ned i Afgrunden, som om hun selv alt kunde være fordømt. Mange synes vel, at det kan være det

samme, hvorledes man bruger slige Motiver; at det Hele er Narrestreger med Troen paa Aander, og at det altsaa er ligegyldigt, hvordan de paa Scenen fremtræde. Men det maa man dog tilstaae, at det er umuligt at more sig over Forestillinger, som i deres Modsigelser ophæve sig selv. Vi behøve ligesaa lidt at troe paa Spøgelser, som vi troe paa Venus og Apollo, eller paa Feerne i Tusind og een Nat; men ligesaa poetisk en Nydelse som en Fabel af Mythologien, eller et Fee-Eventyr kan give os ved sine skiønne eller forunderlige Opfindelser, ligesaa høi og alvorlig en Følelse kan Brugen af Folketroens Aander forskaffe Phantasien, Hiertet, ja selv Forstanden, naar det bruges med Begeistring og sindrigt. Herr Kirchheiner fremtræder som Zampa høist malerisk i den høirøde Kappe, med den graa Hat og den purpurrøde Fiær. Han spiller Rollen fortræffeligt. Herr Bauer tager den naragtige Dandolos Skræk i første Act for tragisk. At Herr Cetti giver den sicilianske Sørøver som en dansk Matros, vilde ikke være at dadle, dersom Tonen af det mildere nordiske Lune svarede til den fæle Morders hykkelske Melancholie. I Scenen med Ritta giør det ellers god Virkning, og da Characteren ikke er conseqvent udført af Digteren, kan man heller ikke forlange det af Skuespilleren.

33.

Garrick i Bristol.

Versificeret Lystspil af Deinhardstein.

Theaterdirectionen havde læst megen Roes over dette Stykke i offentlige tydske Blade. Da Hans Sachs af

samme Forfatter havde giort Lykke her, ventede man det Samme af Garrick i Bristol, man foreslog mig at oversætte Stykket, jeg modtog Tilbudet, og Manuscriptet blev forskrevet. Da det var her, saae vi alle, at det neppe vilde blive noget Kassestykke; imidlertid, da Directionen havde forlangt det skriftligt af Deinhardstein, og der var sagt ham, at jeg skulde oversætte det, bød Høfligheden Alle at holde Stand, saameget mere da Garrick i Bristol paa ingen Maade er et slet Stykke, men endogsaa bedre end mange andre, der nutildags blive digtede. Det giorde ingen Lykke, skiøndt det blev godt spillet, især Garrick som Johnson af Herr Nielsen, der i mine Tanker ingensinde bedre har fremstillet en burlesk Characteer. Deinhardstein er ingen egenlig Characteermaler, og har ikke comisk Lune nok til at opfinde effectfulde Situationer. At tage Skuepladsen selv til en Gienstand for Skuepladsen er ogsaa alt for ofte brugt. Det Talent, Garrick skal vise, grandt at efterligne Andre, har Tilskuerne ingen Morskab af, da man ikke i Forveien har seet eller hørt den Mand, han efterligner. Rigtig nok bliver det lettere for ham, men ogsaa kiedeligere for Tilskuerne. Personerne fra Hans Sachs skimte ogsaa giennem dette Stykkes Personer; ved Hild kommer man til at tænke paa Mester Steffen, ved Sara paa Kunigunde, ved William Lyrd paa Jeremias Runge; Alle svagere, undtagen den Første, som er stærkere. Den forfængelige indbildske Giæk Hild er vel skildret, og han kommer i ret naragtige, selv originale Situationer, der altid ere ligesaa morsomme, som meget af det, ofte paa en blot Misforstaaelse byggede, Plaisanterie, der behager.

34.

Erasmus Montanus.

Hver Gang et af Holbergs Hovedværker opføres, som vi endnu ikke have omtalt, agter jeg at opholde mig noget længer derved, end sædvanligt; thi om end den aandløse Modesmag fordømmer disse Værker, saa trøste vi os dog med, at Holberg endnu i ægte dannede poetiske Mennesker har et ikke ubetydeligt Publicum. Ja, selv under Opførelsen af disse Stykker kunne vi mærke det, om ikke paa de talrigtbesatte Parquetbænke, saa i det fulde Parterre, om ikke ved gientaget Klap, saa — hvad der i den burleske Comødie er bedre og et ægtere Beviis paa Virkningen — Forsamlingens høie Skoggerlatter, et umiddelbart Udbrud af Begeistringen, der ikke føles eller svækkes af skiæve Reflexioner. Ved ingen Stykkers Opførelse meer end ved Holbergs savne vi et virkeligt Parterre. Vi have længe ikke havt det. I gamle Dage her, i Paris, og overalt, hvor Smagen blev dannet af Begeistring, Kundskab og sund Forstand, var det Parterret, som angav Tonen. Det repræsenterer nu engang Folket, og i Musernes Hal var det altid Folkets Røst, som afgiorde den gieldende Mening. Men hvorfor agtedes denne Stemme i Parterret som den gieldende? Fordi man antog med Rette, at i den største Hob af Middelstandens Mænd maatte ogsaa findes de fleste Kunstforstandige. (Damerne hørte til Logerne, de Fornemme til et Par Parquetbænke, og Almuen til Galleriet.) Derfor var ogsaa Parterrets Dom næsten altid billig og rigtig. I de senere Tider er Parterret reduceret

til en Trediedeel, og derved berøvet meget af sin Indsigt, sin Kraft og sin Værdighed. Og dog skal dets Stemme endnu være den gieldende, og maa være det, fordi kun der endnu findes Begeistringen og Lyst og Mod til at yttre sig. I begge Parquetterne komme ogsaa Damer, og det er mod den gode Tone, at yttre sig støiende lige for Øret af dem; derfor tier Parquettet. Dog ikke blot derfor. De meest Velhavende ere sielden de meest Begeistrede, de meest Indsigtsfulde; og i Kredsen af Ældre holder sig den Yngres kraftfuldere Mening tilbage af Beskedenhed. Saaledes bliver Lunkenhed, Taushed og Uvished ofte Productet af Tilskuernes Opmærksomhed. Man veed ikke, hvad man skal mene eller troe. Man frygter for at forløbe sig ved at yttre sin naturlige øieblikkelige Følelse, Kunstmomentet gaaer bort uden Virkning, og nu kommer det kun an paa, om der offentligt et Par Dage derefter yttres en Roes eller Dadel i et Blad. „En Møl i Vægtskaalen", som Shakespeare siger, „giør Udslaget." Den bedste Deel af det endnu bestaaende Parterre er uden Tvivl Studenterne; men selv disse komme der for det meste kun i en ung Alder, fordi Trængselen og de mange trættende Pladser uden Bænke giøre Fornøielsen i Parterret saa indskrænket. Saaledes er da Smagsdommen overladt deels til Mange, hvis Kald det ikke er at bedømme skiøn Kunst, deels til unge Mennesker, der uagtet alle gode Egenskaber og Forkundskaber endnu dog savne den Menneskekundskab, den ved et modnere Menneskeliv udviklede Smag, der hører til at bedømme Kunstværker. I gamle Dage gik alle ældre Studenter, mange Embedsmænd og Officerer i Parterret — og da var Parterret Parterre. Det hielper ikke at klage over en slettere Tone i Skuespilhuset, saalænge man ikke sørger for at bortrødde Hindringerne. Disse Hindringer ere ligefrem physiske, og ikke moralske. Flytter Par-

terrebænkene ud igien, som de stode før, og en bedre Smag vil sikkert vende tilbage.

Men Indtægten! Kassen taber derved. — Saa kunde jo Billetterne i Parterret koste 4 Mk. i Stedet for 3, derved vilde Pøbelen holdes tilbage, og Mængden af den dannede ubemidlede Klasse ikke afskrækkes. Og skulde der opoffres et Par Tusind Daler om Aaret — var det da for meget, for at befordre den gode Smag i Danmark?

Tilgiv min Digression, sancte Holbergi! Hvor Du er, der er Folket, og den Æsthetiker, der taler for Folket, taler for dig.

De fire første Acter af Erasmus Montanus høre uden Tvivl til det Bedste, hvad den Holbergske Musa har frembragt; femte Act, hvor Erasmus bliver hvervet til Soldat, lærer at exercere, og faaer Hug, staaer under de andre, ikke fordi han faaer Hug, thi dem fortiener han, da han har været uforskammet mod sine gode Forældre, men fordi Corporalens Improvisationsscene, der udgiør det meste af Acten, er kiedsommelig, og fordi det har noget Oprørende at see en Officeer nedværdiget til en Bedrager, som denne Hverver, saa almindeligt det ogsaa var i gamle Dage; især da denne Herre, der lader sig affinde med Bestikkelsespenge, skal komme som et Redskab fra den hevnende Nemesis.

Vi indføres strax i Begyndelsen af Stykket i en Bondefamilie, hvor Manden, underligt nok, hedder Jeppe, ja endog Jeppe Berg, og Konen Nille, skiøndt de begge i høi Grad skille sig fra Bonden og hans Qvinde i Jeppe paa Bierget. Denne her er en ordenlig, flittig, ja endogsaa rig Mand, og hans Kone viser ham den skyldige Agtelse og Hengivenhed. Maaskee har Holberg valgt disse Navne, for at man, ved at tænke paa det andet Stykke, netop skulde klart forestille sig Contrasten, og see, at han ikke eensidigt

...ellandske Bonde fra den slette, men *ogsaa*
...e. Da Gud har velsignet denne *Jeppe*
...ad var da naturligere, end at han *søgte*
...ndste een af sine Sønner fra Stavns-
...in Tid nedtyngende Slavelænker? Og det
...a en eneste Maade — ved at lade ham
...r Bonden tilladt; denne eneste Laage paa
... Solvnøgle aabne ham, hvis han havde
...ar ikke mere stavnsbunden, kunde blive
...und, og flere af Danmarks udmærkede
...onner. Jeppe har to Sønner; han vælger
... — ulykkeligviis — har han grebet feil.
...neert, spidsfindigt Hoved, et koldt Hierte
...n Pedant; Jacob, hans Broder, er et
...od, kiærlig Søn, vittig og kraftfuld —
...e ved Ploven. Dette Misgreb, der i
...ofte skeer, har Holberg tegnet med meget
...og Jacobs Naivetet og Tilfredshed med
...get Rørende, der hæver hans Characteer
...eft Caricatur. Tidsalderens lærde Pe-
...den naturlige Holberg saa aldeles imod,
...enge i Forveien i sin Peder Paars saa
...ttet, finde vi igien i Erasmus. Han
... en forskruet Nar; i at kunne snakke
...gte med metaphysisk Terminologie troer
...t de Vises Steen, og hans Indbildskhed
... Forrykthed. Denne Characteer har ikke
...esse, man behøver ikke at søge langt, for
...der at finde nok af hans Lige, som med
... instrumentalis troe at kunne slaae den
...tand af Marken, og bevise hvilke Taabe-
...ære. Høist comisk og genialsk er Mod-

sætningen af ham og Peer Degn. Peer Degn er en af de Deserteurer, som er vendt tilbage til Bondebyen igien, fordi han ikke kunde udholde at følge de lærde Commilitoner under Minervas Fane. Ligesom Erasmus bilder sig selv ind at være en grundlærd Mand, bilder Peer Degn sine Sognefolk ind, at han er det; men for Mageligheden, Fordelens og Venskabets Skyld har han aldeles stemt sig efter de gieldende Meninger. Han har aldeles indrettet sig paa Spækhøkermaneer, skiøndt han er en Kirkens Tiener; og ligesom hiin sælger Lys, Ost og Smør til forskiellige Priser, saa sælger han bedre og slettere Liigpsalmer, finere eller grovere Sand til Begravelser, lunknere eller koldere Vand til Barnedaab, etc. Uden just at være aldeles beskienket, gaaer han dog fra Morgen til Aften med en halv Ruus, aflægger Besøg hos sine Sognefolk, smigrer dem, snakker dem efter Munden, spiser Frokost, drikker Snapser, og vinder derved Alles Hierter; aldeles modsat Erasmus, der ved sin Trættekiærhed, Hovmod og Selvstændighed strax lægger sig ud med dem alle. Dennes Indbildskhed voxer kiendeligt ved at opdage Degnens tykke Uvidenhed, og den vexelsidige Illusion af indbildte Fortienester giver Anledning til de kosteligste Scener, lige indtil Culminationspunktet af comisk Lune, hvor Erasmus anfører i sin Hidsighed, at en Hane kan giøre Æg, og Degnen i sin Fortvivlelse ikke mærker Feiltagelsen, men giver sig bitterlig til at græde. For at Erasmus under sin Disput skal blive endnu mere indbildsk og selvtilfreds, lader Digteren meget skielmsk hans Modstandere bekæmpe ham allerivrigst paa de faa Steder, hvor han virkelig har Ret — det vil sige, hvor han fortæller dem nogle triviale Sætninger af Astronomien, som han selv nylig har lært. Hans stakkels Moders Forgabelse i ham er ganske fortræffelig; hun troer endog, at han er i Stand

til at forvandle hende til en Steen, men græder fortvivlet, da hun mener, at han maa give sig tabt i Latinen. I begge Dele farer hun vild. Hans Kiærlighed til Lisbeth er affecteert, phantastisk og naragtig, som alt hans øvrige Væsen; Lisbeth derimod sværmer aldeles ikke, men er en Realist. Herr Rosenkilde spiller Erasmus meget godt, kun kunde man indvende, paa nogle Steder for godmodigt, hvilket skader Effecten, da Erasmus er en kold og formodentlig uforbedrelig Slubbert. — Det er beundringsværdigt, hvorledes Herr Dr. Ryge kan give sin store, imposante Figur Udseendet af flattet Svaghed; hans Spil er mesterligt, lige indtil den Abekatte-Maade, hvorpaa han tygger Osten med Fortænderne. Jfr. Jørgensen er det sandeste Portrait af en siællandsk Bondekone. Jacob er en af Herr Holms bedste Roller, og Herr Overskou er ogsaa meget god som Jeppe.

35.

Kom!

Dramatisk Opgave, efter Elsholtz.

Efter Titelen „Opgave“ skulde man troe, at dette Stykke var bleven til for at opfylde et Veddemaal eller et Løfte om at skrive et Drama, hvori der var en Rolle, som kun bestod af et eneste Ord. Forfatteren har endogsaa giort mere, thi Skuespillerinden i hans Opgavse piller en halv Snees Roller, der alle kun bestaae af dette Ord. Man kommer herved til at tænke paa Peers Fortælling i

Jacob von Tyboe om Poeten i Aabenraa, der kan giøre Vers, som kun ere et Ord lange, „men vil man have dem saa korte, saa kan Fanden ikke veie dem op med Penge." Dog er dette lille Plaisanterie ikke saa galt. En udmærket Skuespillerinde, som Mad. Wexschall, faaer derved Leilighed til at vise sit Talent paa en egen Maade: det er Billedhuggerkunst i en ganske liden Gemme, hvori dog Motiverne rigtigt ere angivne. Men er Skuespillerindens Kom kun kort, saa ere Directeurens Introductioner og Forklaringer desto længere; og giør han det for at spare Tid og Uleilighed, saa farer han vild, thi det koster ham langt mere Anstrengelse, end naar han lod hende spille en Rolle for sig, og sad mageligt og saae derpaa. For Resten er hvad han siger ret smukt, og den Tale, han holder i Forveien, naar han er alene, er ogsaa ret vakker, naar man blot vidste for hvem han holder den; for sig selv kan det ikke være; det vilde være urimeligt, at han i sin trætte Kiedsommeligshedstilstand, der endog bringer ham af Utaalmodighed til at være uartig mod den fremmede Dame, skulde repetere sig velbekiendte Sandheder. Men det er heller ikke saaledes at forstaae: det er Digteren, som holder Tilskuerne en lille æsthetisk Forelæsning, og det skader ikke. Den første lange Monolog maa altsaa betragtes som en Slags Prolog i dramatisk Form. Men om vi nu ogsaa finde os i alt dette, saa bliver Skuespil-Directeurens Forstand os dog lidt mistænkelig, naar vi finde ham at gaae paa Spor efter et nyt Talent, som han høilig trænger til, men med det faste Forsæt at vrage stolt og vranten alt hvad der kommer ham i Møde, inden han rigtigt kiender det. Ligesaa forunderligt er det, at han ikke strax kiender sin Eline igien, og at han dog siden, naar Prøven er ude, pludselig gienkiender hende, og i samme Øieblik indgaaer en Forbindelse

med hende for Livstid. Dog — man maa ikke gruble for meget over Sligt; jeg gientager: det lille Plaisanterie er ikke uden Fortieneste, og Oversættelsen er skrevet i smukke velklingende Vers.

36.

Navnet, eller Det hurtige Frieri.

Originalt Lystspil paa Vers.

Baggesen har i en af sine comiske Fortællinger behandlet denne formodentlig historiske Anecdote. Siden har afdøde Skuespiller Bech giort et Stykke deraf, der ikke havde meget at betyde. Nærværende Lystspil er vist langt bedre end det Bechske; det har en meget smuk Versification og adskillige gode Scener. Saaledes er Scenen mellem de Elskende, der af lutter Forelskelse slet ikke tale med hinanden, god, og den ene unge Pige, der af blot søsterlig Kiærlighed vil tage Frieren, skiøndt hun ikke kan udstaae ham, har noget Nyt, Interessant. Hvad man kunde dadle, var den Plaisanterie-Tone, der hersker, og som egentlig ikke hører Stoffet til, thi det er virkelig comisk. Baggesen har forført Forfatteren til at plaisantere. Men hos Baggesen kunde det Plaisante være herskende, fordi Digterens vittige, lunefulde Subjectivitet i hans Fortællinger altid var Hovedsagen. Derfor var det ham heller aldrig om Stoffet at giøre, som f. Ex. i Poesiens Oprindelse, hvor han leger løst og forvirret med en Fabel af den nordiske Mythologie, eller i Katten, hvor Stoffet er næsten et Intet.

Men i et Drama maa ikke Digteren, men Personerne selv fremtræde. Og her havde været Anledning nok til ret comisk at fremstille Frieren og Faderen som lystige Caricaturer; thi kun en paa Characteren underlig grundet og overdreven Særhed kan giøre et saadant Frieri med sit lykkelige Udfald tænkeligt. Forfatteren har derimod søgt at give alle sine Personer et finere Væsen, ja Maria er endogsaa poetisk og øm. Dette giør Handlingen unaturlig. En Mand, der frier paa saadan en Maade, en Fader, som er fornøiet med et saadant Frieri, maa nødvendig være originale Caricaturer, og Pigen, som strax gierne finder sig deri, i Grunden en lille Gaas. Men derfor kunne de dog alle gierne være brave, skikkelige, morsomme Folk, og maaskee blive ret lykkelige med hinanden. Forfatteren har frygtet for at dyppe sin Pensel i den gamle Comødies barokke Farvepotte — men med Sølvstift paa Velinpapir frembringer man intet dristigt burlesk Billed, og her var kun det Burleske og den originale Særhed det Poetiske. Det vilde været morsomt og en sand Aandsnydelse, at see latterlige, underlige Mennesker saa naturligt skildrede, at man slet ikke forundrede sig over en Handling som denne; men nu — da de ikke meget skille sig fra den sædvanlige Verdens øvrige artige Folk, finder man Handlingen usandsynlig, og altsaa er Opgaven ikke rigtig løst. Men Stykket har med Hensyn til Dialogen og enkelte Scener Fortieneste, især hvis det er en Begynders Arbeide; og hvis det blev sammendraget og forkortet i een Act, vilde dette Stykke maaskee vel kunne holde sig paa Repertoiret.

37.

Brama og Bayaderen.

Opera i to Acter af Scribe, Musiken af Auber.

Naar man, som Scribe, vil forfatte en uendelig Mængde Stykker og forsyne Theatrene i Frankrig dermed hvert Dieblik, saa kan Talen ikke altid være om sand poetisk Værdi. At Scribe er en Mand med ægte dramatisk Talent, har han i flere gode Stykker viist; ofte lader det til, som om hans Hensyn vare mere mercantilske end æsthetiske. De flygtigthenkastede Skizzer indbringe ham bedre Renter, end de bedste Landeiendomme; det gaaer ham, ligesom det gik Walter Scott og Goethe i deres sidste Perioder, kun med langt mindre Genie — enhver Side, han skriver fuld, er en Bancoseddel, som gaaer for Valuta i klingende Mynt, om den end for Kunstens Domstol skulde befindes at være falsk. Hvad skader ham da vel vor Dadel? Men vi dadle heller ikke, for at ville skade ham, men for at giøre os selv og andre Gienstanden klar, og for at komme til en rigtig Dom over hans Værker. En indisk Legende gav Goethe Stof til en herlig Ballade. Da den ikke er lang, da den er et af hans skiønneste Digte i dette Slags, da den er uoversættelig i sin dybe Originalitet, og da næsten enhver dannet Læser forstaaer Tydsk, vil jeg meddele den her. Derved vil Scribes Misgreb strax blive iøinefaldende for Enhver, der har Sands for ægte Poesie.

— — — — — — — — —

Vi see nu for det Første, at dette Emne aldeles ikke er dramatisk, men episk. Og hvorfor? Fordi noget af det meest Characteristiske og Originale deri, den stærke Mod-

sætning af det høie Guddommelige og det dybt Sandselige ikke lader sig dramatisk fremstille; det tillader hverken digterisk Evne eller Sædeligheden. Hvad maa Digteren altsaa giøre? I Stedet for middelbart, med faa skiønne, betydningsfulde Ord, at antyde Mahadöhs Guddommelighed, maa Scribe lade ham træde — ganske menneskeligt frem. Ved denne Degradation taber hans Brama det Poetiske. Og hvad maa Scribe giøre med Bayaderen? Som en Glædespige tillader Sømmeligheden hende ikke at fremtræde. Hun maa altsaa være en — uskyldig net Dandserinde. Men ved denne Ophøielse taber hun ogsaa sit Poetiske, ligesom Guden sit ved sin Fornedrelse. De forskiellige høist afstikkende Farver forsvinde. Guden og Bayaderen nærme sig hinanden som — to ubetydelige Hverdagsmennesker. Dette er Tilfældet med Scribes Stykke. Hans Brama er næsten ikke Andet end en ørkesløs Tilskuer paa Theatret, der seer en Pige dandse for sig, saalænge til det bliver kiedsommeligt, ihvor smukt end hun dandser. Det bliver tilsidst en Anstrengelse, og den synlige Anstrengelse betager Nydelsen og ophæver Illusionen i enhver skiøn Kunst. Men — vil man maaskee sige — er det ikke ædlere, at Bayaderens egentlige Haandværk paa en Maade ignoreres? Jo, ganske vist! Paa Theatret. Men min Mening er netop ogsaa, at denne Bayadere slet ikke burde bringes paa Theatret. Det var behageligere, naar man rører ved en Krampeaal, at den ingen Krampeaal var, men en ganske almindelig Aal — saa blev man ikke stødt. Men Naturhistorikeren vilde vist ikke være fornøiet med denne almindelige Aal i Stedet for den anden, naar det netop var hans Hensigt at undersøge hiins forunderlige Natur. Lader os atter kaste Øiet i Goethes Ballade; hvad siger han om „Mahadöh, der Herr der Erde“?

Er beqvemt sich hier zu wohnen,
Läßt sich alles selbst geschehn.
Soll er strafen, soll er schonen,
Muß er Menschen menschlich sehn.

Og da han nu træffer „ein verlornes schönes Kind":

Der Göttliche lächelt; er siehet mit Freuden
Durch tiefes Verderben ein menschliches Herz.

Denne dybe Fordærvelse maa altsaa ikke udviskes af Billedet, hvis det skal beholde sin Betydning. Den indiske Legende har, det sandselige Hedenskab i Fabelen fraregnet, hvad Ideen angaaer, megen Liighed med det Sted i Johannes' Evangelium, hvor man bringer den løsagtige Qvinde til Jesus, og han siger: „Den, som er syndeløs blandt eder, kaste først Stenen paa hende"; med det Sted hos Matthæus, hvor han siger til den cananæiske Qvinde: „O, Qvinde! din Tro er stor, dig skee som Du vil"; med det Sted hos Lucas, hvor Synderinden salver Christus, tørrer ham med sit Hovedhaar, kysser hans Fødder, og han i den Anledning siger til en af sine Disciple: „Der havde En, som havde laant sine Penninge ud, to Skyldnere; den ene var fem hundrede Penninge skyldig, men den anden halvtredsindstyve. Men der de havde ikke at betale med, gav han den begge efter. Siig: hvilken af dem skal derfor elske ham meest?" — Legenden kan altsaa slet ikke undvære sin høie religiøse Betydning, hvilket har mere at sige, end en blot Sædernes Convenients. Men man seer ogsaa, at Stoffet er udramatisk, og at Scribe ikke er trængt ind i Legendens Aand, eller i Aanden af det Goetheske Digt. For at udfylde sit Stykke har han været nødt til at begynde det med en episodisk Farce. Og det er virkelig det Bedste; og mig

synes, det er ogsaa noget af det Bedste i Musiken, skiøndt den gamle Overdommers Forelskelse og Attraa efter den smukke Bayadere har noget Modbydeligt, der tildeels svækker det Comiske. I Stedet for at Bayaderen i Legenden og i Goethes Digt fortvivler over at hun ikke tør følge sin døde Mand paa Baalet, skal hun her henrettes og brændes, og Brama redder hende paa en Sky. Det eneste virkelig Indiske i denne Scene er den bengalske Ild. Musiken er paa sine Steder meget smuk; saaledes strax Ouverturen, og den hele comiske Deel i første Act. Men ligesaa lidt som Scribe er trængt ind i Bramas guddommelige Natur, synes Auber at have været det, og man kan da ikke fortænke Herr Schwartzen, der spiller Rollen, i at han heller ikke er det. Den Arie, som Brama synger i anden Act, har lidet Høitideligt og Hiertegribende i Sangen, skiøndt vel i Introductionen og Mellemspillene. I den lille stumme Scene, hvor Brama skal til at sove, og hvor Bayaderen vil køle ham med Viften, er Musiken ædel og skiøn. Ogsaa Ninka har nogle meget smukke Nummere.

Fortiener da dette Syngestykke at udpibes? Nei, vissélig ikke! Det staaer langt tilbage for Den Stumme i Portici og Fra Diavolo; men der er smukke Ting nok deri af et udmærket Talent, til at forskaffe Publicum en behagelig Aftennydelse. Udpibe skulde man vel blot hvad der uforskammet fornærmer Sæderne, eller hvad der er Product af reent Fuskeri. Men det er jo heller ikke værdt at tage sig alvorligt af hvad der i Virkeligheden ofte drives som halv i Spøg af unge Folk, tildeels for at more de unge Damer, der betragte en saadan Støi imellem som et Divertissement ovenpaa Stykket. Ligesaa lidt som man altsaa ønsker at forhindre Enkelte i at give deres Mishag lydeligt tilkiende, ligesaa lidt bør disse Enkelte forlange, at deres Dom skal

tiene til en almindelig Rettesnor. Det bedste Beviis paa Publicums Behag eller Mishag med et Stykke, er, om det besøges hyppigt eller ei. Er det Første Tilfældet, saa kan Enkeltes Larm ikke komme i Betragtning. Noget ganske Andet er det, naar Publicum i det Hele taget er misfornøiet, og Mishagsyttringerne næsten ingen Modsigelse finde.

38.

Om Balletten Romeo og Giulietta.

Tvende udmærkede Mænd af stor Fortieneste arbeidede for Balletten paa det danske Theater for et Par Decennier siden, det var Italieneren Vinzenzo Galeotti og den danske Claus Schall. Galeotti var kommen til Danmark i den Tid, da her spilledes italienske Operaer og Balletter; han var ingen egenlig Dandser, men den skiønne Florentiner havde medbragt en sand Digteraand fra Arnos Bredder; det viste han i sine pantomimiske Compositioner. Uden Tvivl var Galeotti dannet saavel ved at læse den italienske Poesies bedste Værker, som ved at være en værdig Skolar af Jean Georges Noverre, der forædlede den franske Ballet, og hævede den fra en sandselig Øienforlystelse, fra en dandsende „Haupt- und Staats-Action" til et ægte Kunstværk for Phantasie, Følelse og Forstand. Dette giorde Galeotti ogsaa med sin Pantomime. I Førstningen componerede han comiske Balletter, som Hververne, Fanden er løs, Amors og Balletmesterens Luner, ogsaa den romantiske Afgud paa Ceylon. Alle disse giorde

megen Lykke, og opførtes hyppigt i mange Aar; men det er sandsynligt, at Compositionen ikke ganske tilhørte Galeotti, og at han har medbragt flere Emner fra Italien. Den forladte Dido og Semiramis ere vel ældre end hans Balletter, og havde endnu meget af den gamle Slendrian; dog er Musiken til Semiramis (af Darbes), saavidt jeg mindes, genialsk, og Sujettet ikke uden tragisk Effect.

Galeottis tragiske Balletter ere: Lagertha, Sigrid, Rolf Blaaskiæg, Romeo og Giulietta og Macbeth. Til alle disse, ligesom til de ovennævnte, har Schall sat Musik. Galeottis bedste Balletter ere uden Tvivl Lagertha, Rolf Blaaskiæg og Romeo og Giulietta. Til Lagertha gav ham en Digtning af Pram Stoffet. Denne Ballet har pathetiske Situationer, og Costumet var ved de første Aars Forestillinger fortræffeligt iagttaget, da den udmærkede og lærde Maler Abildgaard, der saa nøie havde studeret vor Oldtids Levninger og ældste Beskrivelser med Hensyn til sin Kunst, havde givet Anviisning og Tegning hertil. Maatte nu denne Ballet ved sin Composition og sin gode Udførelse paa Scenen giøre Epoche, saa bidrog Schalls Musik ikke lidet hertil. Den forbausede ved sin tragiske Kraft, sin dybe Følelse og sin bevægelige Liflighed, der saa aldeles passede for Dandsen. Thi ligesom Galeottti havde ved en langvarig Praxis paa Theatret arbeidet sig op til en classisk Smag, uden at være lærd, eller egentlig Litterator, saa giorde Schall det paa sin Maade. Først selv Dandser, saa Repetiteur og senere Concertmester, blev han fortrolig med og kunde ved sin store Færdighed i at læse Partiturer næsten udenad alt hvad der blev oftere spillet paa Theatret i mange Aar. Paa denne practiske Maade dannede han sig til Musiken, uden egenlig at være Theoretiker. Den

strenge Theorie vil vist have Adskilligt at dadle i hans Musik; men Hovedsagen: Geniet, er der. Der er en overordenlig Mængde af udtryksfulde Melodier i hans Compositioner; og skulde der hist og her være Feil mod den strenge Sats og stundom en Mangel af Fylde i Harmonierne, saa kan Schall trøste sig ved, at man igien ofte har hørt Compositioner, fulde af de lærdeste Harmonier, uden Genie og Melodie. Ja, vi kunne vel sige, uden at træde Nogen for nær, at saa sød og følsom Naumann var, saa dyb naiv from og hiertelig Schulz, saa behagelig og blid Kunzen, saa characteristisk og effectfuld Kuhlau, og saa munter, sværmerisk og romantisk Weyse er — er dog maaskee Schall den danske Componist, der har viist den dybeste tragiske Følelse og Lidenskab. Dette bliver klart, naar man ret kiender de Melodier, hvormed han har malet det Heroiske i Lagertha, det Spøgelseagtig-hemmelighedsfulde i Rolf Blaaskiæg, den sværmerisk ulykkelige Kiærlighed i Romeo og Giulietta. For at holde os til den sidste, som er meest i de Skuespilbesøgendes Minde, hvor udtryksfuld og genialsk er ikke Tonen i denne Ballet! Er ikke den unge sydlige Kiærlighed, som yttrer sig med Skiønhed og blomstrende Phantasie i den udødelige Shakespeares Tragødie, giengivet her? Kiærlighedens Elementer ere Phantasie og Følelse; men den Første er mere sydlig, den Anden mere nordisk; den Første forbinder sig mere med Sandseligheden, den Anden mere med Forstanden. Phantasiens Glæde skiller sig deri fra Sandselighedens Lyst, at denne er legemlig, og hiin aandelig; den erotiske Phantasies Glæde bestaaer fornemmelig i at beundre og henrykkes over de skiønne legemlige Former, men Formen er det aandelige Præg paa det Legemlige. Altsaa er den sydlige Phantasie-Kiærlighed mere plastisk — den forbinder

sig med Billedhugger- og Malerkunsten; den nordiske Følelse-Kiærlighed gaaer mere over i Siælen. Længsel, Veemod, Haab give den Næring til længe at vedvare i sine Savn; den lever næsten mere i Erindringen, i Anelsen, end i Tiden selv. Den forbinder sig med de evige Ideer, det Høie; den sydlige Kiærlighed mere med Livet selv og det Skiønne. Da nu den skiønne Siæl især er Værkstedet for den nordiske Kiærlighed, saa slutter den sig mere til Poesie og Musik, ligesom hiin til Sculptur og Maleri, fordi det Characteristiske og Anelselsfulde ere dens Elementer. Shakespeares Romeo og Julie ere derfor ogsaa kun sydlige Elskere i de første Scener; i Slutningen af Stykket bliver deres ulykkelige Kiærlighed aldeles aandelig og ægte nordisk. Den første Forelskelse i de skiønne Former, som Ynglingen og Pigen vexelviis beundre hos hinanden, har saavel Galeotti som Schall mesterligt udtrykt i den pantomimiske Dands mellem de Elskende, som udgiør første Act.

Man maa jo ikke ansee Galeottis Ballet som en Omkalfatring af Shakespeares Tragødie. Det er den slet ikke; og det er et Spørgsmaal, om Galeotti har kiendt Shakespeares Romeo og Julie, i det mindste har det kun været meget overfladisk, da han hverken forstod Engelsk, Tydsk eller Dansk. Men de have begge øst af den samme Kilde. Efter al Sandsynlighed er det en virkelig Begivenhed, der ligger til Grund, skiøndt det ikke ganske sikkert lader sig bevise. Rigtig nok fortæller della Corte det som en saadan; men Luigi da Portas Novelle, digterisk behandlet, var tredsindstyve Aar ældre end della Cortes Historie. Hvordan det nu hænger sammen eller ikke, saa kunne vi vel sige, at denne ulykkelige Kiærlighedsbegivenhed næsten er saa gammel, som Historien selv, da en meget lignende allerede, paa nogle

Smaaomstændigheder nær, har tildraget sig i Babylon, hvilken Ovid har behandlet saa skiønt og rørende i sin Pyramus og Thisbe, som nogen nyere romantisk Digter var i Stand til. — — — — — Der er intet Spørgsmaal om, at Shakespeare har kiendt Ovids Digt af en Oversættelse, da han i sin Skiærsommernats-Drøm indblander Historien om Pyramus og Thisbe, skiøndt rigtig nok ganske travesteret og burlesk. — — — — — Ingen vil negte, at i dette Digt er Kiærlighedens Følelse og det ømme Forhold mellem tvende Elskende skildret saa sødt og med saa levende Farver, som man kan ønske det; ja — det viger ikke tilbage for det Shakespearske, saameget mindre, da det er det første. Paafaldende er ogsaa Liigheden i Begivenhederne: Fædrenes Had, Naboskabet, det hemmelige Stævne, Graven og den ulykkelige Feiltagelse. Ligesom nu Shakespeare troligt har fulgt den italienske Novelle næsten Skridt for Skridt, saa har Galeotti ogsaa giort det. Ingen af dem har opfundet de rørende romantiske Situationer; men det er i Udførelsen af de store dramatiske Scener og Episoder, at vi beundre den udødelige Shakespeares Genie; og efter det — vi kunne kalde det — andet Oplag af denne Ballet, hvorfor vi takke den forrige Julies (Mad. Schalls) trofaste Hukommelse, see vi ogsaa, at vor Galeotti med Genie har oversat den italienske Novelle i Pantomime.

Alle de Shakespearske humoristiske Episoder og fortræffeligt tegnede Characterer, den gamle Capulet, Mercutio, Ammen, Peter, Apothekeren, finde vi ikke i Baletten, saalidt som i Novellen; de havde heller ikke ladet sig fremstille, thi Pantomimen kan kun ved fine udvortes Bevægelser skildre Følelse og Lidenskab, Munterhed og Overgivenhed, men Characterer kun indskrænket som bestemte

Masker. Derimod træffe vi i anden Act, hvad der meget mere er Balettens Gienstand end Tragødiens — Maskeraden. Denne giør en slet Virkning under Opførelsen af Stykket. Læser man Scenen i Shakespeares Tragødie, saa er der Intet tilbage at ønske. Ved alle de Smaarepliker, Tienerne sige, som den gamle høflige Vert Capulet henkaster, snart til den Ene, snart til den Anden, bliver Alting levende for Phantasien under Læsningen; men det lader sig ikke spille, og det bliver urimeligt, at de Dandsende komme og gaae bort igien i mindre end et Qvarteers Tid. Under Læsningen kan man forestille sig Mellemrummene saa store, som man vil. Dette er Tilfældet i mange Shakespearske Stykker, at de langt bedre lade sig læse end opføre, fordi Digteren, i det han fulgte sit store Genie, ikke nok har tænkt paa eller ladet sig binde af Theatrets Indskrænkninger.

I tredie Act fremtræder Lorenzo. Denne Munk spillede i gamle Dage Galeotti selv, og naar man saae ham, savnede man Intet, selv naar den af Shakespeare saa herligt tegnede Characteer stod levende for Phantasien. At Herr Strambo, som saa aldeles har tilfredsstillet os i Mephistopheles og mange flere Roller, intet Udmærket veed at giøre af denne, kan man ikke dadle. Phantasien kan sætte os levende hen i en overnaturlig Aandeverden med Ild og Illusion, og vi kunne efterligne og benytte idealsk, hvad vi have seet; men characteristiske Forhold, som vi ikke kiende, kunne vi ikke give Stof og Naturlighed. Galeotti var selv en Italiener, en Catholik; han kiendte det Forhold, den Faderværdighed, hvori Geistligheden i de catholske Lande staaer, selv til den høiere Adel. Naar han traadte frem i sin brune Capucinerkappe, med Rebet om Livet, saa imponerede han Alle, og midt imellem Fløil og Silke,

kostbare Guldklæder, Sværd og Fiære var der intet Dieblik Spørgsmaal om, at Lorenzo var den Fornemste. Saameget som Protestantismen i mange Henseender har gavnet de nordiske Lande ved Humanitetens og Oplysningens Fremskridt, saa godt det var, at Geistlighedens misbrugte Magt blev indskrænket, saa var det dog ikke godt, at Agtelsen for Præstestanden kort efter Reformationen sank saa dybt, at mangen Herremand ofte gav sin Præst Audients i Forstuen, og holdt ham for ringe til at spise ved sit eget Bord. Adelens Magt blev derved alt for udvidet, og det bidrog vist ikke lidet til Reformationens pludselige Indførelse. Før havde Ikke-Adelige — som Geistlige — kunnet holde dem Stangen, og den Tanke, at den ringeste Munk kunde blive Europas Overhoved — som Pave — bidrog ikke lidet til at dæmpe Aristocratiets Stolthed. Disse Misforhold have nu vel Tiden og Urbaniteten jævnet; men en nordisk Protestant, der ei har været i Italien, giør sig dog intet ret Begreb om den Geistliges Forhold til de høie Herrer. Det var det, som Galeotti som Lorenzo fremstillede saa mesterligt, forbundet med den ædle Hielpsomhed og Medlidenhed for Julie, saa at de faa Smaascener, hvor han var inde, allerede skienkede enhver Ven af dramatisk Fremstilling en sielden Nydelse. Han havde ogsaa af Kobbere og Malerier studeret de bedste Mestere; og den simple Storhed i Stillingerne, som man finder hos Rafael, vidste han høistfortræffeligt at giengive, især i Vielsesscenen, der understøttes saa rørende af den skiønne Schallske Sangmelodie. I den lille Scene mellem Lorenzo og Giulietta, hvor han give hende Sovedrikken, som hun først gyser for, røres Hiertet af de huldeste, dybeste Toner. Der svæver over den hele Musik en sød høitidelig Veemod, som om det vilde sige: „I samles visseligt igien — men ikke her."

Saaledes er ogsaa i fierde Act Giuliettas Forstillelse mod den paatrængende Paris, der benytter sig imod den stakkels Pige af Faderens Medhold, ædelt og rørende skildret, især i den Dands, hun har med ham. Man føler, at det er hendes sidste Dands, og skiøndt det skal være muntert og lystigt, bliver det dog tragisk og smeltende. I Gravcapellet gribes vi dybt og stærkt af sepulcrale høitidelige Toner; og mangler maaskee end dette Reqviem Contrapunktens Tryllehielp, saa mangler det sandelig ikke sand Opløftelse, dyb Følelse og den store Stiil, som forædler Romeos og Julies Mordscener til et skiønt Billed af menneskelig Ulykke. — To Smaaforandringer kunde man blot ønske i denne Ballet. Først, at der ikke blev siunget Chor paa Maskeraden. Det har noget Urimeligt, at der staae saa mange Umaskerede og synge for de Andre, og Sangen, som er ubetydelig, kunde let udtales, uden at noget af Musiken gik tabt. Ogsaa var det bedre, at der ikke blev siunget før og efter at Tæppet er faldet. Det var en Mode, Abbed Vogler indførte, men den duer ikke. Naar Tæppet er faldet, er Illusionen hævet, vi sidde da atter med Bevidsthed i Skuespilhuset, og det er en forunderlig Idee, at Indtrykket af Phantasieverdenen skulde forstærkes, ved at lade den selv forsvinde. Det er det samme som at vække En af Drømme, for at han skulde drømme bedre. — Et ligesaa høit Sving, en ligesaa dyb Virkning paa Hiertet og Phantasien, som denne Balletmusik, giør Musiken i Spøgelsescenen i Rolf Blaaskiæg, hvori de dræbte Koner svæve for Tyrannen i Søvne og true ham. Denne Ballet har blot den Mangel af Skiønhed i Compositionen, at den begynder med den meest tragiske Scene, og at det Følgende hverken i Kraft eller Interesse hæver sig dertil, da Galeotti ikke vovede at aabne Værelset for Tilskuerne med Been-

raderne paa Væggen af de dræbte Qvinder. Men i Romeo og Giulietta gav den blotte Novelle ham Anledning nok til en skiøn Composition heelt igiennem. Det var i Vinteren 1810, da jeg var kommen hiem fra Italien, at han componerede denne Ballet. Hakon Jarl, Palnatoke, Axel og Valborg vare opførte paa det danske Theater; men skiøndt Galeotti havde været fire og tyve Aar i Danmark, vidste han endnu ikke saa meget Dansk, at han kunde ret forstaae disse Værker; dog er det ikke usandsynligt, at Interessen for det Tragiske, der dengang var vakt, ogsaa vakte ham, og at han ved at følge Hovedgangen i disse Sørgespil havde faaet Lyst til at componere tragiske Balletter. Han besøgte mig, da han havde udarbeidet Ideen i Hovedet. Jeg havde aldrig talet med ham før, skiøndt ofte seet ham, og man havde forsikkret mig, at han intet Sprog kunde ret. Dette var nu vel Tilfældet med Dansk; men i gamle Dage var det jo overalt ikke Brug, at Fremmede lærte vort Modersmaal, ikke engang Tydskerne, som havde lettest ved det. For en Pantomimist er Sproget desuden noget Overflødigt, han bruger det ikke. Det var altsaa intet Under, at Galeotti ikke kunde Dansk, og Fransk talede han heel maadeligt. Men hvor forundredes jeg, da han i det smukkeste og meest flydende Italiensk meddeelte mig Planen til sin Romeo! Sit Modersmaal havde den geniale Florentiner ikke forglemt; men han havde kun sielden Leilighed til at tale det. Hvor beundrede jeg da den skiønne, allerede dengang halvfierdsindstyveaarige Olding, som med fuld Kraft og Begeistring udtrykte og malede mig Ynglingens og Pigens Følelser! Hvor steg min Beundring, da han tog mig med paa Dandseskolen, hvor han lærte en Sværm af — for det meste — koldsindige, prosaiske unge Mennesker, hvorledes

de skulde føle og begeistres! Midt imellem Bænkene, hvorpaa Figurantinderne sadde og strikkede nok saa huusligt, for ikke at spilde den kostbare Tid, gik Gubben tankefuld, fik sine poetiske Ideer, og lærte Vedkommende, hvorledes de i skiønt Minespil skulde udtrykke dem.

Galeottis sidste Ballet var Macbeth; men den var ikke saa heldig. Her gik han virkelig til Shakespeare selv, og udtog de blot paa Øiet virkende phantastiske Situationer. Men selv disse lade sig ikke blot mimisk fremstille; de kunne aldeles ikke undvære Poesien, og derfor er det endogsaa galt, at der synges i selve Tragødien, saa skiønt end vor Weyse har componeret Musiken til Hexenes Chor. Dandse kunne de til en saadan fortræffelig Musik, men deres burlesk-tragiske Poesie skulde de tale. Tilskuerne maae nøie kiende dem og deres Forhold. I Steevens Udgave forekommer i Anmærkningerne et Vers af Sir William d'Avenants omarbeidede Macbeth, allerede udgivet 1674, hvilket, skiøndt ei af Shakespeare selv, dog er i hans Aand, og sætter os ind i Hexesituationen. Det lyder oversat saaledes omtrent:

Nu op til Dands paa Heden rød!
Vi vandt meer Liv ved Duncans Død.
Som brogede Katte tidt vi gik,
Vort Miav var hele vor Musik.
Ved gamle Møller vi dandse tidt,
Ved Klapperhiul, ved Steen forslidt,
Ved gammel Saug, en Kæmpesang,
Naar Møllen knager og er i Gang.
Et dybt udhulet Træ omkring
Vi dandse rundt og rundt i Ring.
Der Faarekyllingen ei er stum,
Skarnbassen nynner døsigt Brum.

Hen over Tidsel, Mosegrund
Ved Hyl af Ulv og af Kiøterhund!
Og ofte dandse vi med Fryd
Til vore egne Fødders Lyd.
Ved Natteravnens hæse Skri',
Naar Andre kiævle, glædes vi,
Og lystigt springe vi med Støi,
Til Gienlyd fra den hule Høi.

En slig Dands kan ei udtrykkes blot i Dands; og endnu mindre kan Macbeth og Lady Macbeths Samvittighedsnag, der egenlig er Kiærnen i Stykket, og som har givet Digteren Anledning til den herligste Poesie, udtrykkes ved blot Minespil. Hvor let kan et saadant Minespil misforstaaes, naar man ikke kiender Stykket? Det var slet ikke latterligt, at der under Opførelsen af Balletten engang var En, der troede, at Vaskefadet var glemt, hvori Lady Macbeth i femte Act drømmende troer at vaske sine blodige Hænder. Thi det er ikke muligt at vide, hvad det skal betyde, naar man ikke læser sig det til. Kiærlighed kan Balletten fremstille, thi den er i sin høieste Virkning stum; men Samvittigheden taler.

39.

Den politiske Kandestøber.

Dette herlige Lystspil var Holbergs første. Der funde findes de i vore Tider, som af politiske Grunde yndede det, og Andre, som af samme Grunde ikke leed det, dersom man

nemlig antog, at Holbergs Mening har været at revse Smaafolk, som han meente ikke maatte tale om Statssager. Men saaledes har han aldeles ikke meent det. Han er, som en ægte Digter, ikke partisk for nogen Stand, han tilhørte dem alle i Almindelighed, og ingen i Særdeleshed. Han har i sin Don Ranudo og Ulysses ligesaa meget spottet fornemme Daarer, som han her spotter dem i Haandværksstanden. Han revser ikke Smaafolk, fordi de tale om Statssager; men han revser Narre, som tale om hvad de ikke forstaae, og uvidende Mennesker, der bedømme og fordømme hvad de ikke kiende og hvad de ingen Umage have giort sig for at kiende.

Hans Herman von Bremen er mesterligt skildret. Det er en skikkelig, blid, ærbar Mand, der har moret sig med at læse i Bøger, naar han var fri fra sit Arbeide, og derved skaffet sig en vis Dannelse og en høi Grad af Agtelse mellem sine Jævnlige; han veed mere end de, og han iagttager i sit Væsen altid en vis Værdighed og Sindighed, som imponerer dem. Men ligesom man ofte saae, at Grublen over religiøse Ting hos Haandværksfolk gav Anledning til et sært Sværmeri, saa har ogsaa Hermans politiske Grublen giort ham til en Sværmer, og den fixe Idee, at blive Borgemester, at stige til sin Fødebyes høieste Værdighed, har taget saaledes Overhaand hos ham, at den har fortrængt alle andre Tanker og giort ham forsømmelig i sit Haandværk, hvilket han ikke før har været, thi hans egen Kone faaer først nu Alting at vide, og han mister først nu det Arbeide, som han før har havt. Imidlertid har Sværmeriet dog ikke giort ham hovmodig. Han har Intet imod Hiulmanden, der frier til hans Datter, hvis han kun ogsaa vil blive Politicus; og først naar Antonius vranten afslaaer det, og siger: han er for gammel til at gaae i

Skole paa ny, giver Herman ham Kurven paa sin Datters Vegne. I Collegium politicum seer man ham høiagtet og anseet af de Andre; men dog giver han sig ingen Airs over dem; som Vert, beskeden i sit Huus, lader han gierne dem tale meest. Geert Bundtmager (langt mere hidsig og polemisk end han) fører det store Ord. De Andre tale vidt og bredt om forskiellige Ting; men Herman vil altid tilbage til Hamborg igien. Det er ikke saa meget hans Lyst at rive store Folk ned, som de Andres; han vil kun selv være en stor Mand, for at gavne Verden med sit Pund. I Scenen med hans Kone see vi ham ogsaa god og overbærende med hendes Svagheder, og at det ikke er Cujoneri, men Princip, der bevæger ham til Taalmod, see vi af, at han bliver nødt til at tælle til Tyve om igien, for ei at løbe ud paa Gaden og prygle hende, da hun har givet ham Ørfigen.

Gedske er ikke nær saa god som Herman; hendes triviale Natur redder hende vel fra Sværmeri, men hun udskielder sin Mand med grove Ord i Andres Nærværelse: „Den Giæk, den Nar, vil I agte ham?" Hun fortæller fremmede Drenge, „at han har Sviin paa Skoven"; men neppe er hun bleven Fru Borgmesters, saa farer Hovmods-Diævelen langt værre i hende, end i ham. For ham, som hun før udskieldte, kaster hun sig nu paa Knæ, og strax vil hun have Geert Bundtmager straffet for den Tort, han giorde hende ved at kaste hende paa Døren — da hun slog sin Mand. Men Herman holder sig i sin gamle Gravitet. Da Geert vilde have ham opbragt paa hende i Collegium politicum, sagde han: „qui nescit simulare, nescit regnare"; her siger han: „Ei, min hierte Kone! Bormesters Frue maa ikke tænke paa at hevne den Uret, som er vederfaret Kandestøberens Kone." Det er kun den honnette Am-

bition, der giør ham taabelig; og nu giver han hende alle de deilige Forskrifter om den høiere Levemaade, beder hende om at faae de gamle Kandestøbernykker af Hovedet og bilde sig ind, at hun har været Fru Bormesters i mange Aar.

Hermans Forhold til Henrik er meget mærkeligt, og Scenerne mellem Mesteren og Drengen ere de bedste i Stykket. Dette Forhold har nogen Liighed med Don Quixotes og Sancho Pansas. Henrik spotter uafladelig sin Mesters Narrestreger, og dog imponere de ham; dog faaer Herman ham til at troe, at han virkelig er Borgemester, ligesom Don Quixote faaer Sancho til at stole paa sine ridderlige Mirakler.

Henrik er Hermans Fortrolige, Gedske er det ikke. Hendes prosaiske Natur kan aldeles ikke sympathisere med hans exalterede Ideer; men Henrik er ogsaa paa sin Maade Phantast, han har allerede været forelsket, friet paa en besynderlig Maade og faaet Kurven. Hans muntre Overgivenhed giør en god Modsætning til Hermans Gravitet. Uden at vide det, ere de begge — som ofte skeer — blevne uadskillige Venner og Fortrolige. At Herman skulde have skieldt Henrik ud i den sidste Tid, hver Gang han saae ham, for „din liderlige gemene Slyngel“ — maae vi ikke tage efter Bogstaven. Det siger Henrik for Løier, ligesom siden, „at han fra Barn af kunde glæde sig ved at see Folk trækkes i Arrest“, og „at han hverken kan læse eller skrive“, skiøndt han i Forveien har oplæst hele Oldermandens og Contrapartens Klagemaal. Han er af det sieldne Slags Folk, som det morer at lyve sig selv paa. Der er en rørende Kiærlighed mellem ham og hans Mester, skiøndt de ogsaa klamres imellem som Kiærestefolk; og Herman er saa vant til at hielpes af Henrik, at han tilsidst som Borgemester tvinger Drengen ned paa Stolen ved Skrive-Bordet

med de Ord: „Henrik! kan dit dumme Bæst ikke sige mig, hvad der er Ret? Hvorfor skal jeg give din Hund Kost og Løn?“ Dette er den største Lovtale over Henrik. Det er overalt, som sagt, en skiøn Egenskab ved Holbergs Comødier, at der i de overgivne Scener altid fremskinner et eller andet Træk af Godmodighed. Et koldt Hierte kan ogsaa spase; men Holberg var ikke kold, han var selv en god, fornuftig Mand. Det var ham ikke blot om at giøre at more Folk for Øieblikket og at vinde Bifald, han vilde ikke blot spotte og persiflere; men det Motto Castigat ridendo mores stod ham klart for Øie, og hvor han kunde, gav han sine Hovedpersoner en eller anden god Egenskab, som reddede dem fra blot at blive foragtelige Caricaturer. I Collegium politicum ere Personernes Characterer meget godt tegnede med faa Træk, de ere ikke alle eens. Herman er gravitetisk, Geert Bundtmager opfarende, Richard voterer som en Børstenbinder, Frands Knivsmed er den Klogeste, og lader kun til at tage Deel med i Lauget, for at have sin Spas af de Andre.

Ligesaa morsomme og vittige som Scenerne ere med Herman og hans Omgivning, saa herlige ere ogsaa Gedskes Scener med Damerne og hendes hovmodige Nedladenhed. Ogsaa her har Henrik travelt. Han tænker nu ogsaa paa at mele sin Kage; men han tragter efter det Solide, han vil have Penge, og derfor snoer han sig som en Aal paa den meest comiske Maade mellem alle de Fremmede, kommer Sirup i Kaffeen til Damerne, og lover Herrerne Audients, alt som de gribe i Lommen til, ved hvilken Leilighed han dog eengang slemt forregner sig, da den fremmede Mand blot tager Uhret op, for at see hvad Klokken er.

Henriks Rolle har fra Londemans Tid af været godt givet paa vort Theater; selv Ipsen, der ellers var en

maadelig Skuespiller, var en god Henrik. I mange Aar har Lindgreen glædet os som Henrik, og da han nu er for gammel til denne Rolle, er Herr Phister særdeles godt indtrængt i Holbergs Aand og Lune.

Herman von Bremen har i Herr Foersom faaet en mesterlig Fremstiller. Selv den sidste vanskelige Scene, hvor Herman vil hænge sig, giver han med en høi Grad af Natur, ved ikke at tage denne Scene ironisk, men virkelig alvorlig. Den stakkels Hermans Tilstand gaaer her over i det Tragiske, og aftvinger os virkelig Skræk for og Medlidenhed med ham. Undertiden forekomme slige Steder i den gamle Comødie, hvor Galskaben bliver Alvor, og hvor det er aldeles urigtigt at fremstille den i Spøg. Saaledes f. Ex., naar Harpagon i Molieres Gierrige har mistet sine Penge, og styrter rasende ind i Vildelse — bliver Scenen alvorlig. Det har noget Rystende at see, hvor vidt Daarskaben kan bringe et Menneske. Saa længe han handler uanfægtet, eller saa længe kun Omstændighederne drille og ærgre ham, er han en comisk Person; men naar det i et vildt Øieblik gaaer over til Fortvivlelse og Vanvid, bliver han en Gienstand for vor alvorlige Deeltagelse.

40.

Robert af Normandiet.

Oper efter Scribes og Delavignes Robert le Diable. Musiken af Meyerbeer. Oversat og bearbeidet af Herr Overskou.

Uagtet al den Larm i Skuespilhuset, der gientagne Gange er foranlediget ved denne Oper, er Striden dog

kun tilsyneladende, og Tilskuerne i Grunden enige. Thi det ene Parti beklapper Musiken, det andet piber Stykket ud. At Musiken paa mange Steder er udmærket smuk, at den har megen Effect, og er Frugten af en rig musikalsk Phantasie, tilstaae selv de Fleste, der ikke erkiende den for et udmærket Mesterstykke; der finde, at den paa mange upassende Steder støier for meget, og hylder Modesmagen, for at vinde Klap. Savnes dramatisk Characteertegning og dyb Følelse i denne Musik, saa ere vist de fleste billige Tilskuere, eller rettere Tilhørere, ogsaa villige til at undskylde Componisten, der ikke kunde være characteristisk og følelsesfuld i Behandlingen af et Emne, som ikke gav Anledning til at skildre skiønne, rørende, naturlige Følelser. At Stykket er slet, derom ere Alle enige; men Musikyndderne sige: „Hvad vil man forlange meer af en Opera? I en Opera er det nu engang en gammel Frihed at synde mod den sunde Sands, og dertil maa slet intet Hensyn tages, naar kun Musiken er god." Andre forvexle Brugen af det Overnaturlige med det Unaturlige, og mene, at i et Fee-, Hexe- eller Diævle-Eventyr (som engang efter deres Mening overtræder sund Fornuft) maa den sunde Fornuft ophøre at giøre sig gieldende.

For dem af mine Læsere, som opmærksomt have fulgt mig hidindtil (og for Andre kan det ikke hielpe at gientage, hvad der alt er sagt), er det let at hæve denne Misforstaaelse. Ogsaa i det Overnaturlige maa der være Natur. Alt det poetisk Overnaturlige er Mythe, er Allegorie, og Myther og Allegorier maae have Betydning og vække naturlige Følelser.

At en diævelsk Fader kunde fremstaae som et Spøgelse, for ogsaa at forføre sin Søn til det Onde, er ikke imod den mythiske Poesies Natur. Der er intet poetisk Umoralsk

eller Ideeforvirrende i, at en Diævel fremtræder som Diævel. Nei, det Umoralske, det Ideeforvirrende i dette Stykke, der falder Digteren til Last, er ikke det, at en Diævel fremtræder som en Diævel, men at han fremtræder som en i Grunden skikkelig Mand, som en øm Fader, der af blot Faderkiærlighed, fordi hans Hierte ikke kan undvære sin kiære Søn, kommer op, og af Godhed og Omhu for ham forfører ham til alle Laster og Ugudeligheder, i det han bestandig med en vis nobel Anstand giver tilkiende, at ham er skeet Uret (af vor Herre), og at det blot var af Kiærlighed — til en Pige, at han kom i Helvede, ligesom det nu er af Kiærlighed til sin Søn, at han ogsaa vil have ham derned.

Dette har noget Oprørende. Var det blot Nonsens, saa kunde man lee deraf; men begynder man først med falsk Sentimentalitet at undskylde Ondskaben, Lumpenheden og Grumheden, ja endogsaa at tillægge dem hvad der ene tilkommer Dyd og Gudsfrygt: den sande Kiærlighed (det ægte christelige Princip), saa god Nat, Dyd og alle ædle sædelige moralske Forhold! Enhver Skurk og Niding kan da undskylde sig med sit usle Hiertes usle Føleri. Det har noget ligesaa Indignerende som taabeligt Latterligt, naar Bertrams Spøgelse, han som alt er evig fordømt i Helvede, fortæller: at han var en „ærlig Ridder", at det kun var for at faae en elsket Pige, at han uheldigviis kom til at synde saa grovt, at han — alt for haardt — straffedes med Fordømmelsen. Og derfor beder han nu sin Søn: „ikke at bringe ham til Fortvivlelse".

Men ligesom i Slutningen af Stykket Alice og Bertram længe staae og slide i den stakkels Robert, og det er uvist, om han skal i Himlen eller Helvede, indtil det endelig lykkes hende at redde ham, saa synes mig ogsaa, at Meyerbeers

prægtige og paa flere Steder dybtgribende Musik bør redde Stykket fra den evige Fordømmelse, hvortil Bertrams Fædre (Forfatterne) synes at have villet hendrage ham*).

Næsten skulde man troe, at de Herrer Scribe og Delavigne havde taget deres Raisonnements med Hensyn til det ædle Diævelske i deres Stykke af Victor Hugos Æsthetik. I det mindste er der en paafaldende Liighed i disse Franskmænds Følelser, hvad Brugen af det ædle Diævelske angaaer.

Victor Hugo siger i Fortalen til sin Lucretia Borgia: „Hvo er denne Lucretia? Tag den afskyeligste moralske Hæslighed, den forfærdeligste, den fuldstændigste; sæt den, hvor den har sin stærkeste Spændkraft, i et Qvindehierte, forbunden med al mulig Legemsskiønhed og i kongelig Høihed, hvilket bringer Lasten til at sprudle; og bland saa en reen Følelse i al denne moralske Hæslighed, den reneste, som en Qvinde kan eie, Moderfølelsen! Giører eders Uhyre til en Moder, og Uhyret vil interessere, og Uhyret vil røre os til Taarer, og denne vanskabte Siæl vil næsten blive skiøn i eders Øine."

Man kunde næsten gyse over dette Raisonnement; thi begynde Digterne med dannet Aand og finere Sands først at tænke og mene saaledes, hvad bliver der da tilsidst af den sunde Fornuft? Kan man saa fortænke Almuen i, om den engang imellem giør sig gal, og raser og myrder, som et vildt glubende Dyr?

---

*) Herr Overskou har aldeles ikke forandret eller, som Nogle troe, forvansket Originalen i Hovedforholdene, mellem Fader og Søn. Kun Scenen i Gravruinen maatte han forandre, hvorved den har tabt.

En aldeles skiæv Forestilling ligger til Grund for hiin Tanke. Victor Hugo vil, at vi skulle blande en reen Følelse med den forfærdeligste, den fuldstændigste, den afskyeligste moralske Hæslighed — da vil den røre os til Taarer, og den vanskabte Siæl næsten blive skiøn i vore Øine? Kun den sygeligste Sentimentalitet kunde her fælde Taarer over Afskummets Rørthed. Man kommer uvilkaarlig til at tænke paa det Tankesprog, som vi allerede her i gamle Dage lærte i A-B-C'ten:

> Naar Crocodillen ynksomst græder,
> Den allersnarest Folk opæder.

Her er denne jammerlige Følsomhed, som den nyere tydske Skole, som Kant og Hegel med Rette foragtede, men som de desværre alt for ofte blandede med den sande, den paa Fornuft og Humanitet byggede, „Kiærlighedens og Menneskelighedens bedste Perle".

Følelsen har i og for sig aldeles ingen Værdi, den faaer først Værdi af den, som føler, for hvad han føler. Hiin sandselige, phantastiske, egoistiske Pirren, der vækker dunkle Forestillinger, og ofte bringer vilde lidenskabelige eller svage blødagtige Mennesker til at græde i en ophidset Siæleruus, uden at det har Følger i Handling eller Sindelag, er en ussel Tilstand. Disse Mennesker kunde ligesaa gierne gnide sig i Øinene med Hvideløg eller spise stærk Peberod for at komme til at flæbe. Det Ene er ikke bedre end det Andet.

Den skiønne æsthetiske Rørthed maa være en kraftig Begeistring af Kiærlighed til det Guddommelige, ellers er den Intet. Et grundfordærvet Menneske kan ikke føle skiønt.

Victor Hugo vil have, at vi skulle blande en reen, den reneste Følelse med en Lucretias Afskyelighed, for endnu i denne Blanding at beundre og elske denne rene Følelse? Det forekommer mig, som om han vilde, at man skulde hælde et Glas klart Kildevand i en stinkende Mudderpøl, for endnu der at forfriskes og qvæges af den klare rene Drik. Visselig er Moderfølelsen noget af det Skiønneste i den moralske Verden; men kan den skilles fra de øvrige moralske Ideer? Hvad vil det sige, at elske Barnet og Sønnen, naar man ikke kan elske og agte Mennesket? naar man ikke selv er Menneske? Paa den Maade maae ogsaa Hyænen og Ulven røre os til Taarer, og næsten blive skiønne i vore Øine, naar de bringe det sønderrevne Menneskelegem til Ungernes Hule, for at disse skulle mætte sig paa de endnu dampende Indvolde. Det er umuligt! Og dog ere Hyænen og Ulven meget bedre end Lucretia Borgia; thi de følge uskyldigt det i dem af Naturen nedlagte Instinct, men Lucretia nedværdiger med aandelig Frihed Menneskeligheden i sit Væsen. Nei, Gud frels os fra slig en Medlidenhed, eller rettere sagt: fra slig en Beundring! Tilsidst kunde vi èndnu komme til at beundre og elske Neros Følsomhed og beklage med ham: den Kunstner, Verden tabte i ham.

Er man først sunken saa dybt, som Lucretia Borgia, er man saa grundfordærvet, saa er det umuligt, at hendes Hierte kan interessere og blive elskværdigt. Noget ganske Andet er det, at hendes Forstand, hendes Aand, hendes Characteer kunne interessere; og det giøre de virkelig, thi Victor Hugo er en Digter med Genie, og uagtet den strenge Dadel, som jeg troer med Rette at maatte yttre over hans Følsomheds-Theorie, saa erkiender jeg fuldvel det Poetiske og Grundige i mange af hans Skildringer.

Dersom disse gode og slette Egenskaber ikke saa forunderligt barokt blandede sig i hans Værk, saa vilde en dansk Reisende vel ikke i Fior i Paris have seet det ivrigt beklappet og ivrigt udpebet — den fiirooghalvtredsindstyvende Gang!

Men for at komme tilbage til den Betragtning, hvorfra vi gik ud: skiøndt det aldeles moralsk Fordærvede, som en alt i Helvede fordømt Siæl (Bertram i Robert le Diable) eller en Lucretia Borgia, ikke kan røre os til høie, ædle Følelser, saa er det dog en ganske anden Sag med den udmærkede Aand, som er paa Afveie, og som nærmer sig Afgrunden, medens endnu Samvittigheden rører sig ædelt i ham. Til et Exempel herpaa tiene følgende skiønne Scene af Goethes Faust, saaledes som vi see ham strax i Begyndelsen af Stykket, drevet af en stolt og mægtig Higen efter at vorde meer end Menneske, efter at løse Tilværelsens Gaade, paa Veie til at vorde Selvmorder af Utaalmodighed og Væmmelse for Livet, men holdt tilbage ved Sangen Paaskemorgen fra Kirken, som lyder over til hans eensomme Celle:

— — — — — — — — — —

Her kan Faust røre Hiertet dybt, i det han tillige i høi Grad beskiæftiger Aanden; thi han er endnu ingen grundfordærvet Synder, og det er skiønt, at den hellige Begeistring naivt fortrænger — i det mindste øieblikkeligt — hans fordærvelige stolte Grublen og vilde Higen.

Goethe har i senere Tider ofte ved slemme Tilsætninger*) skadet det store Fragment fra hans genialske Ungdomsaar.

*) Ikke at tale om den paa faa Scener nær hele ulykkelige anden Deel.

Han lader endogsaa (i Prologen) Diævelen (Mephistopheles) komme op i Himlen og giøre vor Herre Regnskab for sin Ondskab, der blot her kaldes sindrig Fristelse; ja, Herren siger endogsaa til ham:

> Ich habe deines Gleichen nie gehaßt.
> Von allen Geistern, die verneinen,
> Ist mir der Schalk am wenigsten zur Last.

Dette er et overordenligt Misgreb. Den kraftige Skildring af Godt og Ondt, af Skiønt og Hæsligt, af Ædelt og Lumpent, malet med Ynglingens Flammepensel, søger her den lunkne ældre ligegyldige Mand at opløse i et blot Spil af kolde Begreber.

En anden herlig Scene af en anden Faust falder mig ind, som Exempel paa, hvorledes selv den Forførte, den Fordærvede kan røre os, naar Samvittighedens Røst endnu lyder for ham, naar hans Følelse ikke er et blot lidenskabeligt, sandseligt, egoistiskt Sværmeri.

Denne Scene er af Lessing. Han havde ogsaa engang i Sinde at skrive en Faust, men skienkede os desværre ikke flere Scener deraf end denne.

Faust forlanger den hurtigste Aand fra Helvede til sin Tieneste; der aabenbare sig syv, og nu begynder den tredie Scene i anden Handling.

Faust og syv Aander.

Faust.

I? I ere Helvedes hurtigste Aander?

Alle Aanderne.

Vi!

Faust.

Ere I alle lige hurtige?

Alle Aanderne.

Nei!

Faust.

Og hvo af eder er den Hurtigste?

Alle Aanderne.

Det er jeg.

Faust.

Selsomt, at der mellem syv Diævle kun ere sex Løgnere! Jeg maa kiende jer nærmere.

Første Aand.

Det vil du komme til — engang.

Faust.

Engang? Hvorledes? Præke Diævlene ogsaa Moral?

Første Aand.

O ja! for den Forhærdede. — Men hold os ikke op.

Faust.

Hvad hedder du, og hvor hurtig est du?

Første Aand.

Du kunde snarere faae en Prøve, end et Svar.

Faust.

Nu vel! See her! Hvad giør jeg?

Første Aand.

Du farer med din Finger snelt giennem Lysets Flamme.

Faust.

Og brænder mig ikke. Saa gaa nu du, og far syv Gange ligesaa snart giennem Helveds Flamme uden at brænde dig! — Du forstummer? Du tøver? Saa prale Diævlene med? Ja ja! ingen Synd er saa liden, at I ville miste den. Du Anden! hvad hedder du?

Anden Aand.

Chil. Det er i eders langsommelige Sprog: Pestens Piil.

Faust.

Og hvor hurtig est du?

Anden Aand.

Troer du, jeg har mit Navn for Intet? Som Pestens Pile.

Faust.

Nu saa gak hen og tien en Læge! Mig est du meget for seen. Du Tredie! hvad hedder du?

Tredie Aand.

Jeg hedder Dilla, thi mig bære Vindenes Vinger.

Faust.

Og du Fierde?

Fierde Aand.

Mit Navn er Jutta, thi jeg farer paa Lysets Straaler.

Faust.

O I, hvis Hurtighed kan udtrykkes i endelige Tal — I Elendige!

Femte Aand.

Hædre dem ei med din Vrede! De ere kun Satans Sendebud i Legemsverdenen. Vi ere det i Aandeverdenen. Vi ere hurtigere.

Faust.

Og hvor snar est du?

Femte Aand.

Saa snar som Menneskets Tanker.

Faust.

Det er Noget. Men ei altid ere Menneskets Tanker snare. Ei da, naar Sandhed og Dyd opfordre dem. Hvor sene ere de da! Du kan være snar, naar du vil; men hvo staaer mig inde for, at du altid vil? Nei, dig kan jeg ligesaa lidt troe, som jeg burde troet mig selv. Ak! —

Til den siette Aand.

Siig mig, hvor snar est du?

Siette Aand.

Saa snar som Hevnerens Hevn.

Faust.

Som Hevnerens? Hvilken Hevners?

Siette Aand.

Den Mægtiges, den Skrækkeliges, der blot forbeholdt sig Hevnen, fordi Hevnen glædte ham.

Faust.

Diævel! du bagvasker, thi jeg seer, du skiælver. Snar, siger du, som — nær havde jeg nævnt ham. Nei! han skal ikke nævnes af os. Snar, siger du, er hans Hevn? Snar? Og jeg lever end? Og jeg synder end?

Siette Aand.

At han end lader dig synde — er alt Hevn.

Faust.

Skal en Diævel lære mig det? — Men dog først i Dag! — Nei, hans Hevn er ikke snar; og est du ikke snarere end hans Hevn, saa gaa kun du!

Til den Syvende.

Hvor hurtig est du?

Syvende Aand.

Ufornøielige Dødelige! Og om jeg nu heller ikke er dig hurtig nok?

Faust.

Saa siig, hvor snar!

Syvende Aand.

Hverken meer eller mindre, end Overgangen fra Godt til Ondt.

Faust.

Ha — du est min Diævel! Saa snar som Overgangen fra Godt til Ondt? Ja, den er snar! Snarere er Intet end

den. Bort herfra, I Snegle fra Orcus! Bort! Som Overgangen fra Godt til Ondt? Jeg har erfaret det.

I sine Briefe, die neueste Literatur betreffend, 1751, siger Lessing selv til en Ven: „Hvad synes Dem om denne Scene? De ønsker et tydsk Stykke med lutter slige Scener? Jeg ogsaa.“

Og hvo gientager ikke: „Vi ogsaa“? Selv endeel af de poetiske Herrer, der ikke ville erkiende Lessing for at være Digter (!), ønskede maaskee flere slige udigteriske Scener.

41.

Den Stundesløse.

Comødie i tre Acter af Holberg.

Dette er et af vor store Comikers ypperligste Stykker. En latterlig Caracteer er her skildret, der, saa vidt jeg veed, ikke før eller siden er behandlet som Hovedperson med lignende Grundighed af nogen anden Digter. Man har ofte forvexlet den Stundesløse med den Sandsesløse (Distrait); men disse to høist forskiellige Characterer handle efter aldeles forskiellige Bevæggrunde. Sandsesløshed bestaaer i, at Phantasien ikke længe kan holde ved een Forestilling, eller Aanden ved een Tanke, men det Ene fortrænger det Andet. Skiøndt vel nu denne Feil ved Øvelse og Anstrengelse tildeels lader sig bekæmpe, og bør bekæmpes, saa er den dog i og for sig selv ingen moralsk Lyde, men en

Naturfeil, der altsaa ingen Spot fortiener, uden for saa vidt, at den Sandsesløse ikke vil være sig sin Mangel bevidst af Forfængelighed, og ikke søger at bekæmpe den. Det er ligesom et Menneske, der har en svag Hukommelse; han kan styrke den ved Øvelse, men det er ikke hans Skyld fra først af, at Hukommelsen er svag.

Stundesløshed er derimod altid en Mennesket aldeles tilregnelig Feil; thi den ligger i Villien, i Utaalmodigheden, i Dovenskaben, der skyer en fortsat Anstrengelse; i Forfængeligheden, der bilder sig ind at udrette noget Vigtigt, naar den Intet udretter. Selvbedrag, der ogsaa udarter til Bedrag imod Andre, er en uundgaaelig Følge heraf. Man vænner sig til at kaste Folk Blaar i Øinene, for at vise sig i en vigtig indbildt Virksomhed. Indbildskhed er altsaa ogsaa nødvendig forbunden med Stundesløshed. Et Menneske med denne Feil er ikke blot selv uduelig, naar det gaaer til en høi Grad, men ogsaa høist besværlig for Andre; thi den fiantet Urolige, der afbryder sig selv uafladelig med Smaating, lader heller ikke sin Omgivning have Ro, skiender og smelder uafladelig, forstyrrer bestandig Freden i Huset; og den, der vil arbeide ordenligt, endogsaa til den Stundesløses egen Tarv, faaer ikke engang Lov dertil formedelst de evige Afbrydelser.

Denne latterlige Characteer har Holberg skildret med overordenlig comisk Styrke i Vielgeschrei, en Mand af sat Alder, der lever af sine Penge, og har aldeles Intet at bestille. Ikke desmindre er han dog beskiæftiget fra Morgen til Aften, holder en halv Snees Skriverkarle, og faaer sielden Tid til at spise til Middag. Ogsaa hans Stuepige Pernille maa paatage sig en Skrivers Arbeide, naar det kniber. Med megen Smag har Holberg her ladet det være en Pige, der spotter sin Herre, medens ogsaa hun tiener ham tro;

i Stedet for at det i Den politiske Kandestøber og Barselstuen er en Dreng.

Disse daglige ubetydelige Smaasysler, der lede til Intet, forstaae Qvinderne, der netop have Syslerne i Huset, bedre at bedømme end Mændene, og Pernilles vittige Spøg vilde slet ikke tage sig ud i en Tieners Mund. At Holberg har givet sin Vielgeschrei en Portion af den sædvanlige Godmodighed, var her nødvendigt; thi den Stundesløse er — sædvanlig — godmodig. Til Stundesløshed hører egenlig et sangvinsk Temperament, der vel hvert Dieblik kan blusse op som en Straaild, men har Intet af det egenlig Choleriske, der udbryder i frygtelig langvarig Vrede, men som ogsaa er forbunden med mere Daadkraft, naar det ikke lammes af en mørk Melancholie.

Foruden denne overordenlig veltegnede Characteer udmærker dette Holbergske Stykke sig ogsaa ved en meget morsom Fabel. Spasmageren Oldfux straaler her i sin Glorie, især som den ubetalelige Tydsker, der skriver Arket fuldt i et Dieblik — ved at vælte Blækhornet over det. Skulde man ikke troe, at endnu en stor Deel af det Manuscript, der trykkes darauſſen, var blevet forfærdiget paa denne Maade? Hvad taler jeg om hele Bogholdersatiren og Bedemandsstilen? om den fortræffelige Magdelone og hendes værdige Brudgom? om de ubetalelige Feiltagelser?

Man har før giort den Anmærkning, at Holberg i tredie Act har glemt at lade sin Vielgeschrei være stundesløs; og det er sandt, man mærker ikke meget dertil i denne Act. Undskyldes kan det vel heller ikke ganske; men Aarsagen er, at Vielgeschrei her træder tilbage for de andre lystige Caricaturer. Ogsaa kan man vel antage, at han er bleven træt af al den megen Dagsvirksomhed hen ad Aften, og derfor synker hen i Sløvhed. Da han desuden

elsker sin Datter, og ikke mangler Fadergodhed, saa bringer vel ogsaa dette, i hans ørkesløse Liv virkelig vigtige, Øieblik ham til at aflægge noget af sine Fagter. Ogsaa heri maae vi beundre Menneskekienderen Holberg.

42.

Apothekeren og Doctoren.

Syngespil af Stephanie den Yngre, Musiken af Ditters von Dittersdorf, oversat af L. Knudsen.

Denne fortræffelige Theatermusik, der har holdt sig frisk, beundret og yndet i næsten 50 Aar, beviser, ligesom Mozarts Værker, som Gasmans forliebte Haandværksfolk, som adskillige af Paisiellos og Cimarosas Compositioner, som Kunzens Viinhøst etc., at Musiken ikke er en blot Morskab for Øieblikket, der afhænger af Moden, til hvilken Usselhed saa gierne mange af den nyere Musiks Forgudere vilde nedværdige den. Og der kommer nok en Tid igien, naar man har støiet saa meget, at man bliver kied af denne Støi, at man endog vender tilbage til genialske Theater-Musiker med den allersimpleste, men dog skiønne og rigtige Harmonie. Der vil komme en Tid, hvor man igien vil beundre og nyde en Monsigny, en Gretry, en Schulz, liig de gamle aandfulde Malere før Rafaels Tid, uagtet deres Eenfold, just for denne. Det er besynderligt, at en Nation, som man sædvanlig beskylder for Flanelyst og Modesyge, længer end alle andre har viist sig trofast i sin Beundring for det Gamle i Kunst. Franskmændenes

Kiærlighed for Tragikerne fra Ludvig den 14de og 15des Tid gik længe endogsaa til Afguderi. Endnu i Napoleons meest glimrende Periode hørte man i Paris Glucks høie Musik-Tragødier med Henrykkelse. Naar en Skuespiller var udmærket ved Aand, ved Ild, ved Følelse, ved Forstand, spurgtes aldrig om Alderen. Madem. Duchenois var styg og gammel, og henrykte endnu alle Tilskuere. Madem. Mars indtog endnu alle Hierter i sit halvtredsindstyvende Aar. Saaledes var det i ældre Tider med Ninon, med Clairon. Hvor, i hvilken anden Nation har man slige Exempler paa Troskab og Bestandighed? Og dog spotter man Franskmændenes Vægelsind!

Men naar god Theatermusik skal holde sig, saa maa Stykket ogsaa have poetisk Interesse; ja, man kan vel sige, at det ikke bliver nogen Componist muligt at opfinde en ægte skiøn og god Theatermusik uden til et Stykke, hvori der er dramatisk Liv og interessante Situationer. Derfor er den gamle Snak, at det er det samme, hvorledes Texten er til en Oper, reent hentet af Luften. Italienerne havde og have denne Mening; men af Italienerne ville dog Europas dannede Nationer ikke endnu lære Smag for Skuespillet? Smag i Sangen — det er en anden Sag. Naturen har begavet dette Folk med skiønne Stemmer; og ligesom de Franske altid vedblive at have gode Dandsemestere, fordi Nationen har saa stort Talent til at dandse, saa ville Italienerne have Syngemestere, fordi de kunne synge saa smukt. For at høre Syngestemmer, der have dannet sig som Instrumenter og kildre Øret, derfor komme Italienerne i Operaen. Til den Ende sætte Componisterne deres Musik. Ligesaa lidet som man bryder sig om Stykket, saa at en italiensk Theaterdigter næsten ikke betyder meget meer, end hos os et Capelbud — ligesaa lidt bryder man

sig om, at den hele Oper skal have Præg af Aand, Characteer og sand Opfatning af Naturen. Alle Stykkerne slaaes sædvanlig over een Læst, og det gaaer kun ud paa i enkelte Bravourarier at give Virtuoserne Leilighed til at glimre, ligesom i buldrende Finaler at imponere med Orchestret. Derfor componeres nye Stykker til hvert Carneval, hvilke lægges hen, og aldrig høres siden, naar Carnevalet er forbi. Det vil sige: paa den Maade. Thi da denne uendelige Mængde af Compositioner, der komme og forsvinde, snart glemmes, saa kiøbe Dieblikkets Componister hele Læs af gamle Partiturer, stiæle deraf som Ravne, studse det Gamle til efter Modesmagen, og componere enkelte Bravourarier og Chor ind deri. Og det er et Spørgsmaal, om ikke den frugtbare, men dog temmelig monotone Rossini ogsaa tidt har arbeidet paa denne Maade. I det mindste kunde det godmodige og ærlige Svar, som han gav en Dame, der ønskede sig alle hans Værker, og til hvem han sagde: „Naar De kiender tre, fire af dem, saa kiender De dem alle," lede paa slig Formodning. Og han var ikke videre at dadle derfor; han maatte tude med de Ulve, han var iblandt. Da Rossini siden kom til Paris, fik han vist en høiere og alvorligere Idee om dramatisk Musik, hvilket vel kunde bevises ved at sammenligne nogle af hans bedste senere med hans yngre Arbeider.

Hvad der en Tid lang hialp de slette italienske Theaterpoeter i deres Opera buffa, var den gamle italienske Comødie med sine lystige Masker og nationale Caricaturer. Et saadant Stykke er Landsbypigen (La Frascatana) med Musik af Paisiello, hvilket heller aldrig burde forsvinde fra noget Theater. Gasman havde den Lykke at componere sine forliebte Haandværksfolk til en god Comødie af Goldoni.

Hvad Dittersdorf angaaer, saa kan man paa ingen Maade kalde ham en Efterligner af den italienske Opera buffa, skiøndt den vel har bidraget med til at danne ham. Men Dittersdorf var Glucks, Haydns, Mozarts Landsmand og Samtidige, og havde selv et originalt comisk Genie, der ikke stod tilbage for nogen Italieners. Han var født i Wien, var alt tidlig Virtuos paa Violin; Fyrsten af Hildburghausen lod ham opdrage mellem sine Pager. Den unge Ditters blev en Ven af Metastasio, han fulgte med Gluck til Italien. Siden kom han til Fyrst-Biskoppen af Breslau, som giorde ham til Forstmester, til Landshøvding, og skaffede ham et keiserligt Adelsdiplom, saa han kom til at hedde Dittersdorf. Han componerede mange Operaer, af hvilke Apothekeren og Doctoren (1786), Hieronimus Knicker og Rødhætten bleve modtagne med overordenligt Bifald. Imidlertid døde han dog i temmelig maadelige Omstændigheder hos en Friherre von Stillfried paa dennes Gods, 1799.

Apothekeren og Doctoren har næsten i et halvt Aarhundrede moret det danske Publicum, giør saa endnu, og lider mindre nu af æsthetisk Dadel end for tredive Aar siden. Vor fortiente Rahbek, der virkede saameget til Smagens Forædling, var slet ingen Musikkiender eller Musikelsker. Ogsaa havde han Fordomme mod det Burleske i Poesien. Dette tilsammentaget bragte ham til at foragte Apothekeren og Doctoren med alt hvad der lignede den, og den hele Rahbekske Skole deelte disse Anskuelser, og huggede bestandig løs paa Syngestykker og paa det Burleske, som paa Noget, det fordærvede Smagen for det sande gode Skuespil.

Heri feilede uden Tvivl Rahbek og hans Skole. At en udramatisk Musik kan skade Skuespillet — som f. Ex.

utallige slette italienske Opera-seriaer — deri havde de vist Ret; men naar Musiken bliver ægte dramatisk, saa skader den ikke det Dramatiske; den forskaffer Kunstkiendere tværtimod en aandelig behagelig Nydelse, og hverken Melpomene eller Thalia have Ret til at udvise deres Søstre Erato eller Euterpe saalidt som Terpsichore af Musernes Tempel, hvor de alle bør virke i søsterlig Forening og understøtte hverandre.

Hvad Brugen af det Burleske angaaer, vil jeg her indskrænke mig til at sige, at det Overgivne og Naragtige hører til det Comiske, at den store Virkning, det giør paa Tilskuerne, beviser, at det griber dybt ind i den menneskelige Natur, og at det altsaa paa ingen Maade er at foragte, naar det ikke udarter til flau Plumphed. Derfor har vist den lystige Person Ret i Goethes Forspil til Faust, naar han siger:

Wenn ich nur nichts von Nachwelt hören sollte!
Gesetzt daß ich von Nachwelt reden wollte,
Wer machte denn der Mittwelt Spaß?
Den will sie doch, und soll ihn haben.
Die Gegenwart von einem braven Knaben
Ist, dächt' ich, immer auch schon was.
Drum seyd nur brav und zeigt euch musterhaft,
Laßt Phantasie mit allen ihren Chören,
Vernunft, Verstand, Empfindung, Leidenschaft,
Doch — merkt euch wohl — nicht ohne Narrheit hören.

Syngestykket Apothekeren og Doctoren har comiske Situationer, og mangler heller ikke Characterer. Den gamle Mæhæ Stødvel, der staaer under sin Kones Tøffel, og som kun faaer Courage, naar man vil ind i hans

Lab'ratorium, eller naar man taler om Doctor Krydermann, bliver i Frydendahls Mesterhænder til en udmærket comisk Characteer. Rabbenskralden Claudia (fortræffeligt spillet af Mad. Winsløw, som før af Mad. Liebe), den naive Datter og Søsterdatter, Frierne, hvoraf den ene, Skiærvæk, er lystig, den anden følsommere — alle disse Personer ere ret vel skizzerede, men vinde først ved Dittersdorfs Toner i Fuldstændighed og Kraft. En overordenlig Munterhed gaaer igiennem den hele melodiøse Musik, en sangvinsk Behagelighed. Man hører, at Componisten var en Wiener, men der er den wienske Spas musikalsk idealiseret.

Den uheldigste Figur i Stykket er uden Tvivl Capitain Gribskop. Hans Viinarie er ellers fortræffelig; men den Maade, han gaaer i Seng paa, som en Fugl paa Qvist — ved at sætte sig paa en Stol*) — og giøre sig Sengklæder af sine Klæder, som han trækker af for at varme og bedække sig dermed, er flau og urimelig. Herr Phister giør alt hvad der er muligt for at bringe Natur i denne Unatur og Lune i mange Flauheder. Herr Kirchheiner efterligner ham ret godt som den forklædte Gribskop. At det er umuligt, at man kan tage den Ene for den Anden — denne Dadel bør mindre giøres i en Farce, end imod Forklædning og Feiltagelse af bekiendte Personer i alvorlige Stykker. Lee kan man af en Spas, selv om den er urimelig motiveret, naar den giver Anledning til comiske Situationer, som f. Ex. der, hvor Stødvel finder Gribskops adspredte Lemmer paa Valpladsen; derimod er det ikke let at frembringe en dyb Følelse, der er bygget paa en utrolig

---

*) I det mindste burde det dog være en Lænestol.

Feiltagelse, f. Ex. i Sproglæreren, hvor en Fader blot efter nogle Aars Adskillelse ikke i en lang Samtale kiender sin Søn igien, eller en Dame sin forrige Elsker.

43.

Sovedrikken.

Syngespil efter Bretzner, omarbeidet af Oehlenschläger, componeret af Weyse.

Jeg har fortalt i mit Levnetsløb, at jeg efter Weyses Ønske bearbeidede dette Stykke saaledes, at jeg holdt mig til Situationerne og Scenernes Gang, men gav det Hele en ny Dialog, hvori det Meste af de Spøg og de Indfald tilhøre Omarbeidelsen, som ved Brauses og Safts mesterlige Fremstilleres Lune har moret Publicum nu henved en 24 Aars Tid.

Man kommer let til at tænke paa Apothekeren og Doctoren, naar man seer Sovedrikken. Det er ikke Situationerne eller Melodierne, der foraarsage denne Liighed; men det er den ungdommelige Munterhed og Overgivenhed, der bevæger sig med Ynde i det skiønne musikalske Element. Brause har vel en vis Liighed med Stødvel, for saavidt at de ere begge naragtige medicinske Markskrigere; men deres Characterer ere aldeles forskiellige, thi den Første støier og dominerer uafladeligt i sit Huus, den Anden staaer under Tøffelhælen, og bliver netop comisk ved den latterlige Blanding af Feighed og Forfængelighed. I deres Arier „Fra Orient til Occident" og „Galenus og

Hippocrates" ligne de hinanden meest. Apothekeren og Doctoren begynder med et Chor, hvori næsten alle de spillende Personer sidde sammen i behagelig Ro og nyde Aftenkølingen, udtrykkende deres dolce far niente i deilige Toner. I Sovedrikken ere de beskiæftigede med et godt Maaltid. De Elskende sidde sammen. Der er mere Liv i dette Chor, og Charactererne begynde strax at tilkiendegive sig. Sovedrikken er uden Tvivl Weyses meest geniale dramatiske Arbeide. Sujettet stemmer af alle de Stykker, han har componeret, nærmest overens med hans egen vittige, spøgefulde Characteer; og den Gratie, den Dybde og Følelse, der siden udtalte sig i Faruk, Ludlams Hule og Macbeth, toner allerede her igiennem de muntre Situationer med en høi Ironie, der hæver Weyses Musik over Dittersdorfs. Hos Dittersdorf er Alting enten Spas eller behagelig Ørekildren; men hvor megen dyb og sød Følelse er der ikke i Charlottes Romance: „Omstraalt af Maanens Smile"; i hendes Sorg, da hun troer, Walter er død; i Walters Aria: „Kiærlighed er stærk som Døden"; i den gamle Kæmpevise: „Det blanke Sværd paa Væggen hang"; i den naive Duet om Næsen imellem Møllerfolkene! Hvor grandiøst og herligt er ikke Vandmøllerchoret, hvor man under Sangen hører Elementet bruse og Møllehiulene gaae! — Af alt Sligt anede Dittersdorf Intet. Weyses comiske Melodier i Sovedrikken forholde sig til hans, som Shakespeares Overgivenhed og Humor til Molieres vittige Spøg. En høiere Verden toner ud af hiin Overgivenhed. Saaledes naar Lysene blive slukte i første Act, og de synge: „Nu roligt, stille", i høitidelige Toner; som det Sted i et af de første Numere: „Som vilde Slag af brusende Bølger". Ja, den Torden og Lynild, der ender første Act, er ikke blot Spas. Iro-

nien tager her et høit Sving, og midt i Udtrykket af den vildeste Lystighed udtrykke Harmonierne den høie Naturscene, der paa en venlig nedladende Maade accompagnerer det comiske Optrin. Det er, som om en Løve pludselig blev til Syne i en landlig Skovspøg, og gik bort igien med en sagte Brummen, uden at skade den overgivne Skare. Sandelig, dette Værk er en af de største Prydelser for det danske Theater, hører til det Fortræffeligste af danske Kunstværker, og staaer ikke tilbage for noget andet af dette Slags i noget Land.

44.

Bagtalelsens Skole.

Comødie af Sheridan.

To interessante Stykker af den aandrige Sheridan spilles endnu hos os: det nævnte og Medbeilerne. Dette sidste var Digterens første dramatiske Arbeide, og skiøndt det vel i sand Characteertegning staaer meget tilbage for Bagtalelsens Skole, fortiente det vist ikke at falde igiennem paa det engelske Theater, hvilket dog var Tilfældet. Saa meget er vist, at havde Frydendahl spillet den Rolle, som hos os kaldes Major Schreckenfeldt, saa var Medbeilerne neppe faldet igiennem. Bagtalelsens Skole er et Product af Digterens mandige Modenhed, ansees endnu i London for at være et af den engelske Scenes bedste Lystspil, og er vist ogsaa af stor Fortieneste. Vi kunne adskille Stykket i tre Hovedbestanddele: Scenerne mellem Sir Peter Teazle og hans unge Lady, Scenerne

mellem de Bagtalende, og Scenerne med Charles Surface og Compagnie. I Scenerne mellem de Bagtalende satyriserer Forfatteren over den taabelige Bestræbelse, som den fine londonske Verden i hans Tid giorde sig for at blive Franskmænd. Hiint fornemme Dagdriveri, der af bare Kiedsommelighed tvang Medlemmerne af la bonne société til at fortære hinanden aandeligt indbyrdes, da de ingen anden aandelig Næring kunde fordøie, er ret vel skildret i endeel Scener. Men jeg kan dog ikke sige, at de ere de bedste i Stykket. I slige Scener staaer Moliere i den (saa kaldte) haute comédie langt over Sheridan; og til denne fine Persiflage, dette Skum af Øieblikket passer ogsaa den elegante Alexandrin bedst, for at lave en smagfuld omelette soufflée. Dog kunde man maaskee sige til Sheridans Forsvar, at det Keitede i den engelske Elegance udtrykkes bedre i den plumpe Prosa, end i flydende virkelig vittige Vers. Scenerne mellem Sir Peter og hans Frue ere høist fortræffelige, og blive det end mere ved Herr Frydendahls og Fru Heibergs mesterlige Spil. Disse Scener ere ogsaa ægte engelske, og det er særdeles interessant at følge den lille Landsbymiss fra Gaarden, hvor hun med en Valk under Haaret red paa den daarlige Kleppert, og hvor hun giorde Mønster til Kniplinger, hun ikke havde Raad til at brodere, — til den høieste Luxus i London. Vi see hende forvandlet fra et beskedent nøisomt Pigebarn til en fornem Dame, der driller sin Mand, og lever i Ødselhed. Men dog i Grunden har hun nogen Godhed for ham, og, mere barnagtig end slet, er hun hidset ved ondt Exempel og daarligt Selskab til sine Feil; de ere ikke udsprungne af Hiertets Tilbøielighed. Sir Peter er ypperlig skildret; han er en for Resten fornuftig, biærv Mand med en ædel Characteer, der har Mod nok

til at udsætte sig for Bagtalelsens Braad, i det han dristig viser den sin Foragt; men — han har havt det Uheld at forelske sig i en ældre Alder, og denne Blanding af Svaghed og Characteer, af Eftergivenhed og Trods mod den unge drillende Skiønne har Sheridan vidst at male med en ypperlig Farveblanding. Ligesom vi hos den gamle Sir Peter finde Godmodighed blandet med Svaghed, saaledes er det ogsaa Tilfældet hos Charles Surface, en ung Ødeland, men som dog elsker sin ubekiendte Velgiører, sin Onkel, og ikke vil skille sig ved hans Portrait, da han sælger sin Malerisamling. Denne hele Scene har noget meget Originalt og selv noget Rørende, uagtet det Overgivne deri, naar Charles staaer og tager Afsked med de gamle Ansigter, som have hængt der i saa lang Tid i hans Fædrenehal. Han giør ogsaa alle sine gale Streger i en vis vild Fortvivlelse, som han søger at skiule. Men det undslipper ham dog, naar han siger: at hans Elendighed er saa grændseløs, at han ikke gider tænke paa den. Derfor maa Charles ogsaa gives med et Anstrøg af Følelse, som han ikke selv ret er sig bevidst. Episoden med Jøden Moses er fortræffelig, især hvor han giver Sir Oliver Underviisning, hvorledes han skal være Aagerkarl og sige, han har ikke Pengene selv, men at han faaer dem hos en god Ven, som er en Skurk. Denne Rolle spiller Herr Foersom med ligesaa meget Lune, som Natur. Joseph Surface udmærker sig fra de andre slette Personer i Stykket derved, at han er endnu slettere, end de; disse Narre bære deres Usselhed til Skue, men han er en Hykler og Forfører. Denne Rolle, godt spilt af Herr Winsløw jun., var i gamle Dage en af Rosings brillanteste, og man maatte forbauses over den dybe Sandhed, hvormed han fremstillede en glødende Sandselighed, forbunden med

et iiskoldt Hierte. Optrinet hos Joseph i sidste Act, hvor Ægtefolkene skiule sig hver i sin Krog, uden at vide noget om hinanden, er af stor theatralsk Virkning og en af de lykkeligste Situationer, som nogen Comødie har at bramme med. For Resten var det smagfuldt og fiint følt, at Fru Heiberg udelod noget af Lady Teazles høitravende Skriftemaal, hvori hun giver sig en Air, i det hun blamerer sig selv. Nogle Bipersoner og Scener kunde undværes her, som i næsten alle engelske Lystspil. De eneste Overdrevne i Stykket er, naar Herr Snake til Slutning beder Selskabet ikke sige Nogen, at han engang har handlet skikkeligt, for at han ikke skal tabe sin Credit som en Kieltring, hvoraf han lever. Men da det netop er til Slutning, saa støder og skader det ikke, at Digteren med et bidende satirisk Indfald ophæver Illusionen i det Øieblik, Tæppet skal falde.

45.

Maskeraden.

Comødie af Holberg.

Dette Stykke, som jeg engang i Fior flygtigt har omtalt, saae vi atter i Aar med samme Fornøielse. Maskeraden er mærkelig i flere Henseender. For det Første opdage vi ret deri, hvor aldeles uformuende Holberg var til at skildre Kiærligheds-Forhold, hvortil netop her Stoffet kunde have givet ham rigelig Leilighed. Men Leander og Leonora ere og blive bestandig Leander og Leonora i alle hans Stykker. I hele Holbergs Liv opdage

vi ikke Gnist af en øm Følelse for Kiønnet, skiøndt det vel morede ham at omgaaes kloge og artige Fruentimmer; og gierne talede han deres Sag, at de skulde have Lov til at lære Noget, saavel som Mændene, og at de ofte havde bedre Hoveder, end disse. Ogsaa i det Negative lignede Holberg Moliere; men han var saa klog at blive consequent, han giftede sig aldrig; den stakkels Franskmand maatte derimod dyrt betale den Svaghed at have taget en ung Kone, og havde den Ydmygelse paa sine gamle Dage, at være en Gienstand for sine yngre Dages egen Spot. Men skiøndt Holberg ikke kunde skildre Kiærligheden, feiler man dog aldeles, naar man troer, at Leander og Leonora skulle optræde flaue og kalvede; thi de Talemaader: „allerkiæreste Jomfru" og „min hierte Leander" 2c., hørte Tiden til, blev brugt dengang af alle unge Mennesker, følsomme og ufølsomme, og vilde hverken sige meer eller mindre, end vore Dages: „hulde, søde Pige" og „kiære Ludvig" 2c. Hovedpersonen i dette Stykke er Henrik, og man seer, at Holberg ret med Forkiærlighed har tegnet ham. Denne vittige kiøbenhavnske Tiener træder op i flere Holbergske Stykker, og er opkaldt efter sin første Fremstiller, Skuespilleren Henrik Wegner, der kommer som Hovedperson i Holbergs lille Leilighedsstykke Den danske Comødies Liigbegængelse, og i Ulysses von Ithacien bliver han som Chilian ogsaa nævnet ved eget Navn af et af Svinene. At Holberg havde Forkiærlighed for sin Henrik, see vi blandt Andet af følgende Anecdote. Han kom meget i Huset til Conferenceraad Kalls, hvis lille syv Aars Søn Abraham (der siden døde som Olding og en lærd Professor i Historien) sad paa en Skammel og læste i en Bog. „Hvad læser han der, lille Søn?" spurgte Holberg. „Det er Baronens Comødier." „Nu, hvilken af Personerne

holder han nu meest af?" „Ja," sagde Drengen, efter noget at have betænkt sig, „Henrik." „Ja, den Henrik," svarede Holberg smilende, „det er ogsaa en fortvivlet Skielm."

46.

Østergade og Vestergade,
eller
Det er Nytaarsdag i Morgen.

Af Overskou.

Sikkert fortiener Forfatteren Roes for dette Arbeide, der har saa mange comiske Scener og veltegnede Characterer. Den gamle Bemærkning: at en Comødie kan undvære en interessant Fabel og dog interessere (hvilket ikke saaledes er Tilfældet med Tragødien), beviser atter dette Stykke; thi Fabelen er ubetydelig, almindelig og noget forvirret. Uagtet jeg med Fornøielse har seet Stykket næsten hver Gang det blev spillet, har det ikke været mig muligt nogen Gang at yde Gangen i Stykket min Opmærksomhed; jeg vidste aldrig hvorledes det egenlig hang sammen, veed det ei endnu, og agter heller ikke at studere mig ind deri ved at giennemlæse Bogen. De morsomme Scener, de latterlige Characterer staae derimod levende for mig, og dem er det, jeg vil omtale.

Høist pudseerlig og original er da strax den Idee, at Forfatteren classificerer den kiøbenhavnske Borgerstand efter to Gader, som ligge hver i sit Verdenshiørne, men derfor

ikke langt fra hinanden: Vestergade og Østergade. Og dog, hvor rigtigt! Man behøver jo blot med en Smule Opmærksomhed at gaae igiennem disse Gader, for at see den forskiellige Characteer. Vestergade, nærmest ved Volden, ved Porten, har meest Handel med Bønderne. Her træffe vi fornemmelig Tiære, Kalk, gammelt Jern, Træskoe, Bønderseletøi, Pidske, Hør, Hamp, Vadmelsfarverier*), etc. Østergade derimod, i Hiertet af den elegante Verden, brillerer med sine Galanterie- og Friseurboutiker. „Siig mig hvem du omgaaes," hedder det i et gammelt Ordsprog, „saa veed jeg hvem du er." Dette passer sig her. Tonen imellem Bønder bliver bondeagtig; og mangen flink og stræbsom Bondekarl bliver selv Kræmmer og, ved stærkt Erhverv uden store Udgifter, med Tiden en rig Mand. Dette aabenbarer sig især ved Enden af Vestergade, hvor det udbreder sig i det rige Spækhøkertorv, hvor for Tiden Kiøbenhavns driftigste og fordeelagtigste Handel er i overordenlig Gang. Østergade løber derimod, uagtet al sin Stads og sine skiulte Rendestene, langt krummere — og taber sig tilsidst i et stort tomt Torv, hvorpaa man finder Comødiehuset og Hovedvagten.

Dette er altsammen allegoriskt, og Overskou har forstaaet Allegorien. — Jesper Stolpe, som repræsenterer den rustne Jernhandel, der skaffer blanke Dalere, spilles fortræffeligt af Herr Holm. I sin brune Lædertrøie seer han selv ud som en stor bevægelig rusten Bilæggerovn, og den suffisante Dumhed, der er sig sin Velstand bevidst, og som Forfatteren med meget Lune har tegnet, fremstiller Herr Holm fuldkommen vel, lige til den Replik, hvor han siger:

---

*) I denne Gade blev dog Aladdin digtet.

„Jeg havde aldrig troet, De var saa interessant", i Stedet for „interesseert". Tarveligheden i hans Levemaade, der har giort ham rig, og en naiv Nøisomhed midt i Velstanden bidrager til at fuldende hans Characteer. Dog vil han gierne more sig, han holder meget af sin gamle Kone, og han vil, hun skal synge bedrøvelige Viser for ham, hvilke fornøie ham meest, naar han med Ryggen op til sin Kakkelovn finder sig selv i Sikkerhed og luunt inden Døre. I Trine, hans Kone, gienkiende vi glade en gammel Veninde, som vi gierne engang igien see og høre tale; thi vi hørte hende tilforn kun i en eneste Scene. Det er salig Gedske Klokkers fra Holbergs Barselstue, som her er opstaaet fra de Døde, og har giftet sig med Jesper Stolpe. — „Men saa er jo denne Characteer laant af en anden Forfatter, det er et Plagiat, og Æren derfor tilkommer ikke Overskou." — Jeg beder om Forladelse! Ære tilkommer ham alligevel; den comiske gamle Kiærling, der græder over Alting, har han vel ikke opfundet fra først af, men han har fortræffeligt vedligeholdt Characteren og med originalt Lune vidst at bringe hende i andre Forhold. Det var at ønske, at man oftere paa denne Maade saae lystige Personer af ældre Stykker fremtræde paa ny.

Et mindre morsomt Par end Jesper Stolpe og Hustru finde vi i hans fornemmere Herr Broder Mikkel, Silke- og Klædekræmmer, med Ægteviv Isidora, paa Østergade. Ligesom hiint Par ved Volden, omgivet af Bønder, i deres baroque Idyllliv baade have erhvervet sig Penge og et vist eiendommeligt Præg, saa er den Mikkelske Familie bleven baade penge- og characteerløs i den fornemme Verden. Mandens fiottede Væsen forstod Herr Frydendahl paa en forunderlig Maade at hæve til noget Characteristisk; det var ligesom en Slags Prædiken over den Text i Mund-

nien tager her et høit Sving, og midt i Udtrykket af den vildeste Lystighed udtrykke Harmonierne den høie Naturscene, der paa en venlig nedladende Maade accompagnerer det comiske Optrin. Det er, som om en Løve pludselig blev til Syne i en landlig Skovspøg, og gik bort igien med en sagte Brummen, uden at skade den overgivne Skare. Sandelig, dette Værk er en af de største Prydelser for det danske Theater, hører til det Fortræffeligste af danske Kunstværker, og staaer ikke tilbage for noget andet af dette Slags i noget Land.

44.

Bagtalelsens Skole.

Comødie af Sheridan.

To interessante Stykker af den aandrige Sheridan spilles endnu hos os: det nævnte og Medbeilerne. Dette sidste var Digterens første dramatiske Arbeide, og skiøndt det vel i sand Characteertegning staaer meget tilbage for Bagtalelsens Skole, fortiente det vist ikke at falde igiennem paa det engelske Theater, hvilket dog var Tilfældet. Saa meget er vist, at havde Frydendahl spillet den Rolle, som hos os kaldes Major Schreckenfeldt, saa var Medbeilerne neppe faldet igiennem. Bagtalelsens Skole er et Product af Digterens mandige Modenhed, ansees endnu i London for at være et af den engelske Scenes bedste Lystspil, og er vist ogsaa af stor Fortieneste. Vi kunne adskille Stykket i tre Hovedbestanddele: Scenerne mellem Sir Peter Teazle og hans unge Lady, Scenerne

mellem de Bagtalende, og Scenerne med Charles Surface og Compagnie. I Scenerne mellem de Bagtalende satyriserer Forfatteren over den taabelige Bestræbelse, som den fine londonske Verden i hans Tid giorde sig for at blive Franskmænd. Hiint fornemme Dagdriveri, der af bare Kiedsommelighed tvang Medlemmerne af la bonne société til at fortære hinanden aandeligt indbyrdes, da de ingen anden aandelig Næring kunde fordøie, er ret vel skildret i endeel Scener. Men jeg kan dog ikke sige, at de ere de bedste i Stykket. I slige Scener staaer Moliere i den (saa kaldte) haute comédie langt over Sheridan; og til denne fine Persiflage, dette Skum af Øieblikket passer ogsaa den elegante Alexandrin bedst, for at lave en smagfuld omelette soufflée. Dog kunde man maaskee sige til Sheridans Forsvar, at det Keitede i den engelske Elegance udtrykkes bedre i den plumpe Prosa, end i flydende virkelig vittige Vers. Scenerne mellem Sir Peter og hans Frue ere høist fortræffelige, og blive det end mere ved Herr Frydendahls og Fru Heibergs mesterlige Spil. Disse Scener ere ogsaa ægte engelske, og det er særdeles interessant at følge den lille Landsbymiss fra Gaarden, hvor hun med en Valk under Haaret red paa den daarlige Kleppert, og hvor hun giorde Mønster til Kniplinger, hun ikke havde Raad til at brodere, — til den høieste Luxus i London. Vi see hende forvandlet fra et beskedent nøisomt Pigebarn til en fornem Dame, der driller sin Mand, og lever i Ødselhed. Men dog i Grunden har hun nogen Godhed for ham, og, mere barnagtig end slet, er hun hidset ved ondt Exempel og daarligt Selskab til sine Feil; de ere ikke udsprungne af Hiertets Tilbøielighed. Sir Peter er ypperlig skildret; han er en for Resten fornuftig, biærv Mand med en ædel Characteer, der har Mod nok

heldet: „Hvad er til Tieneste?" Men tre herlige Caricaturer, der alle blive ypperligt spillede, besidder endnu dette Stykke, nemlig Klædekræmmersvenden Ludvig Thostrup og Galanteriehandleren Ephraim Golz samt Sønnen Joseph. Thostrup er en Sammensætning af Skikkelighed og Indbildskhed, Enfoldighed og Hidsighed, Beskedenhed og Forfængelighed, Tilbageholdenhed og snakkelysten Selvklogskab. Ærlig og ordenlig som han er, har han faaet Lyst til at være hellig; han er vel belæst i Bibelen, og nu er hans daglige Vane at yppe Klammeri med dem, han omgaaes, og der ikke ere ham tilpas, og høirøstet at skiende dem Huden fuld med lutter Skriftsprog, der rigtig nok kun ere, saa vidt jeg mindes, af de apocryphiske Bøger — men det er dog en Smule stærkt paa Theatret. Imidlertid giør det sin Virkning, især ved Herr Rosenkildes mesterlige Spil. Ephraim Golz er en af Dr. Ryges fortræffelige Jøder, forskiellig fra Salomon i Vaudevillen, fra Ephraim i Diedrik Menschenschreck, fra Baruch i Embedsiver, etc. Golz er gammel, fuld af Penge, fuld af Gigt, og gaaer paa Frieri. Han er forfængelig af sine Børns æsthetiske Dannelse. Den Scene, hvori han forlanger, at Jesper Stolpe skal velsigne ham, er yderst comisk. Her blander sig noget Gammel-Testamentarisk i hans moderne Væsen, som stikker forunderligt af til hans listige Lurendreieri. Ryges: „Weil wir aber davon sprechen" etc. er mesterligt. Josephs Rolle er kun liden, men Herr Winsløw jun. veed at giøre meget af den; hans Maske er fortræffelig, lige fra Snippen i Panden til Hiulbenene, og hans Recitation af „Gethe" med samt hans poetisk-æsthetiske Hiertesudgydelser slaaer paa meget satiriske Strænge.

47.

For evig! eller Medicin mod en Elskovsruus.

Af Scribe og Varner.

Det er mærkværdigt, hvor afstikkende paa det franske Theater Scribe staaer til Victor Hugo. I det denne som en Troldmand maner Aander fra Middelalderen, syndige, gyselige Forbrydere, der vende tilbage som Spøgelser fra deres forfaldne Borge og Klostere, og ryste Tilskuernes Phantasie, bringer os Scribe, som den rolige Iagttager af Livet og Øieblikket, ind i Selskabssalene og Familiekredsene, og som en van der Werft maler han ofte med øvet Pensel disse Forholds fine Skatteringer. Hos Victor Hugo beundre vi en brændende Indbildningskraft, et rigt opfindende Genie, men som hverken tilfredsstiller Hiertet eller Forstanden, fordi han ikke (som alt Aristoteles med Rette fordrer) luttrer Lidenskaberne, men blot ophidser dem. Scribe er saa stor en Fiende af Lidenskaber, at han endogsaa igientaget angriber den huldeste og ædleste: Kiærligheden; og i det han giør denne til Gienstand for sine Dramer, gaaer det for det meste ud paa at mystificere de Forelskede, og paa en eller anden Maade at give dem en lang Næse. Victor Hugo haaner Convenientsen, og med en Kiækhed, der ofte grændser til Frækhed, søger han at udbrede ny eller gamle paradoxe Meninger. Scribe hylder Tidsalderens Sæder med næsten ængstelig Ærbødighed, og skielner ofte ikke nok mellem ægte Humanitet — der gielder for alle Tider — og Convenientsens Sædvaner og Skikke. Den Maade, han sædvanlig dramatisk behandler Kiærligheden paa, havde dog i Begyndelsen noget Originalt, og gav

heldet: „Hvad er til Tieneste?“ Men tre herlige Caricaturer, der alle blive ypperligt spillede, besidder endnu dette Stykke, nemlig Klædekræmmersvenden Ludvig Thostrup og Galanteriehandleren Ephraim Golz samt Sønnen Joseph. Thostrup er en Sammensætning af Skikkelighed og Indbildskhed, Enfoldighed og Hidsighed, Beskedenhed og Forfængelighed, Tilbageholdenhed og snakkelysten Selvklogskab. Ærlig og ordenlig som han er, har han faaet Lyst til at være hellig; han er vel belæst i Bibelen, og nu er hans daglige Vane at yppe Klammeri med dem, han omgaaes, og der ikke ere ham tilpas, og høirøstet at skiende dem Huden fuld med lutter Skriftsprog, der rigtig nok kun ere, saa vidt jeg mindes, af de apocryphiske Bøger — men det er dog en Smule stærkt paa Theatret. Imidlertid giør det sin Virkning, især ved Herr Rosenkildes mesterlige Spil. Ephraim Golz er en af Dr. Ryges fortræffelige Jøder, forskiellig fra Salomon i Vaudevillen, fra Ephraim i Diedrik Menschenschreck, fra Baruch i Embedsiver, etc. Golz er gammel, fuld af Penge, fuld af Gigt, og gaaer paa Frieri. Han er forfængelig af sine Børns æsthetiske Dannelse. Den Scene, hvori han forlanger, at Jesper Stolpe skal velsigne ham, er yderst comisk. Her blander sig noget Gammel-Testamentarisk i hans moderne Væsen, som stikker forunderligt af til hans listige Lurendreieri. Ryges: „Weil wir aber davon sprechen“ etc. er mesterligt. Josephs Rolle er kun liden, men Herr Winsløw jun. veed at giøre meget af den; hans Maske er fortræffelig, lige fra Snippen i Panden til Hiulbenene, og hans Recitation af „Gethe“ med samt hans poetisk-æsthetiske Hiertesudgydelser slaaer paa meget satiriske Strænge.

47.

For evig! eller Medicin mod en Elskovsruus.

Af Scribe og Varner.

Det er mærkværdigt, hvor afstikkende paa det franske Theater Scribe staaer til Victor Hugo. I det denne som en Troldmand maner Aander fra Middelalderen, syndige, gyselige Forbrydere, der vende tilbage som Spøgelser fra deres forfaldne Borge og Klostere, og ryste Tilskuernes Phantasie, bringer os Scribe, som den rolige Iagttager af Livet og Øieblikket, ind i Selskabssalene og Familiekredsene, og som en van der Werft maler han ofte med øvet Pensel disse Forholds fine Skatteringer. Hos Victor Hugo beundre vi en brændende Indbildningskraft, et rigt opfindende Genie, men som hverken tilfredsstiller Hiertet eller Forstanden, fordi han ikke (som alt Aristoteles med Rette fordrer) luttrer Lidenskaberne, men blot ophidser dem. Scribe er saa stor en Fiende af Lidenskaber, at han endogsaa igientaget angriber den huldeste og ædleste: Kiærligheden; og i det han giør denne til Gienstand for sine Dramer, gaaer det for det meste ud paa at mystificere de Forelskede, og paa en eller anden Maade at give dem en lang Næse. Victor Hugo haaner Conventientsen, og med en Kiækhed, der ofte grændser til Frækhed, søger han at udbrede ny eller gamle paradoxe Meninger. Scribe hylder Tidsalderens Sæder med næsten ængstelig Ærbødighed, og skielner ofte ikke nok mellem ægte Humanitet — der gielder for alle Tider — og Conventientsens Sædvaner og Skikke. Den Maade, han sædvanlig dramatisk behandler Kiærligheden paa, havde dog i Begyndelsen noget Originalt, og gav

heldet: „Hvad er til Tieneste?" Men tre herlige Caricaturer, der alle blive ypperligt spillede, besidder endnu dette Stykke, nemlig Klædekræmmersvenden Ludvig Thostrup og Galanteriehandleren Ephraim Golz samt Sønnen Joseph. Thostrup er en Sammensætning af Skikkelighed og Indbildskhed, Enfoldighed og Hidsighed, Beskedenhed og Forfængelighed, Tilbageholdenhed og snakkelysten Selvklogskab. Ærlig og ordenlig som han er, har han faaet Lyst til at være hellig; han er vel belæst i Bibelen, og nu er hans daglige Vane at yppe Klammeri med dem, han omgaaes, og der ikke ere ham tilpas, og høirøstet at skiende dem Huden fuld med lutter Skriftsprog, der rigtig nok kun ere, saa vidt jeg mindes, af de apocryphiske Bøger — men det er dog en Smule stærkt paa Theatret. Imidlertid giør det sin Virkning, især ved Herr Rosenkildes mesterlige Spil. Ephraim Golz er en af Dr. Ryges fortræffelige Jøder, forskiellig fra Salomon i Vaudevillen, fra Ephraim i Diedrik Menschenschreck, fra Baruch i Embedsiver, etc. Golz er gammel, fuld af Penge, fuld af Gigt, og gaaer paa Frieri. Han er forfængelig af sine Børns æsthetiske Dannelse. Den Scene, hvori han forlanger, at Jesper Stolpe skal velsigne ham, er yderst comisk. Her blander sig noget Gammel-Testamentarisk i hans moderne Væsen, som stikker forunderligt af til hans listige Lurendreieri. Ryges: „Weil wir aber davon sprechen" etc. er mesterligt. Josephs Rolle er kun liden, men Herr Winsløw jun. veed at giøre meget af den; hans Maske er fortræffelig, lige fra Snippen i Panden til Hiulbenene, og hans Recitation af „Gethe" med samt hans poetisk-æsthetiske Hiertesudgydelser slaaer paa meget satiriske Strænge.

47.

For evig! eller Medicin mod en Elskovsruus.

Af Scribe og Varner.

Det er mærkværdigt, hvor afstikkende paa det franske Theater Scribe staaer til Victor Hugo. I det denne som en Troldmand maner Aander fra Middelalderen, syndige, gyselige Forbrydere, der vende tilbage som Spøgelser fra deres forfaldne Borge og Klostere, og ryste Tilskuernes Phantasie, bringer os Scribe, som den rolige Iagttager af Livet og Dieblikket, ind i Selskabssalene og Familiekredsene, og som en van der Werft maler han ofte med øvet Pensel disse Forholds fine Skatteringer. Hos Victor Hugo beundre vi en brændende Indbildningskraft, et rigt opfindende Genie, men som hverken tilfredsstiller Hiertet eller Forstanden, fordi han ikke (som alt Aristoteles med Rette fordrer) luttrer Lidenskaberne, men blot ophidser dem. Scribe er saa stor en Fiende af Lidenskaber, at han endogsaa igientaget angriber den huldeste og ædleste: Kiærligheden; og i det han giør denne til Gienstand for sine Dramer, gaaer det for det meste ud paa at mystificere de Forelskede, og paa en eller anden Maade at give dem en lang Næse. Victor Hugo haaner Convenientsen, og med en Kiækhed, der ofte grændser til Frækhed, søger han at udbrede ny eller gamle paradoxe Meninger. Scribe hylder Tidsalderens Sæder med næsten ængstelig Ærbødighed, og skielner ofte ikke nok mellem ægte Humanitet — der gielder for alle Tider — og Convenientsens Sædvaner og Skikke. Den Maade, han sædvanlig dramatisk behandler Kiærligheden paa, havde dog i Begyndelsen noget Originalt, og gav

heldet: „Hvad er til Tieneste?“ Men tre herlige Caricaturer, der alle blive ypperligt spillede, besidder endnu dette Stykke, nemlig Klædekræmmersvenden Ludvig Thostrup og Galanteriehandleren Ephraim Golz samt Sønnen Joseph. Thostrup er en Sammensætning af Skikkelighed og Indbildskhed, Enfoldighed og Hidsighed, Beskedenhed og Forfængelighed, Tilbageholdenhed og snakkelysten Selvklogskab. Ærlig og ordenlig som han er, har han faaet Lyst til at være hellig; han er vel belæst i Bibelen, og nu er hans daglige Vane at yppe Klammeri med dem, han omgaaes, og der ikke ere ham tilpas, og høirøstet at skiende dem Huden fuld med lutter Skriftsprog, der rigtig nok kun ere, saa vidt jeg mindes, af de apocryphiske Bøger — men det er dog en Smule stærkt paa Theatret. Imidlertid giør det sin Virkning, især ved Herr Rosenkildes mesterlige Spil. Ephraim Golz er en af Dr. Ryges fortræffelige Jøder, forskiellig fra Salomon i Vaudevillen, fra Ephraim i Diedrik Menschenschreck, fra Baruch i Embedsiver, etc. Golz er gammel, fuld af Penge, fuld af Gigt, og gaaer paa Frieri. Han er forfængelig af sine Børns æsthetiske Dannelse. Den Scene, hvori han forlanger, at Jesper Stolpe skal velsigne ham, er yderst comisk. Her blander sig noget Gammel-Testamentarisk i hans moderne Væsen, som stikker forunderligt af til hans listige Lurendreieri. Ryges: „Weil wir aber davon sprechen“ etc. er mesterligt. Josephs Rolle er kun liden, men Herr Winsløw jun. veed at giøre meget af den; hans Maske er fortræffelig, lige fra Snippen i Panden til Hiulbenene, og hans Recitation af „Gethe“ med samt hans poetiskæsthetiske Hiertesudgydelser slaaer paa meget satiriske Strænge.

47.

For evig! eller Medicin mod en Elskovsruus.

Af Scribe og Varner.

Det er mærkværdigt, hvor afstikkende paa det franske Theater Scribe staaer til Victor Hugo. I det denne som en Troldmand maner Aander fra Middelalderen, syndige, gyselige Forbrydere, der vende tilbage som Spøgelser fra deres forfaldne Borge og Klostere, og ryste Tilskuernes Phantasie, bringer os Scribe, som den rolige Jagttager af Livet og Øieblikket, ind i Selskabssalene og Familiekredsene, og som en van der Werft maler han ofte med øvet Pensel disse Forholds fine Skatteringer. Hos Victor Hugo beundre vi en brændende Indbildningskraft, et rigt opfindende Genie, men som hverken tilfredsstiller Hiertet eller Forstanden, fordi han ikke (som alt Aristoteles med Rette fordrer) luttrer Lidenskaberne, men blot ophidser dem. Scribe er saa stor en Fiende af Lidenskaber, at han endogsaa igientaget angriber den huldeste og ædleste: Kiærligheden; og i det han giør denne til Gienstand for sine Dramer, gaaer det for det meste ud paa at mystificere de Forelskede, og paa en eller anden Maade at give dem en lang Næse. Victor Hugo haaner Conventientsen, og med en Kiækhed, der ofte grændser til Frækhed, søger han at udbrede ny eller gamle paradoxe Meninger. Scribe hylder Tidsalderens Sæder med næsten ængstelig Ærbødighed, og skielner ofte ikke nok mellem ægte Humanitet — der gielder for alle Tider — og Conventientsens Sædvaner og Skikke. Den Maade, han sædvanlig dramatisk behandler Kiærligheden paa, havde dog i Begyndelsen noget Originalt, og gav

ham Leilighed til at variere sit Emne paa flere morsomme Maader. I lang Tid havde de Forelskede altid spillet Mestere i Comødierne; deres Følelse blev fremstillet som det Vigtigste og Bedste, og Fædre, Mødre, Onkler, Tanter etc., som satte sig derimod, maatte finde sig i at optræde, meer eller mindre, som urimelige og latterlige Caricaturer. Nu spillede Scribe engang Legen omvendt: han holdt med Fædre, Mødre, Onkler, Tanter mod de Forelskede, og viste, at ogsaa Kiærligheden forleder ofte til store Feil, og yttrer sig selv stundom i Caricatur. Scribe har heri ganske Ret, og i dette lille Stykke: „For evig!" har han atter ret godt satyriseret over Elskovsrusen. Dog har Stykket den Feil, at det er noget kiedsommeligt, uagtet det er kort; og dette Kiedsommelige, der føles især ved oftere Gientagelse i de fleste af Scribes Stykker, kommer af at han selv er for kold, og at det Talent, han har, med forunderlig Kunst at variere og fremstille en lille Kreds af conventionelle Forhold, ikke er nok, og bøder ikke paa det Lune, den Phantasie, den Vittighed, den Følelse, som en dramatisk Digter, der skal vinde Hierterne og Opmærksomheden, maa besidde. Han er heller ikke paa nogen Maade i Stand til at skildre den dybe, den idealske, saa lidt som den ømme, den idylliske Kiærlighed. Han kan blot fremstille de Misforhold, som en sædvanlig Forelskelse tidt giver Anledning til; og Handlingen i hans Stykker gaaer for det meste ud paa at bevise, at Kiærligheden bør subordinere sig og opoffre sig for borgerlige Forhold. For Resten er det underligt nok, at kun faa dramatiske Digtere have skildret egenlig skiønne og rørende Kiærligheds-Scener. Vi vilde i vor Tid undvære dem endnu mere, dersom ikke ofte Musiken i sine søde Toner erstattede hvad Digterne havde forsømt. Ogsaa i Balletterne glæder det os undertiden at see yndige Kiærligheds-Scener,

som f. Ex. i Søvngængersken, i Veteranen eller det giestfri Tag, i Faust, etc.

Hvad Stykket For evig! selv angaaer, saa er der ikke meget at tale om. Fru Dermilly faaer sin Søn Armand fra at begaae den dumme Streg at gifte sig med en Pige, som ikke elsker ham igien, netop ved ikke at modsige ham i Øieblikket, men ved at lade, som hun gav sit Samtykke, for at vinde Tid. Denne Tid vindes, og nu indtræder Kiedsommelighed i Stedet for Kiærlighed, og han faaer den lille Mathilde, som Moderen ønsker, ved en lykkelig indtruffen Hændelse. Det Værste er, at Tilskuerne ikke vinde noget ved den lange Tid, som Fru Dermilly vinder; thi skiøndt tre Uger forgaae imellem første og anden Act, saa udkræver dog Knudens Løsning mere Tid, end Interessen taaler, og de morsomme Scener ere for langt skilte fra hverandre. Joseph, en gammel Tiener, frembringer med sine enkelte indkastede Repliker det meest Lystige i Stykket. Han begriber ikke sin Frues milde Maade at opdrage paa, og roser sig af sin Strenghed mod sin Søn. Denne, høre vi i anden Act, har af Desperation ladet sig hverve til Dragon. Fru Dermilly, som med samt sin kloge pædagogiske Intrigue har en vis Kulde, der ikke behager, taber endnu mere ved det hierteløse Raad, hun giver sin gamle Tiener: „at lade Sønnen blive et Par Aar ved Dragonerne, saa kommer han sig nok“; thi hun maa jo dog vide, at det er Faderens forkeerte Opdragelsesmaade, der har bragt det unge Menneske til Fortvivlelse.

48.

Om det følsomme Drama.

I Anledning af Sørgespillet Dyveke.

Et besynderligt Phænomen tildrog sig i denne Maaned med dette Stykke. Skiøndt det Sentimentale egenlig ikke er Mode meer, skiøndt Stykket næsten er 40 Aar gammelt, blev det dog flere Gange opført for fuldt Huus med overordenligt Bifald, som om det havde været nyt. Dette vilde nu vist ikke skeet, dersom Tragødien Dyveke ikke havde egne Fortienester; men hvad der meget bidrog hertil, var deels det, i det Hele taget, gode Spil, deels — og det først og fornemmeligt — Mad. Werschalls mesterlige Fremstilling, der var saa aldeles Natur, at man næsten ikke kan kalde det Spil. Og saaledes beviser os da dette Udfald atter, at Tidens Smag og Modesyge altid lader sig bekæmpe af det sande Skiønne.

Madame Werschall fremstillede sin Dyveke efter Samsøes Grundtegning, agtværdig fra Characterens, elskværdig fra Hiertets Side. Den dybe erotiske Følelse, som Kunstnerinden besidder, og som vi længe have beundret, vedligeholder sig endnu i sin hele Kraft.

Da denne Tragødie fornemmelig virker ved det Sentimentale, saa vil det ikke være upassende her at omtale Anvendelsen af denne Sindsstemning paa Dramet i Almindelighed.

— — — — — — — — — —

Hvad nu Samsøes Dyveke angaaer, saa lider Stykket vel af den Tids Svagheder, hvori det blev skrevet, men det er ogsaa ofte hævet over dem. Det var i den frembrydende

Lafontainske Periode, og man kan ikke negte, at dette Sørgespil og navnlig Dyvekes Rolle er smittet noget af Føle-Syge.

En Triumph for Mad. Wexschall er det virkelig, at kunne giøre Dyveke interessant selv for Mænd med Kraft og Forstand, uagtet den overspændte og monotone Følsomhed. Dette skeer ikke ved at forandre Dyvekes Caracteer; hun giver virkelig Rollen med al sin overdrevne Rørthed, saa at enhver fornuftig Tilskuer maa sige: „Skulde jeg virkelig leve med et saadant stakkels Fruentimer, saa vilde hendes evige Græden, Hulken og Exaltationer være mig utaalelige." Thi disse uafladelige Henrykkelser nærme sig virkelig et Slags Vanvid. Men det Tragiske i Dyvekes Rolle bestaaer jo ogsaa i, at en blid, følsom, trofast Qvinde ved Skiebnen er sat i et Forhold, som hun ikke har Kraft nok til at bære, saa at den milde Dugg, der i lang Tid som et født Sværmeri havde kunnet forfriske hendes Livs yndige Blomst, nu samler sig i en Skylregn, der opløser hendes Væsen i ulægelig Bedrøvelse, der er hende ligesaa dræbende som de giftige Kirsebær.

At Dyvekes evige Klynken, som især kommer for i de lange eensformige Monologer, er en Feil i Stykket; at der ligger noget Unaturligt i, at hun nærer en sværmerisk Kiærlighed for Christian den Anden, der (selv som han optræder i Tragødien) er intet mindre end en sværmerisk Elsker — har jeg allerede før anmærket. Men Mad. Wexschall spiller Rollen med saa dyb Sandhed, med saa sielden Elskværdighed, at det forsoner os med det Overdrevne i Dyvekes Følsomhed.

Dersom nu dette Sørgespils Interesse blot laae i Dyvekes Personlighed, saa havde Mad. Wexschall næsten alene Æren, ligesom i gamle Dage Mad. Heger. Men

megen Roes tilkommer ogsaa Forfatteren selv; thi naar vi undtage Dyvekes alt for store Nørthed, saa har dette Stykke i Handlingens Gang og i Skildringen af de øvrige Characterer virkelige Fortienester. Den kolde, kloge Sigbrith, der uagtet sin mislige og ydmygende Stilling har noget Fast og roligt Imponerende; den snedige, lumske Munk, der med Lasten i Hiertet har lært at tale Dydens Sprog; den ærlige, ædle Knud Gyldenstierne, selv ædel mod Sigbrith, sin Fiende, og herlig i Scenen med sin Broder; den blide, forelskede, ridderlige Torben; den onde Fru Mønstrup; den gode Dronning; den usle Faaborg; den heftige, strenge Konge — alle disse ere veltegnede Characterer.

Sørgespillet Dyveke er intet mindre end et flaut Product af en barnagtig Sentimentalitet; det er skrevet af en Mand i moden Alder, en Mand med Kraft, Kundskaber og Tænksomhed. Noget mere historisk Colorit kunde man vist nok ønske sig; men den historiske virkelige Dyveke — meente vel Digteren — vilde ikke blevet en værdig Gienstand for Tragødien, og i den sværmerske Sentimentalitet har han troet at finde en Undskyldning for hendes Forhold. Det ægte Menneskelige er dog i Alting det Første, og Samsøes Dyveke indeholder Meget af dette. Vi undre os altsaa ikke over, at Stykket i sin Nyhed vandt overordenligt Bifald — vi glæde os over, at Nutiden endnu føler noget af hiin Enthusiasme, og beklage, at Døden saa tidlig berøvede Scenen den ædle Samsøe, som i sit første dramatiske Arbeide allerede viste et sieldent Talent. Men — Genie viste han ikke.

„Ikke Genie?" — Nei! Ikke den Aandskraft, den skabende Phantasie, som hæver det blot Naturlige, blot Sande, blot menneskeligt Rørende, blot Interessante til noget Stort, Sieldent, Opløftende, Beundringsværdigt; der lader sine

Personer tale saaledes, som kun Geniet kan tale, og dog naturligt efter deres Characteer. Samsøes Dyveke er Productet af Forstand, Følelse, Menneskekundskab, Talent, kun ikke af Genie. Det har altsaa ikke ubetydelige Fortienester; thi hvor megen Uforstand, Affectation og Unatur bydes os ikke ofte med et vist Talent — eller ogsaa Brudstykker af det Sande og Skiønne uden Talent!

Geniet er den Aandskraft, der opfatter, danner, udtrykker, luttrer, forædler, potentserer det Skiønne; Talentet bestaaer i den Duelighed at behandle sin Gienstand smukt og hensigtsmæssigt i en vis Kunstform. Til at udvikle Talentet hielper Øvelse og Kundskaber meget; det er dog her fornemmelig Forstanden, der virker, i Forbindelse med det aandelige Haandelag, undertiden ogsaa i Forbindelse med Følelsen. Her kan Studium og en ved Studium erhvervet Smag udrette meget; men — det Bedste mangler dog altid, hvor Geniet mangler. Geniet har sin egen, Talentet Tidsalderens Smag; Talentet retter sig efter Andre, hiint efter sig selv. Derfor kan det ogsaa undertiden fare vild; men det er dog kun Geniet, som opfinder den Smag, Tidsalderne siden hylde, antage og efterligne.

I Samsøes forstandige, følsomme Sørgespil er Talent og en vis Smag. Handlingen har en god Sammenhæng, Scenerne følge vel ovenpaa hverandre, Emnet interesserer og spænder, Dyveke rører. Den stakkels følsomme Pige blev først en Spillebold for Christierns Lidenskab, Moderens Egennytte og sin egen Uerfarenhed, nu bliver hun det for Ondskab, Misundelse og Forbittrelse. Den ædle Torben vil forgieves redde hende; den ædle Knud Gyldenstierne vil forgieves redde sin Broder. For Ondskabens Argelist maa jo for det meste (i Tiden) den ærlige Godhed bukke under. En skiøn uskyldig Følelse bliver saa ofte misbrugt af Liden-

skab og Sandselighed til det Uskiønne. Heri ligger det Tragiske i Stykket.

Hvori ligger da dette Stykkes Mangel af Genialitet? Ja, det er ikke saa let at vise. Hvorledes skal man vise Noget, som ikke er der? Det Positive (med Fortrin eller Feil) kan man pege paa, men det Tomme kan kun vises i Modsætning til det Ikketomme. Af det Sted paa Himlen, hvor der ingen Stierner er, faaer jeg ikke Begrebet om Stierneløshed; jeg faaer det først ved at see den virkelige Stierne hist, som jeg savner her. Og naar vi tale om det Genialske i Kunst, saa kan ogsaa kun Manglerne i eet Værk tydeliggiøres ved at vise Rigdommen i et andet lignende.

Heldigviis gives der et Sørgespil, som i de udvortes Forhold har nogen Liighed med Dyveke, som er lige saa fuldt af Genialitet, som Dyveke er tomt derfor, og som kan tiene til Exempel ved Modsætning. Det er Goethes Egmont. Clärchen og Dyveke ligne hinanden aldeles i de udvortes Forhold; de ere begge to ædle Characterer, der ikke, uagtet disse Forhold, have tabt deres aandelige Uskyld. Men Dyveke er, hendes stærke Følsomhed fraregnet, fra Aandens Side et Hverdagsmenneske, der ikke siger og tænker Andet, end hvad ethvert godt, blidt Fruentimmer i lignende Tilfælde kunde sige; Clärchen har arvet sin udødelige Forfatters Genie. Det er ikke blot en blød Følelse, en utydelig Sympathie, der har bragt hende til at elske Egmont, som Dyveke Christiern; det er Egmonts raske Siæl, flammende for Friheden. Og Clärchens Siæl flammer ogsaa for den. Derfor synger hun:

Die Trommel gerühret, — — — —

Denne Raskhed forbinder hun med den ømmeste poetiske Følelse. Hun synger ogsaa:

Freudvoll
Und leidvoll, — — — —

Clärchen har Forstand og Stolthed, veed meget vel hvad hun er, og fortryder det ikke. Da hendes Moder siger: „Ist's mir nicht genug Kummer, daß meine Tochter ein verworfenes Geschöpf ist?" svarer hun koldt, i det hun reiser sig: „Verworfen? Egmonts Geliebte verworfen? Welche Fürstin neidete nicht das arme Clärchen um den Platz an seinem Herzen?"

Naar derimod Dyveke siger: „Veed du hvad jeg er, Christiern? O nei, du veed det ikke — du elskede mig virkelig, derfor veed du det ikke. Hør mig da!" etc., og han saa svarer: „Du forfærder mig, Dyveke!" saa kan man ikke bare sig for at smile over denne vexelsidige Uvidenhed.

Jeg behøver for de Læsere, som ret kiende begge Stykkerne, endnu blot at hentyde til Clärchens Scener med Borgerne paa Gaden i femte Act, hvor hun vil redde sin Egmont, og til de Scener med Brackenburg, hvor hun med en høi Aands Nedladenhed skaaner ham venligt, skiøndt hans Elskov piner hende, for at give Exempler af hiin Genialitet i Characteertegning og kraftig Personlighed, der hæver Clärchen i Egmont saa høit over Dyveke. Nu tilstaaer jeg gierne, at Samsøes Dyveke kunde have en heel Deel genialske Træk og dog ikke taale Sammenligning med en af de største Digteres skiønneste Værker; men — der findes saa godt som ingen slige, og altsaa kan man vel, uden at træde Samsøe for nær, sige, at hans Dyveke er et Product af Forstand og Følelse, men uden Phantasie og uden Genialitet.

„Og", ville maaskee nogle Læsere spørge, „er det ikke

ogsaa en stor Feil, og skader det ikke Stykket meget, at det er skrevet i Prosa?" — I mine Tanker aldeles ikke. Tværtimod anseer jeg det for en Lykke, at det ikke dengang endnu var saa almindelig Mode, og saa let, at skrive Vers, som i vore Dage. Thi denne — ofte Nødhielp vilde maaskee forført den ærlige Samsøe, der nu i sin Prosa overalt er sanddru og naturlig, til nogen Affectation og Bombast. At skrive Tragødier i Jamber, naar man kan giøre det med den samme Lethed, som om man skrev Prosa, — derimod er Intet at sige. Verset er Lidenskabens og den stærke Følelses naturlige Sprog, ja det kan ogsaa undertiden understøtte Lunet og Munterheden; men man kan ogsaa være poetisk og rhythmisk i Prosa, og det er aldeles urigtigt at bryde Staven over al poetisk Prosa, heller maatte man ofte giøre det over den prosaiske Poesie. Et Par af Goethes bedste Stykker, Götz og Egmont, ere skrevne i Prosa. Prosaen i Schillers Røvere har aldeles ingen Baand lagt paa hans høie, kun alt for vildt flagrende Phantasie. Shakespeare bruger baade Vers og Prosa; men man feiler meget, hvis man troer, at det Ene er for de høie, poetiske, det Andet for de koldere eller mere comiske Scener, thi han bruger det ofte omvendt (f. Ex. i Hamlet) med største Held.

Hvad nu mange Digtere i vort Aarhundrede angaaer, saa var det vist at ønske, at de havde skrevet Prosa i Stedet for Vers, da derved Kiolen mere var kommen til virkelig at passe Manden. Nu derimod hænder det tidt, at Versenes Elegance og Velklang maae bøde paa ægte poetisk Stof, Natur, Følelse og Phantasie. Og ligesom man siger, at Skrædderen med smukke Klæder, Udstopninger og Valke paa de behørige Steder skaber Folk, saa kan man ogsaa

sige, at Versmagerne skabe Digte. Man behøver blot af Papir at eftergiøre Poesiens naturlige Blomster og at give dem en flydende Versifications laante Farve, saa ville de vist til Tid og Sted giøre i det mindste deres øieblikkelige Virkning.

Ogsaa Sanders Niels Ebbesen, der staaer langt over mange af Nutidens elegante Versdigte, var i Prosa.

VII.

Oehlenschläger og det kongelige Theater.

Ved

O. Zinck.

Den anden April 1801, dramatisk Situation, forfattet 1801, blev indleveret anonymt til Theaterdirektionen, der sendte Forfatteren Stykket tilbage, ledsaget af følgende Skrivelse:

„Til den anonyme Forfatter af Skuespillet Den and'en April 1801.

P. M.

Det indleverede Skuespil med Sange: Den anden April 1801, have Censorerne ikke fundet at være af den Beskaffenhed, at det kan antages til Opførelse paa Theatret. Directionen giver sig derfor den Ære herved at sende Dem Stykket tilbage.

Directionen for de kongelige Skuespil.

Den 24de Februar 1802.

Hauch. Kierulf. v. Sames."

Stykket, der i Forbigaaende nævnes i Oehl.s Erindr., I, Side 175, udkom trykt i Marts 1802.

Sanct Hansaftens Spil, dramatisk Digt, forfattet henad Efteraaret 1802, udkommet trykt i December samme Aar, er aldrig indleveret til Theaterdirektionen. I en forkortet Skikkelse opførtes det den 6te Marts 1819, og udgjorde en Del af den extraordinaire Forestilling, som den Aften gaves til Benefice for Solodandser Funck, af hvem Dandsene i Stykket vare componerede; Musiknummerne vare valgte af forskjellige Syngespil. Stykket opførtes kun den nævnte Gang.

Personliste.

Harlekin .... / En Marionetspiller........	Heinsvig.
En Vandrer .... / En Laps	Haack.
En Mand	Rongsted.
Hans Kone..............	Md. Rongsted.
Marie, deres Datter.......	Jfr. Løffler.
Cathrine, deres Pige ...... / En fed Kone.............	„ Hedeberg.

Første Dame	Mad. O'Donnel.
Anden Dame	Jfr. Guldberg.
Første Borger............ } En Skræder .... }	Holm.
Anden Borger	Simonsen.
To unge Piger...........	Jfr. Poulsen. „ Abildgaard.
Ludvig	Bauer.
Værtinden................	Mad. Spindler.
Frieren	Rosenkilde.
Fire Kunstdommere.......	C. Winsløw. J. Winsløw. Leddø. Jordhøj.
En Stolemager	Poulsen.
Pigen ved Kilden .... } Kjærlighedens Genius ..... }	Mad. Andersen.
En blind Mand...........	Due.
En Glaspuster	O. Rongsted.
En fuld Mand	Rind.
En Jæger................	Ryge.
Jødedrengen	Stramboe.
Første Kone.............	Jfr. Sannes.
Anden Kone	Mad. Petersen.
Manden med Hunden	Overskou.

Freias Alter, Syngespil i tre Akter, forfattet i Sommeren 1803 paa Frederiksberg (cfr. Oehl.s Erindr., I, Side 218 og 224, og Oehl.s Levnet, I, 1830, Side 239, hvor han fortæller, at Concertmester Schall havde bedet ham om et Syngestykke, han kunde componere Musik til), indleveret til Theaterdirektionen den 12te Mai 1804 og Ugen efter, den 18de Mai, forkastet. Efter Theaterchefen Hauchs Opfordring omarbeidede Forfatteren Stykket og indleverede det paany den 10de Juli samme Aar, men fik det den 26de Juli tilbagesendt, ledsaget af følgende Skrivelse:

„Til Forfatteren af Freyas Alter,
Hr. Øhlenschlæger.

P. M.

Det tilsendte Syngespil: Freyas Altar, giver Directionen sig den Ære at tilbagesende Hr. Forfatteren med Erklæring, at Directionen ikke kan antage det til Opførelse paa Skuepladsen saaledes som det nu er.

Uagtet Directionen af flere Aarsager ikke kan indlade sig i nogen detailleret Kritik, og denne i Henseende til Forfatteren altid bliver uden Nytte, har den dog med Hensyn paa, at Hr.

Forfatteren allerede efter min, Overhofmarskal Hauchs, mundtlige Yttring har forkortet og omarbeidet Stykket, villet giøre Forfatteren opmærksom paa Følgende som Hoved-Aarsager til dette Afslag.

1. Stykkets Størrelse er aldeles upassende med den til et Skuespils Opførelse antagne og bestemte Tid.
2. Stykket mangler Charakter-Tegninger, som kunne tilstrækkelig interessere.
3. Det strider i fleere Henseender mod sand god Smag.
4. Uagtet det ikke mangler Vittigheder, blive disse dog trættende og kiedende ved deres Eensformighed.

Directionen for de kongelige Skuespil.

Den 26de Julii 1804.

Hauch. Kierulf. v. Sames."

Stykket udkom trykt i Juli Aaret efter i Oehl.s Poet. Skr., I, med nogle Sidehug til Theaterdirektionen i Fortalen; see nærværende Samlings 1ste Bind, Side 18. Efter paany at have omarbeidet det fra Syngespil til Lystspil i fem Akter, indleverede Forfatteren det den 19de Juni 1816 til Theaterdirektionen og lod det med dennes Tilladelse trykke i Julii 1816, ledsaget af en udfordrende Fortale (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XIII, 1859, Side 331). Den 5te September samme Aar fik han det tilbagesendt, ledsaget af følgende Skrivelse:

„Til Hr. Professor Ridder A. Oehlenschläger.

Da de anordnede Censorer ikke have fundet de med hosføiede Lystspil Freias Altar foretagne Forandringer saadanne, at de derved kunne troe sig beføiede til at omstøde den af deres Forgængere under 26de Julii 1804 derover fældede Dom, giver Directionen sig herved den Ære, at sende Deres Velbaarenhed bemeldte Stykke tilbage.

Directionen for de kongelige Skuespil.

Den 5te September 1816.

K. L. Rahbek. G. H. Olsen."

Ovenstaaende tvende Medlemmer af Direktionen vare Censorer, Theaterchefen Holstein havde ikke underskrevet Brevet.

Med Hensyn til dette Brev, der ikke blot gav Anledning til et Brud mellem Rahbek og Oehlenschläger — som først i October 1818 ved deres fælleds Vens O. H. Mynsters Jordefærd bilagdes — men fremkaldte en litterair Feide, kan efterses Oehl.s Levnet, I, Side 239, og II, Side 317; Overskous Den danske Skueplads, IV, Side 114, 456 og 842; Oehl.s Erindr., III, Side 103, og Hauchs Minder fra min Barndom og Ungdom, 1867, Side 285, hvor H. fortæller, at han tilfældigviis var tilstede, da Oehl. modtog Brevet, og beskriver, hvilket Indtryk det gjorde. Cfr.

endvidere Baggesens Breve til Adam Øhlenslæger (I Anledning af en Reise af en Dito), hvor det første Brev dreier sig om en Yttring i Oehl.s Reise, II, 1818, Side 98, saa lydende: „En fuld Olsen i Barselstuen er en ulige mere philosophisk, poetisk og for Menneskeheden interessant Person, end en nüchtern Dito i Stadsestuen, der kun kieder og ærgrer med sit dumme indbildske Vrøvl.” Dette maskerede Angreb paa Baggesens Ven, Etatsraad Olsen, der under Feiden havde udgivet en i en haanlig Tone skreven Piece mod Oehl., gav Anledning til Baggesens nysnævnte — sidste Stridsskrift mod Oehl. (cfr. Baggesens Biographie, IV, Side 229).

Den 19de April 1828 opførtes Stykket paa det kgl. Theater som „Syngespil i tre Akter, indrettet til Musik af forskjellige Componister” (cfr. Oehl.s Levnet, I, Side 240, hvor han fortæller, at Skuespiller Nielsen havde overtalt ham til at bringe det paa Scenen i den Skikkelse, og at Hr. Frölich — senere Concertmester — havde arrangeret Musik). Det udkom samme Maaned trykt i sidstnævnte Skikkelse.

I et Brev til Collin, dateret den 18de Februar 1828, som fulgte med Sangene til Freias Alter med de af Oehl. og Frölich valgte Melodier, skriver Forfatteren: „Du er min Ven! Dig skylder jeg, at Stykket endelig efter 23 Aars Modgang er bleven antaget. Intet andet Stykke vil kappes med det i Anciennitet.” Og den 21de April 1828 — to Dage efter Stykkets første Opførelse — skriver Oehl. atter til Collin: „Her, kiæreste Collin! sender jeg dig Freias Alter med nogle Smaaforandringer, som jeg beder dig autorisere, hvis de ikke mishage dig. Jeg har skrevet en venligt Brev til Rosenkilde og bedet ham spille Rollen næste Gang, som den staaer i Bogen. Det var ved denne Leilighed ikke af Veien, hvis du bragte det gamle Forbud i Erindring om Tilsættelser. Han overdrev stærkt, men fortiener Skaansomhed og Mildhed for sit Genie og sin gode Villie. Din Ven Oehl.”

Ved Opførelsen var foretaget flere Forkortninger, navnlig i Slutningen af 2den Akt og Begyndelsen af 3die, ligesom Skoleholderens Rolle gjennemgaaende var bleven stærkt beskaaret. Stykket opnaaede kun to Opførelser, den 19de April og den 16de Mai 1828.

Den 28de Februar 1816 var ved en Aftenunderholdning (Declamatorium) til Fordeel for Capelmusikus Wachtelbrenner iblandt Andet opført Scener af Lystspillet Freias Alter, ligesom der den 2den Marts 1816 efter 4de Opførelse af Ludlams Hule (til Indtægt for Forfatteren) blev givet Scener af ovennævnte Stykkes 1ste og 2den Akt.

Personliste.

	1816.	1828.	
Hr. v. Bilbo	Haack.	Rosenkilde.	
	1816.	1828.	
Oberst Hjelm	Simonsen.	Frydendahl.	
	1816.	1828.	1828.
Skoleholderen	Enholm.	Enholm.	C. Winsløw.
	1816.	1828.	
Jakob............	Rind.	Holm.	
	1816.	1828.	
Guilielmo.........	Lund.	Nielsen.	
	1816.	1828.	
Gartneren	Liebe.	Phister.	
	1816.	1828.	
Henrik	Heinsvig.	J. Winsløw.	
	1816.	1828.	1828.
Beate	Jfr. Abildgaard.	Jfr. J. Wulff.	Jfr. Abrahamsen.
	1816.	1828.	
Kasper	Poulsen.	Bruun.	
		1828.	
Lars		O. Rongsted.	
		1828.	
Clausine..........		Md. Wexschall.	

(Cfr. Heibergs pros. Skr., III, Side 285).

Aladdin eller den forunderlige Lampe, dramatisk Eventyr i fem Akter, forfattet 1804, trykt i Juli 1805, er aldrig indleveret til Theaterdirektionen. Ved en den 23de Marts 1814 paa det kgl. Theater af Heger, Md. Heger og Md. Dahlén given Aftenunderholdning opførtes Scener i Costume af Aladdin (Lampens Aand, Heger; Gulnare, Md. Heger; Aladdin, Md. Dahlen; Noureddin, Ryge). I Anledning af de Ødelæggelser, som Stormfloden 1839 havde anrettet paa Vestkysten af Jylland, og for at komme de Nødlidende til Hjælp, ansøgte og erholdt Theaterpersonalet kgl. Tilladelse til at give en Extraforestilling paa Theatret. Det nedsatte Udvalg: Balletmester Bournonville og Skuespillerne Holst og Overskou, valgte Aladdin, og foretog med Digterens Samtykke de nødvendige Forkortninger (Scenerne med Hindbad og alt hvad der ikke egnede sig til at fremstilles scenisk blev udeladt) og Forandringer (cfr. Overskous Danske Skueplads, V, Side 352). Opførelsen fandt Sted den 17de April 1839 for udsolgt Huus med dobbelte Billetpriser. Forestillingen indlededes med en **Prolog** af Oehl., der blev fremsagt af Fru Heiberg (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 307). Flere af F. Kuhlaus Musikcompositioner fra Tvillingbrødrene fra Damask

og Operaerne Elisa og Hugo og Adelheid, o. fl. a. anvendtes, ligesom Bournonville, der fornemmelig ledede det Hele, havde componeret Dandsene til Stykket. Efter Teppets Fald udbragtes et „Oehlenschläger leve!" af Publikum.

Af den oprindelige Personliste var ved Forkortningerne udeladt følgende Personer: Sangvinitas; Zulima, Sultaninde; Hindbad; Ali; en Urtekræmmer; en Staldkarl; 1ste og 2den Vagt; Bøddelens Dreng; Morgianes Vært; Apothekeren; Hofnarren; en persisk Digter; Fatime; Karavanen; Pilegrime; Abdaller; Kalendere; Alfer; Chor af Lampens og Ringens Aander; Phantasia m. m.

Ved Stykkets 3die Opførelse den 29de April samme Aar udelodes Scenerne mellem Aladdin og Kobbersmeden, der saaledes udgik af Personlisten, medens denne den 30te October 1842 blev forøget med „En Sanger" og „En Sangerinde" (Schwartzen og Jfr. Marcher). Stykket var paa Repertoiret fra sin første Opførelse den 17de April 1839 til sin sidste den 25de November 1842 og gik i Alt 23 Gange. I den første Saison gik det i Løbet af 23 Aftener 11 Gange for udsolgt Huus (cfr. Oehl.s Erind., IV, Side 157).

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Soliman af Ryge — sidste Gang den 6te Januar 1841; Kragh havde i Sygdomsforfald spillet den nogle Gange.

Aladdin af Holst — sidste Gang den 6te Januar 1841; af M. Wiehe fra den 30te October 1842 til den 25de November samme Aar (i Alt tre Gange).

Noureddin af Nielsen,
Mustapha af C. Foersom,
Morgiane af Jfr. Jørgensen, } der alle Tre spillede de nævnte Roller ved Stykkets første og sidste Opførelse; de to Sidstnævnte havde dog i Mellemtiden som Doublanter havt Rosenkilde (een Gang) den 17de October 1840, og Md. Nielsen, der 1839 spillede Morgiane tre Gange.

I en senere Tid har det været paatænkt at gjenoptage Aladdin paa Repertoiret; men Planen blev opgivet. Conferentsraad Hauch havde i den Anledning paany gjennemseet og ændret Soufleurbogen fra 1839 (cfr. Overskous Danske Skueplads, V, Side 357, om de Forslag til Forbedringer, som Udvalget strax efter den første Opførelse forgjæves indgav til Direktionen).

Personliste.

	1839.	1839.	1842.
Soliman	Ryge.	Kragh.	Hass.
	1839.	1842.	
Gulnare	Md. Holst.	Md. Hansen.	
	1839.	1842.	
Stor-Veziren	Overskou.	Schneider.	

Saladin, hans Søn ...	1839. Waltz.	1839. Ed. Hansen.
Mustapha	1839. C. Foersom.	1840. Rosenkilde.
Morgiane...........	1839. Jfr. Jørgensen.	1839. Md. Nielsen.
Aladdin........... .	1839. Holst.	1842. M. Wiehe.
Noureddin..........	1839. Nielsen.	
Selim..............	1839. Møller.	1842. Glass.
Sindbad............	1839. Ravnkilde.	
Gulnares Amme.....	1839. Md. Winsløw.	
Ali-Baba	1839. Hvid.	
Kasem	1839. Seemann.	
En Jøde	1839. Phister.	
En Guldsmed.......	1839. J. Winsløw.	
En Slave...........	1839. Gundersen.	1842. Ed. Hansen.
En Kobbersmed.....	1839. Rosenkilde.	
En Bøddel	1839. Petersen.	
To gamle Mænd	1839. Holm.	
	1839. Schneider.	1842. Cetti.
En Karl	1839. Schram.	
Lampens Aand......	1839. Kragh.	1839. C. Hansen.
Ringens Aand	1839. Pætges.	1839. Waltz.
Paribanou	1839. Md. Simonsen.	1839. Jfr. Østerberg.
To Bjergpiger	1839. Md. Larcher.	1839. Jfr. Ring.
	1839. Jfr. Petersen.	1839. Jfr. Levin.

1839.

Zephyr............Petrine Fredstrup.

1839.

Lympha............ Pauline Funck.

Fr. Schmidt fortæller i sine Dagbøger (udkomne 1868) under den 21de Februar 1811:

„Øhlenschlæger fortalte mig og, at hans forrige Værtinde Md. Møller [Brødrene Ørsteds Faster, hos hvem Oehl. boede i fem Aar fra 1799, paa Vestergade] havde givet ham Hovedtrækkene til Morgiane." (Cfr. Oehl.s Erindr., I, Side 131—34).

Hakon Hlade-Jarl, hiin Rige kaldet, Norges Bekersker, Tragedie i fem Akter, er forfattet i Halle i H. Steffens' Huus 1805 i et Tidsrum af sex Uger (cfr. Oehl.s Erindr., II, Side 32 og 114). Stykket, der blev indleveret til Theaterdirektionen i Foraaret 1806, blev antaget den 5te September 1806, dog med den Bemærkning, at Forfatteren ikke maatte vente at faae det opført i den forestaaende Saison paa Grund af store Forberedelser og Udgifter, der vare forbundne med at faae Kruses fædrelandshistoriske Skuespil Gyrithe frem til Festforestillingen i Anledning af Frederik VI.s Fødselsdag den 30te Januar 1807 (Gyrithe oplevede syv Opførelser). Samtidig hermed gjorde Direktionen adskillige Udsættelser og Forslag til Forandringer (cfr. Oehl.s Erindr., II, Side 36; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 132). Fem Maaneder efter fik Digteren udbetalt 400 Rd. som Æqvivalent for den ham ifølge Reglementet tilkommende Indtægt af Stykkets tredie Opførelse. Stykket, der udkom trykt i November 1806, opførtes første Gang den 30te Januar 1808 ved Festforestillingen i Anledning af Frederik VI.s Fødselsdag — 17 Maaneder efter dets Antagelse.

Efter Stykket fremsagde Instructeur Rosing ved ovennævnte Festforestilling som Bragi en **Epilog** af Oehl. (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 139). Ved samme Leilighed debuterede Jfr. Olsen (Md. Andersen) som „Gudrun". Oehl. var i Udlandet.

Den 4de November 1815 opførtes Stykket til Indtægt for Rosing med en **Epilog**, forfattet af Oehl. og fremsagt af Rosing som „Auden", hvilken Rolle han den Gang — den første og sidste — spillede i Hakon Jarl (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 180). Samme Aften debuterede A. Bournonville (Elev af Rosing) i Skuespillet som „Erling".

Den 14de November 1833, Oehl.s Fødselsdag, opførtes Hakon Jarl. Da det tilmed var 25 Aar siden Stykket var gaaet første Gang over Scenen, havde en Del Studenter ønsket særlig at hædre Digteren. Efter nogen Modstand fra Direktionens Side, og efterat H. P. Holst (der havde skrevet en Prolog i Dagens An-

ledning, som man ønskede fremsagt fra Scenen) havde havt en Conference med Etatsraad Molbech, Medlem af Direktionen, gik denne, skjøndt nødig, ind paa ovennævnte Ønskes Opfyldelse. Prologen blev fremsagt af Nielsen, saaledes som der stod paa Theaterplakaten, „efter flere Studerendes yttrede Ønske med kongelig allernaadigst Tilladelse". Efter Forestillingen afsang Publikum nedenstaaende anonyme Sang (cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 186).

Den 9de April 1844 opførtes Stykket ved Theaterets Sørgefest over Thorvaldsen, der var død underForestillingen i Theateret den 24de Marts. Kongehuset overværede Sørgefesten, der indlededes med en Prolog, „Thorvaldsen", af J. L. Heiberg, fremsagt af Fru Heiberg (cfr. Heibergs poet. Skr., IX, Side 185). En Ouverture til Hakon Jarl, componeret af J. P. E. Hartmann, blev ved denne Leilighed første Gang udført. Den af Hartmann senere componerede Mellemakts-Musik til Hakon Jarl udførtes første Gang ved Stykkets Opførelse den 19de Marts 1857.

Den 6te Februar 1850 opførtes Stykket ved Theaterets Sørgefest over Oehl. med en „Slutningstale" (saaledes kaldet paa Theaterplakaten) forfattet af C. Hauch, fremsagt af Md. Nielsen. Den findes trykt i Hauchs Lyriske Digte, 1854, Side 118, og kaldes der Epilog til Hakon Jarl. Tragedien sluttede den ovennævnte Aften med Olafs Udkaaring til Konge i 5te Akt; Thoras sidste Monolog udelodes. Da Tæppet atter gik op, saaes en sort moderne Ligkiste anbragt midt paa Skuepladsen (Dekorationen var Gravhvælvingen fra Scenen mellem Hakon og Karker), der paa en noget uhyggelig Maade ledede Tilskuernes Tanker hen paa den afdøde Digters Kiste, som man faa Dage iforveien havde seet ved Jordefærden fra Frue Kirke. Derefter udførtes J. P. E. Hartmanns Sørgemarsch ved Oehl.s Jordefærd, og tilsidst Fragment af Oehl.s Sokrates (cfr. Anmærkningerne om dette Stykke).

Med Hensyn til Opførelsen af dette, som overhovedet af alle Oehl.s Stykker paa det kgl. Theater, er skeet hensigtsmæssige Forkortninger og Udeladelse af saadanne Steder, hvor Dictionens vel rige Lyrik ikke stemmede med de sceniske Fordringer. Af betydeligere Forkortninger i dette Stykke kan nævnes: 1) Udeladelse af Scenen i 3die Akt mellem Hakon og Karker i Bondestuen; Aktens paafølgende bekjendte Slutningsscene mellem Hakon og Olaf indledes saaledes ved Hakons Monolog; 2) Udeladelse af Scenerne i 4de Akt i Skoven mellem Tangbrand og Grif, Olaf og Auden og Tangbrand, Olaf og Grif.

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Hakon Jarl af Ryge, første Gang den 7de Mai 1813, sidste Gang den 10de November 1838; af Nielsen, første Gang den 9de April 1844, sidste Gang den 10de December 1859.

Olaf af P. Foersom, sidste Gang den 22de December 1815 (af Heger een Gang); af Holst, første Gang den 9de April 1844, sidste Gang den 10de December 1859; af W. Wiehe første Gang den 14de November 1865.

Thora af Md. Heger, sidste Gang den 24de Marts 1830; af Md. Wexschall første Gang den 26de November 1830, sidste Gang den 27de November 1852; af Md. Holst første Gang den 11te Januar 1857.

Einar Tambeskjælver af Nielsen første Gang den 25de Mai 1821, sidste Gang den 10de November 1838 (W. Wiehes Debut den 19de April 1844).

Grif af C. Winsløw første Gang den 25de Mai 1821, sidste Gang den 14de November 1833; af M. Wiehe første Gang den 9de April 1844, sidste Gang den 10de December 1859.

Hakon Jarl, som i den første Saison 1807—8 opførtes sex Gange, hvilede derefter (med Undtagelse af Opførelsen til Hegers Beneficeforestilling den 27de Marts 1811), indtil Ryge 1813 overtog Hovedrollen, og var derefter paa Repertoiret indtil hans Død; det hvilede derpaa i sex Aar, indtil Nielsen fik Hakons Rolle, og var derefter i Repertoiret fra 1844—59. 1865 gjenoptoges det, men lagdes efter een Saisons Forløb hen. Stykket gik sidste Gang den 27de December 1865, i alt 59 Gange. Uagtet det i en Aarrække 1813—38 (25 Aar) var paa Repertoiret, gik det i den Tid i Regelen kun een eller to Gange i hver Saison, særlig paa Grund af Ryges Utilbøielighed til at spille Hakon, en af hans mesterligste Fremstillinger (cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 187).

Oehl. fandt undertiden Behag i at undervurdere sine ældste og ypperste Værker, for at fremhæve de senere (cfr. Hauchs Minder fra min Barndom og Ungdom, 1867, Side 264). Skuespiller Schneider, der i nogle Aar var Regisseur ved det kgl. Theater, har i saa Henseende meddeelt følgende charakteristiske Yttring af Oehl. med Hensyn til Hakon Jarl. Da han i Sommeren 1843 en Dag ude i Frederiksberghave mødte Digteren, begyndte denne at tale om det Ønskelige i at faae De italienske Røvere opført i den kommende Saison. Schneider, som allerede af Erfaring kjendte Oehl.s Svaghed i saa Henseende og tillige vidste, at Direktionen var utilbøielig til at optage ovennævnte Stykke, søgte at dreie Samtalen hen paa noget Andet, ved at meddele, at Hakon Jarl var bestemt som et af de første Stykker, der skulde opføres i den næste Saison. „Aa, Hakon Jarl!" udbrød Oehl. varm, „bestandig kaster man mig den Hakon Jarl i Næsen! Jeg var tilfreds, at jeg aldrig havde skrevet det Stykke."

Uddrag af Breve fra Oehl., vedkommende Hakon Jarl.

Til Fru Rahbek.

„Dresden, Februar 1806.

— — Det er ærgerligt, at mit Stykke [Hakon Jarl] ikke bliver opført i Vinter. Jeg saae Intet hellere, end at Rosing spilte [cfr. Erindr., II, Side 115]; men naar der nu intet Haab er om ham saa snart, hvorfor lader man da ikke Frydendahl spille? Han vilde sikkert ikke skille sig slet ved det, og maa dog tidlig eller silde træde op i Rosings Roller. Stykket bliver nu trykt hos Seidelin; dersom han nu vil have Bogen ud i Vinter? Hvad saa? Det er en forbandet Historie."

Til Samme.

„Dresden, den 1ste September 1806.

— — Hav den Godhed at bede Rahbek sætte Niflheim i Hakon Jarl, hvor han træffer Helheim; det er en Urigtighed, som jeg har vænt mig til i „Cavarreren Johannes Evards" Skrifter, og som maa spændes ud af Almanakken; thi Hels Bolig var Nifl (eller Niffel)heim."

Til Samme.

„Paris, den 30te October 1807.

— — Man siger, at der bliver ingen Comedie spillet i Vinter; er det saa, da er det da reent ude med Hakon og mere med Palnatoke. Jeg finder det meget urigtigt, at man ikke spiller. Baller og Luxusforlystelser bør ophøre; men Skuepladsen, Nationens eneste Tempel, det Eneste, der representerer Publicum, den eneste Aftenstraale, som opklarer øiebliklig den taagede melancholske Dag — skal den nu ogsaa slukkes? At lukke Theatret i en Stat, forekommer mig det Samme som at lukke Boden hos en Kiøbmand; det bebuder total Bankerot og haabløs Fortvivlelse."

Af Breve fra J. P. Mynster, 1860, Side 105.

Til Fru Rahbek.

„Spjellerup, den 11te Februar 1808.

— — Imidlertid hører jeg ogsaa, at Publicum allerede anden Aften har været meget koldt ved Hakon Jarl, hvoraf Vedkommende kan see, at Theatret ikke er en allerede florerende Dannelses-Anstalt, men skal vorde det."

Prolog

ved Hakon Jarls Opførelse den 14de November 1833, af H. P. Holst.

Jarl Hakon ruster sig. De vrede Bønder
Med vilde Gny forsamle sig paa Thing.
Den raske Guldbrandsdøl, den stærke Thrønder
Vil ham frarive Norges gyldne Ring.
Selv Odin svigter ham. — Da gamle Guder
Som blege Gjenfærd staae i Lundens Nat;
Men Jarlen ræddes ei. Mens Stormen tuder
I Lunden offrer han sin bedste Skat.

Hvo kjender her igjen det stærke Billed
Af Nordens dybe underfulde Liv
Og elsker ei den Skjald, der det fremstilled
Med Alvor, Kjærlighed, ved Kunstens Bliv?
I fem og tyve Aar har det henrykket
De danske Hjerter med sin friske Glands,
Men sildigst Tid skal see dets Sanger smykket
Med Konstens friske sommergrønne Krands!

Der er saa Faa paa Jord, hvem det blev givet
En Digters Kald og Virken at forstaae,
Thi Hoben klæber fast ved Hverdagslivet,
Naar Skjaldens Tanke sværmer i det Blaa.
Hvad han for Folket med Begeistring synger
Tidt døves af en Gøglers Bjældeklang,
Om hvem man flokker sig i tætte Klynger,
Mens kun en Enkelt hører Skjaldens Sang.

Med Haan og Spot tidt Digterhjertet saares,
Og Niddet stjæler lumskelig hans Ro;
Den tankeløse Flok saa let bedaares:
Det Slette vil den altfor gjerne troe!
Hans sjeldne Storhed ei til Mildhed stemmer,
Man har kun Øie for hans Feil og Brøst;
Hvad Godt han virket har, man reent forglemmer,
Og Spot og Avind er hans Toners Høst.

Men brister Hjertet da i navnløs Qvide,
Forstummer Lyren, der saa deilig klang —
Da savnes han, da rinde Taarer stride,
Da roser, da forguder man hans Sang!

Den Roes, man ham i Livet grusomt nægted,
Den ødsles gavmildt paa den Dødes Navn,
Og de, som forhen fjendtligt mod ham fægted,
De jamre siden stærkest ved hans Savn.

See, det er Skjaldens Lod! Saadan belønnes
Den, ved hvis Toner vi har smilt og grædt.
I Graven først hans Digterkrone grønnes; —
Men svar mig, Fødeland! er det da Ret?
Nei, lad os elske ham, vi har tilbage,
At ei de Værker, som han Verden gav,
Skal for en sildig Slægt os taust anklage,
Naar Danmark engang sørger ved hans Grav!

„Du for det Bedste give skal det Bedste,"
Saa lyder Hornets gaadefulde Skrift.
Hvo fatted' den som han? Hvo kan vel fæste
Saa roligt Blikket paa sit Livs Bedrift?
For Livets Bedste, for sin Digterkrone
Det Bedste offred han ved Dag, ved Nat —
Saa lyt da, Danmark, til hans Harpetone
Og gjem hans Offer som din bedste Skat!

Sang til Adam Oehlenschläger, den 14de November 1833 (afsungen i det kgl. Theater efter Hakon Jarl).

Hakon er falden, som en Gran fra Fjeldet,
Og Dækket skjuler Nordens Maleri;
Men i vort Indre gynger Mindevældet
Til tusind Stemmers dybe Melodi.
Der lever end, hvad hist vi saae forsvinde,
Der stander Hakon med sin stolte Hær;
Der see vi Thoras blanke Taarer rinde,
Mens mild hun fletter Krandsen om hans Sværd.

Men i vor Midte see vi den, som bredte
Sin Vinge ud mod Kraftens Morgenglød,
Mens Nordens store Farver trindt han spredte
Og kaldte Heltelivet fra dets Død.
Og skal vi glemme ham, som kraftig tegned
Den bedste Rune over Oldtids Grav,
Mens ussel Svaghed brat i Graven segned
For Kæmperøsten, som han Livet gav?

Nei, Øiet gløder — trofast Hjertet stræber
Til Dig, Du store Skjald! paa Toners Flod,
Og hvad vi sjunge her med rørte Læber,
Med dybe Træk alt længst i Hjertet stod.
Det danske Folk har samlet sig i Klynge
At bringe Dig sin Kjærlighed til Løn;
Som Krands den stolt sig om Din Isse slynge —
Modtag den kjærligt, Danmarks elskte Søn!

Personliste.

Olaf Trygvason	1808.	P. Foersom.
	1813.	Heger.
	1817.	Stage.
	1823.	Schou.
	1832.	Holst.
	1865.	W. Wiehe.
Hakon Jarl	1808.	Frydendahl.
	1813.	Ryge.
	1844.	Nielsen.
	1865.	Holst.
Erling	1808.	Jfr. A. Børresen.
	1811.	Jfr. Knob.
	1815.	A. Bournonville.
	1821.	Wolberg.
	1822.	Jfr. Abrahamsen.
	1826.	Jfr. Pætges.
	1827.	Jfr. Fredstrup jun.
	1830.	Jfr. Agn. Fredstrup.
	1833.	Jfr. N. Fredstrup.
	1837.	Jfr. P. Fredstrup.
	1844.	Ax. Fredstrup.
	1850.	Jfr. C. Larsen.
	1852.	Jfr. C. Hansen.
	1857.	Jfr. C. Thorberg.
	1859.	Jfr. L. Cetti.
	1865.	Jfr. Schnell.
Thorer Klake	1808.	Clausen.
	1830.	Overskou.
	1844.	Pætges.
Carlshoved	1808.	Due.
	1813.	Liebe.
	1815.	J. Winsløw.
	1830.	Kragh.
	1837.	E. Hansen.
	1844.	Ferslev.
	1847.	T. Liebe.
	1850.	Gundersen.
Jostein	1808.	Simonsen.
	1811.	Enholm.
	1819.	Bauer.
	1821.	Smith.
	1830.	Hvid.
	1844.	Hultmann.
	1845.	Gundersen.
	1857.	Ferslev.
	1865.	Döcker.
Einar Tambeskjælver	1808.	Heger.
	1813.	Lund.
	1819.	Cetti.
	1821.	Nielsen.
	1844.	Gundersen.
	1844.	W. Wiehe.
	1850.	Brun.
	1852.	A. Nielsen.

Bergthor....	1808. 1813. 1815. 1817. 1844. 1865. Knudsen. Rongsted. Due. Hass. Kragh. Mantzius.
Gudrun	1808. 1819. 1826. 1832. Jfr. Olsen. Jfr. Løfler. Jfr. Beyer. Jfr. Heger. 1857. 1859. Jfr. Larcher. Jfr. Monrath.
Astrid	1808. 1815. 1822. Jfr. Guldberg. Jfr. S. Clausen. Jfr. Flamand. 1830. 1838. 1845. 1865. Jfr. Lange. Jfr. Haack. Jfr. H. Andersen. Jfr. Nielsen.
Orm	1808. 1811. 1813. 1817. 1821. Enholm. Lund. Wildt. C. Winsløw. Overskou. 1821. 1821. 1826. 1833. 1835. C. Foersom. Smith. Seemann. Waltz. Hansen. 1850. 1857. 1865. Wolf. Pætz. Price.
Thorvald ...	1808. 1813. 1814. 1821. 1832. Pio. Hass. Holm. O. Rongsted. Bauer. 1844. 1850. 1859. 1865. Petersen. Nehm. Gerlach. J. Wiehe.
Thora......	1808. 1830. 1857. Md. Heger. Md. Wexschall. Md. Holst.
Tangbrand ..	1808. 1814. 1817. 1819. 1830. Olsen. Hass. Due. Simonsen. J. Winsløw. 1850. 1850. 1852. Mantzius. Jensen. T. Liebe.
Auden......	1815. Rosing.
Grif........	1808. 1819. 1821. 1835. 1844. Lindgreen. Liebe. C. Winsløw. Waltz. M. Wiehe. 1865. Em. Hansen.
Karker	1808. 1819. 1821. 1850. Kruse. Hass. Holm. Schneider.
Stein.......	1808. 1822. 1830. 1830. 1832. Heinsvig. Overskou. Wienecke. Phister. Schneider. 1837. 1850. 1857. 1859. Pætges. L. Winsløw. Mantzius. A. Rosenkilde.
Leif........	1808. 1815. 1815. 1817. 1821. Rind. J. Winsløw. Jacobsen. Ledø. Poulsen. 1830. 1837. 1844. 1857. Pætges. Gundersen. Knudsen. Kolling.

Inger.......	1808. Md. Foersom. 1808. Jfr. Sølver. 1813. Jfr. Hedeberg. 1821. Jfr. Schaltz. 1830. Jfr. Winsløw. 1832. Jfr. Nielsen. 1844. Md. Faaborg. 1844. Jfr. A. Petersen. 1852. Md. Boje. 1858. Jfr. A. Andersen.
Et Bud.....	1808. Rongsted. 1813. Haack. 1819. Lund. 1826. Werligh. 1837. Kragh. 1844. Hvid. 1859. Ferslev.

Hakon Jarl opførtes sidste Gang den 27de December 1865 — i alt 59 Gange.

Sovedrikken, Syngestykke i to Akter, en fri Oversættelse eller Bearbeidelse af Bretzners tydske Original (Der Schlaftrunk), skrevet i Sommeren 1803; Musiken er componeret af C. E. F. Weyse, der (cfr. Side 240—242 i nærværende Bind) har været raadgivende ved Bearbeidelsen. Kun Dialogens Farve og Versene tilhøre Oehl.

Stykket opførtes første Gang paa Theateret den 21de April 1809 og udkom samtidig i Trykken.

Fra den 6te October 1820 (den 23de Forestilling) til den 3die September 1849 (den 69de Forestilling) opførtes det i tre Akter (2den Akt tog da sin Begyndelse med Charlottes Arie i 1ste Akt: „Salig, Venus! ved din Lue", osv.).

Stykkets 3die Opførelse, den 13de Mai 1809, var til Indtægt for Componisten, Weyse.

Sovedrikken var saa at sige i det staaende Theaterrepertoire, indtil Frydendahl havde spillet Brausse sidste Gang den 18de Marts 1834; det hvilede derpaa til 1838, da Phister overtog Rollen, og var i Repertoiret, indtil Dr. Ryge afgav Safts Rolle 1840. Da Nielsen overtog denne, kom Stykket atter frem 1843, men gik kun nogle faa Gange i den Saison, og naar undtages to Opførelser i Mellemtiden, hvoraf den ene den 23de Mai 1849 var til Fordel for de i Krigen Saarede og Faldnes Efterladte, hvilede det til 1855, da det gjenoptoges med en ny Rollebesætning (Brausse, Schram; Saft, Phister). Fra 1859—1866 var det atter henlagt.

Med Hensyn til Rollebesætningen spilledes

Brausse af Frydendahl sidste Gang den 18de Marts 1834.

Saft af Knudsen sidste Gang den 9de November 1814; af Ryge fra den 14de Marts 1822 til den 31te Marts 1840; Phister overtog Rollen den 4de Februar 1855.

Personliste.

Brausse.....	1809. Frydendahl. 1814. Kruse. 1838. Phister. 1855. Schram.
Charlotte ...	1809. Jfr. Funck. 1810. Jfr. Thomsen. 1814. Jfr. Holm. 1816. Jfr. Zrza. 1826. Md. Wexschall. 1829. Jfr. Keck. 1838. Jfr. Holst. 1843. Jfr. Bjerregaard. 1849. Jfr. Rantzau. 1855. Jfr. Egense. 1866. Md. Riise.
Rose	1809. Jfr. Rosing. 1812. Jfr. Thomsen*). 1823. Md. Nielsen. 1829. Jfr. Abrahamsen. 1839. Jfr. Østerberg. 1843. Md. Stage. 1849. Jfr. A. Petersen.
Saft.........	1809. Knudsen. 1816. Kruse. 1822. Ryge. 1843. Nielsen. 1855. Phister.
Walther	1809. Enholm. 1812. Zinck. 1822. Nielsen. 1824. Kirchheiner. 1829. Schwartzen. 1838. Sahlertz. 1839. Wienecke. 1843. Faaborg. 1866. Christoffersen.
Falentin	1809. Saaby. 1810. Lund. 1812. Enholm. 1826. Zinck. 1829. Bauer. 1838. Sahlgreen. 1843. Sahlertz. 1849. Hansen. 1866. Steenberg.
Maltz	1809. C. Bruun. 1814. Rind. 1817. Rosenkilde. 1838. Schwartzen. 1855. T. Liebe.
Abelone	1809. Md. Dahlén. 1822. Jfr. Løfler. 1833. Jfr. Ryslænder. 1838. Kofod. 1849. Md. Rung. 1855. Md. Sahlgreen. 1866. Md. Liebe.
Hans	1809. Kruse. 1814. Cetti. 1816. Holm. 1822. Stage. 1831. Phister. 1849. Schram. 1855. Albrecht. 1866. J. Wiehe.
En Møllerkarl	1826. Poulsen. 1827. Bruun. 1831. Wienecke. 1831. Brock. 1838. Ravnkilde. 1843. Petersen. 1866. Meyer.

*) Jfr. Thomsens (Md. Zincks) sidste Rolle. Hun spillede den den 18de Marts 1823, og døde den 6te April s. A.

Kruse spillede Brausse een Gang, 1814, i Frydendahls Sygdom. Md. Nielsen, som spillede Rose 1823, var forrige Md. Rind (Jfr. Walter). Jfr. A. Petersen (Rose 1849) d. e. Md. Schiemann. Sahlertz, som spillede Walther 1838, var i Besiddelse af Rollen til 1859; Wienecke spillede den to Gange, og Faaborg fire Gange. Stykket gik sidste Gang den 27de December 1866, i Alt 90 Gange.

Palnatoke, Tragedie i fem Akter, forfattet i Paris i Begyndelsen af 1807, hvor Digteren da boede sammen med Brøndsted (cfr. Uddrag af P. O. Brøndsteds Reise-Dagbøger, 1850, hvor Forfatteren den 13de Februar 1807 skriver: „Oehl. læste for mig Begyndelsen af Palnatoke. Det gottede mig naturligviis af Hiertens Grund. Jeg troer imidlertid, han nok selv siden falder paa at forandre et og andet i den rænkefulde Ubbos Replikker." Og senere, den 24de Februar samme Aar: „Oehl. omskaber Palnatoke til en Tragoedie — en herlig Idee, at lade ham falde for Bues Haand (han har Berserkergang), som den alvældige Skjebne bruger til at hevne Harald Blaatands Drab."). I Erindr., II, Side 114, fortæller Digteren selv, at han ved Brøndsteds Hjælp fik Suhms Danmarkshistorie fra det store Bibliothek og i Palnatoke fandt et godt Emne til en dansk Tragedie, ligesom han Aaret iforveien i Halle havde fundet et til en norsk (Hakon Jarl).

Stykket blev indleveret 1808, udkom trykt i Marts 1809 og opførtes den 4de April s. A. Den 8die Opførelse — den 15de April — var til Indtægt for Forfatteren.

Den 14de November 1867 (Digterens Fødselsdag) gjenopførtes Stykket efter 27 Aars Hvile, med en original Ouverture og Musik (2den og 5te Akt) af P. Heise.

Med Hensyn til den Form, i hvilken Stykket opføres paa det kgl. Theater, da ere — navnlig ved sidste Gjenoptagelse — betydelige Forkortninger gjorte i de fire første Akter (imellem 4 og 500 Vers bortskaarne). Ved samme Leilighed blev for første Gang „Bjarkemaalet" (skrevet af Oehl. 1802 uden Hensyn til Stykket og trykt i Poulsens Nytaarsgave 1804) indlagt i Stykkets 2den Akt, hvor Sigurd Kappe sang det som Solosang (af Heise) med Chor af Jomsvikingerne (cfr. Oehl.s Poet. Skr., IV, 1858, Side 257).

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Harald Blaatand af Frydendahl sidste Gang den 30te September 1830. (Haack havde i F.s Sygdomsforfald spillet den et Par Gange.)

Palnatoke af Ryge som Debut paa det kgl. Theater den 22de

April 1813, sidste Gang den 21de Februar 1840. (Nielsen spillede Rollen to Gange, 1832 og 1836.)
Skofte af C. Winsløw, første Gang den 16de October 1819, sidste Gang den 3die Mai 1834. (Phister, der efter Winsløw fik Rollen, gav den ifølge Oehl.s Opfordring paa Norsk.)

Cfr. Side 92—96 i nærværende Bind (Oehl.s Kritik over Ryges, Nielsens og C. Winsløws Udførelse af deres Roller); Overskous Danske Skueplads, IV, Side 155.

Efterat have været paa Repertoiret 1809—14, henlagdes Stykket til 1819 (1817 gik det een Gang ved en Beneficeforestilling). Fra 1819 til Ryges Død gik det, ligesom Hakon Jarl, een eller to Gange hver eller hveranden Saison. Det gik sidste Gang den 20de December 1867, i Alt 32 Gange.

Personliste.

Harald Blaatand	1809. Frydendahl.	1817. Haack.	1832. Kragh.	1867. Mantzius.						
Svend Tveskjæg	1809. P. Foersom.	1810. Liebe.	1826. Seemann.	1867. W. Wiehe.						
Fjølnir	1809. Jean Pio.	1812. Haack.	1817. Simonsen.	1819. J. Winsløw.	1867. T. Liebe.					
Palnatoke	1809. Schvartz.	1810. P. Foersom.	1813. Ryge.	1832. Nielsen.	1867. J. Wiehe.					
Palnir	1809. Jfr. Olsen.	1814. O. Rongsted.	1821. Jfr. Schaltz.	1828. Phister.	1835. Waltz.	1867. Wulff.				
Bue hiin Digre	1809. Knudsen.	1817. Hass.	1867. Holst.							
Sigurd Kappe	1809. Enholm.	1813. Hass.	1817. Poulsen.	1823. C. Foersom.	1830. Hvid.	1832. Pætges.	1867. N. Simonsen.			
Vagn Akisøn	1809. F. Knudsen.	1810. Blink.	1813. Bauer.	1823. Md. Winsløw.	1826. Phister.	1830. Jfr. J. Fredstrup.	1832. Waltz.	1835. Jfr. Jul. Fonseca.	1839. Møller.	1867. Scharff.
Sigvald Jarl	1809. Lund.	1814. Hass.	1817. J. Winsløw.	1819. Overskou.	1867. Schram.					

Thorkild hiin Høie..... 1809. Heinsvig. 1817. Eilertzen. 1821. Bruun. 1830. Balling. 1832. Hvid. 1835. Petersen. 1867. Em. Hansen.

Thorvald Vidførle..... 1809. Heger. 1817. Lund. 1826. Nielsen. 1832. Holst. 1867. Ferslev.

Popo....... 1809. Kruse. 1821. Simonsen. 1823. Nielsen. 1826. Holm. 1867. E. Poulsen.

Skofte...... 1809. Lindgreen. 1819. C. Winsløw. 1835. Phister. 1867. A. Nielsen.

Arnoddur... 1809. Jordhøi. 1821. Holm. 1823. Poulsen. 1826. Werligh. 1826. O. Rongsted. 1830. Holst. 1832. Bille. 1839. Gundersen. 1867. Døcker.

En Fangefoged .... 1809. Rongsted. 1823. Holm. 1826. Schou. 1830. Kragh. 1832. C. Foersom. 1835. Schneider.

Fra 1826 blev Personlisten paa Theaterplakaten forøget med:

To danske Kæmper .. 1826. Poulsen. 1830. Pætges. 1832. Bille. 1832. Hansen. 1840. Ferslev. 1867. Meyer. 1826. Molau. 1830. Bruun. 1832. Schneider. 1835. Sahlgreen. 1867. Dorph-Petersen.

Fra 1832 med:

En Svend hos Palnatoke...... 1832. Brock. 1839. Wiehe. 1867. Wilcken.

Epilog, fremsagt af Md. Rosing ved hendes Beneficeforestilling for 35 Aars Tjeneste, den 23de December 1809 (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 143). Forestillingen bestod desforuden af Sølvbrylluppet af Kotzebue og Syngespillet De to smaa Savoyarder.

Axel og Valborg, Tragedie i fem Akter, forfattet i Paris i Begyndelsen af 1808 (cfr. Oehl.s Erindr., II, Side 116 og 127), leveret til Theaterdirektionen 1809 og opført den 29de Januar 1810 som Festforestilling i Anledning af Frederik VI.s Fødsels-

dag. Det blev ved denne Leilighed ledsaget af **en Epilog**, skreven af Oehl. og fremsagt af Heger (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 144), der gjentoges ved de tre næstfølgende Opførelser af Stykket; den fjerde Opførelse (den 3die Februar) var til Indtægt for Forfatteren. — Stykket udkom trykt i Januar 1810.

Den 17de Marts 1813 opførtes Stykket til Indtægt for Md. Heger med en af Oehl. forfattet **Prolog**, der fremsagdes af Beneficiantinden. Denne Prolog, der aldrig har været trykt, er gaaet tabt.

Axel og Valborg, der fremfor noget andet af Oehl.s Stykker er anvendt til Benefice- og Extraforestillinger — det bedste Beviis for den Yndest, det har staaet i hos Publicum — opførtes saaledes den 15de Februar 1827, Baggesens Fødselsdag, ved Theaterets Mindefest for ham. Forestillingen, der desforuden bestod af Forspillet Baggesens Minde af C. J. Boje, sluttede med en **Epilog**, forfattet af Oehl. og fremsagt af Nielsen (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 243, og Heibergs pros. Skr., III, Side 162—66). Epilogen blev tilstillet Direktionen fra Forfatteren med følgende Brev:

„Kbhvn, den 9de Februar 1827.

Til Directionen for de kongelige Skuespil.

Fra det Øieblik af at Døden fuldkommen forsonede mig med salig Baggesen, har jeg ogsaa følt Drift til at plante en Blomst paa hans Grav, hvad jeg for det Meste giorde, naar en udmærket Samtidig, der i Livet havde rørt mit Hierte, forud gik til Hvile.

Jeg indsender derfor medfølgende Digt til den kgl. Theaterdirection, med det Ønske, at det maa blive fremsagt som Epilog eller Prolog af Hr. Nielsen ved den Afdødes Fest, hvis Directionen skulde finde det passende.

Allerærbødigst
A. Oehlenschläger."

Med Hensyn til Forkortninger ved Stykkets Opførelser ere disse navnlig foretagne hvad de historiske Partier i Dialogen angaaer (i Hakons og Sortebroder Knuds Roller). Endvidere ere Vers udeladte i 1ste Akt (i Valborgs Oplæsning af Brevet), i 3die Akt (i Choret), og 5te Akt (i Vilhelms Sang).

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Axel af P. Foersom, sidste Gang den 27de April 1816;
af Nielsen som Debut den 12te September 1820, sidste Gang den 3die April 1839.

Valborg af Md. Heger, sidste Gang den 18de April 1820;
af Md. Wexschall den 3die September 1823, sidste Gang den 27de November 1835.

Vilhelm af Ryge, første Gang den 21de Februar 1818, sidste Gang den 8de December 1831.

Stykket, der gik ni Gange i den første Saison, gik i de paafølgende ni Aar kun det samme Antal (ni) Gange, indtil Nielsen og Md. Wexschall overtoge Hovedrollerne 1820. Fra da af var det paa Repertoiret til 1839 (da Nielsen spillede Axel sidste Gang). Det gjenoptoges 1847 (den 5te Marts), men gik kun fire Gange i to Saisoner, hvilede derpaa til 1855 (den 28de Februar), gik faa Gange i Saisonen og optoges sidst 1863. Det opførtes sidste Gang den 12te Januar 1865, i Alt 79 Gange. (Cfr. Overskous Danske Skuepl., IV, Side 184; Oehl.s Erindr., III, Side 17).

Personliste.

Hakon Hardebred	1810. Saaby.	1810. Liebe.	1818. Stage.	1828. Seemann.	1847. Holst.	1863. Pætz.
Sigurd af Reine	1810. J. Pio.	1813. Haack.	1818. Hass.	1821. O. Rongsted.	1823. C. Foersom.	
	1828. Overskou.	1837. Stage.	1838. Schneider.			
Axel Thordsøn	1810. P. Foersom.	1818. Liebe.	1820. Nielsen.	1847. M. Wiehe.	1855. Pætz.	
	1863. W. Wiehe.					
Valborg	1810. Md. Heger.	1818. Md. Zinck.	1823. Md. Wexschall.	1837. Jfr. N. Ryge.*)		
	1855. Jfr. Nielsen.	1863. Md. Eckardt.				
Vilhelm	1810. Heger.	1818. Ryge.	1828. Kragh.	1847. Nielsen.	1855. Ferslev.	
Erland	1810. Kruse.	1821. Simonsen.	1823. Holm.	1827. Enholm.	1837. Ryge.	1847. Nielsen.
	1847. Kragh.					
Knud Sortebroder ...	1810. Lindgreen.	1814. Ryge.	1818. Haack.	1820. Hass.	1847. L. Winsløw.	
	1863. M. Wiehe.	1864. Pætges.				
Bjørn	1810. Knudsen.	1813. O. Rongsted.	1820. Simonsen.	1821. Lund.		
	1829. C. Foersom.	1837. Holm.	1855. Mantzius.	1864. J. Wiehe.		
Endrid	1810. O. Rongsted.	1813. Jordhøi.	1821. Smith.	1826. Phister.	1828. Seemann.	
	1829. Hvid.	1838. Gundersen.	1847. W. Wiehe.			

*) Hun debuterede heri den 11te April 1837.

Kolbein	1810.	1810.	1814.	1821.	1826.	
	Liebe.	Enholm.	Eilertzen.	Poulsen.	Schou.	
	1828.	1830.	1831.	1838.	1847.	
	Wienecke.	Balling.	Brock.	E. Hansen.	Wolff.	
	1847.	1855.	1864.			
	T. Liebe.	Pætges.	A. Nielsen.			
En fjendtlig Kæmpe ...	1810.	1814.	1818.	1820.	1828.	
	Olsen.	Hass.	Simonsen.	J. Winsløw.	Bruun.	
	1831.	1837.	1855.	1863.		
	Schneider.	Petersen.	Albrecht.	Flinch.		
Gotfred.....	1810.	1821.	1821.	1828.	1829.	1835.
	Lund.	Holm.	Overskou.	Pelt.	Pætges.	Petersen.
	1837.	1847.	1847.	1855.	1863.	
	Sahlgreen.	W. Wiehe.	T. Liebe.	Funck.	Nielsen.	
	1864.					
	Meyer.					
Dronning Thora....	1810.	1818.	1821.	1828.		
	Md. Foersom.	Jfr. Berg.	Jfr. Nissen.	Jfr. Modest.		
	1829.	1831.	1839.	1847.		
	Md. Wiinberg.	Jfr. Kølle.	Md. Eisen.	Jfr. Johansen.		
	1863.					
	Jfr. Müller.					

Den 26de Januar 1811 gaves af Skuespiller H. C. Knudsen i Hoffets Nærværelse en Extraforestilling, hvis Indtægt tilfaldt de krigsfangne danske Søfolk i England samt deres Koner og Børn. Forestillingen, der bestod af Balletten Rolf Blaaskjæg og en Epilog af N. T. Bruun, fremsagt af Knudsen, indlededes med en **Prolog af Oehl.**, fremsagt af Knudsen. Melodien til den deri forekomne Sang var af H. O. C. Zinck (Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 147).

Correggio, Tragedie i fem Akter, forfattet (paa Tydsk) i Sommeren 1809 i Italien. Ikke længe efter at have skrevet Axel og Valborg fattede Oehl. Planen til Correggio i Paris i Foraaret 1808 (cfr. Oehl.s Erindr., II, Side 169 og 186). Kort efter sin Hjemkomst i Slutningen af 1809 oversatte han Stykket paa Dansk (cfr. Oehl.s Erindr., III, Side 8). Det indleveredes til Theaterdirektionen 1810 og blev opført ved Festforestillingen

i Anledning af Frederik VI.s Fødselsdag den 29de Januar 1811. Musiknummerne vare componerede af Capelmester Kunzen. Til den første Opførelse havde Oehl. skrevet **en Epilog**, der fremsagdes af Kruse, som i Stykket havde spillet Silvestros Rolle (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 151).

I Breve til J. P. Mynster, Side 56, skriver Carl Heger, at ikke en Haand rørte sig efter den første Opførelse af Correggio. F. Schmidt fortæller i sine Dagbøger (udkomne 1868) under den 2den Februar 1811: „Præsten Juell fortalte, at Correggio har giort saa slet Lykke paa Theatret, at de Fleste i Onsdags [det var Stykkets anden Opførelse] gik bort midt i Stykket, at Kongen har ennyeret sig ved det, og at man i Etatsraad Jessens Audientssal har giort sig meget lystig over det og dets Forfatter. Alt dette turde ellers bevise mere for end mod Stykket."

Den 3die Forestilling (den 2den Februar) gaves til Indtægt for Forfatteren, ved hvilken Leilighed **en Prolog**, der var skrevet af ham, fremsagdes af Heger. (Den findes foran Stykket i Oehl.s Poet. Skr., V, 1858.) Stykket udkom trykt i Januar 1811.

Det gik i de første Aar, 1811—14, faa Gange og henlagdes 1814, da Foersom sidste Gang (den 12te December) havde spillet Titelrollen. Det blev først gjenoptaget 1823, og holdt sig paa Repertoiret til 1834 (den 8de Februar, da Nielsen spillede Correggio sidste Gang). 1843 gjenoptoges det, men lagdes efter tre Opførelser hen, og fremdroges først 1858, da M. Wiehe fik Hovedrollen; det var paa Repertoiret til 1860, da det opførtes sidste Gang den 21de Februar, i Alt 37 Gange.

Den 3die November 1847 havde M. Wiehe ved en Aftenunderholdning paa det kgl. Theater givet de tre første Akter af Stykket og allerede dengang udført Titelrollen.

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Michel Angelo af Ryge, første Gang den 11te Marts 1814, sidste Gang den 8de Februar 1834.

Jfr. Pætges ɔ: Fru Heiberg optraadte i Skuespillet første Gang i Giovannis Rolle den 14de Mai 1823.

Personliste.

Antonio Allegri.......	1811. P. Foersom.	1823. Nielsen.	1843. Holst.	1858. M. Wiehe.
Maria	1811. Md. Heger.	1823. Md. Andersen.	1828. Md. Wexschall.	
	1843. Fru Heiberg.	1847. Md. Holst.		
Giovanni ...	1811. Jfr. Knob.	1814. Jfr. Flindt.	1823. Jfr. Pætges.	1827. Jfr. Ag. Fredstrup.
	1832. Jfr. N. Fredstrup.	1843. Ax. Fredstrup.	1847. Jfr. H. Olsen.	
	1858. Jfr. L. Cetti.			

Michel Angelo	1811. Frydendahl. 1814. Ryge. 1843. Nielsen.
Giulio Romano	1811. Heger. 1823. Liebe. 1829. Heger j. 1832. C. Winsløw. 1843. Mantzius. 1847. M. Wiehe. 1858. Holst.
Ottavio	1811. Clausen. 1823. Bauer. 1823. C. Winsløw. 1843. M. Wiehe. 1847. Gundersen. 1858. Hultmann.
Ricordano	1811. O. Rongsted. 1823. Enholm. 1843. Hvid. 1858. Schneider.
Coelestina	1811. Jfr. Olsen. 1823. Md. Eisen. 1828. Jfr. Pætges. 1832. Jfr. Heger. 1843. Jfr. N. Ryge. 1858. Jfr. Nielsen.
Silvestro	1811. Kruse. 1823. Holm. 1847. Kragh. 1858. Gundersen.
Battista	1811. Lindgreen. 1824. C. Winsløw. 1828. Overskou. 1843. Phister. 1858. Pætges.
Frands	1811. Liebe. 1814. Cetti. 1823. Rongsted. 1832. Waltz. 1858. A. Nielsen.
Valentino	1811. Knudsen. 1812. Haack. 1823. Hass. 1824. Werligh. 1843. Kragh.
Nicolo	1811. Rind. 1814. C. Winsløw. 1823. Smith. 1827. Schou. 1829. Rosted. 1832. Pætges. 1858. Albrecht.
Bruno	1811. Haack. 1812. C. Bruun. 1814. Jordhøi. 1823. Brandt. 1827. Bruun. 1829. Kragh. 1832. Schneider. 1843. Petersen. 1858. Ravnkilde. 1860. Price.
Lauretta	1811. Jfr. Rosing. 1812. Jfr. Thomsen. 1814. Md. Zinck. 1823. Md. Winsløw. 1834. Md. Kragh. 1843. Md. Hansen. 1858. Md. Schiemann.
Et Bud	1811. Lund. 1832. Kragh. 1843. Schneider. 1858. Pætz.

En Opvarter	1811. Enholm.	1814. Cetti.	1814. Bauer.	1823. Smith.	1823. Thomsen.
	1824. Phister.	1829. Pætges.	1832. Brock.	1843. Ravnkilde.	1847. Møller.
	1858. G. Smith.				

Faruk, Syngespil i tre Akter, forfattet i Begyndelsen af 1810, udkom trykt i December 1811 og opførtes paa det kongelige Theater 1812, den 30te Januar, ved Festforestillingen i Anledning af Frederik VI.s Fødselsdag. Musiken componeredes af C. E. F. Weyse, de tilhørende „pantomimiske Dandse" af Balletmester Galeotti (cfr. Oehl.s Erindr., III, Side 21, og Levnet, II, Side 287; Overskous Den danske Skueplads, IV, Side 247). Til Festforestillingen havde Oehl. forfattet **en Epilog**, der knyttede sig til Stykket. Den fremsagdes af Eleven Jfr. Knob som „Phantasiens Genius" (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 152) og gjentoges ved Stykkets tre paafølgende Opførelser. Den 3die Opførelse, den 12te Februar, var til Indtægt for Componisten, hvilket, som Noget udenfor Regelen, Oehl. havde faaet udvirket hos Kongen (cfr. Erindr., III, Side 21). Den 21de Marts samme Aar gik Stykket femte Gang til Indtægt for Forfatteren, med et af ham skrevet nyt **Forspil: Ydun og Titania**, der udførtes af Md. Heger og Jfr. Busk (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 155).

Faruk opførtes sex Gange som Nyhed i den første Saison, 1811—12, og med Undtagelse af to Opførelser i Saisonen 1817—18 hvilede derpaa Stykket til 1834, da det efter at være gaaet i Alt ti Gange henlagdes efter den sidste Opførelse den 8de April 1834. Det fremdroges efter den første Hvile, den 27de December 1817, til Beneficeforestilling for Skuespillerinden Md. Clausen, i Anledning af hendes 40 Aars Jubilæum. Bournonville sen. havde i den Anledning componeret nye Dandse til Stykket, som dog kun benyttedes de to Gange, Stykket gik i den Saison.

Personliste.

Faruk,	Fyrster af Gur, Achmets Sønner	1812. Enholm.	1817. Zinck.	1814. Schwartzen.
Sufarok,		1812. Kruse.	1817. Holm.	1834. C. Hansen.
Kobad,		8112. Md. Liebe.	1817. Md. Zinck.	1834. Md. Kretzmer.

Satchekara, deres Søster..	1812. Md. Dahlén.	1834. Jfr. Zrza.	
Mira, Fyrstinde.........	1812. Md.Frydendahl.	1817. Md.Rind.	1834. Jfr.Ryslænder.
Geoncha, Aandernes Konge	1812. Knudsen.	1817. Kruse.	1834. Hvid.
Kurum, Slave	1812. C. Bruun.	1817. Enholm.	1834. Waltz.
Iman..................	1812. Heger.	1817. Haack.	1834. Kragh.
Et Bud................	1812. Liebe.	1818. J. Winsløw.	
En Alf................	1812. Jfr. Knob.	1817. Jfr.Clausen.	1834. Jfr. N.Fredstrup.

Nedenfor meddeles en Svarskrivelse fra Theaterdirektionen til Oehl. vedkommende Opførelsen af Faruk til Indtægt for Forfatteren; Oehl.s Skrivelse, som har fremkaldt Svaret, kjendes ikke.

„Promemoria!

Da det er efter Hans Majestæts egen allernaadigste Bestemmelse, at Deres Velbyrdighed som Forfatter af Operaen Faruk er bleven bevilget en overordentlig Forestilling af dette Stykke til Deres Fordeel, er det, som De sikkerlig selv vil indsee, aldeles udenfor Direktionens Competence heri at foretage den allermindste Forandring. Derimod staaer det naturligviis aldeles i Deres egen Raadighed, enten De vil, at denne Forestilling skal anmældes at være til Fordeel for Forfatteren og at Billetterne paa nu brugelig Maade hos ham tages, eller at uden nogen saadan Bekjændtgiørelse Stykket blot anmældes som en Forestilling uden Abonnement, og da Indtægterne ved Theatrets vedkommende Betiente oppebæres, og efter det anordnede Afdrag tilstilles.*)

At Theaterpersonalet i indeværende Vinter er bleven befriet for de dem hidtil paaliggende Udgivter ved de dem allernaadigst tilstaaede Beneficer er skeet efter en Kongelig allernaadigst Resolution paa en desangaaende af dem indgivet allerunderdanigst Ansøgning, og staaer det ikke i Theater-Direktionens Magt heri, saa velvillig og velsindet den end med Føye, saavel mod Forfattere i Almindelighed, som mod Digtere af

---

*) Oehl. har, som Theaterplacaten den 21de Marts 1812 udviser, valgt det Første.

Hr. Professorens Fortienester i Særdeleshed kan antages at være, paa egen Haand at foretage nogen Forandring.

Hvad Exemplarerne af Hr. Professorens Stykker angaaer, da er det hidtil Vedtægten, at de til Roller for Personalet nødvendige Exemplarer leveres gratis af Forfatterne, og derimod hvad andre Exemplarer til Theatrets Brug maatte behøves, blive betalte, og har ikke nogen anden Forfatter herimod giort nogen Indsigelse.

Direktionen for det Kongelige Skuespil.

Den 20de Februar 1812.

Holstein. K. L. Rahbek. H. G. Olsen.

Printzlau,
Fm.

Til
Hr. Professor Øhlenschlæger."

Stærkodder, Tragedie i fem Akter, forfattet i Forsommeren 1811 (cfr. Erindr., III, Side 32), udkom trykt i Februar 1812 og opførtes den 16de October samme Aar. Musiken var componeret af Capelmester Kunzen. Den tredie Opførelse var til Indtægt for Forfatteren. Efterat være gaaet fem Gange over Scenen i den første Saison, henlagdes Stykket til den 9de Marts 1816, da Ryge valgte det til sin Beneficeforestilling og udførte Hovedrollen første Gang. Stykket hvilede imidlertid til 1826, inden han atter kom til at spille den, den 21de September, da Nielsen og Md. Wexschall optraadte i Eigils og Helgas Roller. Det gik kun to Gange, hvilede derpaa til 1831 og opførtes faa Gange i Aarrækken 1831—35, da Ryge den 21de April spillede Hovedrollen sidste Gang. Nielsen, som 1853 overtog Rollen, spillede den to Gange. Stykket gik sidste Gang den 14de April 1853, i Alt 14 Gange.

Personliste.

Ingild	1812. Heger.	1826. Liebe.	1831. Holst.	1853. M. Wiehe.

Thusnelda ..	1812. Jfr. Astrup.	1826. Jfr. Jørgensen.	1831. Md. Andersen.
	1834. Jfr. Winsløw.	1835. Jfr. L. Petersen.	1853. Jfr. Müller.

Helga	1812. Md. Heger.	1826. Md. Wexschall.	1853. Jfr. Larcher.

Stærkodder .	1812.	1816.	1853.		
	Knudsen.	Ryge.	Nielsen.		
Eigil	1812.	1826.	1853.		
	Liebe.	Nielsen.	A. Nielsen.		
Angantyr ...	1812.	1826.	1853.		
	P. Foersom.	Seemann.	Holst.		
Bolver	1812.	1853.			
	Lund.	Pætges.			
Gudlaug	1812.	1816.	1853.		
	Kruse.	Hass.	Kragh.		
Vingulf.....	1812.	1826.	1831.	1831.	1853.
	O. Rongsted.	Schou.	Kragh.	C. Foersom.	Schneider.
Fengo	1812.	1816.	1831.	1853.	
	Enholm.	J. Winsløw.	Bauer.	Hultmann.	
Svanhvide ..	1812.	1831.			
	Md. Rongsted.	Md. Winsløw.			
Hasting.....	1812.	1816.	1826.	1834.	1853.
	Cetti.	O. Rongsted.	Phister.	Waltz.	Jfr. H. Andersen.
Ro.........	1812.	1831.	1853.		
	Lindgreen.	Holm.	Mantzius.		
En Olding ..	1812.	1831.	1831.	1834.	1853.
	Due.	Balling.	C. Winsløw.	J. Winsløw.	L. Winsløw.
En Kriger ..	1812.	1826.	1831.	1834.	1853.
	Haack.	Holm.	J. Winsløw.	Schneider.	Gundersen.
En Herold ..	1812.	1826.	1853.		
	Jordhøi.	Overskou.	Hvid.		
En Terne ...	1812.	1826.	1831.	1834.	1835.
	Md. Foersom.	Jfr. Flamand.	Jfr. Winsløw.	Jfr. Haack.	Jfr. Ring.
	1853.				
	Jfr. F. Ryge.				
Skjalm	1812.	1816.	1826.	1831.	1834.
	Olsen.	Simonsen.	Bruun.	Schneider.	C. Hansen.
	1853.				
	Ravnkilde.				
En Kjøgemester	1812.	1826.	1831.	1853.	
	Heinsvig.	O. Rongsted.	Pætges.	Schwartzen.	
En Svend ...	1812.	1826.	1831.	1831.	1853.
	Wildt.	Selstrup.	Jørgensen.	Brock.	Sahlgreen.

F. Schmidt fortæller i sine Dagbøger (1868) under den 8de Mai 1811: „Efter en Times Passiar tog Oehl. frem sin Stærkodder, hvoraf han har faaet første Akt færdig, og forelæste samme." [Herefter meddeler S. Indholdet af Akten efter Hukommelsen. Ifølge denne Meddelelse har 1ste Akt oprindelig sluttet med Stærkodders Monolog efter Mødet med Eigil hos Svanhvide, som nu udgjør 3die Scene i 2den Akt.] „Paa mit Spørgsmaal til Oehl., hvorledes han vilde ende Catastrophen med Stykkets Helt, svarede han: Jeg lader Stærkodder seire over Eigild i en Tvekamp og skjænke denne Livet, hvorved hans Faders Skygge vorder forsonet, og derpaa styrter Stærkodder sig i sit eget Sværd." [Denne Plan har Digteren som bekjendt ikke fulgt ved Stykkets endelige Fuldførelse.]

Prolog ved Rosings Beneficeforestilling for 35 Aars Tjeneste den 5te December 1812, fremsagt af Rosing, der efter et langt Sygeleie første Gang optraadte (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 162). Forestillingen bestod desforuden af Sørgespillet Niels Ebbesen, hvori Schwartz, der 1810 havde taget Afsked med Publikum, med „allerhøieste Tilladelse" optraadte som Ebbesen. Til Slutning fremsagdes af P. Foersom en Epilog, forfattet af ham selv.

Kanarifuglen, Lystspil i tre Akter paa rimede Vers, forfattet i Begyndelsen af Vinteren 1811—12 (cfr. Breve til Sibbern, Side 25), udkom trykt i Marts 1813 og opførtes samtidig paa det kgl. Theater den 12te Marts 1813. Det gik i Alt tre Gange, sidste Gang den 22de Marts samme Aar. 1839 udkom det forkortet fra tre til to Akter under Navnet: Den skinsyge Møller. (Cfr. Erindr., III, Side 35; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 273).

Personliste.

	1813.		1813.
Jeronimus	Lindgreen.	Pernille	Md. Zinck.
	1813.		1813.
Leonore......	Md. Dahlén.	Henrik	Lund.
	1813.		1813.
Leander......	P. Foersom.	Arv	Kruse.
	1813.		
Constance....	Jfr. Olsen.		

Ærlighed varer længst, Idyl i to Akter, udkom trykt samtidig med Kanarifuglen og opførtes med dette Stykke begge de Gange, det gik, den 12te og 18de Marts 1813. I en senere Udgave blev det forkortet til een Akt. (Cfr. Erindr., III, Side 35; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 273.)

Personliste.

	1813.
Henrik.........	Heger.
	1813.
Veit...........	Haack.
	1813.
Conrad	Rind.
	1813.
Lise...........	Md. Zinck.
	1813.
Peter..........	C. Bruun.

Epilog, fremsagt af H. C. Knudsen ved hans Beneficeforestilling den 2den Februar 1814 (cfr. Oehl. Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 166). Paa Theaterplakaten til ovennævnte Forestilling, der bestod af Kotzebues Epigrammet og en Dands, læses Følgende: „Da Skuespiller og Dannebrogsmand H. C. Knudsen med Vor allerhøyeste Tilladelse har foretaget en Reise til og i Vort Rige Norge, hvor han, understøttet af det norske Folks varme Følelse og virksomme Deeltagelse for at fremme alt Godt, har tilveiebragt betydelige Bidrag til Lindring for saarede Krigere, Faldnes Efterladte og andre velgiørende Øjemed, saa ville Vi som Beviis paa Vor allerhøyeste Velbehag og for at forskaffe ham en klækkelig Godtgiørelse for de Omkostninger, denne Reise har foraarsaget, have ham allernaadigst bevilget en extraordinair Beneficeforestilling paa vort Theater i indeværende Saison, i hvilken Henseende Vi allernaadigst ville have Directionen overdraget at foranstalte det videre Fornødne, samt foreløbig at bekiendtgiøre denne Vor allerhøyeste Resolution."

Hugo von Rheinberg, Tragedie i fem Akter, forfattet og indleveret til Theaterdirektionen 1813, udkom trykt samme Aar i September og opførtes paa det kgl. Theater den 8de Marts 1814; Musiken var componeret af Capelmester Kunzen.

Den 26de Marts (3die Opførelse) gik Stykket til Indtægt for Forfatteren. Ved denne Opførelse var „3die Bjergmand" udeladt, og ved de paafølgende Opførelser foretoges flere hensigtsmæssige Forkortninger i Stykket. Efterat have været paa Repertoiret til Saisonen 1817—18, henlagdes det til 1821—22, da det opførtes nogle faa Gange, og hvilede derpaa til 1827—29, da det gik sidste Gang den 1ste December. I Alt opført 15 Gange. (Cfr. Erindr., III, Side 36; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 341).

I Anledning af Oehl.s Hjemkomst fra en Udenlandsreise blev samme Aften — den 23de September 1817 — da Hugo von Rheinberg opførtes, i Skuespilhuset afsunget følgende Sang:

Mel.: Vil Du være stærk og fri osv.

Vil sig frygtelig med List
Regnen sammenføie,
Kommer voldsomt, uden Rist,
Stormen fra det Høie,
Svage Blus den slukker vist,
Dog er spildt dens Møie,
Hvis den stærke Kraftens Gnist
Den mod Jord vil bøie.

Ei Din ædle Digterhu
Kan dens Aande kue,
I den stærke Kampens Gru
Voxer kun Din Lue.
Dobbelt herlig svinge Du
Høit Din Farvebue,
Stor Du var tilforn, dog nu
Dobbelt stor at skue.

Høie Skjald, der mangen Gang
Sødt vort Hierte tvinger,
Du, der snart giør Barmen trang,
Snart til Fryd os bringer,
Laurhærkrandsen med sit Hang
Om Din Lok sig svinger,
Og det rørte Hiertes Sang
Til Din Velkomst klinger.

(Cfr. Dagen, 1817).

I F. Schmidts Dagbøger staaer under den 5te October 1817: „I Adresseavisen findes en — desværre — høist nonsensialsk Sang til Oehl., hvormed han blev modtaget i Skuespilhuset ved

Opførelsen af Hugo v. Rheinberg strax efter hans Hiemkomst midt i forrige Maaned samt med et skingrende „Længe leve Oehlenschlæger!" hvorover Kongen skal have forarget sig, da man ikke kunde have hyldet ham selv paa en høitideligere Maade."

Personliste.

Hugo	1814. Ryge.	1822. Nielsen.		
Kunigunde	1814. Md. Heger.	1828. Jfr. P. Clausen.		
Ruprecht	1814. Haack.	1822. Ryge.		
Moritz	1814. Enholm.	1822. C. Winsløw.		
Philip Walther	1814. Heger.	1816. Liebe.		
Harald	1814. Foersom.	1815. Stage.	1828. Holst.	
Bertha	1814. Jfr. Astrup.	1822. Jfr. Brenøe.		
Hortensa	1814. Md. Foersom.	1822. Jfr. Nissen.	1828. Md. Winsløw.	
Broder Augustin	1814. Due.	1828. Holm.		
Zoroaster	1814. Hass.	1814. Jordhøi.	1817. Simonsen.	1822. Overskou.
En Bygmester	1814. Wildt.	1817. Eilertsen.	1822. Foersom.	1828. Kragh.
Treugott	1814. Lindgreen.	1814. Hass.		
Ditlev	1814. Liebe.	1815. J. Winsløw.	1828. Wienecke.	
Dorothea	1814. Jfr. Holm.	1815. Jfr. S. Clausen.	1822. Md. Winsløw.	1822. Jfr. Rongsted.
En Stiger. 1ste Bjergmand	1814. Kruse.	1814. Rind.	1817. C. Winsløw.	1822. Bauer.
2den Bjergmand	1814. Zinck.	1817. Cetti.	1822. Rosenkilde.	1828. Schwartzen.

3die Bjerg-mand	1814. Rind.			
Værten	1814. Rongsted sen.	1816. Simonsen.	1828. C. Foersom.	
En Musikant	1814. Jordhøi.	1814. Eilertzen.	1822. Rosenkilde.	1828. Fredstrup.
Ozart	1814. Cetti.	1815. C. Winsløw.	1822. Smith.	1828. Spindler.
Didrik	1814. Heinsvig.	1817. Holm.	1822. O. Rongsted.	1828. J. Winsløw.
Henrik	1814. Rind.	1814. Rongsted jun.	1814. Poulsen.	1828. O. Rongsted.
Ruprechts Tjener....	1814. Lund.			
Skammel ...	1814. Eilertzen.	1822. Bruun.	1828. Rosted.	
Skjalm	1814. Holm.	1817. Ledø.	1822. Brandt.	1828. Pætges.

Epilog til Comedien Søofficererne af Tode ved Opførelsen til Fordeel for de Qvæstede og Faldnes Efterladte den 17de Mai 1815, fremsagt af H. C. Knudsen som Jack Steady *). (Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 174.)

Ludlams Hule, Syngespil i fire Akter, Musiken componeret af C. E. F. Weyse, udkom trykt i December 1813 og opførtes paa det kgl. Theater ved Festforestillingen i Anledning af Frederik VI.s Fødselsdag den 30te Januar 1816.

Stykket er rimeligviis skrevet 1812 eller 13 og indleveret til Theaterdirektionen kort derefter. Da det varede Forfatteren noget længe, inden han fik Svar om dets Antagelse, skrev han nedenstaaende versificerede Brev til Rahbek, der var den ene af Censorerne:

Min gode Svoger! kiære Ven!
Jeg kan dig ikke skiule,
At gierne lidt jeg saae igien
Nu til min Ludlams Hule.

*) Paa Theaterplakaten tilføies: „hvilken Rolle han første Gang efter sin haarde og langvarige Sygdom spiller".

Da ellers du en Læser er,
Som sluger i Minuten,
Saa burde jeg vel være her
Lidt ængstelig for Glutten.

Thi dersom med at læse det
Dig nogen Møie koster,
Saa kan du ikke være ret
Fornøiet med mit Foster.

Maaskee der Eet og Andet var,
Som ud du vilde pege,
Men hvortil endnu Musen har
Ei ladet sig bevæge.

Maaskee — for mig det mindste Tab,
Hvis Sligt maaskee var rigtig —
Maaskee det kun var Dovenskab,
Som giorde dig forsigtig.

Saameget veed jeg: Poesie
Maa stundom Føden tage
Af Folketro, Mythologie
Nu, som i gamle Dage.

Det gielder kun, at sligt et Spil
Ei taber sig i Luften;
Thi ogsaa Hiertet røres vil,
Og hyldes vil Fornuften.

Den lider Intet, som du seer,
Skiøndt Phantasie er Guden;
Thi Lidenskab og Characteer
Kun knytter, løser Knuden.

Hvad i det virkelige Liv
Tilfældet kun leveerte,
Her som et digterisk Motiv
Jeg allegoriseerte.

Desuden er en Folketro
Ei hvad man bør forandre.
Det Underfulde kræver jo
Sit Stof, som alle andre.

Maaskee, hvad blot jeg digted her,
Dog virker i Naturen
Hist paa Saturn, i Jupiter,
I Venus, i Mercuren.

Den frygtelige Mars er rød,
I denne Tid han lyner,
Maaskee det selv var ham, som bød
At tolke mine Syner.

Hvor Hamlets*) blege Skygge gaaer,
Og faaer os til at græde,
Der, tænker jeg, kan næste Vaar
Moer Ludlams Skygge træde.

Aaret efter opførtes Ludlams Hule, som ovenfor nævnt. Det gik den 24de Februar (3die Gang) til Indtægt for Componisten og den 2den Marts (4de Gang) for Forfatteren. Den litteraire Feide, som allerede længe havde været ført imellem det Oehlenschägerske og det Baggesenske Parti, og som Forkastelsen af det omarbeidede og paany indleverede Stykke Freias Alter (cfr. dette Stykke) havde givet ny Næring, udartede til flere stærke Demonstrationer i Theateret fra begge Partier. Baggesens Opera Trylleharpen opførtes 1ste Gang paa det kgl. Theater den 30te Januar 1817 i Anledning af Frederik den 6tes Fødselsdag, og da dette indtraf midt under den lidenskabelige Kamp, blev det ved den 2den Opførelse den 31te Januar totalt udpebet af Oehl.s Parti. Man havde forberedt en Gjentagelse af Demonstrationen ved den 3die Opførelse, der var ansat umiddelbart efter til Fordel for Forfatteren; men Baggesen fik Forestillingen forandret og Stykket henlagt, indtil han havde beviist sit af Peder Hjort omtvistede Forfatterskab til Stykket. Baggesen bekjendtgjorde Dagen i Forveien i Avisen: „Ifølge mig given Tilladelse bekjendtgjøres herved, at Opførelsen af Trylleharpen udsættes, indtil de opkastede Tvivl imod Stykkets Originalitet ere afgjorte. Min Retfærdiggjørelse i saa Henseende skal jeg ikke undlade ufortøvet at fremlægge for Publicum." Cfr. J. Baggesens Biographi, IV, Side 201. Som en Slags Contrademonstration udbragtes den 22de Februar efter Opførelsen af Røverborgen et „Oehlenschläger leve!" i Skuespilhuset. Efter at Baggesen havde beviist sit Forfatterskab til Trylleharpen for Hof- og Stadsretten, der idømte P. Hjort en Mulct af 200 Rd. (cfr. J. Baggesens

*) Brevet er skrevet i Januar 1815, da Hamlet, der var gjenoptaget paa Repertoiret, opførtes flere Gange.

Biographi, IV, Side 203), opførtes endelig nysnævnte Stykke den 24de Februar 1819 til Indtægt for Forfatteren og blev af Modpartiet udpebet (cfr. Overskou Den danske Skueplads, IV, Side 592, og J. Baggesens Biographi, IV, Side 266, hvor dette høist tumultuariske Optrin i Theateret omtales*). Faa Dage efter — den 27de Februar — opførtes Ludlams Hule og blev til Gjengjæld udpebet af Baggesens Parti (cfr. Oehl.s Erindr., IV, Side 2). I den Anledning udkom en slet skreven Pjece: „Et Par Ord til De retfærdige Klappere og Baggesens cultivered' og ucultiverede Sleng i Anledning af Ludlams Hules Seier den 27de Februar 1819", af H. M. Hammeleff. (Den anføres ikke i Erslews Forfatterlexikon.)

Efter at være gaaet nogle faa Gange i den første Saison 1815—16, hvilede Stykket til 1825, naar undtåges den ovennævnte Forestilling 1819, da det gaves til Benefice for to af Capellets Medlemmer, var derpaa i Repertoiret et Par Saisoner til 1827 og gjenoptoges den 7de Januar 1832, da det dog efter tre Opførelser henlagdes til 1851—52. Efter sex Opførelser i sidstnævnte Saison hvilede det til 1861, da det opførtes sidste Gang, den 18de Marts, i Alt 24 Gange.

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Robin af Kruse sidste Gang den 27de Februar 1819.

Moer Ludlam af Md. Rosing sidste Gang den 27de Februar 1819, af Jfr. Jørgensen fra den 17de October 1825 til den 22de November 1832, af Md. Nielsen fra den 8de Februar 1852 til den 8de Marts 1852.

George af Frydendahl i den første Saison.

Clara af Jfr. Walter sidste Gang den 27de Februar 1819, af Md. Wexschall fra den 17de October 1825 til den 8de Marts 1827.

Ved de senere Opførelser af Stykket er gjort hensigtsmæssige Forkortelser, ligesom Ligprosessionen i Begyndelsen af 5te Akt er bleven udeladt. Scenerne i 5te Akt med Sara Nickels ere aldrig blevne opførte.

Angaaende Ludlams Hule cfr. Oehl.s Erindr., III, Side 45, IV, Side 2, Oehl.s Reise, II (1818), Side 29, Oehl.s Levnet, II (1831), Side 313, Overskous Danske Skuepl., IV, Side 422 & 592.

---

*) Det skal have været Anledningen til Indførelsen af Gong-Gongen paa det kongelige Theater.

Personliste.

Sir Harry Turner, Godseier	1816. Haack.	1825. J. Winsløw.	1832. Hvid.	1852. Ferslev.	
Clara, hans Søsterdatter..	1816. Jfr. Walter.	1825. Md. Wexschall.	1832. Jfr. Abrahamsen.	1852. Jfr. Lehmann.	1861. Md. Liebe.
Sir Oliver Lenox, Høvding	1816. Stage.	1816. Simonsen.	1825. Hass.	1852. Kragh.	
Sir John Bull, Englænder	1816. Ryge.	1819. Rosenkilde.	1852. Nielsen.	1861. Phister.	
Robin, Landmand	1816. Kruse.	1825. Holm.	1852. Schram.		
Fanny, hans Kone.......	1816. Md. Dahlén.	1825. Md. Funck.	1832. Jfr. Keck.	1852. Md. Sahlgreen.	
Betty, deres Barn	1816. Jfr. Abrahamsen.	1825. Jfr. A. Fredstrup.	1832. Jfr. R. Lund.	1852. Jfr. C. Hansen.	1861. Jfr. Schnell.
William, Robins Søn	1816. Zinck.	1827. Schwartzen.	1852. Wolff.	1861. Steenberg.	
Dick, Bondekarl	1816. Rind.	1825. Cetti.	1832. Phister.	1852. Waltz.	1861. Funck.
En Læge	1816. Due.	1819. Heinsvig.	1825. Overskou.	1852. Knudsen.	1861. O. Zinck.
George Wilkins, Soldat..	1816. Frydendahl.	1819. Stage.	1832. Nielsen.	1852. Phister.	1861. C. Hansen.
Tom, gammel Tjener	1816. Enholm.	1819. C. Winsløw.	1832. Schneider.		
Capellanen	1816. Holm.	1825. C. Foersom.	1832. Kragh.	1852. Albrecht.	1861. J. Wiehe.

Moer Ludlam...........	1816. Md. Rosing. 1825. Jfr. Jørgensen. 1852. Md. Nielsen. 1861. Md. B. Hansen.

Røverborgen, Syngespil i tre Akter, Musiken componeret af Kammermusikus F. Kuhlau (cfr. Oehl.s Erindr., I, Side 182, hvor Forfatteren omtaler Anton Walls Adelaide og Aimar, som han oversatte og som gav ham Ideen til Røverborgen). Det er uvist, om Ludlams Hule eller Røverborgen er ældst; Sandsynligheden taler for at Ludl. Hule er det. Stykket udkom trykt i April 1814 og opførtes paa det kongelige Theater den 26de Mai samme Aar; den 3die Opførelse den 31te Mai samme Aar var til Indtægt for Componisten; den 4de Opførelse den 17de September samme Aar for Forfatteren. Den 26de October 1815 opførtes Stykket ved en Extraforestilling til Indtægt for Skuespiller H. C. Knudsens Enke og Børn (K. var død den 4de Marts s. A.), i hvilken Anledning Oehl. havde skrevet **en Epilog**, der fremsagdes af Md. Heger (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 187). Den 21de Marts 1832 opførtes Stykket ved Theaterets Mindefest over Kuhlau (død den 12te Marts) med et af Oehl. forfattet Forspil **Kuhlaus Minde**, der udførtes af Ryge som Prologus og Mad. Winsløw, Jfr. Keck og Jfr. Abrahamsen som Erato, Polyhymnia og Euterpe (cfr. Oehl. Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 275).

Nedenstaaende versificerede Brev fra Oehl. til Rahbek, hvoraf Sidstnævnte har citeret tre Linier i sine Erindringer, I, Side 330, er skrevet 1814 og muligviis med Hensyn til Opførelsen af Røverborgen Løverdagen den 17de September, da det gik til Indtægt for Forfatteren.

Til Rahbek.

O du, som bliver barsk og suur,
Naar Nogen dig i Mol og Dur,
I Bas og i Tenor tiltaler;
Som hader alle Syngeskaler,
Ja vredes selv, naar Hanen galer,
Skiøndt ærlig han gi'er Tidens Vink,
Fordi han ligner gamle Zinck*);
Du, som vil aldrig laane Øre —
Skiøndt ellers du kan prægtigt høre —
Til Instrumenters Harmonie,
Men ynder kun en Melodie

---

*) Professor H. O. C. Zinck var Syngemester ved det kgl. Theater fra 1787 til 1816.

Enfoldig siunget af en Pige
(I hvem du er forliebt at sige):
O, vær ei denne Gang saa haard,
Naar Kuhlau Instrumentet slaaer
Til Røvereventyrets Viser
Og mine lyriske Capricer!
Hvi vil du mig den Lyst formene?
Hvis Orpheus kunde røre Stene,
Hvi skulde vi da ikke nu,
Naar rigtigt man i Hornet tuder,
Faae Ild udi de gamle Knuder?
Saa rynk da ikke dine Bryn,
O kiære Knud! men som et Lyn
(Du veed, at Knuderne kan lyne)
Lad dig paa Løverdag tilsyne!

Din
A. O.

Røverborgen var paa Repertoiret fra 1814—1834, da Frydendahl, Jfr. Keck og Kirchheiner spillede „Bernard", „Adelaide" og „Aimar" sidste Gang den 21de Marts. Stykket gjenoptoges med ny Besætning af Hovedrollerne 1838, men gik kun to Gange. Efterat et Uddrag af det var bleven givet ved Waltz's Aftenunderholdning paa det kgl. Theater 1845 den 15de Juli, gjentoges Stykket den følgende Saison og i de to næste Saisoner 11 Gange, hvorefter det henlagdes til 1853, holdt sig derefter paa Repertoiret til 1855 og kom senest frem 1860, da det gik sidste Gang den 10de December; i Alt 80 Gange.

Med Hensyn til Personlisten spilledes
Aimar af Kirchheiner som Debutrolle den 16de October 1823.
Camillo af Kruse sidste Gang den 19de December 1820.
Birgitte af Md. Spindler sidste Gang den 26de October 1816; af Jfr. Jørgensen fra den 8de September 1818 til den 9de April 1824.
Malcolm af Haack sidste Gang den 8de Febr. 1816; af C. Foersom fra den 30te November 1822 til den 10de Mai 1847.
Izarn af C. Winsløw fra den 9de Januar 1816 til den 5te October 1833.

(Cfr. Oehl.s Levnet, II, Side 313; Oehl.s Reise, II (1818), Side 29—31; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 354.)

Personliste.

Amalrik, Connetable af Frankrig......	1814 Frydendahl.	1816. Stage.	1820. Nielsen.	1853. Ferslev.
Bernard, Ridder af Andosse.........	1814. Rind.	1816. Haack.	1817. Frydendahl.	1838. Phister.

Adelaide, hansDatter
1814. 1815. 1820.
Jfr. Holm. Jfr. Walter. Jfr. Zrza.
1822. 1829. 1831.
Jfr. Brenøe. Md. Funck. Jfr. Keck.
1833. 1838. 1845.
Jfr. Ryslænder. Jfr. Kofoed. Jfr. Rantzau j.
1846. 1853.
Md. Rung. Jfr. Egense.

Therese, hendesVen-inde ....
1814. 1815. 1818. 1822.
Md. Liebe. Md. Zinck. Jfr. Løfler. Jfr. Olding.
1825. 1829. 1838.
Md. Clemensen. Jfr. Abrahamsen. Jfr. Østerberg.
1846. 1846. 1853.
Jfr. Bergnehr. Jfr. Marcher. Md. Schiemann.

Aimar af Castellane, Ridder ....
1814. 1823. 1838. 1845.
Zinck. Kirchheiner. Schwartzen. Sahlertz.
1860.
Steenberg.

Richard af Orange, Vaabendrager ....
1814. 1817. 1831. 1838.
Enholm. Bauer. Schwartzen. Sahlèrtz.
1845. 1846. 1860.
Waltz. Sahlgreen. A. Zinck.

Juliane, en ung Dame...........
1814. 1822. 1846.
Md. Dahlén. Jfr. Zrza. Md. Simonsen.
1846. 1853.
Md. Stage. Md. Sahlgreen.

Roucheloup, Røver-captain ....
1814. 1825. 1831. 1845. 1846.
Ryge. Stage. Hvid. Ferslev. C. Hansen.
1853.
Albrecht.

Røvere:

Malcolm ......
1814. 1816. 1822. 1831. 1853.
Haack. Rind. Foersom. Cetti. Schneider.

Camillo ......
1814. 1818. 1822. 1829. 1845.
Kruse. J. Winsløw. Holm. Hvid. Schram.

Izarn
1814. 1816. 1825. 1826.
Heinsvig. C. Winsløw. Smith. Overskou.
1845. 1860.
L. Winsløw. Pætges.

Roux ......
1814. 1820. 1832. 1845. 1860.
Hass. Holm. Kragh. Gundersen. Holst.

Rammoneur ......
1814. 1822. 1825. 1826. 1834.
Jordhøi. Brandt. Werligh. Seemann. Kragh.
1845. 1846. 1860.
W. Wiehe. Gundersen. Pætz.

En drukken Røver. 1814. Lund. 1817. Poulsen. 1825. Overskou. 1838. Stage. 1846. Pætges. 1847. Schneider. 1860. Kolling.

Birgitte, Røvernes Husholderske..... 1814. Md. Spindler. 1817. Md. Frydendahl. 1818. Jfr. Jørgensen. 1825. Md. Liebe. 1829. Md. Winsløw. 1853. Jfr. Johansen. 1860. Jfr. Bournonville. 1860. Md. B. Hansen.

Aimars Svend..... 1814. Holm. 1820. Overskou. 1825. Schou. 1826. Bruun. 1829. Wienecke. 1831. Schneider. 1838. Gundersen. 1846. W. Wiehe. 1853. Funck.

Hagbarth og Signe, Tragedie i fem Akter, forfattet i Vinteren 1813—1814, udkom trykt 1815 i Marts og opførtes den 19de Januar 1816 første Gang.

Stykket var paa Repertoiret til 1820, da det efter sin 11te Opførelse (den 31te October, da Haack spillede „Hamund" sidste Gang) henlagdes. 1825 gjenoptoges det (ved Nielsens Fremtræden i „Hagbarths" Rolle) og var paa Repertoiret til 1835 (da Nielsen og Jfr. Jørgensen spillede deres Roller „Hagbarth" og „Bera" sidste Gang; see nedenfor). 1846, den 17de September, gjenoptoges Stykket med en ny Rollebesætning og gik i de tre Saisoner 1846—47, 1849—50, 1852—53 er halv Snees Gange. 1861 optoges det atter paa Repertoiret og gik sidste Gang den 13de September 1862; i Alt 46 Gange. (Cfr. Oehl.s Erindr., II, Side 116, III, Side 82; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 419.)

Ingen Forkortelser af Betydning have fundet Sted ved Stykkets Opførelser, kun er „Halloges" Bardesang i 2den Akt i Regelen bleven indskrænket til Halvdelen af Versenes Antal, der altid ere blevne sungne, skjøndt Digteren i Prometheus, I, Side 67, yttrer den Mening, at de hellere maatte reciteres.

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Bera af Mad. Rosing sidste Gang den 3die Marts 1820;
af Jfr. Jørgensen fra den 31te October 1820 til den 3die Marts 1835;
af Mad. Nielsen fra den 7de September 1846 til den 3die Marts 1853.

Hagbarth af Nielsen fra den 11te Februar 1825 til den 3die Marts 1835.

Hamund af Haack sidste Gang den 31te October 1820; af Nielsen fra den 17de September 1846 til den 3die Marts 1853.

Personliste.

Bera	1816.	1820.	1846.	1861.		
	Md. Rosing.	Jfr. Jørgensen.	Md. Nielsen.	Jfr. Müller.		
Alf	1816.	1818.	1819.	1820.	1825.	
	Stage.	Ryge.	Enholm.	Nielsen.	Werligh.	
	1827.	1846.				
	Seemann.	M. Wiehe.				
Alger	1816.	1819.	1831.	1846.	1853.	
	Liebe.	C. Winsløw.	Holst.	W. Wiehe.	A. Nielsen.	
	1861.					
	Pætz.					
Signe	1816.	1825.	1828.	1861.		
	Md. Zinck.	Md. Eisen.	Jfr. Heger.	Jfr. Thorberg.		
Hagbarth	1816.	1818.	1825.	1846.	1850.	1861.
	P. Foersom.	Stage.	Nielsen.	Holst.	Brun.	Flinch.
Hamund	1816.	1823.	1846.	1861.		
	Haack.	Hass.	Nielsen.	Holst.		
Halloge	1816.	1818.	1830.	1861.		
	Kruse.	Holm.	Hvid.	Schram.		
Rinda	1816.	1823.	1825.	1830.		
	Jfr. S. Clausen.	Jfr. Flindt.	Md. Winsløw.	Jfr. Winsløw.		
	1832.	1835.	1846.	1861.		
	Jfr. Nielsen.	Jfr. Ring.	Jfr. F. Ryge.	Jfr. Monrath.		
Fylla	1816.	1818.	1823.			
	Jfr. Nielsen.	Jfr. Abildgaard.	Jfr. Brenøe.			
	1825.	1830.	1830.	1832.		
	Jfr. Flamand.	Md. Thomsen.	Jfr. Clausen.	Jfr. Haack.		
	1835.	1861.				
	Jfr. Heger jun.	Jfr. Nielsen.				
Grim	1816.	1818.	1826.	1835.	1846.	
	Eilertzen.	Poulsen.	Overskou.	Pætges.	Albrecht.	
Erik	1816.	1826.	1846.			
	Lund.	J. Winsløw.	T. Liebe.			
En Herold	1816.	1823.	1825.	1827.	1830.	
	Jordhøi.	Foersom.	Smith.	Lund.	Balling.	
	1831.	1846.				
	Schneider.	Gundersen.				

En Fangefoged	1816. Rongsted sen.	1825. Foersom.	1830. Kragh.	1849. Mantzius.

Fiskeren og hans Børn, dramatisk Eventyr i fem Akter, Musiken componeret af J. P. E. Hartmann. Det dramatiske Eventyr *Fiskeren*, som var forfattet i Sommeren 1815, trykt i Marts 1816, blev af Digteren stærkt omarbeidet og forkortet og udkom 1836 under Navn af *Fiskeren og hans Datter*. Endnu stærkere omarbeidet og beskaaret fremtraadte Digtet i **Fiskeren og hans Børn,** indrettet for Skuepladsen af Forfatteren og udkommet 1840. Stykket opførtes første Gang den 23de Mai 1840 ved Festforestillingen paa det kgl. Theater i Anledning af Christian VIII. og hans Dronnings Sølvbryllupsfest. Dandsene vare componerede af Solodandser Larcher. (Cfr. Overskous *Danske Skuepl.*, V, Side 413.) Ved Opførelsen foretoges enkelte Forkortninger; saaledes udelodes Amgiads lange Slutningsreplik. Skykket gik tredie og sidste Gang den 26de Mai 1840.

Personliste.

Sandib	1840. Nielsen.	En Overkjøgemester	1840. Rosenkilde.
Amine.........	1840. Fru Heiberg.	En Mundkok...	1840. Petersen.
Lolo	1840. Ax. Fredstrup.	En Kok	1840. Gundersen.
En Slavehandler	1840. Stage.	Hadscka	1840. Jfr. Andersen.
En Havfrue	1840. Md. Larcher.	Mesrun.........	1840. J. Winsløw.
Floristane......	1840. Md. Hansen.	Abubekr.......	1840. Waltz.
Amgiad	1840. Kragh.	En Fisker	1840. Wiehe.
Zeluna	1840. Sig. Lund.	En Jæger......	1840. Ravnkilde.
Agib..........	1840. Holst.	En Moslem	1840. Ferslev.
Selim	1840. Pætges.	En Indier	1840. Frydelund.
En fornemFranke	1840. Phister.	En Christen ...	1840. Sahlgreen.
Hans Sekretair..	1840. Schram.	En Jøde	1840. Seest.

En Skiærsommernats Drøm, Lystspil i fem Akter af Shakspeare, oversat af Oehl. 1815 og indleveret til Theaterdirektionen, men ikke antaget; det udkom trykt i November 1816.

Prolog ved Sommersaisonens Begyndelse paa det kgl. Theater, den 14de Juni 1816 (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 183), fremsagt af Md. Spindler. Forestillingen bestod desforuden af N. T. Bruuns Oversættelse af Qvaksalverne, Comedie af Pigault Lebrun.

Epilog til Md. Rosings Beneficeforestilling den 23de November 1816, fremsagt af Md. Rosing (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 189). Forestillingen bestod desforuden af Korsridderne af Kotzebue og Syngestykket En Times Ægteskab af Etienne og D'Alayrac.

Fostbrødrene, Tragedie i fem Akter, forfattet i Paris 1817 i Februar-Marts og udkommet trykt i December samme Aar. Det blev forinden Opførelsen, den 15de April 1818, betydelig forandret og forkortet (cfr. Oehl.s Poet. Skr., VII, 1859, Side 345). I et Brev til Prof. P. Hjort, den 3die Februar 1818, skriver Oehl.: „Efter at Fostbrødrene vare komne ud, faldt det mig ind, at Stykket vilde vinde ved at ende tragisk (uden Asvit); jeg blev opmærksom derpaa ved nogle Venners Yttring, forandrede det, lod Arkene omtrykke med 80 Rdl. Tab — og jeg er vis paa, Stykket har vundet betydeligt" (cfr. Kritiske Bidrag osv. af P. Hjort, literair-historisk Afdeling, I, 1862, Side 103).

F. Schmidt fortæller i sine Dagbøger (1868) under den 7de October 1818: „Oehlenschlæger sang os en Vise af hans utrykte Drama Fostbrødrene, som var ret drollig og gik efter en Musik til en af Bellmans Viser" [det har været Fleins Vise i 4de Akt]. Under den 14de December samme Aar skriver Schmidt: „Med Ryge aftalte Oehlenschlæger Rollebesætningen i hans Fostbrødre, hvoraf jeg slutter, at den skal opføres, endskiøndt den vistnok synder grovere mod Dramaturgiens Regler end Freias Alter."

Personliste.

Asmund....	1818. Ryge.	Nef..........	1818. Rind.
Alfred......	1818. O. Rongsted.	Snækol.......	1818. Rongsted sen.
Gundborg...	1818. Jfr. Jørgensen.	Flein	1818. Cetti.
Ragnhild ...	1818. Md. Zinck.	Rereks Svend..	1818. Eilertzen.
Rerek	1818. Haack.	ThiodolfsSvend	1818. Simonsen.
Thiodolf....	1818. Hass.	Asmunds Svend	1818. Bauer.
Faste	1818. Lund.	En Dreng	1818. Aug. Bournonville.

Stykket gik fjerde og sidste Gang den 8de Mai 1818 til Indtægt for Forfatteren.

(Cfr. Oehl.s Reise, I, Side 233; Oehl.s Levnet, II, Side 326; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 496.)

Den lille Hyrdedreng, Idyl i een Akt, forfattet i Sommeren 1818, udkom trykt i November samme Aar, efter at være indleveret til Theaterdirektionen. Det opførtes første Gang ved Beneficeforestillingen for Md. Heger (for 25 Aars Tjeneste) den 23de Januar 1819. Efter at være opført sex Gange i den første Saison henlagdes Stykket til Saisonen 1825—26 og var derefter paa Repertoiret til 1827, da Ryge og Md. Heger spillede deres Roller „Werner" og „Caroline" sidste Gang (den 13de September). I Saisonen 1833—34 gjenoptoges Stykket med ny Rollebesætning, men henlagdes efter fem Opførelser, hvilede derefter i 30 Aar og fremdroges 1865, da det spilledes fem Gange, sidste Gang den 6te November 1865. I Alt er det gaaet 19 Gange.

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Werner af Ryge, sidste Gang den 13de September 1827;
af Nielsen fra den 18de Februar 1834 til den 25de November 1835.

Caroline af Md. Heger, sidste Gang den 13de September 1827;
af Md. Wexschall fra den 18de Februar 1834 til den 25de November 1835.

(Cfr. Oehl.s Erindr., IV, Side 4; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 587.)

Personliste.

Werner	1819. Ryge.	1834. Nielsen.	1865. W. Wiehe.			
Caroline	1819. Md. Heger.	1834. Md. Wexschall.	1865. Jfr. Nielsen.			
Fritz	1819. A. Bournonville.	1825. Jfr. Pætges.	1827. Jfr. J. Fredstrup.	1834. Jfr. N. Fredstrup.	1835. Jfr. P. Fredstrup.	1865. Jfr. Schnell.
Babli	1819. Md. Andersen.	1825. Md. Wexschall.	1827. Jfr. Clausen.	1834. Jfr. Heger.	1835. Fru Jacobson.	
Reinald	1819. Liebe.	1834. Holst.	1865. Hultmann.			
Augustin	1819. Haack.	1825. Holm.	1865. Schram.			
Werners Fader	1819. Due.	1834. Foersom.	1834. J. Winsløw.	1865. Kragh.		
En Hyrde	1819. Simonsen.	1819. J. Winsløw.	1827. Schou.	1834. Waltz.	1865. Pætges.	
En do.	1819. O. Rongsted.	1834. C. Hansen.				
En Pige	1825. Jfr. Flamand.	1834. Md. Haack.	1865. Md. Boje.			

Robinson i England, Lystspil i fem Akter, forfattet 1818, samme Aar indleveret til Theaterdirektionen og antaget, udkom trykt i Januar 1819. Med Hensyn til Stykkets Antagelse skrev Direktionsmedlemmet Rahbek, der tillige var Censor, Følgende til Forfatteren:

„Jeg takker Dig for dit Lystspil, som jeg strax begyndte at læse, som jeg ikke kunde lægge fra mig, før jeg havde læst det ud, og som jeg skynder mig at sende Dig, at det kan blive trykt, antaget og opført, da vi i saa lang Tid ingen god original Comoedie have havt.

Jeg har, som Du seer, alt sagt Dig, at din Comoedie er god, og tager ikke i Betænkning at lægge til, at hele den Deel deraf, som er mellem Selkirk, William, Betty, Defoe og Sir Robert Edgardson, er overordentlig smuk; kun vilde jeg,

Du skulde, som Gartnerne kalde det, straffe ɔ: beskiære „Peter" lidt. Jeg maa ellers ved denne Leilighed anmærke, at ligesom jeg altid har fundet de tre første Akter af din Correggio at være en Nathan den Vise over Kunst, saaledes finder jeg Scenen i den lærde Klub at være en luciansk Dialog om saa kaldet Critik, eller en lærerig Commentar over Lessings Ord, at den, der kan vurdere eet Slags Kunstskiønheder, være sig hos Digter eller anden Kunstner, ikke derfor altid maa bilde sig ind, at han kan vurdere alle; da der er ingen slettere, men heller ingen almindeligere Critik, end den, der maaler incommensurable Størrelser med een og samme Alen. Altsaa — Courage, mon ami! Voilà la bonne comédie, et peut-être quelque chose de mieux!"

I et Brev til Collin, den 3die October 1822, skriver Oehl., at han haaber, Collin faderlig vil tage sig af Robinson i England og sætte det paa Repertoiret snarest mulig. Imidlertid forblev Stykket uopført. Da Oehl. i den Anledning omsider henvendte sig i et Brev til Collin (den 15de October 1822) om Stykkets Opførelse og deri skrev: „Rollerne til Robinson ere lærte for tre Aar siden," kom det endelig frem og opførtes første Gang den 28de Februar 1823. Stykket, der mødte stærk Opposition fra et Mindretal i Publicum — endog Piben, gik sidste Gang den 3die Mai 1825, i Alt fem Gange.

Robinson i England opførtes ikke, som ellers tidligere Skik var, til Fordel for Forfatteren, da alle Beneficer og Extraforestillinger paa det kgl. Theater ifølge kgl. Resolution af den 26de August 1819 vare afskaffede, og der for Forfatteres Vedkommende var indført Procentberegning af Indtægten.

I Anledning af Robinson i Englands Opførelse lod Sophus Zahle følgende Digt til Forfatteren trykke i Aftenbladet, Nr. 10:

Robinson i England.

(Til Oehlenschläger.)

Robinson paa fjerne Øe
Fra sin Strand saa eensomstille
Stirrer paa den store Sø:
Hede Længselstaarer trille.
O! dyrebare Fædreland,
Dig Hiertet aldrig glemme kan.

See! et Skib i Bølgen gaaer;
Robinson til Pynten haster.
Frygtsomtglad hans Hierte slaaer:
Give Gud, det Anker kaster!

Flux Skibet standser, Baaden gaaer;
Imellem Brødre Robin staaer.

Med sit sære Eventyr
Kom han til Europas Strande.
Fulgt af Fredag og sit Dyr,
Drog han giennem alle Lande.
Forlængst vi selsomt-rørte saae
Hist Robinson paa Øen gaae.

Ei blot i Insecters Sværm,
Klædt i stive Lamatrøie,
Stod han under brede Skierm
For det store Digterøie.
Det ogsaa ham i Vrimlen seer,
Hvordan han uvant der sig teer.

Fredag kaster Skindet af:
Gamle Raahed! Du maa vige.
Robinson gaaer af sin Grav
Atter i et Hverdagsrige.
Hiin fangen Fugl af vild Natur,
Men denne sluppen tam af Buur.

Robinson er Eremit
Midt i Londons Folkestimmel.
Alt med Nyheds Colorit
Maler sig paa Fredags Himmel.
Saa blev, o Skiald! din Selkirk til;
Saaledes blev den vakkre Will.

Hvad Du saae med Digterblik,
Du med sikker Haand os malte.
Og, da Campe fra os gik,
Tog Du Plads og meer fortalte.
Og Robinson i England sprang
I Toner klædt fra Harpens Klang.

* * *

Tak! kiære Skiald, for hver en Gang
Din Harpe glæded Danmarks Lunde,
Og Danmarks Hæder med din Sang
Gik over Bierg og Belt og Sunde.

Saavist som aldrig Nid forgaaer,
Urokkelig din Hæder staaer.

(Cfr. Overskous Danske Skuepl., IV, Side 696; Oehl.s Erindr., IV, Side 9; Oehl.s Poet. Skr., XIV, Side 367, XXXII, Side 251; Hauchs Minder fra min Barndom og Ungdom, 1867, Side 261.)

Personliste.

Selkirk	1823. Ryge.		
Will	1823. Nielsen.		
Betty	1823. Md. Zinck.	1823. Jfr. Brenøe.	1823. Md. Rind.
Twastle.....	1823. Lindgreen.	1823. Lund.	
Defoe	1823. Stage.		
Sir Robert..	1823. Liebe.		
Mistress Quickly...	1823. Jfr. Jørgensen.		
Charles.....	1823. Phister.		
Jack	1823. Kieser.		
Crab	1823. Frydendahl.		
Mistress Crab	1823. Md. Spindler.		
Peter.......	1823. Rosenkilde.		
Andrews	1823. J. Winsløw.		
Joseph	1823. C. Winsløw.		
Butterflie ...	1823. Enholm.		
Aristus	1823. Overskou.	1823. Poulsen.	
Gryphius....	1823. Hass.		
Magister Romanus	1823. Simonsen.	1823. Overskou.	
Agathe	1823. Md. Rongsted.		

Nancy...... { 1823. Jfr. Irrgang.

Et Bud..... { 1823. Smith.

En Dreng... { 1823. Petersen.

En Tjener .. { 1823. Werligh.

En Pige.... { 1823. Jfr. Nielsen.

Erik og Abel, Tragedie i 5 Akter, forfattet og indleveret til Theaterdirektionen 1820, trykt samme Aar i April, blev opført paa det kongelige Theater den 26de April 1821. Efter at være gaaet fem Gange i den ovennævnte Saison henlagdes Stykket. Den 14de Mai 1831 fremdroges det paany med Nielsen som „Erik“ og en i det Hele taget forandret Rollebesætning; men efter at være opført to Gange i de to paa hinanden følgende Saisoner henlagdes det atter til September 1835, da det atter kun opførtes to Gange. Den 14de December 1838 optoges det atter paa Repertoiret for kun at opføres een Gang og hvilede derpaa (da Ryge havde afgivet „Abels“ Rolle) til 1843, den 31te October, da det med en ny Rollebesætning holdtes i Repertoiret til 1853. Det gjenoptoges 1863, den 26de December, da det opførtes ved Theaterets Mindefest for Kong Frederik den VII, og gik sidste Gang den 9de Januar 1864 — i Alt 27 Gange.

Med Hensyn til Forkortninger ved Opførelsen er Lauges Sang i 1ste Akt altid udeladt.

Oehl. skriver den 2den Mai 1821 til Collin angaaende et Forskud paa 300 Rd. og fortsætter saaledes: „Maaskee kan vi vove engang endnu i denne Saison at spille Erik og Abel; men der maa gaae nogen Tid, til det bliver koldere i Veiret. Men skal jeg vente til det falder i Regn, saa visner jeg forinden. Anraab derfor dine Meddirecteurer, at de dyppe det Yderste af deres Fingre i Vand og lædske min Tunge — om mulig strax.“ Stykket blev efter dette Brev endnu opført to Gange i Saisonen, den 5te og den 11te Mai. (Cfr. Oehl.s Erindr., IV, Side 5; Overskous Danske Skueplads, IV, Side 635.)

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Erik af Nielsen fra den 14de Mai 1831 til den 25de Januar 1853.

Abel af Ryge fra den 26de April 1821 til den 14de December 1838.

Personliste.

Rolle				
Erik	1821. Frydendahl.	1831. Nielsen.	1863. M. Wiehe.	
Abel	1821. Ryge.	1843. Kragh.	1863. W. Wiehe.	
Sophia	1821. Jfr. Brenøe.	1835. Md. Holst.	1863. Md. Eckardt.	
Otto	1821. Bauer.	1831. Holst.	1843. M. Wiehe.	1863. Flinch.
Edgar	1821. Hass.	1843. Hvid.	1863. Kragh.	
Lauge Gudmundsen	1821. Stage.	1831. Seemann.	1843. Holst.	
Henrik Æmeltorp	1821. Lindgreen.	1831. Foersom.	1835. Kragh.	1843. Schneider.
En blind Olding	1821. Due.	1831. Hvid.	1843. Schram.	
HansDreng	1821. Wolberg.	1831. Jfr. Agn. Fredstrup.	1838. Sign. Lund.	1843. R. Andersen.
	1847. Jfr. H. Olsen.	1851. O. Møller.	1863. Jfr. L. Cetti.	
Strange	1821. C. Winsløw.	1831. Pætges.	1853. Nehm.	1863. Gundersen.
Prechta	1821. Md. Foersom.	1821. Jfr. Schaltz.	1831. Jfr. Winsløw.	1835. Md. Haack.
	1838. Jfr. Petersen.	1843. Jfr. H. Andersen.	1844. Jfr. Marcher.	1847. Jfr. F. Ryge.
	1863. Jfr. Nielsen.			
Regner	1821. Rongsted sen.	1831. Overskou.	1843. J. Winsløw.	1851. Mantzius.
En Fisker	1821. Holm.	1851. T. Liebe.		
En Krokone	1821. Md. Rongsted.	1835. Jfr. Smith.	1843. Md. Winsløw.	1863. Jfr. Müller.
Jørgen	1821. Nielsen.	1831. Phister.	1843. W. Wiehe.	1847. C. Winsløw.
	1863. A. Nielsen.			
Broder Niels	1821. Simonsen.	1831. Balling.	1831. J. Winsløw.	1843. Waltz.
	1863. O. Zinck.			
En anden Munk	1821. Lund.	1831. Kragh.	1835. Schneider.	1843. Petersen.
	1843. Ferslev.	1851. Funck.		

En Drabant.	1821. Bruun.	1831. Schneider.	1835. Hansen.	1843. Gundersen.	1863. J. Wiehe.	
Henrik Æmeltorps 1ste Svend.	1821. Overskou.	1831. Jørgensen.	1831. Ginderup.	1835. Petersen.	1843. Knudsen.	
	1851. Christensen.					
— 2den Svend	1831. Wienecke.	1831. Molau.	1835. Bille.	1843. Jensen.	1851. Brauer.	1853. G. Smith.

Tordenskjold, Syngespil i to Akter, forfattet 1820, udkom trykt i Juni 1821. (I Dagen for 1821, Nr. 96, fortælles, at Componisten C. E. F. Weyse arbeider paa Musiken til Tordenskjold.) Stykket var (cfr. Hauchs Minder fra min Ungdom og Barndom, 1867) skrevet i den bestemte Hensigt at skulle opføres ved Festforestillingen i Anledning af Frederik den VI.s Fødselsdag; men man fandt det ikke passende, at Kong Frederik den IV fremstilledes paa Theateret, end sige syngende en Sang. Som Følge heraf blev Stykket, skiøndt det var antaget, ikke opført. I et Brev til Conferentsraad Collin fra Paris den 21de Februar 1845 skriver Oehl. ved at omtale sin Taknemmelighedsgjæld til Collin: „Du, der alt fra Bakkehuusdagene har gammelt Venskab for mig, og som en Mand med skiøn Aand og Kiærlighed for Poesie ogsaa ynder Digteren .... Det har jeg ogsaa havt indlysende Prøver paa, blandt andet, da du i gamle Dage skaffede mig Honorar for Tordenskiold, uagtet Stykket ikke blev opført, fordi du følte, det var Uret, at Frugten af et godt Værk skulde berøves mig ved et Magtsprog.“ (Ifølge Oehl.s Erindr., IV, Side 5, fik Digteren 400 Rd. for Tordenskjold.)

Jægerbruden, Syngespil i tre Akter af F. Kind, oversat af Oehl. til C. M. v. Webers Musik, trykt i December 1821. Da Componisten 1820 gjæstede Kjøbenhavn, forærede han før sin Afreise Theaterdirektionen sin Musik til Der Freischütz. Direktionen og navnlig Chefen Holstein fandt imidlertid store Betænkeligheder ved at lade Stykket komme frem, „da han var overbeviist om, at Hds. Maj. Dronningen vilde tage det unaadigt op, om Direktionen lod opføre et Stykke, hvori Fanden kommer for.” Da Holstein dog omsider indvilgede i Stykkets Opførelse, naar man kunde faae det omarbeidet saaledes, at „Sammiel” ikke kunde tages for Djævelen, saa henvendte

Direktionen sig til Oehl. om at oversætte Stykket og omarbeide det. Oehl. tilskrev i den Anledning Collin*) saaledes:

„Den 24de August 1821.

Jeg har med Møie giennemlæst Friskytten, kiæreste Collin! thi den indeholder Intet, som morer Phantasien, rører Hiertet, kildrer Vittigheds-Følelsen, eller beskiæftiger Forstanden. Det er den gamle Lire, som man finder det i hundrede Leiebibliotheksromaner. I et godt poetisk Eventyr maa være noget Originalt, som giver Anledning til frappante Situationer, og disse igien til Characteerudvikling. Intet her af alt dette! Ikke engang lyrisk Begeistring! Det Hele forvirret, spectakelfuldt og utilfredsstillende. Heller Intet af en smuk sindrig Allegorie.

Skjøndt jeg nu ikke tvivler om, at Weber har sat en skiøn Musik dertil, og at Stykket altsaa for den Aarsags Skyld bør spilles, finder jeg mig dog ikke fristet til at opslaae dette tørre Fyrretræesstillads for hans Blomsterkrandse, musikalske Æreporte, Transparenter og Fyrværkeri. I finde vel let En, som paatager sig dette mechaniske Arbeide; og Andet er det ikke. Har I derimod et smukt, lille, muntert, vittigt eller naivt fransk Syngestykke med skiøn Musik at levere mig engang, saa skal jeg med Fornøielse paatage mig Arbeidet.

At omarbeide Stykket saaledes, at det ikke bliver satanisk, er vel ligesaa umuligt, som det var at spille Don Carlos fordum uden Kiærligheden mellem Moder og Søn. Kiærne er der ikke i Nøddeskallen; tager I ogsaa Ormen ud, saa bliver den ganske huul, og hule Nøddeskaller, veed I, duer ikke til Andet end til at brænde eller til at fløite i.

Imidlertid ønsker jeg ret for Webers Musiks Skyld, at Stykket nogenlunde kunde lade sig kalfatre. Men giorde man det Hele til et fromt Bedrag, der var fremledet for at prøve Max af den gamle Eremit osv., saa blev det atter flaut paa en anden Maade.

Maaskee kunde Thiele omarbeide det for Theatret.

Lev vel! Jeg kommer med det førte til dig, for at aftale Rollebesætningen i alle mine Stykker.

Din

A. O."

Imidlertid lod Oehl. sig bevæge, oversatte Stykket og indskjød den af ham selv forfattede Scene imellem Titania og Sammiel (cfr. Jægerbruden, Side 46—51). Uagtet Stykkets første Opførelse var berammet til Festforestillingen i Anledning af Fredrik den VI.s Fødselsdag 1822, udsattes den til den 26de April samme Aar, „for at ikke Majestæterne skulde finde Forargelse i

*) Collin var den 2den Februar 1821 indtraadt i Theaterdirektionen.

Noget af dets Indhold". Efter den 10de Opførelse den 30te September 1822 udelodes for Fremtiden den ovennævnte indskudte Scene. Jægerbruden var paa Repertoiret fra sin første Opførelse til den 17de November 1841 (61 Gange). Den 1ste October 1849 gjenoptoges det med ny Rollebesætning og gik i et Par Saisoner til 1852, den 26de Januar. Det fremdroges senere 1858 og henlagdes sidste Gang efter Forestillingen den 29de September 1862. I Alt er Stykket gaaet 105 Gange. (Cfr. Overskous Danske Skuepl. IV, Side 677.) 1825, den 5te, 7de og 30te Mai, opførtes Scener deraf mellem „Agathe", „Anna" (Md. Wexschall) og „Max" (Zinck) paa Tydsk paa det kongelige Theater, hvori den tydske Sangerinde Mlle Emilie Pohlmann udførte „Agathe" som Gjæst. Noget Lignende fandt Sted 1826, den 6te og 26de Mai, da 1ste Akt udførtes paa Tydsk, hvori den tydske Sanger Stümer udførte „Max" som Gjæst.

Med Hensyn til Personlisten spilledes Agathe af Jfr. Brenøe sidste Gang den 11te Marts 1830.

Personliste.

Ottokar.....	1822. Nielsen. 1823. Kirchheiner. 1849. C. Hansen.
Kuno	1822. Frydendahl. 1823. Holm. 1827. Foersom. 1849. Hvid. 1858. Ferslev.
Agathe	1822. Jfr. Brenøe. 1829. Md. Funck. 1831. Jfr. Zrza. 1835. Jfr. Holst. 1841. Jfr. Lichtenstein. 1849. Jfr. Lehmann. 1859. Md. Liebe.
Anna	1822. Md. Rind. 1825. Md. Funck. 1826. Jfr. Wulff. 1827. Jfr. Zrza. 1830. Jfr. Abrahamsen. 1838. Jfr. Østerberg. 1841. Jfr. Berg. 1849. Md. Sahlgreen.
Kaspar	1822. Cetti. 1829. Hvid. 1834. Schneider. 1849. Schram.
Max	1822. Rosenkilde. 1822. Zinck. 1826. Schwartzen. 1849. Wolff. 1858. Steenberg.
En Eremit ..	1822. Holm. 1823. Brandt. 1824. Nielsen. 1825. Frydendahl. 1826. Zinck. 1830. Bruun. 1835. Hvid. 1841. Faaborg. 1849. T. Liebe. 1850. Funck. 1852. Ferslev. 1858. Gerlach.
Kilian	1822. Foersom. 1827. Phister. 1841. Pætges. 1841. Schram. 1844. Waltz. 1858. Eckardt.

En Brudepige*)	1833.	1841.	1849.	1858.		
	Jfr. Berg.	Jfr. Marcher.	Jfr. A. Petersen.	Md. Funck.		
	1862.					
	Jfr. A. Andersen.					
To Jægere hos Kuno**) ...	1822.	1826.	1830.	1831.		
	Thomsen.	Bruun.	Wienecke.	Gindrup.		
	1822.	1825.	1826.	1826.		
	Bruun.	Phister.	Selstrup.	Fredstrup.		
Tre fyrstelige Jægere***). Nr. 1.....	1822.	1826.	1827.	1828.	1835.	
	Smith.	Phister.	Molau.	Pætges.	C. Hansen.	
	1838.	1860.				
	Ravnkilde.	G. Smith.				
— Nr. 2..	1822.	1825.	1831.	1834.	1835.	
	Schou.	Rongsted.	Schneider.	C. Hansen.	Petersen.	
	1837.	1849.	1858.			
	Ferslev.	L. Winsløw.	A. Nielsen.			
— Nr. 3..	1822.	1826.	1827.	1828.	1829.	1830.
	Werligh.	Poulsen.	Nielsen.	Pelt.	Spindler.	Balling.
	2831.	1838.	1858.			
	Brock.	Gundersen.	Gerlach.			

Titania	1822.				
	Jfr. Flindt.				
Sammiel	1822.	1822.	1826.	1828.	1841.
	Ryge.	Hass.	Schou.	Kragh.	Petersen.

Holbergs Jubelfest, Forspil, forfattet 1822 i Anledning af den hundredeaarige Jubelfest paa det kongelige Theater, trykt i September 1822. (Den danske Skueplads aabnedes den 23de September 1722 med Gnieren, en Oversættelse af Molières l'Avare.) Festen bestod af fem Forestillinger, den 23de og 27de September, den 1ste, 5te og 10de October.

1ste Forestilling: Prolog, forfattet af Rahbek, fremsagt af Md. Andersen som „Thalia". Derefter Jaen de France.

2den Forestilling: Holbergs Jubelfest, Forspil af Oehl., og Den honnette Ambition. (Denne synes at have været den egentlige Festforestilling; den overværedes af Kongehuset en galla.)

3die Forestilling: Holbergs Jubelfest og Jean de France.

---

*) „En Brudepige" kom først paa Personlisten 1837.

**) Af de „to Jægere hos Kuno" gik den ene ud af Personlisten 1833; den anden blev staaende indtil 1841 og gik da ogsaa ud af samme.

***) De „tre fyrstelige Jægere" reduceredes fra 1861 til „to".

4de Forestilling: Holbergs Jubelfest og Den politiske Kandestøber.
5te Forestilling: Holbergs Jubelfest og Det lykkelige Skibbrud. Denne sidste Forestilling endte med et Efterspil af Rahbek, udført af Md. Andersen som „Thalia" og Lindgreen som „Momus".

I et Brev til Collin af den 3die October 1822 takker Oehl. ham, fordi han saa smukt har udrustet hans Forspil, som ingen af hans Arbeider hidtil. Han beder ham tillige, at han venskabeligst vil tildele ham det for Forspillet bestemte Honorar, „skjøndt hans Beviis til Collin lyder for det første Stykke." „Du veed," slutter han, „at jeg oversætter et Stykke, som leveres mig, i tre Uger." (Det første Stykke, der sendtes ham, var rimeligviis Skovens Sønner.)

Personliste.

Faderen	Ryge.
Moderen	Md. Rosing.
Laura.........	Jfr. Brenøe.
Amalie	„ Flindt.
Adolf.........	Stage.
En Frue.......	Jfr. Jørgensen.
Kasper........	O. Rongsted.
En Tjener	Overskou.
To allegoriske Figurer	Md. Andersen. / „ Liebe.
Mnemosyne ...	„ Heger.

NB. De to allegoriske Figurer nævnes i Stykket Vilhelm og Hanna (cfr. Oehl.s Poet. Skr. XVIII, 1860, Side 192. Cfr. fremdeles Oehl.s Erindr., IV, Side 9; Dagen, 1822, Nr. 245; Overskous Danske Skueplads IV, Side 690).

Forspillet opførtes som ovenfor nævnt fire Gange.

Maria Elisabeth Zincks Minde, Forspil, forfattet til Mindefesten paa det kongelige Theater for den nævnte Kunstnerinde (død den 6te April 1823) og opført den 12te April 1823 i Forbindelse med Tragedien Dyveke af Samsøe. (Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, Side 216; Overskous Danske Skuepl., IV, Side 709.)

Personliste.

Clorinde	af Syngespillet Cendrillon.	Jfr. Zrza.
Rosalia		„ Løfler.
Alidor		„ Nielsen.
Bera af Hagbarth og Signe		Jfr. Jørgensen.
Kammerpigen af Syngespillet Fanchon		Md. Winsløw.

En ung Bonde af Syngespillet Joconde........	Bauer.
Commandanten af Paul og Virginie.........	Stage.
Coelestina af Correggio......................	Md. Andersen.
Julius Salling af Fugleskydningen..........	Liebe.
Keiserinden af Hermann v. Unna............	Md. Heger.
Philip Bertram af De to Brødre.............	Lindgreen.
Vilhelm af Axel og Valborg...............	Ryge.
Falentin af Sovedrikken...................	Enholm.
Peter af Høstgildet	Cetti.
Den lille Rødhætte	Md. Rind.
Betty af Robinson i England.............	Jfr. Brenøe.
En Hyrdinde..................................	Md. Spindler.

Md. Zinck havde spillet sammen med de nævnte Kunstnere og Kunstnerinder i de anførte Stykker og i disse havt nogle af sine af Publikum mest yndede Roller.

Epilog til Forestillingen den 31te Mai 1823, der bestod af Emilie Galeotti, hvori Jfr. Astrup som „Orsina" sidste Gang betraadte Scenen efter 50 Aars Tjeneste; Epilogen fremsagdes af hende. (Cfr. Oehl. Poet. Skr. XVIII, 1860, Side 225.)

Skovens Sønner, Syngespil i tre Akter, frit bearbeidet efter den italienske libretto I fuorusciti til Musik af Paer, trykt i October 1823. Theaterdirektionen havde udentvivl, som ovenfor nævnt, anmodet Oehl. om at oversætte Stykket. Det opførtes i Alt to Gange, den 29de og 30te October 1823, første Gang ved Festforestillingen i Anledning af Dronningens Fødselsfest.

Personliste.

Uberto Ardinghelli.	Cetti.	Lena	Md. Wexschall.
Oggero..........	Kirchheiner.	Cecchina......	„ Winsløw.
Edoardo.........	Zinck.	Gianni........	Foersom.
Isabella	Jfr. Zrza.		

Prolog ved Sommersaisonens Begyndelse paa det kongelige Theater den 3die Juni 1825, fremsagt af Md. Wexschall. (Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 236.)

Sneen eller den nye Eginhard, Syngespil i fire Akter, af Scribe og G. Delavigne, Musikken af Auber, oversat af Oehl. 1825 og trykt samme Aar. Det var det første af nysnævnte Componists musikalsk-dramatiske Arbeider, der opførtes her i Danmark, og det var efter Theaterdirektionens Opfordring, at Digteren oversatte Stykket.

I et Brev til Collin, dateret den 20de Januar 1824, beder Digteren ham, siden det ikke gaaer an, at han endnu kan faae de 200 Rd. for Sneen, om at give ham et Beviis paa et Stykke Papir med sit Navns Underskrift for, at han har denne Sum tilgode og faaer den udbetalt i denne Saison.

Personliste.

Hertugen......................	Frydendahl.
Fyrstinde Louise..............	Md. Funck.
Fyrst Maximilian..............	Cetti.
Grev Linsberg.................	Zinck. Kirchheiner.
Frøken v. Weidel..............	Jfr. Zrza.
Fru v. Drachenbach...........	Md. Dahlén.
Kammerherre Valborn.........	Bauer.
Henrik......................	Phister.
Wilhelm, Gartner.............	Holm.

Stykket opførtes første Gang den 14de September og sidste Gang den 18de November 1825, i Alt fire Gange.

Billedet og Busten, Syngespil i tre Akter, forfattet i Slutningen af 1825, indleveret til Theaterdirektionen og antaget 1826. Musiken componeret af A. P. Berggreen. Stykket blev trykt i Juli 1829 og opførtes første Gang den 9de April 1832, sidste Gang den 27de Februar 1843, i Alt fire Gange.

Oehl. skriver den 26de Februar 1826 til Collin og beder ham snart at træffe Aftale med Kuhlau om Portraitet og Busten. Det synes saaledes, som om der fra første Færd har været tænkt paa, at Kuhlau skulde componere Musiken.

I et Brev fra Oehl. til Digteren Hauch af den 28de Februar 1832 skriver han: „Jeg har foræret Portraitet og Busten til den fattige Berggreen." (Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 130; Oehl.s Levnet, II, Side 350.)

Personliste.

Viktor..............................	Kirchheiner.
Louise..............................	Jfr. Keck.
Middelbo...........................	Holm.

Baronen	Frydendahl.
Jonas	Cetti.
Værten	Foersom.
Ole	Rosenkilde.
Gjæster	Schwartzen. Bauer. Phister. Hvid.
Tjenere	Schneider. Brock.

Alfen som Page, Tryllespil i tre Akter af Theaulon (la clochette), oversat 1825 til Herolds Musik, (Dandsene componerede af Funck), opførtes første Gang den 29de October 1825, sidste Gang den 10de November 1826, i Alt sex Gange. Kun Sangene i Stykket ere trykte og udkom samtidig med den første Opførelse.

Af et Brev fra Oehl. til Collin, dateret den 9de November 1825 sees, at Digteren, af Beredvillighed til at hjælpe et Menneske med knapt Udkomme, der bad om en Tjeneste, har givet ham Manuskriptet til Alfen som Page til „en Samling", men skal strax efter Direktionens Ønske fordre det tilbage.

Personliste.

Sultanen over Birmanerne	Zinck.
Azolin	Kirchheiner.
Bedour, } Chinesere	Cetti.
Zedir, } Chinesere	Overskou.
Hispal, Høvding ved Vagten	Holm.
Overbraminen	Hass.
1ste Calender	J. Winsløw.
2den do.	C. Winsløw.
3die do.	Bauer.
Ariel, en Alf,	Jfr. Wulff.
Palmire, Sultanens Datter	Jfr. Zrza.
Noureda, Azolins Moder	Md. Liebe.
Nair, Palmires Veninde	„ Funck.

Overilelsen, Syngespil i tre Akter, oprindelig kaldet Amors Hævn, er forfattet 1826, indleveret til Theaterdirektionen og antaget samme Aar, men aldrig opført. Stykket udkom trykt i Juli 1829.

Oehl. fortæller i sit Levnet, II, Side 353: „Mine Syngespil Billedet og Busten og Overilelsen vare antagne af de forrige Censorer [Olsen og Rahbek] med Roes, især det sidste; men da jeg hørte, at de antagne, men endnu ikke spillede Stykker skulde underkastes en ny Censur af de nye Censorer [Molbech og Manthey], lod jeg det beroe." (Rahbek var død den 22de April 1830, og Collin traadt ud af Direktionen.)

Af et Brev fra Oehl. til Collin, den 26de Februar 1826:

„Er du hiemme i Formiddag, saa vil jeg komme til dig Kl. 11, for efter Aftale at forelæse dig mit andet Syngespil, Amors Hevn."

Flugten af Klosteret, Syngespil i fire Akter til Mozarts Musik til Cosi fan tutte, forfattet, indleveret til Theateret og antaget 1826 og trykt i Januar 1827. I et Brev til Collin af den 10de April 1826 skriver Forfatteren, at han siden de sidst talede sammen, for en fire Ugers Tid siden, uafladelig har været beskjæftiget med det nye Stykke, som han sagde han vilde digte til Mozarts Musik. „Stykket er færdigt. Jeg har selv lagt Texten under hele Musiken; [L.] Zinck [Syngemester ved Theateret] er tilfreds dermed, og siger, at det passer fuldkommen vel." Han (Oehl.) har igaar læst Stykket for Rahbek, som var fornøiet dermed og har antaget det.

Cosi fan tutte med Mozarts Musik var i dansk Oversættelse af A. G. Thoroup den 19de October 1798 gaaet paa det kgl. Theater under Navnet Veddemaalet eller Elskernes Skole. Det oplevede kun den samme Opførelse, som tilmed blev udpebet.

Flugten af Klosteret opførtes første Gang den 19de December 1826, efterat en **Prolog til Mozart**, der var forfattet af Digteren, i hans Navn var bleven fremsagt af Nielsen. Prologen gjentoges ved den tredie Opførelse, den 11te Januar 1827. (Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 239.)

Ved fjerde Opførelse, den 10de Marts 1827, var Stykket forkortet til tre Akter. 1ste og 2den Akt vare med betydelige Forkortelser (Priorinden og Laura gik ud af Stykket) sammensmeltede til een Akt. De forskjellige af Digteren andre Steder fra hentede Mozartske Melodier bortskares ved samme Leilighed.

Samme Aften fremsagde Rosenkilde som „Habakuk" en af Oehl. forfattet **Epilog** (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 241). Stykket gik sidste Gang den 10de Marts 1827, i Alt fire Gange.

I et Brev til Regisseur Clausen, dateret den 8de December 1826, skriver Oehl. i Anledning af ovennævnte Stykke: „Smaaforandringerne i det Trykte ere af aldeles ingen Vigtighed, og i Syngenummerne er det aldeles nødvendigt at holde sig til det Skrevne for Musikens Skyld; thi Noderne taale ikke den Smule Filen hist og her, som jeg har tilladt mig i Versene for Læsningens Skyld."

I et Brev til Collin, dateret den 28de Januar 1827, skriver Oehl.: „Hvad Flugten af Klosteret angaaer, saa seer du, at jeg har søgt at faae godt Folk til at betragte det fra den rigtige Side. Lumpenheden kan man ikke styre, især naar dens Ro er sikkret ved Politiindretninger. [Dette sigter til Pibning i Theateret under den første Opførelse, cfr. Erindr., I, Side 112.] Jeg ønskede gierne, at Stykket nu snart blev spillet engang igien, lige efter at Bogen var kommen ud." Brevet slutter saaledes: „Og hermed Gud befalet, du min sande góde Ven, hvis Redebonhed til at tiene mig jeg saa ofte har nydt Frugten af! Gud skee Lov, der dog endnu er nogle Mennesker med Aand og Hierte, som have Villie og Evne til at hielpe en stakkels forfulgt Poet, der lider af Misundelse og Avind, uden at giøre noget Menneske Fortræd."

I et Brev til Theaterdirektionen, dateret den 14de Februar 1827, meddeler Digteren, at han indsender Flugten af Klosteret, saaledes som han har forkortet det til tre Akter, da det før var for langt og derved havde noget Trættende. „Tillige beder jeg om, at medfølgende Epilog maa blive fremsagt af Hr. Rosenkilde som „Habakuk" de to Gange, som Stykket endnu bliver opført dennegang." Han beder tillige, „at det maa blive spillet i næste Uge, hvorved $^1/_5$ af Indtægten tilfalder mig igien." Stykket blev imidlertid endnu kun spillet den ene Gang, som var den fjerde og sidste.

I et Brev til Theaterchefen Holstein af den 26de Februar 1827 beder Oehl. om at Stykket maa blive opført „i denne Uge, da Hr. Zinck [Sanger ved Theateret] er kommet sig igien. Jeg vilde ikke uleilige D. Exc. med min Bøn, hvis ikke Nødvendigheden drev mig, da jeg endnu skal have Femtedelen af to Forestillinger, og min Kasse er lens." I et Brev til Collin, dateret den 3die Marts 1827, anmoder Oehl. ham om at Flugten af Klosteret maa blive spillet de ovennævnte to Gange, og i et Brev til samme, dateret den 12te April 1827, om at det snart maa opføres femte Gang. (Cfr. Oehl.s Erindr., I, Side 112; IV, Side 46; Levnet, II, Side 350.)

Personliste.

Priorinden	Jfr. Jørgensen.	Lademann......	Kirchheiner.
Laura	„ Smith.	Litzberg	Foersom.

Rosaura	Jfr. Zrza.	Habakuk........	Rosenkilde.
Cæcilia	Md. Wexschall.	Gjertrud	Md. Winsløw.
Obersten	Holm.	En Nonne......	Jfr. Nielsen.
Bergdorf	Cetti.	En Tjener	Selstrup.
Wiedenhof	Zinck.	En Dreng......	Jfr. A. Pætges.

Væringerne i Miklagard*), Tragedie i fem Akter, forfattet 1826 og indleveret til Theaterdirektionen med følgende Skrivelse af den 24de November samme Aar:

„Til Directionen for de Kongelige Skuespil.

Hermed tager jeg mig den Frihed at indsende mit nye Sørgespil, Væringerne i Miklagard, til den Kongelige Theaterdirection, med Ønske om, at Stykket maatte opføres endnu i Vinter, hvis det skulde vinde Bifald. Forslag til Rollebesætning følger i Registeret paa Personerne. Choret, som Pigerne synge med Maria, og Marias Harpesang ere digtede til alt componeerte Melodier. Væringernes Sang har alt en Musiker efter mit Skiøn heldigt componeret. Til Musiken i Haralds Drøm kan bruges en smuk Haydnsk Adagio. En Sørgemarsch for Væringerne i femte Akt bliver altsaa endnu kun at componere. Et Par Decorationer og de udskaarne Billeder af nogle græske Statuer maatte vel ogsaa endnu forfærdiges.

Ærbødigst

A. Oehlenschläger."

Som Censorer afgave G. H. Olsen og K. L. Rahbek hver for sig Dom:

„Med sand Fornøielse og livelig Interesse har jeg gjennemlæst denne Tragedie, og der kan vel aldeles ingen Tvivl være om dens Antagelighed. Heller ikke agter jeg derom at fremsætte mindste Betænkelighed. Imidlertid, da min ærede Medcensor er Forfatterens Svoger, og vel nærmere Ven, tillader jeg mig følgende Bemærkninger, om han, min Medcensor, skulde finde, at de ere grundede, og altsaa i fælles Navn være passende at bringe i Erindring.

---

*) Planen til Væringerne synes ifølge Uddrag af P. O. Brøndsteds Reise-Dagbøger, Side 25, at have været gammel hos Oehl. Brøndsted skriver (Paris) den 2den Januar 1807: „Jeg havde en Samtale med Oehlenschläger om et Sujet at vælge til en dansk stor Tragædie. Jeg foreslog ham at lede i Du Cange Histoire de Constantinople om de Danske (Væringerne) i Constantinopel i det 11te Seculum, hvorom jeg idag saae noget i Villoisons Manuskripter."

1) De Steder, Side 148 og 157, hvor Jesus og den Korsfæstede nævnes, burde vel for de Svages Skyld modificeres.
2) At Maria dolkmyrdes hører til det Tragiske, men at Zoe slipper med at flygte er vel ikke nok for den poetiske Retfærdighed.
3) Da Sujettet er reent norsk, synes mig, at den idelige Sammenføien af danske, norske, Side 6, 32 osv., hvor der tales om Varenger eller Væringer, smager for meget af en affecteret Patriotisme.
4) De mange byzantinske Værdigheds-Navne, f. Ex. Hyperetæriarch, Protovestiæren, Sebastokrator, Panhypersebastos, Akolyth osv., burde vel ved korte Noter under Texten have en forklarende Oversættelse.
5) Adskillige smaa Ucorrectheder, især ved geographiske Navne, burde vel berigtiges.
6) Endelig forekommer det mig, som Marias sidste Ord om Grækerne ere saa politiske, at deels Diplomatiken kunde finde dem anstødelige, deels ogsaa den æsthetiske Medynk ved Marias Liig let kunde tabe sig i en kosmopolitisk Enthusiasme.

Ved Rollebesætningen finder jeg ogsaa, at et NB. kunde anbringes, især i Henseende til Zoes Fremstillerinde.

Kjøbenhavn den 30te November 1826.

G. H. Olsen."

„Jeg ønsker vor Litteratur og Scenen til Lykke med dette Mesterværk, som jeg med ny Henrykkelse har læst, og glæder mig saameget mere derover, da det, siden William Shakspeare [af Boye] er det første Stykke, jeg — ubetinget — har kunnet give min Stemme — nogle Stykker til og med god Musik naturligviis undtagne — det eneste altsaa i et heelt Aar, jeg trygt kunde anbefale Skuepladsen. Af min ærede Medcensors Anmærkninger underskriver jeg — for de Svages Skyld, ligesom han — den første Anmærkning. Ved den tredie erindrer jeg, at efter Gibbon IV. Cap. Væringerne vare for en meget stor Deel danske og engelske; den sjette Anmærkning kjender jeg vore Dages Aand nok, til desværre at befrygte, den til Stykkets Skade udenfor Directionen vil komme i Betragtning. I Henseende til Slutningsnoten vil jeg, uden at indlade mig paa det enkelte Factum, der i min nærværende Stilling er udenfor min Competence, blot i Almindelighed erindre, at efter min Overbeviisning en Originalforfatter har Føie til Klage, naar man — uden Nødvendighed — afviger fra den Rollebesætning, han til sit Stykkes Tarv finder fornøden, og vil jeg nu ende med at udtrykke min Glæde over, at det endnu een-

gang i min Embedstid er faldet i min Lod, at kunne give et saadant Stykke mit Ja.

Den 2den December 1826.

Rahbek."

Stykket udkom trykt i Januar 1827. I et Brev, dateret den 2den Februar 1827, indsendte Digteren Roller og Rollebesætning til Direktionen, hvilken Rollebesætning var som nedenfor anført paa Personlisten, dog med Uudtagelse af følgende Roller, som Oehl. havde foreslaaet, men som af Direktionen ombesattes: „Zoe" Md. Andersen, „Tiodolf" Holm, „Erik" Foersom, „Edmund" Zinck, „Hiero" Rongsted. Han slutter med Bøn om, at Stykket maa blive sat i Gang saasnart som muligt, og at Theatermaleren strax maa blive sat i Arbeide til det Fornødne. Musiken er alt under Arbeide.

I et Brev til Collin, dateret den 28de Januar 1827 (det samme som findes omtalt under Flugten af Klosteret), skriver Digteren:

„Først og fornemmelig beder jeg, at mine Væringer saa snart som muligt kan blive spillet. De fleste Skuespillere, der have Hovedroller, ønske alle, at Stykket snart maa blive sat i Gang.

Rahbek forsikkrede mig sidst, jeg talede med ham derom, at han troede, Md. Andersen havde Lyst til at spille Dronning Zoe; og naar saa er, seer jeg den helst i hendes Hænder. Hvis ikke, saa helst i Md. Eisens. Den du omtaler, er mig for kold og for lidet smuk til denne Rolle.

Jeg skal nu strax indsende Rollerne til Skuespillerne gratis og til Theaterets Embedsmænd for Betaling efter vedtagen Indretning.

Tak fordi du sendte mig [P.] Jensen; han componerer alt paa de nødvendige Musiknummere. Men en anden Kunstner maatte ogsaa strax sættes i Gang, — nemlig Wallich*). En græsk Sal med Billedstøtter kunne vi ikke undvære. Her maa Lund hielpe ham. Maaskee man kunde slaae sig igiennem med det Øvrige, skiøndt Væringernes Hal just heller ikke er let at finde. Dog maaskee har I Noget fra Titus [Opera af Mozart] eller andre Stykker. Til Haralds Palads udenfor kunde man til Nød bruge en gummel Decoration i Trylleføiten. Marias Kammer kunde maaskee være det græske moderne Værelse med de qvindelige Figurer i den brune Grund, som ofte bruges; men Vinduerne maatte omgiøres. Olaf den Helliges Billed maa males.

Naar du tager dig med Iver deraf, saa kan Stykket mageligt opføres i Marts — men senere burde det heller ikke være."

I et senere Brev til Collin, dateret den 3die Marts 1827, beder Digteren om at Stykket maa blive opført midt i April.

*) Wallich og Lund vare Theatermalere.

I et Brev til Samme, dateret den 12te April 1827, anslaaer Digteren den omtrentlige Sum, som han efter Sandsynlighed kan haabe for Stykket, til 600 Rd. og beder om disse Penge, som han for Tiden trænger til.

I et Brev til Samme Dagen efter, den 13de April 1827, skriver Digteren, at han har misforstaaet Collins Løfte, som gik ud paa, at Pengene skulde udbetales ham efter Stykkets første Opførelse. Han vil da finde sig i, at det spilles i Mai*), og henholder sig forresten til Collins gode Løfte angaaende Forskud, „saavidt det lader sig giøre". Han ender Brevet saaledes: „Du troer, det kan ikke nytte at forsikkre mig, at der Intet er forsømt fra Directionens Side; thi Forfatterne troe ikke saadanne Forsikkringer, det har sexaarig Erfaring lært dig. Heri ligger en uvenlig Bebreidelse, som jeg ikke troer at fortiene. Jeg har i al den Tid, vi har staaet i Forhold til hinanden, med Taknemmelighed paaskiønnet de Tienester, du har giort mig; og med den Beskedenhed, som jeg skylder en brav Mand, en Ven og min egen Ære, funden mig i de Indskrænkninger, som Omstændigheder og Nødvendigheden fordrede."

Collin besvarede dette Brev samme Dag, og Dagen efter afsendte Oehl. Følgende:

„Den 14de April 1827.

Kiæreste Collin!

Du kan ikke troe, hvor dit venlige Brev har husvalet mig. Blomsten trænger til Solskin for at trives, og Digteren undertiden til Kiærtegn af dem, han elsker. Ak, her er saa megen Skygge og Slud i denne — sublunariske Verden! Gid den altid var sublunarisk i det midste; thi skinte ikke Solen, saa skinnede i det mindste Maanen, og jeg troer, Digterblomster trives bedre i Maanskin end i Solskin.

Hvor stor Priis jeg sætter paa dit Venskab og din Tilfredshed med mig, behøver jeg ikke at sige dig. Du, begge Ørstederne og Mynster høre til det Kløver, hvoraf jeg vilde være stolt af at regnes til det femte Blad. Men det vilde maaskee ikke passe for Fiirkløveret, at faae en Poet med (som det femte Hiul til en Vogn).

Nu bryder jeg mig ikke mere om at jeg er pengeløs. Det er Fordelen af at boe hos en Bisp — han kaster mig dog ikke paa Gaden Kl. 12 paa Torsdag. At du vil giøre for mig, hvad du kan, er jeg overbeviist om, og overlader min Skiebne i dine Hænder. Altsaa bliver Væringerne spillet i Mai. To Gange kan gierne gaae an, ja maaskee tre! Men længer vove sig Ingen, selv ei den vise Salomon i eet Kiøre paa de kiøben-

*) Det opførtes ikke før i November.

havnske Brøder, uden at have en Jørgen Hattemager i Følge med sig som en Tolk og Sauvegarde mellem de vilde Nationer af Landets egne Indfødte.

Din Ven
A. Oehlenschläger."

Stykkets Opførelse forhaledes ved nogle Conflicter mellem Ryge og Theaterdirektionen, som nedenstaaende Brev giver nogen Oplysning om.

„Kiæreste Collin!

Jeg veed hele Historien med Ryge; han har jo aldeles Uret, hans ulykkelige Hidsighed har atter spillet ham selv og eder Alle et slemt Puds.

Men Ingen lider mere derved end jeg, naar han ikke kommer til at spille Olaf Trygvason i Væringerne.

Jeg indseer meget vel, at Directionen ikke kan lade det gaae hen — men jeg haaber ogsaa, kiære Ven! af din Interesse for Kunsten og dit Venskab for mig, at du søger at bringe Skibet ud af dette farlige Kattegat, uden at det slaaes i Qvag.

Personlig kan jeg sige dig (ikke som Directeur), at han har Lyst til at spille Rollen, dersom han kan rede sig ud af denne Labyrinth uden alt for stor Ydmygelse. Indlagte Seddel, som jeg fik fra ham i Aftes, viser, at det giør ham ondt, at have mistet Rollen. Imidlertid finder jeg det meget rigtigt, at den bliver i Tide doubleret, og kan det ikke være Andet, saa lad Foersom spille den.

Men kan det være Andet — saa lad Ryge spille den. Jeg beder her min Ven. Vi kiende jo alle hans Characteer, det er en vild Vulcan — men den brænder ofte smukt og majestætisk — og vækker Forbauselse med sin stærke Lue midt i den nordiske Snee.

I Haab om, at Striden kan afgiøres i nogenlunde Mindelighed, har jeg sendt ham et Exemplar af Væringerne til Foræring, i Stedet for den affordrede Rolle. Saa kan baade han og Foersom lære Rollen.

Du kan ikke fortænke mig i mit ivrige Ønske for min Tragødies gode Udførelse, ligesaa lidt som jeg kan fortænke dig i, at du som Directeur søger at holde Orden og Retfærd vedlige i Skuespillerselskabet.

Din hengivneste
A. Oehlenschläger."

Skjøndt en Deel af Musiken til Væringerne blev særlig componeret til Stykket, findes Componisternes Navne ikke paa Theaterplakaterne. Nedenstaaende Brev til L. Zinck fra Oehl. oplyser dette.

„Den 16de November 1827.

Kiære Zinck!

Da dog Melodien til Pigernes Chor i første Akt af Væringerne, Væringernes Chor i 2den Akt, og Marias Harpearie ikke ere af Jensen, saa finder jeg det meest passende, at der slet Intet paa Placaten tales om Musikforfatterne. Kröyer*), som en ny Componist, hvis Nummer er meget smukt, vilde vist ikke finde Smag i at gaae incognito under en Andens Firma.

Din
A. Oehlenschläger.

Til
Hr. Syngemester Ludvig Zinck."

I et Brev til Collin, dateret den 21de April 1828, skriver Oehl.: „Dersom Frydendahl ikke vil spille Keiseren i Væringerne, har jeg aldeles Intet imod, at Enholm faaer Rollen."

Stykket blev omsider opført den 17de November 1827, og var paa Repertoiret til 1831. I Saisonen 1850—51 gjenoptoges det, men henlagdes atter efter fem Opførelser (den sidste den 15de April 1852). 1865 optoges det paany med forandret Rollebesætning og gik sidste Gang den 8de November 1865; i Alt 23 Gange.

Med Hensyn til Personlisten spilledes
Eremiten (Olaf Trygvason) af Ryge,
Maria af Md. Wexschall,
Harald Haarderaade af Nielsen, } alle Tre sidste Gang den 15de October 1831.

(Cfr. Overskous Danske Skuepl., IV, Side 835; Oehl.s Poet. Skr., VIII, Side 277 og 322, Figaro, 1866, Nr. 39.)

Personliste.

Keiseren	1827. Frydendahl.	1828. Enholm.	1831. Overskou.	1851. Phister.
Zoe	1827. Md. Eisen.	1829. Jfr. P. Clausen.	1831. Jfr. Schaltz.	
	1851. Fru Heiberg.	1851. Md. Nielsen.	1865. Jfr. Lange.	
Maria	1827. Md. Wexschall.	1851. Md. Holst.	1865. Md. Eckardt.	
Georgios	1827. C. Winsløw.	1851. Pætges.	1865. Gundersen.	
Simeon	1827. Hass.	1851. Hvid.	1865. Liebe.	

*) H. E. Kröyer havde componeret Væringernes Chor: „Stærke vi staae" osv.

Rolle						
Harald	1827. Nielsen.	1851. Holst.	1865. W. Wiehe.			
Ulf	1827. Liebe.	1851. M. Wiehe.	1865. Mantzius.	1865. A. Nielsen.		
Haldor	1827. Stage.	1828. Foersom.	1851. Kragh.	1865. J. Wiehe.		
Tiodolf	1827. Foersom.	1827. Holm.	1851. Brun.	1851. Hultmann.	1865. Pætges.	
Erik	1827 O. Rongsted.	1831. Pætges.	1851. Jensen.	1851. Nehm.	1865. A. Nielsen.	1865. Meyer.
Emund	1827. Schwartzen.	1851. Liebe.	1865. Pætz.	1865. Christoffersen.		
Kolskjæg	1827. Seemann.	1831. Schneider.	1851. Gundersen.	1865. Price.		
Elisif	1827. Md. Winsløw.	1827. Jfr. Abrahamsen.	1851. Md. Hansen.	1851. Jfr. Lehmann.	1865. Jfr. Monrath.	1865. Jfr. Bournonville.
Rognvald	1827. Schou.	1828. Bruun.	1831. Balling.	1831. Hvid.	1851. Funck.	1865. Schneider.
En Eremit	1827. Ryge.	1851. Nielsen.	1865. Holst.			
Dione	1827. Jfr. Nissen.	1828. Jfr. Beyer.	1831. Jfr. Winsløw.	1861. Md. Boje.	1865. Jfr. H. Andersen.	
Doris	1827. Jfr. Nielsen.	1851. Jfr. H. Andersen.	1365. Jfr. H. Nielsen.			
En Fisker	1827. Bruun.	1828. Rosted.	1851. Waltz.	1852. Ravnkilde.	1865. Kolling.	
Leander	1827. J. Winsløw.	1851. Sahlgreen.	1865. O. Zinck.	1865. A. Nielsen.		
Hiero	1827. Bauer.	1831. Jørgensen.	1841. Mantzius.	1865. Eckardt.		
Menalkas	1827. Lund.	1851. Wolff.	1852. Albrecht.	1865. Kragh.		
Kleophas	1827. Rosenkilde.	1831. Wienecke.	1831. Phister.	1851. Knudsen.	1865. A. Rosenkilde.	
Diogenes	1827. Overskou.	1829. Hvid.	1851. Schwartzen.	1865. Flinch.	1865. Døcker.	

Et Drømme-billed	1827. Enholm.	1828. Kragh.	1851. Schneider.	1865. Ferslev.

Carl den Store, Tragedie i fem Akter, forfattet i Sommeren 1828 og samme Aar indleveret til Theaterdirektionen. Stykket udkom trykt i Marts 1829.

Det opførtes første Gang den 12te October 1829, sidste Gang den 23de Januar 1830, i Alt 5 Gange.

(Cfr. Oehl.s Poet. Skr., VIII, Side 333; Levnet, II, Side 354; Erindr., IV, Side 47.)

Personliste.

Karl....................	Ryge.	
Fastrade	Jfr. P. Clausen.	
Pipin....................	C. Winsløw.	
Imma	Md. Wexschall.	
Bertha..................	Jfr. Pætges.	
Eginhard	Liebe.	
Angilbert...............	Holst.	
Alkuin	Foersom.	
Astolf..................	Seemann.	
Wittekind...............	Holm.	
Albion	Nielsen.	1829.
Hildegund	Jfr. Heger.	Jfr. Lange.
Vinfreda	Jfr. A. Fredstrup.	
En Overdruide	Hass.	
Siegbert................	Phister.	
Buto....................	Overskou.	
Gotfred.................	Kragh.	
Leirekongens Marsk.....	Hvid.	
Halfdan	Bauer.	
Hugleik	Schwartzen.	
Hermentrud	Md. Winsløw.	
Drago...................	Pio.	
En Formand for Trælle..	Bruun.	
En Kriger	Fredstrup.	
En Lærer................	Wienecke.	
En arabisk Tolk.........	J. Winsløw.	
Grimvald	Pætges.	
Karls Svend	Rongsted.	
Albions Svend	Lund.	

Sigrid med Sløret, Syngespil i tre Akter, efter Saxo og tildels efter en af Oehl. allerede tidligere digtet Romance (cfr. Digtninger, I, 1811). Et Udkast.

I Anledning af Formælingen mellem Prinds Frederik Carl Christian og Prindsesse Vilhelmine Marie modtog Theaterdirektionen en kgl. Resolution, ifølge hvilken der paalagdes den at være betænkt paa et Stykke med passende Pragt, men uden Allusion til Høitideligheden, som kunde opføres ved Festforestillingen paa det kgl. Theater. Efter Direktionens Beslutning blev der tilskrevet Digterne Oehlenschläger, Heiberg og Boye saaledes:

„Den 2den Juni 1828.

Under den 31te forrige Maaned har Hans Majestæt befalet undertegnede Direction at være betænkt paa et Stykke med passende Pragt (men uden Allusion til Høitideligheden), hvilket i Anledning af Hendes Kongelige Høihed Prindsesse Wilhelmine Marie og Hans Kongelige Høihed Prinds Frederik Carl Christians Formæling kunde være at opføre paa Theatret, tilligemed en Sang og en Prolog.

Da man er underrettet om, at flere af Nationens Digtere, deriblandt Hr. Professoren, have været betænkt paa at levere et saadant Theaterstykke, saa ønskede man, i det seneste inden tre Uger derom at modtage Deres Erklæring, tilligemed en Skizze af Stykket.

Holstein. Rahbek. Olsen. Collin.

Til
Hr. Professor A. Oehlenschläger."

Oehl. tilskrev Direktionen den 12te Juni saaledes:

„Efter den kongelige Theaterdirections hædrende Indbydelse indsender jeg herved en Skizze til en Opera, eller, hvis Tiden ikke skulde tillade det, til et Skuespil med enkelte Syngenummere og Chore, i Anledning af de høie Herskabers Formæling. Skulde den Ære vorde mig tildeelt, at maatte forfatte Stykket, saa skal jeg efter allerhøieste Befaling vogte mig for alle Allusioner med Hensyn til Dagen. Hvad Sujettet derimod selv angaaer, saa troer jeg, at der Intet vil være at indvende derimod; thi til en Fest for Fyrster er jo et heroisk Sujet meest passende, til en Fest for Skioldunger et Stof af den danske Historie; og da Fabelen næsten altid i et Skuespil, især i en Opera, er en Kiærlighedshistorie, saa kan jo dette ikke give Anledning til nogen speciel Hentydning. Det Modsatte vilde tværtimod være stødende og underligt. For Resten, da Digtet i en saadan høi Anledning er en Biting, skal jeg efter bedste Evne rette mig efter ethvert givet Vink, dersom den

Glæde maatte forundes mig, som trofast Danske, at yde min Skjærv med til den elskede Skioldungeslægts Forherligelse.

Allerærbødigst
A. Oehlenschläger."

Med Brevet fulgte Digterens ovennævnte Udkast til Sigrid med Sløret.

Censorerne Rahbek og Olsen afgave følgende Censur over Udkastet:

„Jeg har med megen Fornøielse giennemlæst det vakkre Udkast til Sigrid, og uagtet jeg vistnok ikke havde ventet dette Æmne behandlet som Opera-Feeria, har jeg dog beundret Geniets Duelighed til at lempe Tingene efter Omstændighederne. At dette Stykke, udført, som det er udtænkt, componeret, som det vil fortiene, vil være en Vinding for vor lyriske Scene, kan neppe være Tvivl undergivet, ligesom ogsaa de Sange, Æmnet medfører ved Skioldungemøens Brudefærd, uden mindste upassende Allusion, maatte blive særdeles passende for den Almeenstemning, der vil betegne de Dage, hvorfor det er bestemt. Saalidet imidlertid, som det vilde være undskyldeligt, at ville forudbestemme, at ingen af de Medindbudne skulde kunne have en endnu lykkeligere eller passeligere Idee, eller at ville forudsige, hvad af Vedkommende — eller Uvedkommende — mod een Idee vil kunne være at indvende, eller bruges som Indvending, kan jeg ikke andet end ønske Digteren Held til at faae det fuldbragt, da det, om det end ikke ved denne Leilighed skulde findes efter Ønske, under ovenanførte Forudsætninger, altid ved en anden Dannerfest vil skaane os for den ydmygende Nødvendighed at giøre Brug af fremmed Trallirum-Larum, medens vi besidde saa mange og saa geniale Digtere og Tonekunstnere.

Bakkehuset, den 14de Juni 1828.

Rahbek."

„Jeg finder ovenstaaende Censur saa vel sammensat af moden Critik og øm Delicatesse, at jeg neppe vover noget ved ubetinget at underskrive den. Vist nok havde jeg, som det ogsaa synes min Medcensor antyder, heller ønsket det skiønne Stof ublandet med alskens Alfer og Nisser, og ved hver ny Giemmenlæsning har Forfatterens Skizze foresvævet mig snarere som et heldigt Ballet-Program, end som et aldeles passende Udkast til en Opera i Anledning af en kongelig Bryllupsfest, saa meget mere, som Udførelsen, uagtet Forfatterens Yttringer i hans Skriveelse til Directionen, neppe vil af Mængden vorde anseet for andet, end en uafbrudt Allusion til Dagens Høitidelighed. Imidlertid tør jeg mod Antagelsen af den indsendte

Skizze og det derpaa byggede eventuelle Syngespil ikke anføre andet, end hvad ogsaa min Medcensor bemærker, at maaskee En af de Medindbudne kunde have en heldigere eller passeligere Idee; men i alle Tilfælde bør ogsaa jeg ansee Fuldendelsen af det indsendte Program som en Berigelse baade for vor Litteratur og vor Skueplads.

Kjøbenhavn den 16de Juni 1828.

G. H. Olsen."

Af de tvende andre medindbudne Digtere havde Pastor Boye paa Grund af Sygdom undslaaet sig for Concurrencen, men derimod udbedet sig at maatte skrive den Sang og Prolog, som ved Festforestillingen skulde benyttes. J. L. Heiberg indsendte den 22de Juni sit Udkast til Elverhøi (cfr. Heibergs saml. pros. Skr., XI, Side 455), der blev antaget af Direktionen, og Oehl. maatte saaledes vige Pladsen.

(Cfr. Fremtidens Nytaarsgave, 1867, Side 77: En Festforestilling, Bidrag til det kgl. Theaters Historie, af Edgar Collin.)

Prolog, forfattet til Md. Hegers deklamatorisk-musikalske Aftenunderholdning paa det kgl. Theater den 1ste Januar 1830, fremsagt af hende selv. (Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 247.)

Prolog, forfattet til Cettis deklamatorisk-musikalske Aftenunderholdning paa det kgl. Theater den 14de Februar 1830, fremsagt af ham selv. (Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 248.)

Prolog, forfattet til C. Winsløws og Md. Winsløws deklamatorisk-musikalske Aftenunderholdning paa det kgl. Theater den 7de Marts 1830, fremsagt af dem begge (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 250).

Rahbeks Minde, Prolog, forfattet til Mindefesten for Rahbek (død den 22de April 1830) paa det kgl. Theater den 1ste Mai 1830, fremsagt af Md. Wexschall (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 253). Efter Prologen opførtes Emilie Gallotti.

Trillingbrødrene fra Damask, Lystspil i fire Akter, trykt i September 1830, opført første Gang den 2den September 1830, sidste Gang den 9de November samme Aar, Musiken var componeret af F. Kuhlau. Stykket gik i Alt tre Gange. (Cfr. Oehl.s Levnet, II, Side 354; Erindr., IV, Side 47; Overskous Danske Skuepl., V, Side 102; Heibergs pros. Skr., III, Side 218.)

Personliste.

Harun al Raschid........	Nielsen.
Ibad	Schwartzen.
Syahuk	Bauer.
Babekan..................	C. Winsløw.
Lira	Jfr. Pætges.
Salle....................	„ Jørgensen.
Mirza	„ Keck.
Fatme....................	„ Abrahamsen.
Første Beduin...........	Bruun.
Anden Beduin............	Wienecke.
Ibrahim	Liebe.
En Vært	Stage.
En Drager...............	Hass.
Saadi	Holm.
Hussein	Overskou.
Mulladin	Rosenkilde.
En gammel Slavinde.....	Md. Winberg.
Nadir	Seemann.
Schemseddin............	Kragh.
Kobad	Rongsted.
Høvedsmand for Vagten..	Balling.
En sort Slave...........	Pætges.

Hans Sachs, dramatisk Digt i fire Akter af Deinhardstein, oversat 1830, udkom i Trykken samtidig med den første Opførelse den 7de December samme Aar, gik sidste Gang den 5te November 1832; i Alt ni Gange.

I et Brev til Skuespiller Nielsen, dateret den 6te September

1830, minder Oehl. ham om hans Løfte at skaffe ham de 200 Rd. for Hans Sachs ved Modtagelsen af Manuskriptet. „De vil see, at jeg har giort mig al mulig Umage med Oversættelsen."

Hvorledes Oehl. i Prometheus anmeldte Stykkets Opførelse, sees ovenfor i denne Samling, Side 128-133. Slutningen af hans Anmeldelse: „Hvad der bidrager til at giøre dette Stykke yndet og populairt er vel ogsaa det smukke Optog i 4de Act, der aldeles passer til Situationen og virker behageligt," staaer i skarp Modsætning til J. L. Heibergs Yttringer om det Samme: „Hvad som nødvendigt maa bidrage til at skade Stykket er det latterlige Optog i sidste Akt," osv. (Pros. Skr., III, Side 239). Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 106.

Personliste.

Maximilian I.	1830. Ryge.	
Steffen	1830. Holm.	
Kunigunde	1830. Md. Wexschall.	
Hans Sachs	1830. Nielsen.	
Runge	1830. C. Winsløw.	
Første Hofmand	1830. Liebe.	1831. Kragh.
Anden do.	1830. Holst.	
Mestersangere	1830. Hass. 1830. Seemann.	
Jacob	1830. J. Winsløw.	
Morten	1830. Overskou.	
Niclas	1830. Lund.	

Ewalds Minde, Prolog, forfattet i Anledning af Opførelsen af Balders Død, Halvhundredeaars-Dagen efter Joh. Ewalds Død, den 17de Marts 1831, og fremsagt af Nielsen (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 266).

Syngespillet **Balders Død** blev ved denne Leilighed givet uden Musik som heroisk Skuespil.

Prolog, forfattet til Concerten paa det kgl. Theater den 24de April 1831 til Indtægt for Musikconservatoriets Institut, fremsagt af Eleven Waltz (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 271).

Oberon, romantisk Tryllespil i tre Akter af J. R. Planché, oversat til M. C. v. Webers Musik og indsendt til det kgl. Theater den 22de November 1828, Dandsen componeret af Solodandser Funck. Oversættelsen fandt Sted ifølge Direktionens Anmodning, da Stykket var bestemt til Opførelse ved Festforestillingen i Anledning af Frederik VI.s Fødselsdag. Da imidlertid Dronningens Moder, Landgrevinde Louise, døde den 15de Januar, faldt Festforestillingen bort.

Stykket opførtes den 31te Januar 1831 og gik sidste Gang den 8de October samme Aar; i Alt sex Gange. Stykket udkom trykt i Januar samme Aar.

Personliste.

Oberon	Schwartzen.	
Titania	Md. Thomsen.	1831. Jfr. P. Clausen.
Puk	Md. Winsløw.	
Kalifen Harun al Raschid	Ryge.	1831. Liebe.
Rezia	Jfr. Zrza.	
Fatime	Jfr. Abrahamsen.	
Namuna	Jfr. Jørgensen.	1831. Md. Eisen.
Babekan	Kragh.	
Almansor	Nielsen.	
Roschana	Jfr. P. Clausen.	1831. Md. Andersen.
Nadine	Jfr. Winsløw.	
Huon af Bordeaux	Kirchheiner.	
Scherasmin	Cetti.	
Keiser Karl den Store	Fredstrup.	
Abdallah	Hvid.	
1ste Saracen	Balling.	1831. Schneider.
2den do.	Jørgensen.	1831. Pætges.
En Slave	Wienecke.	1831. Brock.

Rübezahl, dramatisk Eventyr i tre Akter, forfattet og indleveret til Theaterdirektionen 1831, antaget 1832 og opført samme Aar den 26de Marts. Stykket gik sidste Gang den 4de April samme Aar, i Alt to Gange; det udkom trykt i Juni 1833.

I et Brev til Hauch, dateret den 28de Februar 1832, skriver Oehl.: „Nu arbeide vi paa Rübezahl; jeg lægger Text under gammel Musik af Naumanns Cora og Orpheus [og Eurydice]. Det morer mig at have disse Nodebøger i Haanden, og at skrive i dem, som bleve brugte, da min Moder var en ung Pige, og min Fader et ungt Menneske, og saae disse Stykker med Beundring."

(Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 123.)

Personliste.

Rübezahl	Ryge.	
Veit	Nielsen.	
Grethe	Md. Winsløw.	
Marie	Jfr. Heger.	
Johan	Jfr. Rinda Lund.	
To Børn	N. Fredstrup. H. Fredstrup.	
Bendix	Holst.	
Diedrik	Seemann.	
		1832.
Moses	C. Winsløw.	Overskou.
En Vært	Lund.	
		1832.
Giæster	Overskou. Pætges. J. Winsløw. Hvid.	Bauer.
Birkedommeren	Phister.	
Skriveren	Brock.	
En Fangefoged	Foersom.	
En Capuziner	Rosenkilde.	
En Anfører	Kragh.	
Formanden for Rettens Folk	Schneider.	
Rettens Folk	Fredstrup. Bille.	
Gnomer	Jfr. Nielsen. Md. Fürste. Jfr. Ring. „ Lund.	

Tordenskjold, Tragedie i fem Akter, forfattet og indleveret til Theaterdirektionen 1832, opført første Gang den 6te Februar 1833 med Musik af A. P. Berggreen, sidste Gang den 17de Marts 1867; i Alt 37 Gange. Stykket udkom trykt i April 1833.

Stykket var paa Repertoiret indtil 1838 (den 24de Februar) og hvilede derpaa til Saisonen 1841—42, da det i denne og den følgende Saison opførtes nogle faa Gange. 1845 fremtoges det, men henlagdes efter to Opførelser til Saisonen 1856—57, hvilede atter efter faa Opførelser i denne Saison til 1866—67 hvor det som ovenfor meddeelt gik sidste Gang den 17de Marts. Ved Gjenoptagelsen 1841—42 var gjort en Del hensigtsmæssige Forkortninger, navnlig i 5te Akt, hvor Scenen paa Ravnholt i Sjælland mellem Wessel og Budde var gaaet ud. Siden 1845 ere ligeledes Scenerne med Studenterne i 3die Akt udeladte.

Den 11te September 1842 opførtes Tordenskjold ved Mindefesten for Ryge paa det kgl. Theater. (Han var død den 29de Juni 1842.) I den Anledning havde Oehl. forfattet et **Forspil: Ryges Minde** (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 312), hvori forekom: Prologus, Nielsen; fire Skjalde, Faaborg, Sahlgreen, C. Hansen, Schram; fire Barder, Sahlertz, Schwartzen, Waltz, Ferslev.

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Tordenskjold af Nielsen, sidste Gang den 8de Februar 1845.

Harriet af Md. Wexschall, sidste Gang den 26de November 1836; af Jfr. N. Ryge fra den 9de Mai 1837 til den 8de Februar 1845.

Kold af C. Winsløw ved de tre første Opførelser.

Debora af Jfr. Jørgensen, sidste Gang den 8de Februar 1845.

v. Görz af Nielsen fra den 24de October 1856 til den 8de December 1856.

(Cfr. Prometheus, II, Side 278; Erindr., IV, Side 101; Overskous Danske Skuepl., V, Side 165.)

Personliste.

Tordenskjold	1833. Nielsen.	1856. M. Wiehe.	1866. W. Wiehe.
Harriet	1833. Md. Wexschall.	1837. Jfr. N. Ryge.	1856. Fru Recke.
	1866. Jfr. Lange.		
Hendes Tante	1833. Md. Andersen.	1842. Md. Winsløw.	1866. Md. Holst.
Præsidenten	1833. Hvid.	1866. Holst.	

Debora	1833. Jfr. Jørgensen.	1856. Md. Hansen.	1866. Md. Phister.			
Hans v. Görtz	1833. Foersom.	1856. Nielsen.	1866. Mantzius.			
Louise	1833. Jfr. Heger.	1838. Md. Hansen.	1842. Jfr. H. Andersen.	1866. Jfr. H. Nielsen.		
Spiegelhausen	1833. Scemann.	1845. Pætges.	1866. Gundersen.			
Stahl	1833. Kragh.	1866. J. Wiehe.				
Falsen	1833. Pætges.	1845. Gundersen.				
Wessel	1833. Holm.					
Budde	1833. Liebe.					
Leyonanker	1833. Kirchheiner.	1836. C. Hansen.	1842. Schneider.	1866. A. Nielsen.		
Kold	1833. C. Winsløw.	1833. Ryge.	1838. Schneider.	1842. Phister.	1845. L. Winsløw.	1856. Mantzius.
Frands Lehn	1833. Phister.	1842. M. Wiehe.	1845. W. Wiehe.	1856. Hultmann.	1866. Price.	
En Student	1833. Schneider.	1837. Waltz.	1842. E. Hansen.	1846. Albrecht.		
En Tjener	1833. Bille.	1833. C. Hansen.	1836. Møller.	1856. Ravnkilde.		
Værten	1833. Enholm.	1842. Ryge.	1842. Holm.	1856. Schwartzen.	1866. Schneider.	
Carl XIItes Skygge	1833. Holst.	1856. Ferslev.				

Garrick i Bristol, versificeret Lystspil i fire Akter af Deinhardstein, oversat af Oehl., opførtes første Gang den 22de Marts 1833, sidste Gang den 18de Mai samme Aar, i Alt tre Gange; det udkom trykt i Marts samme Aar.

Personliste.

Thomas Hild	C. Winsløw.	George	Pætges.
Sara	Jfr. Heger.	Første Opvarter	Schneider.
David Garrick....	Nielsen.	Anden Opvarter....	Bille.
Henrik Frondham.	Holst.	Et Theaterbud	Brock.
William Lyrd	Seemann.		

(See ovenfor i denne Samling Side 189—190.)

Prolog, forfattet til Aftenunderholdningen for Musik-Conservatoriets Institut paa det kgl. Theater den 24de Marts 1833, fremsagt af en Elev (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 282).

Dronning Margareta, Tragedie i fem Akter, forfattet 1833 (før Oehl.s Reise til Norge), antaget og trykt i December samme Aar og opført den 4de December med Musik, componeret af A. P. Berggreen. Stykket gik sidste Gang over Scenen den 6te Marts 1863; i Alt 40 Gange.

Efter den første Opførelse udbragte Publikum et Leve for Digteren i Theateret.

Stykket var paa Repertoiret fra første Opførelse til 1835 (den 20de November) og hvilede derpaa til Saisonen 1848—49, da det opførtes nogle faa Gange for atter at henlægges. I Saisonen 1860—61 fremdroges det og blev i de tre paa hinanden følgende Saisoner spillet 10 Gange.

(Cfr. Erindr., IV, Side 101; Prometheus, II, Side 278; Overskous Danske Skuepl., V, Side 187.)

Med Hensyn til Personlisten spilledes

Margareta af Md. Wexschall, sidste Gang den 10de Marts 1854.

Ingeborg af Md. Holst, sidste Gang den 10 Marts 1854.

Moltke af Nielsen, do. do.

Ragnhild af Jfr. Jørgensen, sidste Gang den 20de November 1835.

Abbeden af M. Wiehe, fra den 2den Marts 1849 til den 6te Marts 1863.

Personliste.

	1833.	1861.
Dronning Margareta ..	Md. Wexschall.	Md. Holst.

Kirstine	1833. Md. Winsløw.	1833. Md. Eisen.	1849. Jfr. Andersen.		
Ingeborg ...	1833. Jfr. Heger.	1861. Jfr. Thorberg.			
Abbeden....	1833. Nielsen.	1849. M. Wiehe.			
Ivar Lykke..	1833. Stage.	1849. Holst.	1849. Pætges.		
Albrecht ...	1833. Hass.	1849. Gundersen.			
Ragnhild ...	1833. Jfr. Jørgensen.	1849. Md. Winsløw.	1850. Jfr. Müller.		
Oluf	1833. Holst.	1849. Hultmann.			
Rudolf	1833. Kragh.				
Grev Otto...	1833. Pætges.	1849. Mantzius.	1861. J. Wiehe.		
Grev Geert..	1833. Seemann.	1849. Schneider.			
Moltke	1833. Ryge.	1849. Nielsen.	1861. Mantzius.		
Limbæk	1833. Liebe.	1849. Pætges.	1849. Albrecht.		
Abildgaard..	1833. Foersom.	1834. J. Winsløw.	1850. Liebe.		
Bentson	1833. Hvid.	1849. Liebe.	1861. Ferslev.		
Hans.......	1833. Waltz.	1850. Nehm.	1861. A. Nielsen.		
Erik	1833. C. Hansen.	1849. Ravnkilde.	1861. Møller.	1862. Funck.	
En Drost ...	1833. Schneider.	1849. Liebe.	1844. Sahlgreen.	1861. Funck.	1862. Price.
En Nar.....	1833. Overskou.	1849. Knudsen.	1854. L. Winsløw.	1861. O. Zinck.	1862. Kolling.

Oehl. tilskrev Collin den 1ste April 1847 saaledes:

„Kiæreste Collin!

I disse Theaterets Feriedage [det var den stille Uge] skriver jeg dig et Ord til med Bøn om, at du — efter gode Løfte —

vil tænke paa at bringe Dronning Margáreta paa Thronen. Den ene Uge gaaer efter den anden, og jeg er bange for at Vaaren afsætter hende, hvis der ikke tænkes paa Raad i Tide.

I Sommer lovede jeg Commandeur Falsen at omarbeide hans Faders Dragedukke til et Toactsstykke, da vi begge fandt, det var Synd, at dette nydelige Stykke med den gode Musik skulde evig hensove. Det har jeg giort, jeg sender dig det vel ikke reenskrevet, men fuldkomment tydeligt. Jeg forlanger aldeles Intet derfor; men det vilde fornøie mig, naar det kom paa Scenen, og jeg troer, Theatret kunde være vel tient med det. Hansen maatte vel spille Skomageren*).

Din Ven

Ø."

De italienske Røvere, tragisk Drama i fem Akter, forfattet og indleveret til Direktionen 1834 og antaget samme Aar. Det opførtes første Gang den 28de Februar 1835, sidste Gang den 9de April samme Aar, i Alt fem Gange. Dandsen var componeret af Solodandser Funck. Stykket udkom trykt i Juni 1835.

Efter tredie Opførelse foretog Digteren nogle hensigtsmæssige Forkortninger.

(Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 226; Oehl.s Erindr., II, Side 128; Søndagsbladet, 1835, redigeret af A. P. Liunge, Nr. 14 og 15.)

Personliste.

Treumann....................	Ryge.
Ferdinand....................	Md. Holst.
Richter	Kragh.
Massaroni....................	Nielsen.
Marielisa	Fru Heiberg.
Laura	Jfr. Winsløw.
Torrigiani....................	Hass.
Lodovico.....................	C. Hansen.
Filippo	Holst.
Masetto	Pætges.
Ribaldo......................	Waltz.
Carlo........................	Overskou.

*) I en Skrivelse til Collin fra Heiberg, dateret den 22de April 1847, roser denne Forandringerne, der ere gjorte i Dragedukken.

Buttermilch	Frydendahl.
Phosphorus....................	Seemann.
Strauss	Rosenkilde.
En Vært.......................	Stage.
En Vetturin	Schneider.
Rudolph	J. Winsløw.
En Hyrde......................	Brock.
En gammel Bonde	Enholm.
En ung Bonde................	Jfr. Jul. Fonseca.
Mirandola.....................	Hvid.
En Underofficeer.............	Hillebrandt.
Pietro........................	Cetti.
Tre Røvere	Petersen. Bille. Lund.
En Tjener....................	Sahlgreen.

Forspillet Schalls Minde, forfattet til Mindefesten paa det kongelige Theater for Capelmester A. C. Schall, den 3die September 1835 (død den 10de August), udført af Nielsen som „Lorenzo" med Chor. Efter Forspillet udførtes Schalls Overture til Balletten Lagertha og derefter Joseph og hans Brødre.

(Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 297.)

Sokrates, Tragedie i fem Akter, forfattet i Vinteren 1834—35, indleveret sidstnævnte Aar til Direktionen og samme Aar trykt og opført første Gang den 16de December, sidste Gang den 6te Oktober 1836; i Alt fire Gange.

Ved den Sørgefest, som det kongelige Theater afholdt over Digteren (død den 20de Januar 1850), opførtes et Fragment af Stykket, der udførtes af: Mantzius (Sokrates), M. Wiehe (Kebes), Liebe (Phædon), Md. Holst (Sokrates' Dæmon); see ovenfor under Hakon Jarl, der opførtes samme Aften.

J. W. Oehlenschläger, Digterens Søn, meddeler med Hensyn hertil Følgende i Erindr.:

„Da Klokken blev 9½, kaldte han sin ældste Søn og sagde til ham: „Du skal slutte Manuscriptet til mine Erindringer. Til min Sørgefest paa Theateret vil jeg at min Sokrates skal opføres, men Scenen i Propylæerne skal udelades. Du skal nu forelæse mig det Sted af Scenen i femte Akt mellem Sokrates og Kebes, hvor Sokrates omtaler Døden; det er saa usigeligt

deiligt." Dette Sidste udtalte han med en inderlig Følelse og Varme. Han hørte det ovennævnte Sted oplæse med største Bevægelse, idet han med et saligt Smiil stirrede ud for sig. Da Replikken var ude, afbrød han selv Læsningen og tog Afsked med sine Børn, som tilligemed Huusfolkene stode ved hans Seng, indtil han drog det sidste Suk Kl. 11 uden Smerte og med fuld Bevidsthed."

Den 14de November 1836, Digterens Fødselsdag, sendte P. O. Brøndsted ham en Ring med Sokrates' Billed skaaret i Steen, ledsaget af følgende Digt.

Modtag en græsk beskeden lille Steen,
Som venlig Oreade først lod finde,
Men sindrig Kunstner siden i Athen
(Jeg fik den der) udskaaret har til Minde
Om Sokrates, den Gode og den Vise,
Som alle Slægter med Beundring prise.

Og da Du ham, vort Nordens ædle Skiald!
Har priist og hyldet bedre end de Andre,
Den Vises Billed fra Athenes Hal
Paa denne Høitidsdag til Dig skal vandre.
Usynligt slynger sig om denne Gave
Et kjærligt Blomster fra den Vises Have.

Den Blomst vil minde Dig: Glem ei hans Færd,
Naar Laves Slethed, Høies Luner saarer!
Var ei hans rene Dyd, hans høie Værd
Miskiendt, bespottet af hans Samtids Daarer?
Dog svigted ei hans Genius i Nøden;
Den blev ham huld og trofast indtil Døden.

Og saa vil Din Dig være. Ei mod Vold
Og Gift den har at værne; men mod Avind
Den Dig vil dække med sit gyldne Skiold,
Og hæve Selvbevidstheds stærke Glavind,
Og sige høit: „Mig Lumpenhed ei smerter;
Thi mig tilhører alle ædle Hierter!"

I Kjøbenhavnsposten den 16de November 1836, Nr. 323, skrev F. C. Sibbern en Artikel „om Grunden til at Sokrates lagdes hen efter et Par Forestillinger."

Overskou fortæller i Den Danske Skuepl. Historie, V, Side 257, at Digteren efter tredie Opførelse af Sokrates modtog 278 Rd. i Honorar for denne store Tragedie, som han

havde anvendt megen Flid, Kjærlighed og Tid paa; at Høiagtelse for ham og hans Værk bevægede Theaterdirektionen til at forsøge en fjerde Opførelse, men at den kun indbragte ham — 32 Rd.

Cfr. Erindr., IV, Side 139 og 145. Umiddelbart efterat have omtalt Sokrates og dets Skjæbne paa Scenen gaaer Oehl. her over til at omtale sine mindre gode oekonomiske Omstændigheder, der havde sin Grund i at hans nye Stykker spilledes saa faa Gange, og deres Afsætning i Boghandelen derfor ogsaa kun var ringe. „For nu at faae nogle Penge, oversatte jeg Løst og Fast til Theatret, alle de Stykker, som Collin skaffede mig. Nogle af disse vare dog af Betydenhed; saaledes lagde jeg danske Ord under Texten i Partiturerne til den italienske Norma, den tydske Jægerbrud og den engelske Oberon."

Personliste.

Sokrates	1835. Ryge.	1850. Mantzius.
Xanthippe	1835. Jfr. Jørgensen.	
Daphne	1835. Md. Holst.	
Lamprokles	1835. Jfr. N. Fredstrup.	
Kriton	1835. Ed. Stramboe	
Aristophanes	1835. Nielsen.	
Eupolis'	1835. C. Hansen.	
Melitos	1835. Pætges.	
Lykon	1835. Seemann.	
Anytos	1835. Schneider.	
Platon	1835. Holst.	
Æschines	1835. Stage.	
Phædon	1835. Waltz.	1850. Liebe.
Kritolulos	1835. Hillebrandt.	1836. Møller.
Ion	1835. Kragh.	

Menon	1835. Bauer.	
Damon	1835. Holm.	
Menalkas	1835. Overskou.	
En af de Elleve	1835. Foersom.	
Prodikos	1835. Hass.	
En Archont	1835. Hvid.	
Eustachios	1835. Sahlgreen.	
En Ypperstépræst	1835. Petersen.	
En Fangevogter	1835. J. Winsløw.	
Epigenes	1835. Bille.	
[Kebes	1850. M. Wiehe.	
Sokrates' Dæmon	1835. Fru Heiberg.	1850. Md. Holst.

Alcalden i Molorido, Comedie i fem Akter af Picard, oversat 1836, opført samme Aar den 6te og 12te September, i Alt to Gange.

Personliste.

Gregorio Fexado, Alcade fra Molorido	Rosenkilde.
Eugenio, hans Søn, Student fra Salamanca	Waltz.
Don Andreas de Caravajal, Officeer	Holst.
Tenorio, Alcaldens Fuldmægtig	Phister.
Rifador, Byskriver	Foersom.
Nunes Ritortillo, Alguazil	J. Winsløw.
Theresina, Alcaldens Kone	Jfr. Jørgensen.
Francisca, hans Søsterdatter	„ Petersen.
Donna Antonia, ung Enke	Md. Holst.
Catalina, Værtinde	Jfr. Jul. Fonseca.
Juan, Tjener hos Alcalden	Pætges.

De Fredløse eller den usynlige Domstol, Syngestykke i tre Akter af Carmouche og Saintine, oversat til Musik af Adam, opført 1836 den 2den og 5te September, i Alt to Gange.

Personliste.

Grev Lorezzo, Neapolitaner	Cetti.
Antonia, hans Datter	Jfr. Holst.
Floretta, hans Niece	Md. Kragh.
Stephano Strozzi	Kirchheiner.
Donati, hans Ven	Sahlertz.
Pietro, Roerkarl	Schneider.
Bulgari, forhen Soldat	Phister.
Emilio, Venetianer	Hvid.
En Landmand	Sahlgreen.
En Officeer........................	Petersen.
Tjenere	Møller. Brock.

Sibylle-Templet, Lystspil i een Akt med Sange, formodentlig forfattet i Vinteren 1836—37 (af et Brev fra Oehl. til A. P. Berggreen, dateret den 30te November 1836, sees, at Digteren dengang var beskjæftiget med Stykket. I et andet Brev til J. Wilstrup, dateret den 16de Februar 1837, indbyder Digteren ham til at høre ham læse det). Stykket blev trykt 1840 med et Forord, hvori Forfatteren meddeler, at det af Theaterdirektionen var antaget til Opførelse. Det blev imidlertid aldrig opført.

Fornuftgiftermaalet Nr. 2, Syngespil til Musik af forskjellige Componister, er skrevet i Begyndelsen af 1837 (af et Brev fra Oehl. til A. P. Berggreen, dateret den 4de Februar 1837, sees, at Digteren dengang havde Stykket færdigt), og indleveret til Direktionen samme Aar. Da imidlertid Forfatteren igjennem Regisseuren forlangte Stykket tilbage, forinden Direktionen havde afgivet nogen Erklæring, tilskrev denne ham saaledes:

„Til Hr. Professor Oehlenschläger, R. af D.

Ved, efter Hr. Professorens gjennem Regisseur Liebe forebragte Ønske, at tilsende Dem det af Dem indleverede Stykke, Fornuftgiftermaalet Nr. 2, troer Directionen at skylde

Deres Navn og Fortjenester af den danske Skueplads at gjøre Dem opmærksom paa, at dette Stykke efter Resultatet af den derover afgivne Censur — der dog hverken i moralsk eller politisk Henseende har fundet noget Væsenligt derved at erindre — ikke vilde blive antaget til Opførelse paa det kongelige Theater, saafremt det havde været indleveret af en anden Forfatter. Idet Direktionen haaber, at Hr. Professoren vil optage denne Bemærkning som et Beviis paa dens Agtelse for Deres Digterværd og dens ivrige Ønske fra sin Side at bidrage til at forebygge, at den Hæder, De engang har erhvervet Dem som Danmarks første dramatiske Digter, ikke maatte lide noget Skaar ved den Skjæbne, den forudsætter at dette Stykke vilde møde, hvis det kom til Opførelse, overlader den iøvrigt, i Henhold til hvad den i sin Skrivelse af 25de Oktober 1834*) har bemærket til Hr. Professoren, om De ønsker, at have denne dens Anskuelse underkastet Publikums Kjendelse, da den i saa Fald ikke vil modsætte sig Stykkets Opførelse, der dog maa beroe indtil de Hensyn, den maa tage til andre allerede til Opførelse bestemte Stykker, tillade eller tilraade dette.

Direktionen for de kongelige Skuespil, den 6te Marts 1837.

Holstein. Molbech. Kirstein.

Rindom."

Slottet ved Ætna, romantisk Opera i tre Akter efter et gammelt Sagn af Klingemann, oversat til H. Marschners Musik. Dandsene componerede af Solodandser Funck.

Det udkom trykt og opførtes første Gang den 2den Mai 1837, sidste Gang den 29de Mai samme Aar, i Alt tre Gange.

Personliste.

Adelheid v. Stauff	Md. Simonsen.
Wratislaw v. Stauff	Hvid.
Helene v. Falkenburg	Jfr. Holst.
Wilhelm v. Stahleck	Schwartzen.
Marchese del Orco	C. Hansen.
Fiammetto	Sahlertz.
Blandine	Md. Kragh.
Kaspar	Phister.

---

*) Rimeligviis i Anledning af Censuren over De italienske Røvere.

Den lille Skuespiller, Lystspil i fem Akter, antages at være forfattet og indleveret til Direktionen i Sommeren 1836. Det blev opført første Gang den 21de Januar 1837, sidste Gang den 3die Marts samme Aar, i Alt fem Gange. Efter den første Opførelse foretoges en Del betydelige Forandringer i Stykkets Begyndelse og Slutning, ligesom det forkortedes til fire Akter; det udkom trykt 1839. (Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 295.)

Personliste.

Ackermann	Ryge.	
Md. Ackermann	Md. Nielsen.	
Fredrik Schrøder	Fru Heiberg.	
Stuart	Nielsen.	
Md. Stuart	Md. Holst.	
Kock	Overskou.	
Baronen	Phister.	
Baronessen	Jfr. Jørgensen.	
En Prior	Kragh.	
En Munk	Seemann.	
Riemert	Stage.	
Heinz	Hass.	
Kunz	J. Winsløw.	
En Borger	Petersen.	
v. Prechten	Pætges.	
4 Officerer	Waltz. C. Hansen. Gundersen. Sahlgreen.	 1837. Kirchheiner.
Lise	Jfr. Petersen.	
En Tjener	Brock.	
En Opvarter	Møller.	
En gammel Kone	Jfr. Smith.	
Keithaand	Rosenkilde.	

Torkel Knutson, Sørgespil i fem Akter med Prolog, af B. v. Beskow, oversat og trykt 1837 (cfr. Dagen, 1837, Nr. 206).

Birger Jarl og hans Æt, Tragedie af B. v. Beskow, oversat og trykt 1838.

Begge sidstnævnte Stykker, som uden al Tvivl have været indleverede til Theaterdirektionen, ere aldrig opførte.

Olaf den Hellige, Tragedie i fem Akter, forfattet 1837, indleveret til Theaterdirektionon samme Aar og første Gang opført den 13de Marts 1838, sidste Gang den 1ste Februar 1839, i Alt ti Gange. Musiken componeredes af J. P. E. Hartmann, Scenearrangementet (Slaget ved Stiklestad) var af A. Bournonville. Stykket udkom trykt i April 1838.

I et Brev til Conferentsraad Holten, dateret den 10de April 1837, skriver Oehl.: „Jeg forelæser i Aften Kl. 7½ min for tre Dage siden færdig blevne Tragødie Olaf den Hellige for nogle gode Venner."

(Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 321.)

Personliste.

Olaf den Hellige.....	Nielsen.	
Magnus..............	Ax. Fredstrup.	
Harald	M. Wiehe.	
Astrid..............	Jfr. N. Ryge.	
		1838.
Ingegerd	Fru Heiberg.	Md. Holst.
Thormod	Ryge.	
Sighvat.............	Cetti.	
Rørik	Kragh.	
Bjørn	Hvid.	
Bispen	Holm.	
Kalf Arnason	Holst.	
		1838.
Finn................	Pætges.	Gundersen.
Thorberg...........	Seemann.	
		1838.
Thorer	Foersom.	Schneider.
Harek...............	J. Winsløw.	
Gunsteen	Waltz.	
Rognvald	Hass.	
Sigrid	Md. Nielsen.	
Sigurd	Kirchheiner.	
Afarfaste...........	Phister.	
Gaukathorer	Petersen.	
		1838.
Thoraren...........	Liebe.	Overskou.

En Lægeqvinde	Md. Winsløw.	
En Amme..........	„ Gade.	
Finn Lille..........	Møller.	
Gissur Guldbraa.....	Schwartzen.	
		1838.
Thorfind Mund......	Sahlertz.	Sahlgreen.
Hofgarde Ref.......	Faaborg.	
		1839.
En Kæmpe.........	Hansen.	Lange.
		1838.
En Bondefører......	Sahlgreen.	Ferslev.
		1838.
En Bonde..........	Gundersen.	E. Hansen.
Kæmper i Slaget ved Stiklestad:		
Thord Folson.......	Füssel sen.	
Dag Ringson	Fredstrup.	
Thorstein Knarresmed	Stramboe.	
		1838.
Thorgeir af Qviste...	Schneider.	Bauer.
Olav...............	Hammer.	
Kalv...............	Füssel jun.	

Knud den Store, Tragedie i fem Akter, forfattet i Sommeren 1838 paa Frederiksberg (cfr. Erindr., IV, Side 155), indleveret til Theaterdirektionen samme Aar og opført første Gang den 18de Marts 1839, sidste Gang den 2den April samme Aar, i Alt tre Gange. Musiken componeret af J. P. E. Hartmann. Stykket udkom trykt i April 1839.

(Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 349; Dagen 1839, Nr. 84.)

Personliste.

Knud	Holst.
Emma	Md. Hansen.
Hardeknud	Laura Stramboe.
Estrid	Jfr. Ryge.
Ulf Jarl	Kirchheiner.
Svend	Ax. Fredstrup.
Edmund	Nielsen.
Aldgitha	Md. Holst.
Eadrik Streon	Kragh.
Alfwyn	Ryge.
Tym	Fru Heiberg.

Sigfert	J. Winsløw.
Hakon Jarl	Sahlgreen.
Athelwin	Gundersen.
Hemming	Hvid.
Velent	Schneider.
En Eremit	Holm.
Steen Skafteson....	Phister.
En Bondekone	Md. Winsløw.
En Fisker.........	Overskou.
En Kriger.........	Petersen.
En Tjener.........	Ravnkilde.

Norma, Opera i to Akter af Felix Romani, oversat til Bellinis Musik 1839, trykt og opført første Gang den 20de Marts 1840, sidste Gang den 27de September 1866, i Alt 51 Gange.

Personliste.

Severus.....	1840. Sahlertz.	1850. Liebe.	1865. Jastrau.
Ariovist	1840. Faaborg.	1845. Ferslev.	1847 (1 Gang). Schram.
Norma	1840. Jfr. Zrza.	1845. Mlle Jenny Lind.*	1847. Md. Schrøder-Devrient.*
	1848. Md. Fossum.	1860. Jfr. Lehmann.	1865. Md. Michaeli.*
	1865. Md. Sahlgreen.		
Adalgisa ...	1840. Md. Simonsen.	1847. Jfr. Bergnehr.	1848. Md. Sahlgreen.
	1865. Jfr. A. Andersen.		
Clotilde	1840. Jfr. Østerberg.	1850. Md. Schiemann.	1856. Md. Funck.
Flavius	1840. Sahlgreen.	1845. Albrecht.	1865. Liebe.

De med * betegnede optraadte som Gjæster, Mlle Jenny Lind den 28de September, den 3die og 5te October 1845, Madame Schrøder-Devrient den 27de October 1847, Madame Michaeli den 25de, 27de og 30te September 1865.

Lindgreens Minde, Prolog i Anledning af Lindgreens Død (den 18de Juni 1842), fremsagt af Nielsen ved en Forestilling paa det kgl. Theater den 27de Juni samme Aar, som „Foreningen for Sommerskuespil" gav. (Cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 311.)

Dina, Tragedie i fem Akter, forfattet og indleveret til Direktionen 1841, opført første Gang den 27de October 1842, sidste Gang den 2den Mai 1864, i Alt 33 Gange. Det udkom trykt i December 1842.

Ved dets første Opførelse udbragte Publikum et Leve for Oehl. i Theateret. (Cfr. Overskous Danske Skuepl., V, Side 576; Oehl.s Erindr., IV, Side 172; Heibergs pros. Skr., III. Side 365.)

Stykket var paa Repertoiret 1841—44 (den 21de Februar), hvilede derefter til Saisonen 1847—48, gik i denne og følgende Saison nogle Gange og henlagdes atter til 1854, var i Repertoiret til 1856 (den 2den April) og henlagdes derpaa til 1864, da det opførtes fire Gange.

I sine Erindr., I, Side 43, fortæller Oehl., at han, da han digtede Scenerne mellem Dina og Rudolf, tænkte paa sin Moders Broder, der var bleven hvervet ligesom Rudolf, men ikke var bleven reddet som denne.

Personliste.

Kongen.....	1842. Stage.	1847. M. Wiehe.	1856. Ferslev.
Ulfeldt	1842. Nielsen.	1854. Holst.	
Eleonora ...	1842. Md. Nielsen.	1864. Md. Holst.	
Walter	1842. Holst.	1854. Liebe.	1864. W. Wiehe.
Lars Lykke..	1842. Hvid.	1864. Gundersen.	
Dr. Hennings	1842. Schneider.		
Dr. Sperling	1842. Rosenkilde.	1854. L. Winsløw.	1864. Mantzius.
Dina	1842. Fru Heiberg.		

Rudolf	1842. Pætges.			
Johanne	1842. Jfr. L. Petersen.	1843. Jfr. Andersen.		
Lille Dina ...	1842. Emma Møller.	1847. E. Giødesen.	1849. P. Giødesen.	1854. Tardini.
	1856. J. Thorberg.	1864. Madsen.		
Otto Krag...	1842. Kragh.			
Poul Gebhard	1842. Phister.			
En Gartner..	1842. J. Winsløw.	1849. Waltz.	1854. Schwartzen.	1864. A. Niclsen.
En Page....	1842. R. Andersen.	1847. Møller.	1854. Funck.	
En Fangefoged	1842. Petersen.	1849. L. Winsløw.	1854. Albrecht.	1864. Flinch.
En Sergeant.	1842. Sahlgreen.	1856. Christensen.	1864. Smith.	
En Tjener ..	1842. Ravnkilde.	1843. Knudsen.	1854. Funck.	1864. Wilken.
En Geistlig..	1842. Fredstrup.	1854. Ring.		

Erik Glipping, Tragedie i fem Akter, forfattet 1843 dels paa Frederiksberg paa Fasangaarden, dels i Norge og indleveret til Direktionen samme Aar. Stykket opførtes første Gang den 25de Januar 1844, sidste Gang den 12te Februar samme Aar, i Alt fem Gange. Det udkom trykt i Marts 1844. (Cfr. Erindr., IV, Side 179; Overskous Danske Skuepl., V, Side 630.)

Personliste.

Erik Glipping	Holst.
Stig Andersøn	Nielsen.
Ingeborg	Md. Holst.
Thorald..................	J. Winsløw.
Ranild Jonsøn...........	M. Wiehe.
Grev Jacob	Pætges.
Jens Grand	Kragh.
Gilbert	Waltz.

Reimer	Hvid.
	1844.
Arved Bengtson........ ...	Ferslev. Schneider.
Mechtildis...............	Jfr. Jørgensen.
	1844.
En Hjulmand............	Schneider. Gundersen.
	1844.
En Svend...............	Petersen. W. Wiehe.
Thordis	Md. Winsløw.
Agnete..................	Fru Heiberg.
En Dreng	R. Andersen.
	1844.
Riddere	W. Wiehe. Petersen. Albrecht.

Daværende Theatercensor, J. L. Heiberg, skrev i Anledning af Erik Glipping til den administrerende Direkteur, Collin, den 13de October 1843 saaledes;

„Det Oehlenslägerske Stykke skal vel ifølge Vedtægt ikke være Gjenstand for Bedømmelse. Iøvrigt vilde der, selv om det ikke var af Oehlenschläger, neppe kunde giøres grundet Indvending imod dets Antagelse, ihvor mange Svagheder det end laborerer af."

Af Ovennævnte saavelsom af Yttringer i forskjellige andre Breve fra Heiberg til Collin angaaende Oehl.ske nye indleverede Stykker, sees, at Oehl.s Arbeider i Regelen ikke vare udsatte for den samme smaalige Undersøgelse som en almindelig dramatisk Forfatters, i al Fald ikke medens Collin var i Direktionen.

Garrick i Frankrig, Lystspil i tre Akter, forfattet 1843, indleveret til Direktionen, men ikke antaget til Opførelse. I Anledning heraf skrev Forfatteren den 6te November 1843 til Collin:

„Min ædle Ven!

Johannes har betroet mig din Samtale med ham om Garrick, og det rørte mig inderligt og glædede mig at høre din og den gode Adlers Hengivenhed for mig og Bekymring for at jeg skulde ærgre mig ved at høre Stykkets Modgang. Men jeg lover dig, jeg skal med Guds Hielp ingen Gulsot faae igien. Det har flere Gange været mig til Skade ved Opførelsen af mine Stykker, at jeg ikke som en forsigtig Theaterdigterskrædder tog Maal af de Skuespillere, jeg syede Characteerklæder til. Deraf kom det, at de undertiden ikke passede. Jeg undrer mig

ikke over, at Nielsen ikke har Lyst til at spille Rollen, og for Phister passer vel heller ikke „Lorden" ret; men hvad skal jeg stakkels Poet og Vandmøller*) giøre?

Din Oehl."

Gjenfærdet paa Herlufsholm, Skuespil i fire Akter med et Forspil, forfattet i Paris 1844, indleveret samme Aar til Direktionen, men ikke antaget.

Collin havde alt i et privat Brev til Oehl. i Paris forberedt denne paa at Stykket neppe blev antaget, forinden Direktionens officielle Svar om dets Forkastelse indløb. Dette var undertegnet af Collin og Levetzau, hvorimod det tredie Direktionsmedlem, Adler, havde undslaaet sig for at underskrive, da en af ham for Oehl. privat udtalt anerkjendende Dom om Stykket stod i Modstrid til Direktionens Udtalelse. Breve saavel fra Censor (Heiberg) som andre Sagkyndige af Collins og Oehl.s Venner (iblandt disse et fra Biskop Mynster) vise, at Collin med Hensyn til dette Stykkes Forkastelse ganske har handlet i Overeensstemmelse med disses Dom over Stykket. Et Brev fra Oehl.s Søn til Collin viser, at Forfatteren har ønsket og sandsynligviis faaet Stykket tilbage til Omarbeidelse; hvorvidt denne imidlertid har funden Sted vides ikke. (Cfr. Erindr., IV, Side 217, hvor Oehl. skriver under den 8de October 1844: „Igaar fuldendte jeg Reenskrivningen af Gienfærdet paa Herlufsholm, og da Manuskriptet var færdigt, strakte jeg, som jeg altid pleier, Haanden i Veiret med det, og sagde sagte ved mig selv: Der er atter et Arbeid færdigt.") Stykket udkom trykt i Juni 1845.

Den foreløbige Efterretning om at Stykket ikke blev antaget af Direktionen fik Digteren i et Brev fra Collin i Begyndelsen af 1845, og afsendte som Gjensvar følgende:

„Paris, den 21de Februar 1845.

Min ædle Ven!

Din Beredvillighed til at vise Godhed og hielpe din Næste er en sielden Dyd, og Frugten deraf deler jeg med Mange. Det var i Følelsen heraf, at jeg skrev til Johannes:

Tal med Collin! det er en Mand
Med Hierte, som med Hierne,
Der ikke Folk blot hielpe kan,
Men hielper ogsaa gierne.

Men skiøndt jeg nu altsaa, hvad dette angaaer, skylder dig Taknemmelighed blandt mange Andre, troer jeg dog ogsaa, at du baade alt fra Bakkehuusdagene af har gammelt Venskab

*) Allusion til den poetiske Vandmøller i Sovedrikken.

for mig, og at du, som en Mand med skiøn Aand og Kiærlighed for Poesie, ogsaa ynder Digteren. Det har jeg ogsaa havt indlysende Prøver paa, blandt Andet, da du i gamle Dage skaffede mig Honorar for [Syngespillet] Tordenskiold, uagtet Stykket ikke blev opført, fordi du følte, det var Uret, at Frugten af et godt Værk skulde berøves mig ved et Magtsprog.

Dit sidste herlige Brev, hvori du sender mig de nødvendige Skillinger, ender som en skiøn varm Sommerdag med et pludseligt Tordenskrald, hvormed dog, Gud skee Lov, det dræbende Lyn endnu ikke slaaer ned. Du siger, „der kunde være Tvivl, om mit Gienfærd fra Herlufsholm kommer paa det danske Theater". Jeg tilstaaer dig, du tog mig en Steen fra Brystet ved Pengelaanet, men der kom [en] næsten tungere i Stedet ved dette bedrøvelige Varsel. Hvad i al Verden skulde hindre jer i at lade dette Stykke spille, som jeg vover at regne til et af mine bedste, hvori Humanitet og Billighed herske, intet Fornærmeligt mod Nogen fremtræder; thi Forholdet deri grunder sig paa historisk Sandhed, og Adel og Borgerstand ere skildrede upartisk, med deres Lys og Skygge, Dyder og Laster, i de handlende Personer. Hvad er det da? Det Theater, der spiller Svend Dyrings Huus, kan dog ikke forkaste Gienfærdet for den Smule Overnaturlige, der er i? Støde Navnene Marsvin og Giøe (af afdøde Familier), saa kan man jo udelade dem, som Navnet Rosenkranz i Søtofts Christian den 4des Dom. At Stykket er dramatisk, vover jeg at troe; at det som nationalt, muntert og hierteligt vil behage Publicum, haaber jeg ogsaa; og hvad dette angaaer, saa bør man lade mig staae min egen Risico. Stykket sætter Theatret i ingen Bekostning. Jeg beder dig altsaa, min gamle Ven! see jo før jo heller at faae denne Tvivl hævet. At Stykket ikke han spilles i denne Saison, begriber jeg nok. Er der Noget, man ønsker forandret, saa er jeg villig til at lyde eders Ordre, naar Forandringen ikke er væsentlig. En stakkels Poet staaer, naar der kommer Dissents, i et misligt Forhold til Theaterdirectionen: Han er Advocat i sin egen Sag, og I Andre Dommer i eders! Men jeg haaber — hvis der skal afsættes et Been, „at Benet", som Saft siger i Sovedrikken, „skal blive afsat til alle Parters Fornøielse". Overskous Stykke [Stormen paa Kjøbenhavn], som man jo først havde store Betænkeligheder ved, ja som alt var forkastet, er jo nu opført med Bifald.

Hvad jeg endnu har at bede dig om, kiæreste Collin! er, at du strax efter Modtagelsen af dette Brev, efter venligt Løfte, vil sende mig de endnu resterende 200 Rd. Hvad jeg har faaet, er tilstrækkeligt til Opholdet og Hiemreisen (vi reise

over Belgien), men her er adskillige Regninger fra Skrædder og Skomager, som maa klareres, inden vi kunne lette Anker.

Endnu engang: tusind Tak for din venskabelige Godhed og (hvis jeg ikke var næsten ligesaa gammel som du, vilde jeg kalde det) faderlige Omhu! Og bliv ikke vred, fordi jeg som en stakkels Høne søger at forsvare mine Kyllinger under mine Vinger, saa længe jeg kan. Det er ingen Spøg for en gammel Digter at see sit kiære yngste Barn i Livsfare. Jeg føler mig endnu stærk og rørig, saavel aandelig som legemlig; men jeg trænger til lidt Opmuntring hiemme fra, naar min Musa ikke skal forlade mig. I kunne maaskee godt undvære hende; men hvad bliver der af mig gamle Mand, naar denne kiære Ungdomsveninde ogsaa døer fra mig — eller forsvinder.

Har I spillet nogle af mine Stykker i Vinter (mig synes, jeg i en Avis saae Tordenskiold nævnet), saa læg — hvis Johannes ikke alt paa mine Vegne har hævet den — den lille mig tilkommende Sum til de 200 Rd.

Jeg beder dig paa mine Vegne takke Hans Majestæt for beviste Naade. Farvel, kiære, gamle, sande Ven! Bliv altid ved at ynde din omflakkende, men nu snart hiemkommende Ungdoms- og Alderdoms-Broder

A. Oehlenschläger."

Den Rige og den Fattige, Lystspil i een Akt (1844?), indleveret til Direktionen, men ikke antaget. Det udkom trykt i December 1845.

Efter at disse Digterens tre seneste Arbeider af Direktionen vare forkastede, besluttede Oehl. ikke mere at skrive Noget for Theateret. Efterstaaende Uddrag af et Brev til Datteren i Norge, viser, med hvilken Resignation han fandt sig i sin Skjæbne.

„Kiøbenhavn, den 5te Juni 1845.

Mine Skuespil blive nu trykte. Gienfærdet er trykt og Garrick bliver det snart. Jeg skal vist sende dig dem. Indsende Noget meer til Theatret giør jeg neppe. Jeg er kied af at underkaste mig Vragen og Mishag. „Sucht euch einen andern Knecht!" siger Goethe i Forspillet til Faust. Jeg har nu spillet disse den verdslige Forfængeligheds Kort saalænge — saa tidt siddet i Forhaand og Mellemhaand og bleven beet med gode Kort paa Haanden; kan jeg ikke være i Baghaand — og vis paa min Sag — saa passer jeg. Verden vil altid have noget Nyt, og det er jo saa gammelt og forslidt, at

Adam Oehlenschläger kan giøre Skuespil og Vers. Imidlertid besøger min Musa mig dog endnu, kan ret godt lide mig, og finder mig ikke for gammel til en Kiærlighedsforstaaelse med hende imellem."

Prolog, ifølge Opfordring fra Direktionen forfattet til Festforestillingen paa det kongelige Theater for de svenske og norske Studenter, der under det nordiske Studentermøde 1845 besøgte Theateret den 26de Juni. Prologen fremsagdes af Fru Heiberg (cfr. Oehl.s Poet. Skr., XVIII, 1860, Side 317). Forestillingen bestod desforuden af Barselstuen og Balletten Torreadoren.

Landet fundet og forsvundet, nordisk Heltespil i to Akter med en Prolog, forfattet i Paris 1845. Ifølge Meddelelse af Professor H. P. Holst besøgte han Oehl. en Dag i Foraaret 1845, kort efter at denne var hjemkommen fra sin Reise, og hørte ved denne Leilighed Digteren oplæse 1ste Akt af Stykket — som han havde besluttet ikke at indlevere til det kgl. Theater. Da Holst ansaae Forestillinger ligeoverfor Oehl. for frugtesløse, gjorde han Collin bekjendt med, at et nyt dramatisk Værk fuldt af Kraft og Poesi laae færdigt hos Digteren. Collin henvendte sig da i Theaterdirektionens Navn til Oehl. med Anmodning om at indlevere Stykket. Det blev opført første Gang den 17de Mai 1846, sidste Gang samme Aar den 23de November; i Alt syv Gange. Musiken var componeret af G. Rung, Dandsene i 2den Akt af Solodandser Larcher. Stykket udkom trykt i December 1845. I Saisonen 1864—65 gjenoptoges Stykkets 1ste Akt (med Udeladelse af Prologen), opførtes som selvstændigt Stykke under Navnet De to Armringe og gik syv Gange over Scenen, sidste Gang den 10de Februar 1866.

(Cfr. Erindr., IV, Side 265; Overskous Danske Skuepl., V, Side 736.)

Skrivelse fra Collin til de øvrige Medlemmer af Theaterdirektionen, Levetzau og Adler:

„Et Tilfælde bragte forleden Oehlenschlägers Landet fundet og forsvundet, som jeg heller ikke havde seet, i mine Hænder. Jeg overbevistes om, at det egnede sig fuldkomment vel til at opføres, og at det vilde være hans og hans Muses Venner meget behageligt at see et nyt og heldigt Arbeide af ham paa Theatret.

Men førend jeg bragte det i Forslag, fandt jeg det nød-

vendigt at have hans Samtykke dertil. Dette har jeg nu faaet tilligemed Rollebesætningen.
Den 4de Januar 1846."

Personliste.

Hler Ægir	1846. Schneider.		
Bjørn	1846. Holst.		1865. W. Wiehe.
Thuride	1846. Md. Holst.		1865. Md. Eckardt.
Steen	1846. Hvid.		1865. Mantzius.
Thorkild	1846. Nielsen.		1865. Holst.
Bjørn hiin Unge	1846. M. Wiehe.		
Halfdan	1846. Kragh.		
Sigmund	1846. Gundersen.		
Didrik	1846. L. Winsløw.		
En Svend	1846. Petersen.		1865. Schneider.
To vilde Drenge	1846. Carpentier. 1846. A. Fredstrup.	1846. Lau.	

Amleth, Tragedie i fem Akter, forfattet 1846 og opført paa Theateret første Gang samme Aar den 14de November, sidste Gang den 5te October 1848, i Alt ni Gange. Stykket udkom trykt i Marts 1847. Den første Opførelse fandt Sted paa Digterens 67 aarige Fødselsdag, i hvilken Anledning Publikum i Theateret bragte ham en Hylding, og Kongen (Christian den 8de) samme Aften tilskrev ham saaledes:

„Hr. Etatsraad Oehlenschläger!

De har forskaffet mig en stor Nydelse ved deres Amleth. Deres altid unge Skjalde-Aand har kraftigen udfoldet sig, og

den har begeistret Os Alle, og har henrevet Os til Beundring ved Digtets Skjønhed og Sindrighed. Jeg længes efter paa egne og Dronningens Vegne mundtligen at bevidne Dem, hvad dansk Digtekunst skylder Dem for dette nye store Forbillede, og hvormeget jeg høiagter Digteren, Dem, min kjære Oehlenschläger, som jeg idag tilønsker mange glade Leveaar.

Velvilligst
Chr. R."

(Cfr. Erindr., IV, Side 268; Overskous Danske Skuepl., V, Side 754; Oehl.s Poet. Skr., XII, 1859, Side 390.)

Personliste.

Fengo	1846. Nielsen.	
Geruthe	1846. Md. Nielsen.	
Amleth	1846. Holst.	
Sigrid	1846. Md. Holst.	1847. Jfr. N. Ryge.
Humble	1846. M. Wiehe.	
Vifil	1846. Pætges.	
Rørik	1846. Hvid.	
Hugleik	1846. Gundersen.	
Hadding	1846. Schneider.	
Thorald	1846. Kragh.	
Gunhild	1846. Md. Winsløv.	1848. Md. Phister.
En Fiskerkone	1846. Jfr. Andersen.	
Gyda	1846. Fru Heiberg.	1848. Md. Winsløw.
Trym	1846. W. Wiehe.	
En Steenhugger	1846. Liebe.	

En Mand af Folket	1846. Petersen.	1848. Wolff.
Trælle	1846. E. Hansen.	1846. Albrecht.
	1846. Ravnkilde.	
	1846. Christensen.	
Glum	1846. L. Winsløw.	1848. Mantzius.
Skammel	1846. Møller.	

Oehl. tilskrev under den 4de September 1846 Collin saaledes:

„Her, kiæreste Collin! sender jeg dig, som den eneste tilstedeværende Directeur (ogsaa den eneste, naar de andre ere tilstede), min nye Tragedie Amleth, med Ønske om at den maa blive opført paa Theatret. Holst, som jeg har tiltænkt Hovedrollen, er meget begierlig efter at spille den. Lad mig med et Par Ord vide, om du er tilfreds med Stykket.

Din Oehl."

Som en Slags Modstykke til ovenstaaende kongelige Anerkjendelse af Stykket kan anføres nedenstaaende Theatercensur over samme.

„Til den administrerende Direkteur ved det kgl. Theater,
Hr. Geheimeconferentsraad Collin.

Hr. Conferentsraaden maa jeg bede undskylde, at jeg har beholdt Oehlenschlägers Drama saa længe. Jeg læste det strax efter Modtagelsen, men vilde have slaaet det sammen med nogle andre Stykker, som jeg ikke var færdig med.

Det var min første Hensigt, ikke at skrive Noget om dette Stykke, da jeg ikke troede, at Hr. Conferentsraaden eller Direktionen forlangte eller endog ønskede det. Da jeg nu imidlertid opfordres til at give en Dom, saa kan jeg ikke undslaae mig derfor, saa ubehagelige Følger det endog kan have at give sig af med at bedømme oehlenschlägerske dramatiske Arbeider.

For at begynde med det Bedste, maa jeg bemærke, at dette Stykke ikke har de crasse og platte Udvæxter, som flere andre af Digterens Arbeider, navnlig Gjenfærdet paa Herlufsholm, at det har enkelte smukke Steder, og at blandt Andet Scenen med Hexene i 2den Akt er fremstillet med megen Phantasi og heller ikke vil være uden en vis Theatereffekt.

Men forresten, med Hensyn paa den dramatiske Virkning, er der vel neppe noget af Forfatterens Arbeider saa forfeilet som dette, og det er ligesom han med Flid har villet forskjertse den. Den shakspearske Hamlets Vanvid er interessant ved sin Svæven mellem Forstillelse og Virkelighed; her derimod er det kun en paatagen Rolle, og bliver derved trivielt. Men det Værste, ja Utroligste er Catastrophens Anlæg og Behandling. Dersom der var udsat en Præmie for at udslette, indtil det mindste Spor, al dramatisk Virkning, som allerede kan ligge i et Sujet, istedetfor at fremhæve og forstærke den, saa maatte dette Arbeide vinde Præmien. At Amleth, hvis Død begrædes, vil springe levende ud af sin Ligkiste og tugte sine Avindsmænd, derom ere Tilskuerne fra først af underrettede. Dette er allerede meget misligt. Den eneste Illusion, som under disse vanskelige Omstændigheder endnu kunde være tilbage, det Eneste, som endnu kunde vække Deeltagelse, vilde være, om Tilskuerne da idetmindste maatte nyde de handlende Personers Overraskelse. Men ogsaa dette er forpurret. Moderen og den Elskede, som staae bedrøvede og flette Ligkrandse, blive ved Skjalden underrettede om, at Alt kun er en Maskerade. Ved Sørgefesten have alle Tilstedeværende den samme Kundskab, undtagen Kongen. Men selv denne allersidste Ressource for den dramatiske Virkning skal betages os, thi faa Øieblikke før Kistelaaget aabnes og Amleth springer bevæbnet ud, fortælles der Kongen, at nu vil det skee.

At et Stykke af denne Beskaffenhed ikke kan holde sig paa Repertoiret uden nogle faa Gange, kan man vel forudsige med al den Vished, der er mulig i slige Ting, følgelig og, at dets Opførelse kun bliver Tidsspilde for Skuespillerne og Theatret. Om det imidlertid ikke desmindre bør bringes paa Scenen, tilkommer det ikke mig at bedømme.

Ærbødigt
J. L. Heiberg."

Kjartan og Gudrun, Tragedie i fem Akter, forfattet inden Midten af 1847, indleveret den 3die September, opført første Gang den 13de October 1848, sidste Gang den 4de September 1849, i Alt otte Gange. Stykket udkom trykt i October 1848.

Personlisten.

Oluf Trygvason .... Holst.
Ingeborg .... Md. Holst.

Oluf Paa .... Nielsen.
Kjartan .... M. Wiehe.
Hrefna................. Jfr. F. Ryge.
Bodli .... Pætges.
Gudrun .... Fru Heiberg.
Brand .... Schneider.
Orm Lyrgia .... Kragh.
Broder Martin .... Hvid.
Cornelia .... Md. Winsløw.
Gunver .... Jfr. Andersen.
Thorgerda .... Md. Winberg.
Hrefnas Pige .... Md. Boje.
Bodlis Træl .... Gundersen.
Leif................... Møller.
Oluf Paas Karl .... Ravnkilde.
En Skipper............. Liebe.
En Dreng............... P. Brauer.

Heiberg sendte Manuskriptet tilbage til Collin den 9de September med den Yttring, „at dette Stykke neppe vilde forøge Digterens Laurbærkrands med et nyt Blad."

Om nedenstaaende to Stykker ere indleverede til Theaterdirektionen, veed man ikke med Vished; Sandsynligheden taler imidlertid derfor.

Procurator Oldfux, Comedie i tre Akter af Brueys og Palaprat, (Advokat Patelin), oversat. Hauch fortæller i sine Minder fra min Barndom og min Ungdom, 1867, Side 268, at Oehl. var den Første, der gjorde ham bekjendt med Palaprats Advokat Patelin, og at hans ypperlige Gjengivelse deraf gav ham [Hauch] en Forkjærlighed for dette gamle Drama, der har vedligeholdt sig lige indtil den Dag i Dag. Oversættelsen maa altsaa have været til i den Periode, Hauch her omtaler, omtrent 1815, og er rimeligviis den, Sophie Ørsted sigter til i et Brev til Sibbern af 30te September 1811, hvor hun fortæller, at hendes Broder i de Dage har oversat et fransk Lystspil.

Den Faderløse af Otway, oversat og for en Del trykt i Januar, Juni og December 1820.

Uagtet Oehl. havde leveret over en Snees dramatiske Arbeider til Theateret og deriblandt nogle af sine bedste (Hakon Jarl, Axel og Valborg, Palnatoke, Hagbarth og Signe, Erik og Abel, o. fl.), havde han endnu 1821 kun fire Dage af Ugen fri Adgang til Tilskuerpladsen i Theateret, uden at der dog paa disse Dage gaves ham en bestemt Plads. I den Anledning skrev han nedenstaaende Brev til Collin:

„Den 22de September 1821.

I dette Øieblik, kiæreste Collin, hvor jeg skal give min Karl otte Mark til en Billet, for at see min Hakon Jarl, forekommer det mig saa besynderligt og urimeligt, at jeg for at undgaae Folkesnak og om muligt den Fortrydelse, der naturligviis i den Anledning maa betage mig, har besluttet at skrive dig et Par Linier derom, privat som min Ven. Thi ansøge Directionen om ei at miste hvad Billigheden i høi Grad taler for at jeg bør beholde, gider jeg oprigtig talt ikke. Vel veed jeg, at det er et Kongebud, men jeg veed ogsaa, at ethvert Collegium har Tilladelse til at giøre Hs. Majestæt billige Forslag, og nogen vilkaarlig Magt er dog vist forundt Directionen. Hele Directionslogen er f. Ex. til eders Disposition, og det er dog en Smule haardt og uforekommende, at Hakon Jarls Forfatter skal betale sin Skilling, medens Venner og Venners Venner kunne gaae frit i Directionslogen. At der skete Indskrænkning med Hensyn til den for vidt drevne Giestfrihed, finder jeg rigtigt. Men her er jeg ikke Giest, men Vert; og det er dog urimeligt, at Verten selv skal staae udenfor, medens Giesterne have Lov til at tage gode Venner med.

Fri Adgang i Theatret hører med til mit Honorar, det er altsaa ikke en Godhed, der negtes mig, men en Eiendom, der fratages mig. Vil man betragte [Theatret om] Løverdagen som et ganske andet Institut, saa maa man paa den Dag ikke spille mine Stykker; de Aftner, man spiller mine Stykker, har jeg efter Naturens Ret og alle andre borgerlige Indretninger Lov til at see med uden at betale; og i Frankrig, hvor Digterne faae Procenter hvergang deres Værker gives, vilde man giøre store Øine, naar man hørte, at jeg, der har skrevet et Dusin Stykker, som man spiller til Publikums Fornøielse, og endnu nogen, som man kunde spille, maa staae udenfor.

Hvad kan det hielpe, at tie dermed for dig? en dæmpet Fortrydelse faaer noget Lumskt, som jeg ikke kan lide. Vi have jo altid været ærlige mod hinanden, jeg veed, at du mener mig det vel, har som en sand Ven giort mig mange Tienester, derfor siger jeg dig det.

Thi Kammerherre Holstein sagde rigtig nok til mig, da jeg talede med ham derom, at jeg jo gierne kunde gaae ind. Men

slippe en enkelt Gang ind, med en enkelt Mands Tilladelse, er dyrere end 8 Mk., og derfor kiøber jeg heller Billetten.

Tag nu ikke ilde op, at jeg taler min Sag for dig. Selvforsvar ligger i Naturen, og i din Natur ligger det at være billig, retfærdig og diærv til at handle efter Overbeviisning.

Din

A. Oehlenschläger.

Du maa gierne, hvis du vil, vise de andre Directeurer dette Brev."

Direktionen besluttede derefter, at Forfatteren til et originalt Stykke havde fri Adgang, naar dette opførtes om Løverdagen.

Oehlenschläger havde ved sin Død endnu ikke opnaaet en bestemt Friplads i Theateret til alle Forestillinger. Han havde vel fri Adgang saa ofte der spilledes, men kun de tre Aftener i Ugen bestemt Nummerplads i 1ste Parket. Da denne Plads ved Sørgefesten i Anledning af hans Død, Onsdagen den 6te Februar 1850, stod tom og var behængt med sort Flor og en Laurbærkrands, uagtet Oehlenschläger om Onsdagen ikke havde bestemt Plads, blev der sagt, at „Oehlenchläger i Aften dog vilde kunne have fundet en Plads anvist af Direktionen, hvis han havde været der".

Som Supplement til Foranstaaende meddeles her nogle Breve angaaende Digterens tidligere Forhold til det kgl. Theater. Atten Aar gammel debuterede Oehl. d. 15de December 1797 paa det kgl. Theater (cfr. Oehl.s Erindr., I, 122); hans Debutroller vare: Titelrollen i Fændrikken, Comedie af Schrøder, „Lieutenant King" i Søofficererne, Comedie af Tode, og „Torben Oxe" i Dyveke, Sørgespil af Samsøe. I følgende Skrivelse af den 16de April 1798 meddeltes ham Ansættelse ved Theateret:

„Pro Memoria!

Det har allernaadigst behaget Hans Majestæt, Kongen, under 12te Martii d. A. paa Directionens allerunderdanigste Forestilling, at ansætte Hr. Øhlenschlæger som Skuespiller ved Theatret med 120 Rd. aarlig Gage fra 1ste Februar d. A., og desuden at tillade Directionen, at naar De ved at freqventere Syngeskolen blev duelig til Sanger, Dem da maatte tilstaaes et aarligt Tillæg af 80 Rd.

For hvilken Gage Dem paalægges at udføre alle Roller, som af Dem fordres, saavel i Skue- og Sørgespil, som i Syngestykker, hvilke opføres, være sig paa det Kongelige Danske Theater eller ethvert andet Sted, som dertil maatte bestemmes af den Kgl. Theater-Direction, hvilket ligeledes finder Sted uden nogen viidere Gotgiørelse, om det maatte behage Hs. Majestæt at bestemme Skuespils-Opførelse paa fleere Dage, end

de nu brugelige fire Spilledage, om det endog var alle Dage heele Aaret igjennem. De er fremdeles forbunden at gaae ind i Synge-Chorene paa Theatret og ved Concerterne ved Hoffet, eller i de Kirker, hvor Hans Majestæt Kongen og de Kongelige Herskaber ere nærværende, samt flittig at freqventere Syngeskolen, for at danne Dem til Sanger, saavidt Deres Stemme og Talent for Musiken det tillader.

Hvilket tilkiendegives Hr. Skuespiller Øhlenschlæger til Efterretning.

Directionen for det Kgl. Skuespil, d. 16de April 1798.

Hauch. T. Thaarup. Kjerulf.

Printzlau.

Til

Hr. Skuespiller Øhlenschlæger."

Hans Debut som Skuespiller omtales saaledes i Minerva, 1797, IV. 389:

„Hr. Oehlenschlæger har ved begge sine Prøver, først som „Fændrikken" i Stykket af samme Navn, og siden som „King" i Todes „Søofficerer", givet Haab om, at han med Tiden vil kunne vorde brugbar for det Fag, han har valgt sig og som ved vort Theater saa meget trænger til nye og duelige Skuespillere. Ungdom, et godt tydeligt Organ og en rigtig og simpel Diction ere Fordele, som han unægtelig er i Besiddelse af, og som Øvelse og Flid vil lære ham vedbørlig at nytte."

„Pro Memoria!

Endskiøndt Directionen for Skuespillet ikke har kunnet nævne Herr Skuespiller Øhlenschlæger iblandt dem, der ere berettigede til det ordinaire Gratiale, har den dog giort Hans Majestæt opmærksom paa, at De i Souffleurens Upasselighed med Ufortrødenhed har paataget Dem Souffleur-Forretningerne, og Hans Majestæt har derfor allernaadigst befalet, at Dem af Theaterkassen maa udbetales et Gratiale af 40 Rd. Hvilket Directionen herved har den Fornøielse at tilkiendegive Dem.

Directionen for det Kgl. Skuespil, d. 27de Mai 1799.

Waltersdorff. Kierulf.

Printzlau.

Til

Hr. Skuespiller Øhlenschlæger."

„Pro Memoria!

Da De foruden anden Forsømmelse efter Regisseurens Anmeldelse, desuden ikke har vidst deres Rolle i Myndlingerne, og derved foraarsaget Forvirring i Skuespillets Gang, saa er De for denne Gang mulcteret for 1 Rd., hvilken De betaler til Cassereren Hr. Sekretair Printzlau.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 13de November 1799.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Skuespiller Øhlenslæger."

„Pro Memoria!

Til Svar paa Deres Velædelheds Skrivelse har jeg den Ære at melde, at jeg, som Embedsmand, ikke mundtlig andrager noget for Directionen angaaende Fejl, der mueligen kunde indløbe for nogen af Skuespiller Selskabet, men saadant bliver skriftlig antegnet i Journalen; at det skeer med tilbørlig Skaansel vil vidst ingen kunde modsige, der kiender disse Antegnelser. I Anledning af det der indtraf for Deres Velædelhed i „Myndlingerne" d. 8de dennes blev i Journalen følgende anført:

„I 5te Acts 8de Scene var en liden Forvirring, som forekom „den Inspectionshavende Instrukteur og Regisseuren at komme „fra Hr. Øhlenslæger."

Om der ellers i andre Begivenheder kunde være tilføiet Journalen noget Dem vedkommende, da har jeg ikke Tid at udskrive sligt; men for at vise dem, om saa er, at intet er anført som ikke stemmer med Sandhed, kan De, som Skuespiller, faae Journalen at see hos mig, naar De behager.

Kiøbenhavn d. 15de November 1799.

Forbindligst
Clausen
Regisseur."

Oehl.s sidste Optræden var i "Leonards" Rolle i Jacob von Thybo, den 30te December 1799, da han alt havde indgivet sin Ansøgning *) om Afsked (cfr. Oehl.s Erindr. I, Side 138), der tilstodes ham i følgende Skrivelse:

---

*) Oehl. berører dette i sine Erindr. I, 137, og fortæller, at han i Harme skrev Directionen til:

„Grunde have bevæget mig til at forlade Theatret. Den første og sidste Godhed, Directionen viser mig, er, jo før jo hellere at skaffe mig min Afsked."

Da dette Brev forblev uden Virkning, gjentog han kort efter sin Anmodning i en „mere skurrende Tone" og fik Svar med Afsked.

„Pro Memoria!

Hs. Majestæt har paa Directionens Forestilling i Anledning af Deres Ansøgning om Afskedigelse fra Theatret under Dato 3die Januar 1800 allernaadigst accorderet samme.

Directionen har blot at tilføye, at De aflevere hvad De af Roller, Bøger, Musicalier eller andet Theatret tilhørende maatte have i Deres Værge, til Regisseuren, og foreviise hans Qvittering derfor til Cassereren, Secretair Printzlow ved Modtagelse af Deres Gage indtil ovenmeldte Datum.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 8de Januar 1800.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Adam Øhlenslæger."

Følgende Brev fra Oehlenschläger til Collin viser, at Sidstnævnte allerede, før han fik med Theaterbestyrelsen at giøre, var Oehlenschlägers Fortrolige i Pengesager:

Den 19de April 1819.

Du, som har hiulpen mig saa tidt
Til hvad der ei endnu var mit,
Men som med Tiden kunde blive't,
Hvem Himlen har den Gave givet
At staae i Statens bedste Glands
Som Støtte for dit Lands Finants,
O, hielp i Dag en stakkels Digter,
Hvem alt for ofte Plutus svigter!
Jeg ønsker nemlig mig et Skud,
Men ei af Kugler dog og Krud,
Et Forskud — men just ei for Brystet.
Du, som saa ofte mig har trøstet,
Trøst mig igien — det er saa sødt
At bringe Livet ind i Dødt,
Og død er næsten nu Crediten;
Men er den sort, saa kan du hvidt'en.
Hav da den Godhed og betal
Det andet mig af mit Qvartal,
Halvandet Hundred er det Hele,
Men da med Kongen jeg maa dele,
For hvad han laante mig i Fior,
Saa træk Halvhundred fra, min Broer!
Saa kan jeg jo paa denne Maade
Endnu dog over Hundred raade.
Du seer — jeg haaber til din Skierts —
At ogsaa regnes kan paa Vers,
Og det saagar i Decimaler,
Endskiøndt man er en slet Betaler.

„Pro Memoria!

Da De foruden anden Forsømmelse efter Regisseurens Anmeldelse, desuden ikke har vidst deres Rolle i Myndlingerne, og derved foraarsaget Forvirring i Skuespillets Gang, saa er De for denne Gang mulcteret for 1 Rd., hvilken De betaler til Cassereren Hr. Sekretair Printzlau.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 13de November 1799.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Skuespiller Øhlenslæger."

„Pro Memoria!

Til Svar paa Deres Velædelheds Skrivelse har jeg den Ære at melde, at jeg, som Embedsmand, ikke mundtlig andrager noget for Directionen angaaende Fejl, der mueligen kunde indløbe for nogen af Skuespiller Selskabet, men saadant bliver skriftlig antegnet i Journalen; at det skeer med tilbørlig Skaansel vil vidst ingen kunde modsige, der kiender disse Antegnelser. I Anledning af det der indtraf for Deres Velædelhed i „Myndlingerne" d. 8de dennes blev i Journalen følgende anført:

„I 5te Acts 8de Scene var en liden Forvirring, som forekom „den Inspectionshavende Instrukteur og Regisseuren at komme „fra Hr. Øhlenslæger."

Om der ellers i andre Begivenheder kunde være tilføiet Journalen noget Dem vedkommende, da har jeg ikke Tid at udskrive sligt; men for at vise dem, om saa er, at intet er anført som ikke stemmer med Sandhed, kan De, som Skuespiller, faae Journalen at see hos mig, naar De behager.

Kiøbenhavn d. 15de November 1799.

Forbindligst
Clausen
Regisseur."

Oehl.s sidste Optræden var i "Leonards" Rolle i Jacob von Thybo, den 30te December 1799, da han alt havde indgivet sin Ansøgning*) om Afsked (cfr. Oehl.s Erindr. I, Side 138), der tilstodes ham i følgende Skrivelse:

---

*) Oehl. berører dette i sine Erindr. I, 137, og fortæller, at han i Harme skrev Directionen til:

„Grunde have bevæget mig til at forlade Theatret. Den første og sidste Godhed, Directionen viser mig, er, jo før jo hellere at skaffe mig min Afsked."

Da dette Brev forblev uden Virkning, gjentog han kort efter sin Anmodning i en „mere skurrende Tone" og fik Svar med Afsked.

„Pro Memoria!

Hs. Majestæt har paa Directionens Forestilling i Anledning af Deres Ansøgning om Afskedigelse fra Theatret under Dato 3die Januar 1800 allernaadigst accorderet samme.

Directionen har blot at tilføye, at De aflevere hvad De af Roller, Bøger, Musicalier eller andet Theatret tilhørende maatte have i Deres Værge, til Regisseuren, og foreviise hans Qvittering derfor til Cassereren, Secretair Printzlow ved Modtagelse af Deres Gage indtil ovenmeldte Datum.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 8de Januar 1800.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Adam Øhlenslæger."

Følgende Brev fra Oehlenschläger til Collin viser, at Sidstnævnte allerede, før han fik med Theaterbestyrelsen at giøre, var Oehlenschlägers Fortrolige i Pengesager:

Den 19de April 1819.

Du, som har hiulpen mig saa tidt
Til hvad der ei endnu var mit,
Men som med Tiden kunde blive't,
Hvem Himlen har den Gave givet
At staae i Statens bedste Glands
Som Støtte for dit Lands Finants,
O, hielp i Dag en stakkels Digter,
Hvem alt for ofte Plutus svigter!
Jeg ønsker nemlig mig et Skud,
Men ei af Kugler dog og Krud,
Et Forskud — men just ei for Brystet.
Du, som saa ofte mig har trøstet,
Trøst mig igien — det er saa sødt
At bringe Livet ind i Dødt,
Og død er næsten nu Crediten;
Men er den sort, saa kan du hvidt'en.
Hav da den Godhed og betal
Det andet mig af mit Qvartal,
Halvandet Hundred er det Hele,
Men da med Kongen jeg maa dele,
For hvad han laante mig i Fior,
Saa træk Halvhundred fra, min Broer!
Saa kan jeg jo paa denne Maade
Endnu dog over Hundred raade.
Du seer — jeg haaber til din Skierts —
At ogsaa regnes kan paa Vers,
Og det saagar i Decimaler,
Endskiøndt man er en slet Betaler.

„Pro Memoria!

Da De foruden anden Forsømmelse efter Regisseurens Anmeldelse, desuden ikke har vidst deres Rolle i Myndlingerne, og derved foraarsaget Forvirring i Skuespillets Gang, saa er De for denne Gang mulcteret for 1 Rd., hvilken De betaler til Cassereren Hr. Sekretair Printzlau.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 13de November 1799.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Skuespiller Øhlenslæger."

„Pro Memoria!

Til Svar paa Deres Velædelheds Skrivelse har jeg den Ære at melde, at jeg, som Embedsmand, ikke mundtlig andrager noget for Directionen angaaende Fejl, der mueligen kunde indløbe for nogen af Skuespiller Selskabet, men saadant bliver skriftlig antegnet i Journalen; at det skeer med tilbørlig Skaansel vil vidst ingen kunde modsige, der kiender disse Antegnelser. I Anledning af det der indtraf for Deres Velædelhed i „Myndlingerne" d. 8de dennes blev i Journalen følgende anført:

„I 5te Acts 8de Scene var en liden Forvirring, som forekom „den Inspectionshavende Instrukteur og Regisseuren at komme „fra Hr. Øhlenslæger."

Om der ellers i andre Begivenheder kunde være tilføiet Journalen noget Dem vedkommende, da har jeg ikke Tid at udskrive sligt; men for at vise dem, om saa er, at intet er anført som ikke stemmer med Sandhed, kan De, som Skuespiller, faae Journalen at see hos mig, naar De behager.

Kiøbenhavn d. 15de November 1799.

Forbindligst
Clausen
Regisseur."

Oehl.s sidste Optræden var i "Leonards" Rolle i Jacob von Thybo, den 30te December 1799, da han alt havde indgivet sin Ansøgning *) om Afsked (cfr. Oehl.s Erindr. I, Side 138), der tilstodes ham i følgende Skrivelse:

---

*) Oehl. berører dette i sine Erindr. I, 137, og fortæller, at han i Harme skrev Directionen til:

„Grunde have bevæget mig til at forlade Theatret. Den første og sidste Godhed, Directionen viser mig, er, jo før jo hellere at skaffe mig min Afsked."

Da dette Brev forblev uden Virkning, gjentog han kort efter sin Anmodning i en „mere skurrende Tone" og fik Svar med Afsked.

„Pro Memoria!

Hs. Majestæt har paa Directionens Forestilling i Anledning af Deres Ansøgning om Afskedigelse fra Theatret under Dato 3die Januar 1800 allernaadigst accorderet samme.

Directionen har blot at tilføye, at De aflevere hvad De af Roller, Bøger, Musicalier eller andet Theatret tilhørende maatte have i Deres Værge, til Regisseuren, og foreviise hans Qvittering derfor til Cassereren, Secretair Printzlow ved Modtagelse af Deres Gage indtil ovenmeldte Datum.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 8de Januar 1800.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Adam Øhlenslæger."

Følgende Brev fra Oehlenschläger til Collin viser, at Sidstnævnte allerede, før han fik med Theaterbestyrelsen at giøre, var Oehlenschlägers Fortrolige i Pengesager:

Den 19de April 1819.

Du, som har hiulpen mig saa tidt
Til hvad der ei endnu var mit,
Men som med Tiden kunde blive't,
Hvem Himlen har den Gave givet
At staae i Statens bedste Glands
Som Støtte for dit Lands Finants,
O, hielp i Dag en stakkels Digter,
Hvem alt for ofte Plutus svigter!
Jeg ønsker nemlig mig et Skud,
Men ei af Kugler dog og Krud,
Et Forskud — men just ei for Brystet.
Du, som saa ofte mig har trøstet,
Trøst mig igien — det er saa sødt
At bringe Livet ind i Dødt,
Og død er næsten nu Crediten;
Men er den sort, saa kan du hvidt'en.
Hav da den Godhed og betal
Det andet mig af mit Qvartal,
Halvandet Hundred er det Hele,
Men da med Kongen jeg maa dele,
For hvad han laante mig i Fior,
Saa træk Halvhundred fra, min Broer!
Saa kan jeg jo paa denne Maade
Endnu dog over Hundred raade.
Du seer — jeg haaber til din Skierts —
At ogsaa regnes kan paa Vers,
Og det saagar i Decimaler,
Endskiøndt man er en slet Betaler.

„Pro Memoria!

Da De foruden anden Forsømmelse efter Regisseurens Anmeldelse, desuden ikke har vidst deres Rolle i Myndlingerne, og derved foraarsaget Forvirring i Skuespillets Gang, saa er De for denne Gang mulcteret for 1 Rd., hvilken De betaler til Cassereren Hr. Sekretair Printzlau.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 13de November 1799.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Skuespiller Øhlenslæger."

„Pro Memoria!

Til Svar paa Deres Velædelheds Skrivelse har jeg den Ære at melde, at jeg, som Embedsmand, ikke mundtlig andrager noget for Directionen angaaende Fejl, der mueligen kunde indløbe for nogen af Skuespiller Selskabet, men saadant bliver skriftlig antegnet i Journalen; at det skeer med tilbørlig Skaansel vil vidst ingen kunde modsige, der kiender disse Antegnelser. I Anledning af det der indtraf for Deres Velædelhed i „Myndlingerne" d. 8de dennes blev i Journalen følgende anført:

„I 5te Acts 8de Scene var en liden Forvirring, som forekom „den Inspectionshavende Instrukteur og Regisseuren at komme „fra Hr. Øhlenslæger."

Om der ellers i andre Begivenheder kunde være tilføiet Journalen noget Dem vedkommende, da har jeg ikke Tid at udskrive sligt; men for at vise dem, om saa er, at intet er anført som ikke stemmer med Sandhed, kan De, som Skuespiller, faae Journalen at see hos mig, naar De behager.

Kiøbenhavn d. 15de November 1799.

Forbindligst
Clausen
Regisseur."

Oehl.s sidste Optræden var i "Leonards" Rolle i Jacob von Thybo, den 30te December 1799, da han alt havde indgivet sin Ansøgning *) om Afsked (cfr. Oehl.s Erindr. I, Side 138), der tilstodes ham i følgende Skrivelse:

---

*) Oehl. berører dette i sine Erindr. I, 137, og fortæller, at han i Harme skrev Directionen til:

„Grunde have bevæget mig til at forlade Theatret. Den første og sidste Godhed, Directionen viser mig, er, jo før jo hellere at skaffe mig min Afsked."

Da dette Brev forblev uden Virkning, gjentog han kort efter sin Anmodning i en „mere skurrende Tone" og fik Svar med Afsked.

„Pro Memoria!

Hs. Majestæt har paa Directionens Forestilling i Anledning af Deres Ansøgning om Afskedigelse fra Theatret under Dato 3die Januar 1800 allernaadigst accorderet samme.

Directionen har blot at tilføye, at De aflevere hvad De af Roller, Bøger, Musicalier eller andet Theatret tilhørende maatte have i Deres Værge, til Regisseuren, og foreviise hans Qvittering derfor til Cassereren, Secretair Printzlow ved Modtagelse af Deres Gage indtil ovenmeldte Datum.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 8de Januar 1800.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Adam Øhlenslæger."

Følgende Brev fra Oehlenschläger til Collin viser, at Sidstnævnte allerede, før han fik med Theaterbestyrelsen at giøre, var Oehlenschlägers Fortrolige i Pengesager:

Den 19de April 1819.

Du, som har hiulpen mig saa tidt
Til hvad der ei endnu var mit,
Men som med Tiden kunde blive't,
Hvem Himlen har den Gave givet
At staae i Statens bedste Glands
Som Støtte for dit Lands Finants,
O, hielp i Dag en stakkels Digter,
Hvem alt for ofte Plutus svigter!
Jeg ønsker nemlig mig et Skud,
Men ei af Kugler dog og Krud,
Et Forskud — men just ei for Brystet.
Du, som saa ofte mig har trøstet,
Trøst mig igien — det er saa sødt
At bringe Livet ind i Dødt,
Og død er næsten nu Crediten;
Men er den sort, saa kan du hvidt'en.
Hav da den Godhed og betal
Det andet mig af mit Qvartal,
Halvandet Hundred er det Hele,
Men da med Kongen jeg maa dele,
For hvad han laante mig i Fior,
Saa træk Halvhundred fra, min Broer!
Saa kan jeg jo paa denne Maade
Endnu dog over Hundred raade.
Du seer — jeg haaber til din Skierts —
At ogsaa regnes kan paa Vers,
Og det saagar i Decimaler,
Endskiøndt man er en slet Betaler.

„Pro Memoria!

Da De forunden anden Forsømmelse efter Regisseurens Anmeldelse, desuden ikke har vidst deres Rolle i Myndlingerne, og derved foraarsaget Forvirring i Skuespillets Gang, saa er De for denne Gang mulcteret for 1 Rd., hvilken De betaler til Cassereren Hr. Sekretair Printzlau.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 13de November 1799.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Skuespiller Øhlenslæger."

„Pro Memoria!

Til Svar paa Deres Velædelheds Skrivelse har jeg den Ære at melde, at jeg, som Embedsmand, ikke mundtlig andrager noget for Directionen angaaende Fejl, der mueligen kunde indløbe for nogen af Skuespiller Selskabet, men saadant bliver skriftlig antegnet i Journalen; at det skeer med tilbørlig Skaansel vil vidst ingen kunde modsige, der kiender disse Antegnelser. I Anledning af det der indtraf for Deres Velædelhed i „Myndlingerne" d. 8de dennes blev i Journalen følgende anført:

„I 5te Acts 8de Scene var en liden Forvirring, som forekom „den Inspectionshavende Instrukteur og Regisseuren at komme „fra Hr. Øhlenslæger."

Om der ellers i andre Begivenheder kunde være tilføiet Journalen noget Dem vedkommende, da har jeg ikke Tid at udskrive sligt; men for at vise dem, om saa er, at intet er anført som ikke stemmer med Sandhed, kan De, som Skuespiller, faae Journalen at see hos mig, naar De behager.

Kiøbenhavn d. 15de November 1799.

Forbindligst
Clausen
Regisseur."

Oehl.s sidste Optræden var i "Leonards" Rolle i Jacob von Thybo, den 30te December 1799, da han alt havde indgivet sin Ansøgning*) om Afsked (cfr. Oehl.s Erindr. I, Side 138), der tilstodes ham i følgende Skrivelse:

---

*) Oehl. berører dette i sine Erindr. I, 137, og fortæller, at han i Harme skrev Directionen til:

„Grunde have bevæget mig til at forlade Theatret. Den første og sidste Godhed, Directionen viser mig, er, jo før jo hellere at skaffe mig min Afsked."

Da dette Brev forblev uden Virkning, gjentog han kort efter sin Anmodning i en „mere skurrende Tone" og fik Svar med Afsked.

„Pro Memoria!

Hs. Majestæt har paa Directionens Forestilling i Anledning af Deres Ansøgning om Afskedigelse fra Theatret under Dato 3die Januar 1800 allernaadigst accorderet samme.

Directionen har blot at tilføye, at De aflevere hvad De af Roller, Bøger, Musicalier eller andet Theatret tilhørende maatte have i Deres Værge, til Regisseuren, og foreviise hans Qvittering derfor til Cassereren, Secretair Printzlow ved Modtagelse af Deres Gage indtil ovenmeldte Datum.

Directionen for det kgl. Skuespil, d. 8de Januar 1800.

Kjerulf. Baggesen.

Til

Hr. Adam Øhlenslæger."

Følgende Brev fra Oehlenschläger til Collin viser, at Sidstnævnte allerede, før han fik med Theaterbestyrelsen at giøre, var Oehlenschlägers Fortrolige i Pengesager:

Den 19de April 1819.

Du, som har hiulpen mig saa tidt
Til hvad der ei endnu var mit,
Men som med Tiden kunde blive't,
Hvem Himlen har den Gave givet
At staae i Statens bedste Glands
Som Støtte for dit Lands Finants,
O, hielp i Dag en stakkels Digter,
Hvem alt for ofte Plutus svigter!
Jeg ønsker nemlig mig et Skud,
Men ei af Kugler dog og Krud,
Et Forskud — men just ei for Brystet.
Du, som saa ofte mig har trøstet,
Trøst mig igien — det er saa sødt
At bringe Livet ind i Dødt,
Og død er næsten nu Crediten;
Men er den sort, saa kan du hvidt'en.
Hav da den Godhed og betal
Det andet mig af mit Qvartal,
Halvandet Hundred er det Hele,
Men da med Kongen jeg maa dele,
For hvad han laante mig i Fior,
Saa træk Halvhundred fra, min Broer!
Saa kan jeg jo paa denne Maade
Endnu dog over Hundred raade.
Du seer — jeg haaber til din Skierts —
At ogsaa regnes kan paa Vers,
Og det saagar i Decimaler,
Endskiøndt man er en slet Betaler.

Hvi kommer du imellem ei —
Naar falder dog forbi din Vei —
Om Aftnen hid, og spiser Brødet,
Belagt med Smørret og med Kiødet?
Man kan ei altid være klog
Og læse i sin Regnebog
Og tale kun om sin Forretning.
Tidt trænger Hiertet til en Tvætning
I Følelsernes Himmelvand,
Hvoraf jeg har en dygtig Spand,
I Phantasiens muntre Lue,
Som altid brænder i min Stue,
I gammelt Venskabs Aftenskin.
Saa sæt ei da for Sligt en Pind,
Men lad os leve med hverandre,
Til vi engang skal heden vandre.
Der sees vi dog ei, som du veed,
Der vandre vi dog ikke sammen,
Da jeg skal op, og du skal ned!
Nu slutter jeg Epistlen. — Amen!

Din
A. Oehlenschläger.

E. S.
Glem ei at sende strax mig Penge,
Thi jeg kan ikke vente længe!
Send dem, i Fald du vil, med Budet,
Saa skal du blive reent forgudet!

Theaterdirektioner i Tidsrummet 1798—1850 over det kgl. Theater.

Theaterchefer: Hofmarskal, Kammerherre A. W. Hauch 1794—1798; Kammerherre Waltersdorf 1798—1801; A. W. Hauch 1801—1811; Kammerherre F. C. Holstein 1811—1840; Hofmarskal Levetzau 1840—1849; Professor J. L. Heiberg 1849—1856.

Medlemmer af Direktionen: Professor Th. Thaarup 1794—1800; Professor I. Kjerulf 1794—1810; Professor J. Baggesen 1798—1800; Kammerherre v. Sames 1800—1809; Professor Rahbek 1809—1830; Etatsraad G. H. Olsen 1811—1821; Etatsraad J. Collin 1821—1829; Conferentsraad J. D. T. Manthey 1830—1831; Justitsraad C. Molbech 1830—1843; Justitsraad Kirstein 1830—1839; J. Collin (som administrerende Direkteur ved Theatret) 1842—1849; Etatsraad Adler 1839—1849.

Skuespillere og Skuespillerinder, som have medvirket ved de Oehl.ske Stykkers Opførelse paa det kongelige Theater.

Abrahamsen, B. M., Jfr.		1822—1839.
Albrecht, Th.		1845—1860.
Andersen, Md. (see Jfr. B. E. Olsen).		
Andersen, H., Jfr.		1838—
Bauer, J. D.		1812—1839.
Berg, Jfr.		1839—1842.
Bergnehr, L., Jfr.		1845—1864.
Beyer, J. E., Jfr.		1825—1834.
Bournonville, C., Jfr.		1859—
Brenøe, A. H. D., Jfr.		1821—1856.
Bruun, C.		1807—1815.
Busch, A. M., Jfr.		1808—1813.
Cetti, G. B.	1812—1814.	1817—1845.
Clausen, Md.		1778—1822.
Clausen, H. A.		1793—1828.
Clausen, S., Jfr.		1813—1836.
Clausen, P., Jfr.		1825—1828.
Dahlén, Md.		1784—1827.
Dreier, Jfr.		1800—1821.
Due		1788—1829.
Du Puy, E.		1801—1808.
Ebbesen, Jfr.		1798—1821.
Eckardt, Md. (see Jfr. Thorberg).		
Eenholm, L. P.		1801—1840.
Egense, E., Jfr.		1854—
Faaborg, R. C.		1835—1852.
Ferslev, C. L. L.		1837—
Flinch, A.		1861—1865.
Flindt, Jfr.		1821—1838.

Foersom, Md. (see Jfr. Ebbesen).		
Foersom, P. T.		1798—1817.
Foersom, C.		1821—1850.
Fonseca, E., Jfr.		1824—1831.
Fonseca, Ida, Jfr.		1827—1840.
Fonseca, Julie, Jfr.		1833—1849.
Fossum, Md. (see Jfr. Bergnehr).		
Frydendahl, Md.		1771—1821.
Frydendahl, P. J.	1787—1793.	1795—1835.
Funck, Jfr.		1815—1829.
Funck, Md. (see Jfr. Løffler).		
Gerlach, Md. (see Jfr. Bergnehr).		
Guldberg, Jfr.		1797—1820.
Gundersen, G. E.		1841—
Haack, A. C. W.		1804—1821.
Hansen, Chr.		1832—
Hansen, E., Md. (see Jfr. Rantzau).		
Hansen, Ed.		1838—1843.
Hansen, B., Md.		1860—1862.
Hansen, Em.		1865—
Hass, J. E.		1809—1844.
Hedeberg, Jfr.		1811—1820.
Heger, J. S.		1796—1817.
Heger, Md. (see Jfr. E. M. Smidth).		
Heger, H. Chr.		1829—1829.
Heger, E. F. M., Jfr.		1827—
Heiberg, Fru (see Jfr. J. Pætges).		
Heinsvig		1797—1822.
Holm, P.		1812—1849.
Holm, Jfr.		1861—
Holst, W.		1828—
Holst, Md. (see Jfr. E. F. M. Heger).		
Holst, Jfr.		1835—1841.
Hultmann, F. W.		1843—
Hvid, C.		1829—1858.
Jacobson, Fru (see Jfr. L. Larcher).		
Jordhøi		1804—1821.
Jørgensen, N. T. H., Jfr.		1815—1845.
Keck, C. Jfr.		1829—1840.
Kirchheiner, J. F.		1823—1844.
Knudsen, H. C.		1786—1815.
Knudsen, P.		1842—1853.
Kofoed, A. Jfr.		1834—1847.
Kolling		1854—
Kragh, C.		1828—1867.
Kragh, Md. (see Jfr. Abrahamsen).		

Kretzmer, Md. (see Jfr. Keck).			
Kruse, J. W.			1797—1821.
Lange, Md. (see Jfr. Nick).			
Lange, Fr., Jfr.			1827—1857.
Lange, A., Jfr.			1864—
Larcher, Md. (see Jfr. F. Lange).			
Larcher, L., Jfr.			1852—
Liebe, G. J.			1809—1845.
Liebe, Md. (see Jfr. Sølver)			
Liebe, T. J. J.			1845—
Liebe, Md. (see Jfr. E. Egense).			
Lichtenstein, P., Jfr.			1838—1857.
Lindgreen, F. L. W.			1790—1842.
Lund			1806—1842.
Løffler, Jfr.			1815—1829.
Mannerup, Jfr.			1812—1816.
Mantzius, K.	1842—1844.	1848—1858.	1860—
Marcher, Jfr.			1842—1868.
Monrath, Jfr.			1859—1865.
Møller			1835—1848.
Müller, Jfr.			1851—1867.
Nick, Jfr.		1797—1807.	1812—1829.
Nielsen, Md. (see Jfr. Walther).			
Nielsen, N. P.		1820—1854.	1857—1860.
Nielsen, A., Md. (see Jfr. Brenøe).			
Nielsen, H., Jfr.			1852—
Nielsen, A.		1852—1854.	1856—1868.
Nissen, Jfr.			1818 —1829.
O'Donnel			1798—1810.
O'Donnel, Md.			1799—1821.
Olsen			1810—1815.
Olsen, B. E., Jfr.			1808—1838.
Overskou, T.			1821—1842.
Petersen, Md. (see Jfr. Dreier).			
Petersen, L., Jfr.			1835—
Petersen, A., Jfr.			1844—
Phister, L.			1819—
Phister, Md. (see Jfr. Holst).			
Phister, L., Md. (see Jfr. L. Petersen).			
Pio, J.			1798—1811.
Poulsen, Md. (see Jfr. S. Clausen).			
Poulsen, E.			1867—
Price, C.		1857—1863.	1864—1867.
Pætges, J. L., Jfr.		1823—1858.	1859—1864.
Pætges, A.			1828—1867.
Pætz, H.			1855—1865.

Rantzau, E., Jfr.		1835—1861.
Recke, Fru		1851—1858.
Rind		1802—1821.
Rind, Md. (see Jfr. Walther).		
Riise, Md. (see Jfr. Holm).		
Rongsted, O.		1796—1823.
Rongsted, Md.		1804—1836.
Rongsted, H.		1810—1819.
Rongsted, O., jun.		1821—1831.
Rosing, Md.		1773—1823.
Rosing, M.		1777—1815.
Rosing, Jfr.		1802—1811.
Rosenkilde, C. N.		1816—1861.
Rosenkilde, A.	1837—1839.	1856—
Rosenkilde, Jfr.		1843—
Rung, Md. (see Jfr. Lichtenstein).		
Ryge, J. C.		1813—1842.
Ryge, N., Jfr.		1837—1849.
Ryge, F., Jfr.		1845—1848.
Ryslænder, Jfr.		1830—1849.
Saaby, P.		1781—1810.
Sahlertz, L. F.		1832—1860.
Sahlgreen, L.		1838—1866.
Sahlgreen, Md. (see Jfr. Marcher).		
Schmidth, C., Jfr.		1787—1804.
Schaltz, S., Jfr.		1821—1859.
Schaltz, H., Jfr.		1831—1831.
Schneider, J. L.		1832—
Schwartzen, J.		1827—1857.
Schram, P.		1841—
Schiemann, Md. (see Jfr. A. Petersen).		
Seemann, C.		1827—1844.
Simonsen, Md. (see Jfr. Ryslænder).		
Smidth, E. M., Jfr.		1793—1830.
Smith		1820—1826.
Spindler, Md. (see Jfr. Nick).		
Stage, J. A. G.		1815—1845.
Stage, Md. (see Jfr. Kofoed).		
Steenberg, J.		1856—
Sødring, Md. (see Jfr. Rosenkilde).		
Sølver, Jfr.		1801—1830.
Thomsen, M. E., Jfr.		1808—1823.
Thomsen, Md. (see Jfr. Beyer).		
Thorberg, Jfr.		1861—
Walther, Jfr.		1815—1830.
Waltz		1832—1852.

Wexschall, Md. (see Jfr. Brenøe).		
Wiehe, M.	1837—1855.	1856—1864.
Wiehe, W.	1844—1849.	1863—
Wiehe, J.		1858—
Winsløw, C.		1814—1834.
Winsløw, J.		1817—1847.
Winsløw, Md. (see Jfr. S. Schaltz).		
Winsløw, L.		1845—1857.
Wolff, N.		1848—1849.
Wolf		1867—
Wulff, Ida, Jfr.		1824—1830.
Zinck, Md. (see Jfr. M. E. Thomsen).		
Zinck, G.		1812—1828.
Zinck, O. C.		1855—1867.
Zinck, A. G. L.		1859—1866.
Zrza, Jfr.		1816—1845.
Østerberg, Jfr.		1837—1849.

Anmærkning.

De Aarstal, som i Personlisterne foran staae anførte over de Spillendes Navne, angive Tidspunktet, da Vedkommende første Gang spillede Rollen.

De Oehlenschlägerske Stykker ordnede efter Forestillingernes Antal.

105.
Jægerbruden.

90.
Sovedriken.

80.
Røverborgen.

79.
Axel og Valborg.

59.
Hakon Jarl.

51.
Norma.

46.
Hagbarth og Signe.

40.
Dronning Margareta.

37.
Correggio.
Tordenskjold.

33.
Dina.

32.
Palnatoke.

27.
Erik og Abel.

24.
Ludlams Hule.

23.
Aladdin.
Væringerne.

19.
Den lille Hyrdedreng.

15.
Hugo von Rheinberg.

14.
Stærkodder.
Landet fundet og forsvundet.

10.
Olaf den Hellige.
Faruk.

9.
Amleth.
Hans Sachs.

8.
Kjartan og Gudrun.

6.
Oberon.
Alfen som Page.

5.
Flugten af Klosteret.
Carl den Store.
Robinson i England.
Den lille Skuespiller.
De italienske Røvere.
Erik Glipping.

4.
Sokrates.
Sneen.
Holbergs Jubelfest.
Fostbrødrene.
Billedet og Busten.

3.

Fiskeren og hans Børn.
Kanarifuglen.
Trillingbrødrene fra Damask.
Garrick i Bristol.
Slottet ved Ætna.
Knud den Store.

2.

Freias Alter.
Ærlighed varer længst.
Skovens Sønner.
Rübezahl.
Alcalden i Molorido.
De Fredløse.

1.

Sanct Hans-Aftens Spil.

3	Romantiske Dramer	27	Gange.
22	Tragedier	523	—
15	Syngespil	394	—
10	Skue- og Lystspil	39	—
6	Forspil	9	—
56	Stykker	992	Gange.

Anmærkninger.

Side 5-9: Til Recensenten af mine Poesier.] Oehl.s i December 1802 udkomne Digtsamling blev i Kjøbenhavnske lærde Efterretninger for 1803, Nr. 21 og 22, recenseret af Præsten Claus Pavels, en Forfatter, der var ti Aar ældre end Oehl., og foruden Prædikener og Andet havde ladet nogle Poesier trykke i Rahbeks Minerva. Allerede i Nr. 6 af de lærde Efterretninger for samme Aar havde Pavels i en Recension af Reins samlede Digte sigtet til Oehl. med følgende Ord: „Vist nok er Rein ikke af dem, der efter allernyeste Mode svæve saa højt blandt Æthernes Regioner, at de reent glemme, de leve blandt Mennesker og skrive for dem; der, som Wessel siger:

synge højt og vildt,
Og gjøre hvers Umage spildt,
Som vil opdage hvad de mene,
Men som opdager alt for seent,
At de har oftest intet meent;

ej heller henhører han blandt dem, efter hvis Dom Alt er flaut og sløvt og væmmeligt, som ikke i det mindste er 1000 Aar gammelt; der saa kraftigen anprise den barbariske Oldtid, at de maa formodes ikke at kjende eller dybt at foragte Horatzes:

didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.

Det kunde vel endog hænde sig, at de, der ansee det vanærende for Digteren: „at tolke blid Humanitet", som finde lige lavt at synge om: „svegne Pligter" og „om sveden Grød" [see Oehl.s Poet. Skr., I, 1857, Side 42], reent ville frakjende Rein Digternavnet. Men for dem, der tillægge Digteren en anden og højere Bestemmelse end den, at synge for sig selv og Muserne, der finde det værdigt for ham at indgyde blide, ædle, humane Følelser i sine Medmenneskers Hjerter; for dem, der elske de gamle Grækere meer end de gamle Skandinaver, troe mere paa Horatz og Pope end paa Tieck og Schlegel, er Rein en skjøn, hæderværdig Digter." Recensionen af Oehl.s Digte er meget detailleret, og fylder 24 Sider, af hvilke her

maa citeres hvad der kan ansees nødvendigt til Forstaaelsen af Digterens Svar:

„Uden Tvivl er den Digter, hvis Arbejder her anmeldes, et af de ypperste Genier, der nogensinde har betraadt vort Parnas. Liv og Ynde, Kraft og Ild, forenede med en umiskjendelig Originalitet udmærke saare hæderligen en ikke liden Deel af nærværende Digte. Endog i de meest ufuldkomne spores herlige Anlæg, der blot mangle Uddannelse eller have taget en urigtig Vending. Gandske det Modsatte af hiint: We may not blame indeed, but we may sleep, maa siges om Hr. Øhlenslæger; der er meget i hans Digte, som neppe fortjener at roses, men Intet er der, hvorover man falder i Søvn. Opmærksomheden holdes ideligen spændt. Selv de Stykker, der ved første Læsning, prøvede efter Kritikens Regler, vakte grundet Misnøje, lokkes man uvilkaarligen til at læse anden Gang, og læser dem, vel ikke med større Bifald, men uden ringeste Kjedsomhed. Man erkjender, at de Fejl, der findes hos ham, ere de, der nødvendigen maa findes hos den fyrige, genierige Yngling ved hans første Indtrædelse paa Digterbanen; at det almindeligen kun ere middelmaadige Hoveder, hvis Prøvearbejder ere korrekte. — — — — — Det er kun under den Betingelse, vi kunne lykønske Fædrelandet med Hr. Ø., som Den, der maaskee med Tiden kunde erstatte os vor hidtil uerstattede Evald, at han ej troer, allerede at have naaet Fuldkommenheds Maal, at han ej hærder sig mod Kritik og blot overlader sig til sin egen Følelse og Phantasie, at han uophørligen studerer de bedste Mønstere, de Gamle ligesaavel som de Nye og de Allernyeste, uden dog, hvad en Ø. ikke behøver, at være Nogens slaviske Efterligner. At dette vil skee, er Anmelderens Ønske og Haab, skjøndt maaskee et og andet Symptom kunde formindske det sidste hos en mere hypokondrisk Kunstdommer. At Hr. Ø. i Forerindringen saa omhyggeligen fralægger sig den Mistanke, „at denne Bog skulde være en Samling af hans adspredte Smaaubetydeligheder, hvilke Ingen kan sætte ringere Priis paa end han" — man behøver ikke at være en foragtelig Konseqventsmager for deraf at uddrage den Slutning, at Digteren ikke anseer disse sine Arbejder for Smaaubetydeligheder, og at han sætter en nogenlunde høj Priis paa dem. Og sørgeligt vilde det dog være, om han selv i dette Øjeblik ansaae f. Ex. Fuglefængeren og Anelsen [see Oehl.s Poet. Skr., XXIV, 1861, Side 37 og 94] for Andet end højst ufuldkomne Ungdomsforsøg, mod hvilke adskillige af hans tidligere, her udeladte, Arbejder rigeligen kunde opveje. Ogsaa den haanende Tone, hvori Hr. Ø. bryder Staven over hele Digtearter, der dog, behandlede med Aand og Smag, have umiskjendeligt Værd,

og de sarkastiske Sidehug til Mænd, han, som ældre og højligen talentfulde Digtere, bør have Ærbødighed for (man see S. 247 [Oehl.s Poet. Skr., I, 1857, Side 366-367, Anm. til Side 27, Linie 11-12, 15-16]), synes at røbe en vis — hvad skal jeg kalde den? — der ofte er den største Hindring for vore Fremskridt til intellektuel, som til moralsk Fuldkommenhed. Og hvad endelig de Mønstre angaaer, hvorefter Hr. Ø. tydeligen sees at have dannet sig, i Stedet for, som Schiller, Herder, den ubilligen foragtede Voss o. fl., at holde sig til exemplaria græca, da kan det vel ikke nægtes, at Shakespear og Göthe ere store Digtere, skjøndt den første nok aldrig bør tages til Mønster, da hans Mangel paa Kultur og Smag er ligesaa indlysende, som hans Genie højt og uforligneligt — og dette lader man nok være at imitere, naar Naturen ej gav Evne dertil; men de to andre allernyeste Tydskere, Tieck og Schlegel, der synes at besidde vor Digters uindskrænkede Agtelse og Tillid [see Oehl.s Poet. Skr. I, Side 27, Linie 21-22], maa Anmelderen, ikke paa sin egen lidet gjeldende Autoritet, helst da han kjender meget faa af deres Arbejder, men efter kyndigere Æsthetikeres Dom end baade Recensenten og Hr. Ø., erklære for de værste Smagfordærvere, Litteraturen siden Gottscheds Dage har havt at fremvise, og at slutte fra Schlegels Lucinde og det Ammestuesnak af Tieck [see nærværende Bind, Side 40-44], Hr. Ø. har spildt sin Tid med at oversætte for Tilskueren, der ofte var prydet med hans egne skjønne Originalarbejder, vil Recensenten nok aldrig finde sig beføjet til at forandre sin Mening.

— — — — — Ligesom de store Mænd, jeg forhen nævnte, hyldede Grækerne som Jordens ypperste Folk, — — — — — saaledes har Hr. Ø. i de gamle Nordboer fra Hedenolds Dage fundet de sande Mennesker, hvis Lige nu omstunder ikke findes; deres Nationalkarakter, Sæder, Religion omtaler han med en Enthusiasme, der, i hvor lidet end ellers en Digters Yttringer bør stedse antages for hans Troesbekjendelse, synes aldeles oprigtig og umistænkelig. At indlade mig i vidtløftigt Raisonnement herover, vilde her være upassende. Kun maatte den Anmærkning tillades mig, at det er to gandske forskjellige Ting, at anprise Grækerne, et Folk, hvis Karakter, Moralsystem, endog Fabellære bær Præg af ægte Humanitet — man burde ikke drive Spot med dette Ord, saalænge man ikke blues ved at kaldes og være Menneske — og at forgude en Nation, fast vore egne Forfædre henhørte dertil, hvis Karakter var haard og barbarisk, hvis højeste Dyd var Tapperhed, hvis Gudsdyrkelse var grusom, liig deres øvrige Sæder. — — — — — At denne Forkjærlighed for den

nordiske Oldtid har henrevet den talentfulde Ø. til at bruge Udtrykke og udmale Forestillinger, neppe noget kultiveret og tillige fordomsfrit Menneske kan læse uden Væmmelse, det vil vanskeligen kunne nægtes.

— — — — — Det første Stykke i Samlingen hedder Bjergtrolden [see Oehl.s Poet. Skr., XXIV, 1861, Side 13-22]. Opfindelsen har ej kostet Digterens Indbildningskraft meget Arbejde. — — — — — Neppe gjør heller Udførelsen denne Romanze værdig til det første Sted i en Samling, som nærværende. „Svanhild den hvide", dette Ord hvid bruger vor Digter saa tit, og i saadanne underlige Combinationer, at man ofte ikke forstaaer det. — — — — — Atter forekomme hvide Piger — vare de blege eller hvidklædte? — — — — —

Langt over denne staaer i enhver Hensseende den følgende Romanze: Hakon Jarls Død [see nysanførte Bind, Side 23-27], — — — — — et Arbejde, der gjør Digteren megen Ære. — — — — — Men naar Hakon Jarl drager den rygende Kniv af Sønnens Side, viser Digteren os et alt for revoltant Billede. — — — — — Hr. Ø.s Yndlingsord: hvid findes her 3 Gange. Kristus og Stranden og Jarlen ere alle hvide. Sivald og Thora [see nysanførte Bind, Side 1-4] er et dejligt Stykke. — — — — — Ogsaa Skattegraveren [see Side 27-30] er meget smukt, kun fortælles os atter her om den hvide Snee og en hvid Yngling, hvis Miner ere mørke og som dog er huld og blid. — — — — —

Løveridderen [see Side 30-37]. — — — — — Er nogen af disse Romancer utøjlet Indbildningskrafts Foster, det er da denne. Den Orm, der tager Hesten under sin Tunge, slynger sin Hale om Manden og slæber dem afsted; Nøgleknippet, der skulde ligge skjult ved dens Hovedgjærde; Bjerget, der stod i Flammer ved Adelrings Hug; Slangeblodet, der voxte saaledes til, at det stod Didrik op til Brystet; Løven, der skrabede Hul paa Fjeldet, og paa hvis Ryg Kongen travede hjem, alt dette, synes mig, karakteriserer dette Stykke som et ægte Ammestue-Eventyr, der aldrig burde forladt sin første Bestemmelse. Udførelsen er god, kun det om Slangeblodet, som Kongen vadede i, alt for væmmeligt. — — — — — Fuglefængeren troer Anmelderen ej at gjøre Uret, naar han erklærer den for et slet Stykke, og jo mere han beundrer Hr. Ø.s Genie, des ubegribelige er det ham, at Denne har kunnet overtale sig til at versificere saadant taabeligt Sladder. — — — — — Nu følge to Stykker, oversatte efter Göthe: Fiskeren [see nærværende Bind, Side 37-38] og Kongen i Lejre [see Oehl.s Poet. Skr., XXIV, 1861, Side 8-9].

Den første er i Recensentens Tanker den bedste. At en mandhaftig Lejrekonges Øje svømmede i Taarer hver Gang han stak ud det Guldhorn, hans Fæstemøe havde foræret ham, falder vanskeligt at troe, og kjedsommeligt maa det have været at drikke i Selskab med ham, det troer jeg Hr. Ø. selv vil sande. — — — — —

Harald i Offerlunden [see sidst anførte Bind, Side 40-43] — — — — — Den sidste Linie, i hvor poetisk Vendingen og er, forstyrrer den Glæde, Humanitetens Ven følte ved at see, Digterens Dom over Oldtiden dog ikke var aldeles eensidig. Ellehøjen [see Side 43-46] har meget æsthetisk Værd. — — — — — At Ellepigen vilde udsuge hans varme Hjerteblod, at Trolden suger Blodet af hans Øje (?) henhører blandt de før paaankede Fælheder. — — — — — Spilleren [see Side 46-49]. Et ungt Menneske, der bortspiller sine sidste Klæder, bliver os neppe agtværdig og interessant, om han end ikke vil skille sig ved sin Piges Smykke, men fryser ihjel med det i Haanden. Her møder os atter Ordet hvid først om Sneen og siden om Ynglingen, der sad aaben og blid blandt skumle Spillebrødre, men stirrede saa hvid paa dem. — — — — — Jurabjerget [see Side 49-51] er et skjønt, rørende og tillige korrekt lille Digt. Fridleif og Helga [see Side 51-55] er aldeles i den gamle Kæmpevisemaneer. Anmelderen er ikke fortrolig nok med denne til ret at kunne bedømme Digtet — — — — — Men er det end kostumrigtigt, smukt er det sandelig ikke, naar det hedder:

Hans Hjelm var blinkend, hans Spore var klinkend,
Hans Ros var springend, selv var han saa svingend.

Det sidste forstaaer jeg ikke, med mindre han havde en Perial. — — — — —

Valravnen [see Side 64-77] er taget af P. Syv, men her meget forskjønnet. I alle Maader ligesaa eventyrlig som Løveridderen er dog denne Romance langt interessantere. Med hiin kan man blot snakke Børn i Søvn eller gjøre dem mørkrædde; denne med al dens Overnaturlighed vækker Deeltagelse. — — — — — „Havet bovner med sorte Bylder“ er et ækelt, unaturligt Billede. At Ravnen hug ud ung Haralds højre Øje, og drak Hælvten af hans Hjerteblod; at Stranden er besprængt med Haralds varme Blod, og at Minona seer hans højre Haand ved sin Fod; alt dette staaer i den gamle Vise, men kunde derfor gjerne været sagt her i formildede Udtrykke. — — — — — Den sidste Romance er Rosmer Havmand [see Side 83-94], et Eventyr af samme Suurdej, som den første: Bjergtrolden.

— — — — — Den frembrydende Vaar [see Oehl.s Poet. Skr., XIX, 1860, Side 59-61] er et udmærket dejligt Digt. Saaledes kunde Ingen synge uden en Digter, som begejstredes af reen Guddomsild. O at dog denne unge Skjald, der, naar han omhyggeligen uddanner og værdigen bruger sit Talent, vil kunne leve i sine Digte Aarhundrede efterat han selv har forladt Jorden, o at han dog snart aldeles vilde forlade Døgngeniernes Tiecks og Schlegels vanærende Fodspor, og stadigen vandre frem paa den Vei, Naturen og de sande, store Mønstre fra ældre og nyere Tider og den ægte Kritik anvise ham! — — — — — Til Rimer [see nysnævnte Bind, Side 70-71] ønskede Recensenten borte af denne Samling; ikke fordi det er et slet Stykke — intet mindre! det er overmaade vittigt, men det er dog saa en egen Sag, at en ung Digter giver sig til at persiflere sine mindre talentfulde Brødre i Apollo. Hans egen Muses Fiender kunde saa let retorqvere det paa ham selv, og det er dog en Ubehagelighed, man ikke bør udsætte sig for. — — — — —

Til Apol [see nysnævnte Bind, Side 43-47] er meget smukt, og vidner om ligesaa decideret Talent til komisk, som Enhver maa tilstaae Hr. Ø. til alvorlig Poesie. — — — — — Fødselsdagen [see Side 76-77]. Dette lille Digt vil jeg afskrive, og haaber, at ingen følende Læser tager mig det ilde op; det er i mine Tanker et dejligt Stykke. — — — — —

— — — — — Bogens sidste Afdeling udgjør et saakaldet: Sankt Hans-Aftens-Spil [see Oehl.s Poet. Skr., I, 1857, Side 1-67], Efterligning af Göthes Fastnachtsspiel, et broget Allehaande, Blanding af Spøg og Alvor, Sværmerie og Satire, Pathos og Hverdagssnak, og forskjelligt i Værd, som i Tone. — — — — — Her gjøres i Marionetfarcen [see Side 23-32] og i Scenen med Harlekin og hans poetiske Poppedreng [see Side 39-44] visse Udfald paa alle de Digtere, der ere Moralitetens og Humanitetens Talsmænd, der afbilde det daglige Livs Optrin i Skuespil, o. desl. Det er aldeles ingen Kunst, saaledes at gjøre enhver Ting latterlig, naar man betragter dem eensidigen, og er af Naturen begavet med en Portion Lune. Netop med samme Føje og med samme Held kunde en lige talentfuld Digter af det modsatte Partie gjøre sig lystig over Hr. Ø.s Maneer og Tendentz; og den, som da flux vilde fordømme Denne, fordi hans Modstander havde de Leende paa sin Side, var ligesaa svag en Taabe, som den, der nu vil fradømme en Voss, en Iffland, en Kotzebue alt Digterværd, fordi en vittig Antagonist har viist os deres Fejl gjennem Karrikaturens Forstørrelsesglas. — — — — — Om Dandseren paa Voltigeerlinien [see Side 18-19] er jeg gandske af

Cancellieraadens Mening, at det er en impertinent Knægt; en Luftspringer, der vil indbilde sig at gavne ligesaa meget som den virksomme Statens Borgere, burde rigtig nok have, vel ikke en Dragt Prygl, som ej vilde bedre ham, men en Plads i Tvangs-Arbejdshuset, hvor han dog nok vilde gavne meer end før. Slutningen, efterat de egentlige Dyrehaves-Optrin ere forbi, kan Recensenten heller ikke finde skjøn; især er Ludvigs Sang med dens mangfoldige Riim [see Side 59-60] blot tom Ordklang uden Glimt af Følelse, og Duetten mellem ham og Marie [see Side 64-65] er lidet bedre. I Eegens, St. Hans Ormens og Jægerens Monologer [see Side 61, 62 og 66-67] er Poesie, men tillige — ja den, som finder, at det ikke er Sværmerie, jeg laster ikke hans hede Indbildningskraft, men han udskjelde ej heller mig for en kold Ignorant, fordi jeg kalder det saa. — — — — —"

I sin 1809-1812 forfattede Autobiografi (udkommet i Christiania, 1866) omtaler Pavels, Side 164-165, sit Sammenstød med Oehl. saaledes: „Saa kom et Tordenveir, som reent slog mig til Jorden. Øhlenschlæger, der da kun passerede for en meget haabefuld ung Digter, men var endda saare langt fra det Maal, han nu har opnaaet, havde til den Tid været min ganske gode Ven, ja, som Medlem af Borups Selskab endog min Duusbroder. Det var ikke længe, siden han havde forelæst mig og Liebenberg Hakon Jarls Død, Til Apol og Den frembrydende Vaar, Stykker, som siden alle optoges i hans første Poesiesamling; jeg troede at besidde baade hans Agtelse og Velvillie. Jeg skrev en temmelig vidtløftig Recension over bemeldte Poesiesamling. Jeg roste Ø. og hans Digte, som de fortjente det, men tillod mig derhos nogle hetorodoxe Yttringer om den nyere poetiske Skole og enkelte af de øhlenschlægerske Digtes Maneer og Tendens. Derpaa svarede han med et yderst krænkende og inhumant Vers, som indrykkedes i Dagen. Det var især to Linier, som saarede mig dybt:

Pavels var ei længer Pavels,
Ifald han brugte andre Ord.

Altsaa, ikke nok med, at han var misfornøiet med min nærværende Fremgangsmaade; kan gjenkjendte mig deri, han havde bestandig anseet mig for det samme foragtelige Væsen, der fortjente slig Behandling. Naturligviis nedlagde jeg strax Recensentpennen. — — — — — Jeg har iøvrigt havt den behagelige Statisfaction, at Ø. i sine nyere Digte næsten har aflagt alt, hvad jeg dengang paaankede som Unoder og Feil, og at jeg altsaa tør troe, han selv erkjender, at jeg i nogle af mine Erindringer veiledtes af en bedre Smag, end hans var i de Dage, hvilken han nu, forenet med langt dybere Indsigter, det jeg aldrig vil nægte, har vedtaget. Den Forkjærlighed for

nordisk Paganisme, de økle Billeder og Beskrivelser, den meningsløse Svulst, den hypertieckske Tone f. Ex. i de sidste Scener af St. Hansaften Spillet, finder jeg ikke i hans senere Arbeider. Jeg elsker og beundrer ham overalt altfor meget som vor første — idetmindste nulevende — Digter, til at have Nag mod ham for dette Udbrud af ungdommeligt Overmod, ligesom jeg og tør troe, han nu ei heller ringeagter mig længer."

Pavels nedlagde dog ikke ganske sin Recensentpen; i de lærde Efterretninger for 1805 og 1806 anmeldte han med sit Navns Underskrift endnu foruden en Samling af Prædikener Riebers Digte, Rahbeks Oversættelse af Schillers Wilhelm Tell, nogle Aargange af Sammes Den danske Tilskuer og Charis for 1800-1806, hvor han vel gjør nogle Sidehug til den nye poetiske Skole, men tillige roser Oehl.s Gravminde (see Oehl.s Poet. Skr., XIX, 1860, Side 257) og Hiemvee, og tager Anledning til med Varme at berøre Aladdin. I hans Dagbogs-Optegnelser fra 1815-16 (udkomne i Christiania 1867) findes flere Vidnesbyrd om hans Beundring for andre oehl.ske Værker (Side 79, 92, 439) og Udtryk af at han erkjendte sin Uretfærdighed imod Tieck (Side 246: „Jeg er nær ved at gjøre Publicum offentlig Afbigt, at jeg nogensinde har kunnet kalde en saa udmærket Forfatter en Smagsfordærver"; smlg. Side 105, 192, 245, 508, 515).

Oehl. omtaler sit Svar til Pavels i sin Erklæring til Publikum om hans personlige Forhold til Justitsraad Baggesen, 1818, Side 7, saaledes: Mod den Tredie [Pavels] har jeg blot skrevet en poetisk Anticritik i Anledning af en ubillig Recension. Denne Anticritik var vel noget diærv, men indeholdt dog bestemte og, som jeg tør paastaae, træffende Svar paa Recensentens Indvendinger, ei saadanne tomme Grovheder, som de, hvormed Baggesen flere Aar senere har overvældet samme Recensent [see Riimbreve, 338-41, Giengangeren, Side 104-105]. Jeg er overbeviist om, at selv denne agtværdige Mand vil vide at giøre Forskiel paa en ung Digters Opbrusen, naar han finder sig miskiendt i det, der udgiør hans Aands høieste Stræben, og en aldrende Mands drengeagtige Lyst til at indvælte sig paa Folk.

I Oehl.s Erindringer, I, Side 208-210, hedder det: En ældre Literatus, noget eensidig, for Resten en god, indsigtsfuld Mand, og før og siden min Ven, Pavels (død som Biskop i Bergen), skrev en haard og efter de fleste Kyndiges Mening skiæv Critik over mine Digte; jeg hevnede mig mod Sædvane i en Satire. Den meddeles i Udtog her, for saavidt dens Yttringer skildre Forholdet, hvori jeg som kæmpende og brusende Yngling stod til anderledes tænkende Digtere og Literatorer paa den Tid.

[2den, 4de, 5te, 9de, 13de, 15de, 16de og 18de Strophe.]

En tilfældig Omstændighed giorde maaskee dette Forhold mellem Pavels og mig mere drillende for ham, end jeg ønskede. Men jeg kunde ikke giøre ved det. Vi vare nemlig den Sommer komne til at boe i Huus sammen i Frederiksberg-Allee. Jeg mødte ham tidt, blev altid ved artigt at hilse ham; han hilste igien, men slige formelle Høfligheder skade meer end gavne, hvor det Væsentlige mangler.

Rahbek, som gierne vilde være *juste milieu* ved slige Leiligheder, og blev derfor (efter en Talemaade af Marqueuren i Dreyers Klub) undertiden hverken partisk eller upartisk, sagde ret findrigt, da man spurgte ham, hvad han syntes om hiint Digt: „Mig synes, Oehl. har forsøgt paa at være vittig og malicieux, og ingen af Delene er lykkedes ham."

Side 5, Linie 3: Efterretninger] Dagen: *Efterretning*

— —, — 4-8: Med Complimenter vi veed | Ingen Besked, o.s.v.] See Syngespillet Peters Bryllup, 1ste Acts 16de Scene.

— 9, — 17: plumpt] Dagen: *plumt*

— 10-20: Svar til Baggesen paa hans Brev: Noureddin til Aladdin] Dette Svar er skrevet i Paris i Slutningen af 1806 eller de første Dage af 1807, og udkom i Kjøbenhavn inden Udgangen af Januar 1807, med endeel Trykfeil, som her ere rettede efter Originalmanuscriptet. I et Brev fra H. C. Ørsted til Oehl., anført af denne i hans Erindr., II, 140-141, hedder det: „Dit Brev til Baggesen har vundet saa udeelt Bifald, som sielden noget litterairt Product af det Slags. Dine Venner have glædet sig overordenligt derover; selv de, der vare Dine Modstandere, eller ikke ganske vel sindede imod Dig, sætte stor Priis derpaa. Soldin havde allerede Besøg af det kiøbende Publikum, førend Brevet var averteret til Salg. Folk kunde ikke faae det hastigt nok; man gik meget taalmodigt hen i Pistolstræde til Soldins Bogbinder, for at hente det, førend Soldin fik Exemplarer deraf. I Dreyers Klub har Bornemann læst det op med megen Pathos, og Alle roste det der. Hvad nu Baggesen angaaer, saa læste jeg det strax for ham i Manuskript. I Førstningen fandt han det fuldt af Bitterhed; men da han fik det læst et Par Gange, og jeg havde giort ham opmærksom paa, at det ikke nødvendig var Alt at forstaae om ham, hvad Du i Din Troesbekiendelse siger, nøiedes han med at sige, at Du havde misforstaaet ham, at Du ikke vidste, hvordan han nu er."

Baggesens Noureddin til Aladdin var sendt til Oehl., trykt som det fjerde sidste af hans Skiemtsomme Riimbreve, udkomne i Kjøbenhavn i December 1806, og lyder saaledes:

Noureddin til Aladdin.

Til Digteren, Adam Øhlenschläger, i Paris.

Kiøbenhavn d. 14de Nov. 1806.

„Du har da fundet den, min Adam! den jeg søgte
„Med Alvors dybe Grublen, med
„Utrættelig Arbeidsomhed,
„Fra Sol gik op, til Sol gik ned,
„Blandt Torne og Tidsler, i blodige Fied,
„Med glødende Pande, med strømmende Sveed,
„Mens Hindring og Fare min Stræben forøgte!
„Du har da fundet den, jeg søgte,
„Fra Sol gik ned, til Sol gik op,
„I Afgrundens Skiød, og paa Klippernes Top,
„Med frysende Hierne,
„Ved Glimt af vor Nordpols bestandig urokkede Stierne,
„Med iisnende Bryst,
„Ved Smiil kun af Maanens veemodigen vexlende Lyst,
„Allene, blandt Skygger, ufavnet, ukyst,
„Hvor alt i Naturen var tyst —
„Ja! Du har fundet den, jeg klarlig skued
„I hver en Slum, i hver en vaagen Drøm,
„Naar varm af Andagt, skiønheddrukken, øm
„Af kiælen Elskov, henrykt, Siælen lued
„I sin Begeistrings underfulde Strøm,
„Skiøndt Død i hvert et Bølgeslag den trued —
„Ja! Du har fundet den, jeg stirred paa
„Bestandig, mellem alle Livets Dampe:
„Den gamle, hellige, forunderlige Lampe,
„Som i Naturen dybt nedgravet laae,
„Og som jeg arme Trold, med bundne Hænder,
„Ei kunde naae.

„Med Fryd, min Adam! jeg Dit Fund erkjender.
„Og skiøndt Du fandt, hvad Du har aldrig søgt,
„Som Lykken eene findes kan, i Blinde;
„Skiøndt Du, naar jeg har gravet, kun har spøgt;
„Og skiøndt Du, som et Barn, end staaer derinde
„Blandt Underjordens diamantne Træer,
„Din Undergang endnu, som forhen nær,
„Endnu fortryllet meer af Hulens falske Glimmer,
„Med Himmellampen i Din Haand,
„End af dens ægte, fast umærkelige Skimmer,
„End ei, som jeg, erkiendende dens Aand;
„Skiøndt, hildet end af Barnets Ledebaand,
„Blandt Middelaldrens Hvelvinger og Buer,

„Du famler efter Liv i Sølvets Muld,
„Ambrosia i æbledannet Guld,
„Og Nektar i saphirne Druer;
„Skiøndt Du er end det Brogede for huld;
„Skiøndt Du har fyldet alle Dine Lommer
„Med Schlegelpærer, og med Tieckske Blommer.
„Og propper Buxefikken alt for fuld
„Af Göthes underjordiske Granater,
„Imens Din skiønne runde Hattepuld
„Fiirkantes af et Calderonsk Theater —
„Skiøndt Lampen Du med Haan har puttet i
„Belæsselsen af alt det andet Skramlerie —
„Skiøndt, havde Du betænkt Dig meget længe,
„Du maaskee ganske havde ladt den hænge —
„Saa dog — Du har den eengang — og dens Aand
„Er Din, min Adam! og Din Ven, som ledte
„Forgiæves efter den, og, mens Du spøgte, svedte,
„Med Vellyst rækker Dig sin Haand.

„Aladdin Adam Øhlenschläger!
„Noureddin Baggesen, ukiendt med Svig,
„Uegennyttig, umisundelig,
„Froe, hos sin Ven at see den Skat, han ønskte sig,
„Opkalder Dig:
„Aladdin Adam Øhlenschläger!
„Ved Lampen! ved Naturens Tryllebaand!
„Ved Lampen! ved den aldrig seete Haand!
„Ved Lampen! ved den Piil, som saarer og som læger!
„Ved Lampen! og ved Lampens Aanders Aand!
„Stig op af Hulen under Jorden!
„Hør Luftens rene Storm og Himlens høie Torden!
„Slæng bort de gamle Ledebaand;
„Kast bort de tydske Snurrepiberier!
„Behold kun Lampen i den ene Haand,
„Og ræk Din Ven den anden! — Stormen tier,
„Og Tordenen forstummer — Soles Sang
„Opkalder Dig, i alle Stierners Klang,
„Til Lampens Aanders høie Harmonier!
„Stig op! stig op!
„Høit! høiere! til Bierget! til dets Top!
„Der sæt Dig, Lykkelige! ved min Side!
„Og jeg, som ikke Lampen har, men veed
„Om Lampens Brug, og Lampens Aand, Beskeed,
„Vil lære Dig, dens Kobberrust at gnide!" —

Saa raabte Dig min hele Siæl,
Saa tonte Dig mit fulde Hierte,
Sophias Broder! da jeg (skiøndt en fæl
Og skummel Tvivl endnu mit Bryst fortærte)
Din dybe Gang, med tydske Rangler paa,
I Morgenlands Vidunder-Huuler saae,
Og skimted Dig i Eddas Mørke spøge
Blandt Norges Graner, og blandt Herthas Bøge;
Og, følgende med stadigt Blik Dit Fied,
Dig øined nær det underfulde Sted,
Hvor Lampen, jeg har søgt, laae gravet ned.
Hvor fulgte jeg Dig paa de vilde Gange,
(Fra første Gang, jeg saae Dig, var jeg Din;
Og hver Triumf, Du nød, som Digter, min!)
Nu fuld af Haab, nu tvivlende, nu bange!
Hvor zittred jeg, mens Dine mange lange
I Alskens Toner stemte vilde Sange
Mig døvede, ved næsten hvert Dit Skridt —
Til endelig jeg saae Dig, midt i Dampen,
Imellem Gøglelys Dig nærme Lampen!
„O!" raabte jeg — og græd — og slængte hen
Min, ak! af ingen Aand adlydte Pen. —
„Nu griber han — nu har — nu har han den —
„Nu har han Lampen! Allah være lovet!
„Vel har jeg trællet, medens han har sovet;
„Men ligemeget! hans Letsindighed
„Er mere værd i Lampens Konges Øie,
„End al min Tanke, Sindighed, og Møie:
„Jeg vil mig over hans Triumf fornøie!
„Mig venter andensteds en anden Salighed." —

Du hørte dybt i Hulen ei mit Raab —
Du gik belæsset med de tunge Steene
Din Gang i tusind og een Nat allene;
Dog steg nu alt med hvert Dit Trin mit Haab,
Alt som Du hæved Dig, og — Under over Under! —
Ei meer en rød og hvid, glathaget Dreng,
Der efter alle Frugter greb i Fleng;
Men alt en Mand med Skiæg, jeg saae Dig, i Vaulunder,
Ved Hielp af gamle Mimers egen Stav
At velte Stenen fra Din mørke Grav
Med vældig Kraft. Ei fandt jeg længer nødig,
At hielpe Dig; min Arm var overflødig;
Knap var Du med den hele Krop
Af Hulens Aabning kommet op,

Saa skued jeg Dig, henrykt, selv at gnide
Din underfulde Lampes rette Side,
Og høi og herlig stod Du, med et Hop,
Som H a k o n J a r l paa Fieldets Top.

Vær hilset her, hvis ei mit Øie svigter,
Hvis Du bevarer Dig for Fald,
Vær hilset af den ældre Broder-Skiald,
Med høie Bifaldshymners Jubelskrald,
Som Danmarks Melpomenes største Digter!

Forlad, min A d a m ! at et Øieblik
Jeg tvivled om Din Seier, trods den Styrke,
Du, fremfor tusind andre fik,
Til Aandernes Natur i Shäkespear's Spor at dyrke;
Fordi jeg længe fandt Dig ei
Paa den af Grækenland og Evigheden
Erkiendte Kunstens rette Vei!
Jeg Dig tilgiver, stolt beskeden,
Engang at have ærgret Dig
Derover, at Du nogensinde mig
Har kunnet holde for endog en lille Digter.
Jeg kunde svare Dig: saa langt vi troe,
At kunne øine begge to,
Os begge to maaskee vort Øie svigter;
Men dette svarer jeg Dig ei —
Ved hvad jeg grunded paa, ved alt, hvorpaa Du grunder!
Ved Emma! ved Aladdin og Vaulunder!
Ved Hakon! og ved Parthenäis! nei!
Vi to, hvis og erkiendt af ingen anden,
Erkiende, skatte, føle dybt hinanden:
Dit Øie staaler Castors Ild i mit;
Mit Blik henlyner Pollux Glands i Dit.
Er Dit og mere vildt, mit mere blidt at skue,
Saa tindre begge dog af Himlens rene Lue!
Naar hver sin Yndlingslæser drømmer sig,
Den eene, som opveier Millioner,
Og Guden i vor Bryst, som over Mængden throner,
Med Sangens Jødepublikum forsoner,
Jeg tænker Dig, og Du erindrer mig;
Og Rosen i den Krands, os Danmarks Døttre binde,
Os begge rækkes af den samme Læserinde.

Modtag, med dette Broderkys, min Haand!
Og glem de blinde Puf vi gav hinanden,

Miskiendende hinandens Aand,
Et Øieblik forledt af Fanden,
Der, dum og nedrig, gierne sætter Splid,
Saasnart han seer sit Ram, imellem Vid og Vid,
Og fører selv Guds egen Søn paa Randen
Af Stoltheds og Forfængeligheds Dyb,
Selv Himlens Herre hviskende sit: „Kryb."

Trods ham, og alle hans, vi elske vil hinanden,
Som Castor, og som Pollux elskte sig,
Jeg, vexelviis, i Himmelen med Dig,
Du vexelviis i Helvede med mig,
Jeg glad med Ynglingen, Du froe med Manden;
Og Lygtemændene, som under vore Fied
Opklavre, sparkende hinanden ned,
See, høit paa Toppen, studsende derved,
Aladdins og Noureddins Fred,
Og gaae ved dette Særsyn fra Forstanden!

Hvor dybt, min Adam! føler jeg Dit Savn
Her i mit Haabs og min Erindrings Havn!
Snart iler jeg til Dig, og til en elsket Mage
Fra Hiemmet, og dets beste Blomst, tilbage,
Til Aanders Helvede, til hint Paris,
Som Hun og Du, trods al dets tomme Huulhed,
Og al dets ydre Skats forgyldte Fuulhed,
Mig ville danne til et Paradiis.
Der skal Du af min glade Læbe høre,
Hvad i et Brev jeg ei kan heelt udføre —
Der skal jeg, i Din Favn, fortælle Dig
Hvad Salighed, jeg troer der venter mig,
Naar jeg har kæmpet alle mine Kampe!
Dig vinker i Din Lampes Aanders Dands
Paa Fieldets Tinding Evighedens Krands;
Jeg vandrer end, skiøndt ei blandt Dalens Dampe,
Forsigtig, varsomdristig, uden Lampe;
Min Gang mod Banens store Maal er seen;
Men stadig, lige, tryg, paa begge Been.
Dog hvad jeg finder, efter mange Kampe,
(Ifald jeg ellers finder een)
Det bliver neppe den forunderlige Lampe,
Men ventelig Vaulunders Steen.

I Foraaret 1807 udkom i Kjøbenhavn **Baggesens Nye blandede Digte**, der ende med følgende:

Til Digteren
Adam Øhlenschläger.

(I Anledning af hans Svar paa mit Riimbrev:
Noureddin til Aladdin).

Parnassets Alliker, og Giøge, Giæs,
Og Frøer og Ænder, og hvad andet Tamt
Og Vildt, med hæse Skrig, og falske Fiær,
Og halve Vinger, eller vingeløst,
Kukukker, snadrer, qvække om dets Fod,
Jeg, sænkende Camoenens Ørne-Flugt,
Dem visende den længe skjulte Kloe,
Har søgt at skrække lidt, og skrækt maaskee.

Ugierne fra den Ætherluft, hvori
Jeg, stirrende med stadigt Blik mod Solen,
Omsvævede den vestre Tind, mens du,
Min Adam, om den østre henrykt fløi,
Nedlod jeg mig saa dybt, ugierne drog
Jeg tungt min Aande, skiøndt et Øieblik
Kun dvælende, saa nær den lave Sump
I Dampens Qvalm; men den Gudinde, vi
Tilbede begge: Nordia det bød.
Kied af den evige Kukukken, Qvækken,
Og Snaddren, i en Egn, hvor hun var vant
Til Svaners Susen, Nattergales Kluk,
Og Lærkers Triller; frygtende tilsidst,
I din Fraværelse, hvis ingen kiæk
Fortolked hendes Mishag, at hun selv
Strafværdig maatte synes, ved i Fred
At lade kukke, qvække, snadre — bød
Hun mig at yttre hendes egen Dom.

Det har jeg giort, endskiøndt i Skiemtens Sprog,
Alvorlig-strængt; endog, maaskee, lidt diærvt.
Men synger du ei selv, om Fieldets Top
Dig hvirvlende, langt fra den lave Sværm,
Hvis Larm ei naaer dig, trods den Fredens Aand,
Du ligne vil: „at Pøbelfordom, Løgn,
„Forfængeligheds Maske, Plathed, og
„Den hule Prosa, du med Strænghed selv
„Afklæde vil, og vise Folket i
„Sin hele latterlige Nøgenhed?"

Og dette har jeg, skaansom, truet blot —
Dem ladende behørig Tid til Flugt,

Som ei vil kiempe, seire, eller døe.
Mens disse ruste sig (jeg venter ei,
Og ønsker ei engang, at alle flye,
Begiærlig efter Leilighed, til meer
End Trusel) o! med hvilken Fryd, min Adam,
Opsvinger jeg mig atter i den Luft,
Som toner af dit Vingeslag!

Dit Svar
Paa min med Alvor blandte lette Spøg,
Gienkaldte mig det hele Tryllerie,
Hvormed din Hakon mig berusste; meer,
End noget andet Qvad, dig Musen huld
Indgav, det viiste mig i fulde Glands
Din Modenhed og Manddom — ak! men og
Hvor let i Rummets og i Tidens Skiød
Een Aand miskiender anden Aand, og tidt
En Skygge tage kan for Legemet,
Og Legemet for Skyggen!

Aldrig skrev
En Ven den anden, med en mere huld
Og tillidsfuld Fortrolighed, end jeg
Til Skiemtens Aladin min Skiemts Noureddin!
En Hyldest mere varm, og inderlig,
Og mere hædrende (hvis ei det Navn
Du selv mig giver i din Sang er blot
En høflig Lyd) jeg troede selv umuelig;
Og krydrede den derfor just, at ei
Den, alt for ubetinget, skulde troes
Tvetydig!

Dig er altsaa Pladsen, jeg
Tilkiendte dig paa Fieldets Top, mens selv
Jeg skued op dertil, ei noksom høi?
Dig er ei nok, at jeg, foruden det,
Naturen gav, har ogsaa glad erkiendt
Hos dig, hvad Digtren give bør sig selv?
Ei nok, af mig, den ældre Broderskiald,
At hilses, hvis du vogter dig for Fald,
Som Danmarks Melpomenes største Digter?
Fordi jeg, følende dit store Kald,
Tillader mig, af Omhu for vort Sprog
Og for din egen Hæder, iverfuld
For Kunstfuldendelsen af hvert dit Værk,
At pege paa, du og har store Pligter?
Hvor overstolt!

Ubilligt kalder du,
Og strængt, og haardt, at, mens du „Bien lig,
Ustadig svævede fra Blomst til Blomst,"
Jeg fandt din Flugt ustadig — at „imens
Du tumledes fra Skylla til Charybdis,"
Jeg fandt dig lidt i Fare — medens dig
„Sireners falske Sang nær havde misledt,"
Misledelig — at, kort: jeg i dit Chaos
Kun anede, men ikke saae din Verden? —
At jeg et Barn dig fandt, da du var Barn —
Begynder, førend du blev Mester — dig,
Hvad Schiller, Göthe, Shak'spear selv, og hver,
Endog den største Kunstens Dyrker, før
Han til dens Allerhelligste blev indladt,
Som prøvet Lærling? Hvor urimeligt!

Tre Gange tonte mig dit Svar i Vest
Paa hvad jeg qvad i Øst. — Tre Gange klang
Med stigende Fortryllen Strængens Sølv
Mig klart; men stedse meer og mere mørk,
Trods al min Lytten, blev mig Strængens Aand,
Som Gienqvad; Gaaders Gaade: hvor du mig
Et Øieblik har kunnet troe Noureddin,
Den hierteløse syge Trold, som nidsk
Hos andre haded, hvad ham nægtedes —
Og Gaaders Gaade, hvor et Øieblik
Du, som Vaulunders, og som Hakon Jarls,
Forfatter, dig har kunnet troe benævnt
Aladdin? Musens lunefulde Spøg
Har du saa ganske kunnet misforstaae?
Mistyde Billedet hun valgte, fuld
Af din Allegorie, paa Kald, og Pligt,
Paa Genius og Flid, paa Vaar og Høst,
Natur og Kunst? — Som om bogstavelig
Jeg troede mig aldeles uden Evne,
Kald, Genius, Natur?

Nei! Melpomene
Forstaaer Thalia; Polyhymnia,
Calliope; og Clio selv Erato —
Hvis Pieriden fra Parnasset blot
Til Svar dig havde fremskyndt, en saa grov
Mistydning aldrig havde fundet Sted!
Tilstaae det, Ædle: Vredesbrusen, Harm
Fremskyndte dig! Og naar jeg, rolig, alt
Hvad mellem dig og mig et Skyggebierg

Af drømte Grundforskielligheder fast
Nødvendigen har maattet reise; naar
Jeg overveier, at det halve kun
Af Baggesen dig hidindtil sig har,
Endog i falsk Belysning, aabenbaret,
Forstaaer jeg denne Harm og Vredesbrusen,
Og finder den ei blot tilgivelig;
Men ædel, stolt, og skiøn; og favner dig
Med doppelt Fryd, fordi du mandig kold
Undveeg et Favntag, som du troede Skrømt!

Dig svævede for Øiet, hvad engang
Jeg yttrede som Kunstner dig (maaskee
For skiærende) mens Lessing og Virgil,
Homer og Voss mig lærte: vanskelig
At giøre lette Vers — at Formen nemlig er
Det Væsentlige. Det, forbundet med
En gammel Kiærlighed til Wieland (blind,
Som Sønnens til en Fader) og en trodsig
Uvillie mod hans Foragter Göthe,
(Forvandlet længst til elskende Beundring)
Naturligen maa have viist dig mig
Fra Smagens Side, som en fransk Stilist;
Og, var jeg det, med Rette da min Roes
Du burde frygte meer, end selv min Dadel.

Barn har jeg været, Adam, ogsaa mig
Har Ranglen eengang tryllet, og Trompeten
Med Bladguld om Zinnobermunden, og
Den lille Hest med Piben i — Som Yngling
Jeg og har lyttet til Sireners Sang,
Og ladt mig føre vild af Lygtemænd
Paa mangen natlig Vandring — alt for syg
Jeg ofte været har, som du for frisk;
Og nærmte du dig Scylla lidt forvoven,
Kom jeg lidt frygtsom tidt for nær Charybdis. —
Maaskee jeg end, som Mand, er meer Odysseus
I Raad end Peleus Søn i Kamp — blandt Sangens
Krigsdommere (der Styrke bør og Viisdom
Forene) meer en Josva lig, end Samson;
Hvad veed jeg? — men Philister er jeg ei,
Thi dybt jeg føler i min stille Kraft,
At slaaer mig og en Stærkere, jeg dog
Af Samson selv ei slaaes i Tusindtal.

Du glemmer, at den mindre Kunstner selv
Som Mand, ved Banens Maal, den Yngre større,

Der end til sit bag hans afstukne haster
I Løbet, før han naaer det, overseer.

Den Forskiæl er imellem dig og mig,
At længe jeg har vandret paa den Vei,
Du alt har lagt tilbage. Doppelt Tid
Og doppelt Flid anvendte jeg, for did
At komme, hvor jeg seer dig alt. Som Barn
Du naaede Høiden alt, hvorpaa jeg stod
Som Yngling — og, som Yngling, Mandens Top!
Der rakte jeg dig broderlig min Haand
Med velmeent Varsel. Er den overflødig,
Desbedre! Troer du paa det steile Horn,
Til hvis imellem Stierner tabte Spids
Vi begge, stræbende til sidste Høide,
(Vor Top betragtende, som første Trin
Paa Himmelstigen, Engle kun opklavre)
Gudkaldede nu stige, Fald umueligt,
Saa Gud befalt! jeg troer det ei. Min Fod
Gleed alt for tidt paa Sneen — af dens Skiær
Mit Øie blendedes for ofte paa
Den mindre steile Lie, hvor mindre dyb
Sank under mig det nære Svælg — til tryg
At trodse Svimmelen, som boer deroppe
Paa Digterpynten. „Haand paa Værket lagt!"
Du raaber, og i det du springer kiæk forbi
Min rakte Haand, jeg taber dig af Sigte
Høit over mig i Luften. Hakon! Hakon! —
Han hører blot min Varselsang! men ikke
Min Broderstemme! — Vel! saa hører nu
Mit Hiertes høie Raab, I Guder! hører
Min faderlige Bøn! — og du, som høit
(Blandt alle lydeligst) ham kaldte, du,
Som kaldte Göthe, Sophokles og Shak'spear,
Hør, hvad af ingen Digters Hierte steg
Saa brændende for nogen anden Digter:
Vogt ham for Fald! Han eene falde kan
Ved Overflyven af sig selv, ved alt for kiæk
At ville meer end hans, meer end det meeste!
Indgiv ham mindre Tillid til sin mindre,
Og større til sin større Kraft! den største
Blev hans! Paa Banen, han har valgt, jeg aldrig
Vil naae ham; thi til dennes Tvillingtop
Opløfter eene Tvillingvingen, som
I Vuggen alt af Barnets Haand og Fod
Frempipped i dramatisk Doppeltleeg.

O lad ham ei miskiende denne Kraft,
Som brød i Shak'spear ud til Kunstens største Gran
Paa sin Tidsalders Dovre! lad den hellighøi
Som hin, og underfuld, men mere rund —
En Tempelkuppel mod et Kirkespiir —
Udbryde paa vor Nutids Libanon,
Som Melpomenes største Ceder! — Storm
Og Torden, Livets Uveir, skaane
Dens høitidsfulde Krone! Hiertets Saar
Ei nage Marven i dens Stamme! Savn
Af Livets Nødtørft aldrig bore sig
Ind i dens stærke Rødder! — Eengang frisk,
Og lykkelig, ei blot af Musen, men
Af Skiebnen blidt og huldeligen tilsmiilt
See Dannemark sin Digter, før omsonst
Dets spildte Taarer kalder ham tilbage!

Ganske anderledes end i dette Digt udtalte Baggesen sig i Per Vrøvlers yderst grundige Kommentar over den uhyre Digter A. Oehlenchlägers sidste genialske Sang ved Fugleskydningen den 8 August 1816, Kjøbenhavn 1816, Side 71, 111—115, om Oehl.s Svar:

Da jeg, lovsyngende din Morgenøde,
Med stræng Advaren krydrede min Priis
(Fordi jeg hader selv det alt for Søde)
Du truede din Lærer selv med Riis!
Du giorde splittergale Vers i Vrede,
Da reent jeg ei faldt ned, dig at tilbede!

Med tilhørende Anmærkning:

See det fornemme „Svar" derpaa fra Paris „til Baggesen af Adam Oehlenschläger" (Kiøbenhavn 1807, trykt hos E. M. Cohen), hvori han taler om den Vildhed, jeg havde advaret ham imod, saaledes:

„Det var en Giæring, hvorfra Bacchus klar fremsteeg,
„En Aphrodite giennem Havets Sølverskum;
„Han (Aphrodite, Bacchus, Oehlenschläger) smiler ad den endte Strid, og mærker, at
„Det var en Kamp, i hvilken Skiønheds Gudehær (de tre nævnte)
„Titanerne med Lænker bandt og undertvang."

Hvilken misundelsesværdig Selvfølelse! Føle sig paa eengang Bacchus og Venus i een Person! Det overgaaer alle enkelte Guders Salighed! — Om hans Fuldendelse i Digt-Form udtrykker han sig saaledes:

— — „Men hvilken Mand
„Faldt paa, at spørge, naar han skued Herthas Øe (Siælland)
„I Friggas blomstervirkte grønne Silke svøbt:
„Hvi gaaer du (Siælland) hisset pludselig saa vældig frem?
„Her atter ind? Hvi bøier du dig rund ei til
„En regelmæssig Cirkel?" — (Deri har han Ret! kun en gal Mand kunde falde paa at giøre Siælland slige Spørgsmaal, saa uregelmæssig en Cirkel Landet ogsaa virkelig er) — „kun et sauget Bræt
„Sig sømmer den mechanisk knap tilmaalte Form,
„Frit Organismen i sit raske Liv forsmaaer
„Den smaalige Bestemtheds Præg, og Tapperne
„Der uvilkaarligt synes kun at rage frem,
„Indgribe dybt og sikkert i det store Hiul,
„Som intet Øie skuer. (Ja! men naar man ikke seer Hiulet, hvorledes kan man da see, at Tapperne gribe dybt i det?) „Derfor feiler den,
„Som altid Eet vil overalt gientaget see." o. s. v.

(Det kalder jeg, fyndigen at beviise, med hvor stor Uret jeg savnede noget hos Aladdins Digter)

„Han feiler (Kunstdommeren nemlig) — thi den unge Verden vil
„Med egen Lyst sig yttre paa sin egen Viis —"

Ja! der har vi den sande Retfærdiggiørelse af alle Udsvævelser. Men nu er Digteren ikke saa splitterung længer, og hans Vers blive dog ved at være splittergale!

„Mig krænker længst den blodig kritisk-lærde Strid
„Ved Elbens, Rhinens Bredder hisset." —

(Oppositionen mod Horndrengene, nemlig, og det i Tydskland begyndte poetiske Sansculotterie)

— — — „den fierne vidt vort sølvblaa Hav!"

(Bort med al Kritik her hiemme!) — Men netop sligt et Digtsprog opfordrer den paa vore Bredder.

Kunstens Historie fortæller vor Bacchus-Aphrodite mig i dette belærende Brev saaledes: (S. 12.)

„Saalænge Jorden dreied sig om Solen, har
(Man seer at Kunsten er meget gammel)
„Hver sanddrue Kunstner trolig fulgt sin Formands Fied —
(Adam maa altsaa ikke have været nogen sanddru Kunstner, hans Søn altsaa ikke heller, og saaledes indtil den sidste Adam)
„Heel flittig, uforfængelig; sig vel bevidst,
„At Kunst ei var et enkelt Væsens Daad og Værk,
„Men at til Leed sig broderligt maa slutte Leed,
„Saafremt fuldendes Kiæden skal. Saa gik det til."

(Det er en kort og fyndig Kunsttheorie. Mangen Læser har imidlertid sikkert troet, at Digteren her blot fortalte, hvorledes det gaaer til, naar man for Alvor keeder sig — saa megen Leede og Keede er der i denne korte Fortælling. — Hvordan Kunstneren dannes, viiser han ligesaa kort og fyndig i det følgende: (S. 13.)

„Og ingen frygted ængstelig, paa denne Viis,
„At tabe sin oprindelige Kraft, fordi
„Han ei, som Hønen Ægget, heged den med Angst.
(Hønen heger Ægget med Angst?)
„At tabe den, indsaae han, var at tabe sig.
(Derfor frygtede han ikke, at tabe den!)
„Og sikkert, saasom Jorden til sin Tyngselskraft,
„Lod af en anden lige herlig, (ja! Tyngsel er en herlig Kraft!) lige stærk
„Og lige medfødt han sig drive vidt omkring,
Vel vidende han kom tilbage. Saadan blev
„Han Kunstner; og hvad tidlig ham Forbilled var
„Han tit paa denne Viis langt oversteeg." —

(Jeg udbeder mig blot af mine Læsere, at giennemlæse alle disse anførte Vers (?) endnu engang, betænke Viisen, og dømme, om Kritiken har Uret i at angribe en saadan Digt- og Digterlære? — Min begyndte Kritik affærdiger han meget haanligen: (S. 14.)

„Faldt den i Verdenshavet, blev den pudelvaad
„Og skyndte, som en Karklud, evig sig tilbunds." —

Han spørger mig: (S. 11.)

— „Hvad har du mod det Brogede?
„Maa, efter Morgnens Rusk og Slud og Taage ei

„Regnbuen funkle farvestribet frem, til Tegn,
„At vi faaer ingen Syndflod meer fra denne
Kant?" —

Spørgsmaalet er saa broget, at jeg ikke veed, hvad det vil sige. Om Digteren hedder det: (S. 18.)

„Hvad Musen ham indgiver tolker troligt han,
„Om brogetfro, omhyllet i et Sørgeflor;
„Saa har jeg giort, saa vil jeg stadig til min Død;
„Og er kun Hælvten af mit Væsen dig tilpas,
„Saa tag hvad du bifalder, men forskaan mig for
„Din Varselsang." — (Servari nolit — Hor.)

Saaledes besvarede han dengang mit af ham selv huldt kaldede Spøg; men Sagen er, at det angik ham: (S. 19.)

„Fortryd ei paa, at rolig, stræng, med Alvor, jeg
„Dit hulde Spøg besvared, Sagen angik mig!" —

Dette rolige, strænge, alvorlige Mesterbrev ender han med følgende kraftige Erklæring:

„Kun Løgn, Forfængeligheds Hyklermaske,
Plathed, og
„Den hule Prosa, der liig Alliken sin Krop
„Med falske Fiære smykker, vil med Strænghed vi
„Afklæde diærvt, og viise Folket i sin Ynk
„Og i sin hele latterlige Nøgenhed." —

Det, synes mig, har jeg ærlig giort, og giør jeg endnu i dette Øieblik her. Det er ikke min Skyld i det mindste, om følgende Beskrivelse i samme Lærebrev (S. 6.) endnu bestandig passer paa en Digter, der efter hans Theorie om Kunsten blot „lader sig drive vidt omkring, vel vidende, at han kommer tilbage:"

— — — „I en Ørk af Sand
„Han finder sig; snart brændes han af Solens Blus,
„Snart fryser Issen, mens hans Lok for Stormen slaaer;
„Et Chaos er ham Livets Kraft; og som et Vrag,
„Der kastes om fra Field til Field, og tørner snart
„Mod sorten Skye, snart gisper i et Afgrundsvælg,
„Opløse sig hans Planker; Dødens kolde Sveed
„Indvælder; og et blytungt Liig han gaaer til-
bunds."

I sin Erklæring til Publikum osv., 1818, Side 10—12, yttrer Oehl. sig saaledes:

Da Baggesen i Aaret 1806 kom tilbage til Danmark, fandt han for godt at sende mig, dengang i Paris, et trykt Riimbrev, der skulde indlede et ganske andet Forhold, end det, vi hidtil havde staaet i til hinanden. Dette Brev gik ud paa at tvinge mig til et literairt Venskabsforbund med ham, saa at „Lygtemændene, der sparkede hinanden ned, skulde see Noureddins og Aladdins Fred, og gaae ved det Særsyn fra Forstanden". Jeg troede virkelig i Førstningen, at han selv allerede var gaaet fra den, da jeg traf hiin Allegorie; men siden mærkede jeg, hvad det skulde betyde. Ved Noureddin (sig selv) meente han nemlig ikke den misundelige Avindsmand, som vilde tilintetgiøre den af en stærk Genius lyksaliggiorte uskyldige Natur; han forstod ved denne Benævnelse den lærde Grubler, der uagtet møisommelig Tænkning og Pønsen vel ikke kunde faae fat paa Geniets forunderlige Lampe; derimod tvivlede han aldeles ikke om, at — hvis han ellers fandt een — saa blev det — ventelig — Baunlundurs, det vil sige: de Vises, Steen. Mig betragtede han som Aladdin, der stod i Hullet med Kiolesklæderne fulde af Schlegelpærer, Tieckske Blommer, Götheske Granater, og kunde ikke komme op, uden han hialp mig. Han vinkte mig nu „høit, høiere, til Bierget, til dets Top; der skulde jeg Lykkelige sætte mig ved hans Side, og han, som ikke havde Lampen, men vidste om Lampen og om Lampens Brug Besked, vilde lære mig dens Kobberrust at gnide". Dette kalder han nu at yde mig en Hyldest, der ikke kunde være mere varm, inderlig og hædrende. Fra min Side forudsatte han uden Videre en lignende Hyldest. Vi maatte, paastod han, hvis og erkiendt af ingen Anden, erkiende, skatte, føle dybt hinanden. Vi maatte være hinanden Castor og Pollux.

Denne voldsomme Venden om, denne kolde Smigren, der bestandig stred og undertryktes af en arrogant Indbildskhed, behagede mig ikke synderligt. Imidlertid svarede jeg ham dog venligt og artigt, men gav ham tillige at forstaae, at der Intet blev af det foreslaaede Forbund; at der i hans Belærelser ingen Tanke var, og at jeg altsaa ikke kunde føre mig dem til Nytte, med mere, som jeg skyldte Sandheden og min literaire Ære. Men uagtet Høfligheden svarede dette neppe ganske til hans Forventning og Ønske. Han holdt dog gode Miner, og sagde den Tid, at mit Svar, meer end noget andet Qvad, Muserne havde indgivet mig, viste ham min Modenhed og Manddom i sin fulde Glands*), og at han favnede mig med dobbelt Lyst, fordi jeg mandigkold undveg et Favntag, som jeg troede Skrømt. Hvad der i hans forrige Epistel kunde synes stødende, tog han tilbage, og det var ham

*) Siden skal han i et Skrift, kaldet Per Brøvler, have yttret ganske andre Tanker om hiint Svar.

Linie 41: der] Orig.: det

en Gaaders Gaade, hvor jeg kunde troe, han vilde anvende de Belærelser paa mine nyere og modnere Arbeider, som han kun havde meent mine ældre trængte til.

I sine Erindr., II, Side 134—139, skriver Oehl. om denne poetiske Brevvexling imellem ham og Baggesen Følgende, hvori der er et Par Hukommelsesfeil, idet Baggesen allerede kom til Paris i Begyndelsen af August Maaned 1807, og det først var i 1810 og 1811, at Baggesens Søn opholdt sig hos Oehl.s Fader:

Kort derefter [d. e. efterat Underretningen om Kjøbenhavns Bombardement havde naaet Frankrigs Hovedstad] kom Baggesen til Paris. Han havde levet som hjemme næsten et heelt Aar i min Svogers, A. S. Ørsteds Huus; hans halvvoxne Søn August havde min Fader taget til sig og pleiet et Par Aars Tid som sit eget Barn; Aarsager nok for Baggesen til at være gunstig stemt for Sophias Broder, for den gamle Oehlenschlägers Søn og for den unge Digter, der kort i Forveien havde foranstaltet en Fest og skrevet en Sang til hans Ære [see Oehl.s Poet. Skr., XIX, 1860, Side 11—12]. Men jeg længtes dog ikke efter ham. Han havde i Forveien sendt mig et trykt Riimbrev til Paris, hvori der stod skrevet foran:

„I min bedste, høist skattede og inderligst elskede danske Veninde's, Din guddommelige Søsters Stue — efter med hende, hendes Mand, Svoger Christian og Tine at have helligholdt Din Fødselsdag."

og bagved:

„Jeg vilde have altfor meget at fortælle, min Oehlenschläger, hvis jeg begyndte at tale om, hvor og hvorledes jeg har tilbragt de tre sidste Maaneder af mit Liv. Derom maa siges alt eller slet intet. Jeg sparer det til en Række af mundtlige Samtaler.

Underligen ere vore virkelige Tilbragelser, efter i lang Tid at være stødt, næsten i det Uendelige, langt bort fra hinanden, igien trufne sammen. Jeg veed ikke hvorfor; men jeg har en besynderlig indvortes Overbeviisning, at det er ikke blot mig, som er vendt tilbage til den sympathetiske Punkt, vi begge gik ud fra.

Jeg tænker at reise herfra den 1ste Decbr. og at være i Paris inden Nytaar. Min Længsel efter min Fanny og min Paul og min og Sophies Broder er ubeskrivelig. — — — —

Evig Din
Baggesen."

Et Udtog af Riimbrevet meddeles her:

„Du har da fundet den, min Adam! den jeg søgte"
[o. s. v., 66 Linier.]

Herpaa svarede jeg ogsaa med et Digt, hvori der stod:
„Hvad altsaa nu Aladdin angaaer, tænker jeg,"
[o. s. v., 36 Linier.]

Saaledes svarede jeg ham blandt meget meer, som jeg her udelader, alvorligt og beskedent paa en Epistel, som var en selsom Blanding af Selvroes, Fordom og Erkiendelse af mit Talent. Denne Epistel vilde dog rørt mig mere, end den giorde, hvis jeg ikke havde vidst, at jeg skyldte min Familiekreds i Kiøbenhavn det meste af den Virak, som Baggesen paa den Tid ydede mig; thi han lod sig altid beherske af sin Omgivning og dens Meninger.

Om Forholdet imellem Oehl. og Baggesen kan sees: Jens Baggesens Biographie, III, 1853, Side 71-72, 246-247, 249, 252, 260-261, 266, 286, 292-293, 295, 296, 298-299, 306, Tillæg Side 144-146, 150-151; IV, 1856, Side 58-59, 67, 68-69, 74-75, 78, 94, 133-161, 168, 177-178, 180-183, 189-209, 228-267; Minder fra min Barndom og min Ungdom, af C. Hauch, 1867, Side 276-293, 315-321; J. L. Heibergs Prosaiske Skrifter, III, 1861, Side 143-166, 327-361; Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemådes og Dannelses Historie, af P. Hjort, literærhistorisk Afdeling, II, 1863, Side LIV-LXX, Meddelelser om mit Levnet, af J. P. Mynster, 1854, Side 220-222; Poul Martin Møllers Levnet, af F. C. Olsen, i Efterladte Skrifter af P. M. M., III, 1843, Side 31-36; Oehl.s Poet. Skr., I, 1857, Side 367, Anm. til Side 27, Linie 15-16; II, 1857, Side 302-304; XVIII, 1860. Side 243, 334-335; XIX, 1860, Side 11, 302, 319-320; Bidrag til den danske Literaturs Historie af N. M. Petersen, V, 2, 1861, Side 526-539; Provst Fredrik Schmidts Dagbøger, 1868, Side 65, 120, 309, 311, 334, 342, 344.

Side 12, Linie 24: danner] = Mscrptet; Originaltrykket: danne
— 13, — 26: tilvant eget Snit] = Mscrptet; Orig.tr.: tilvant Snit
— 16, — 1: sikker] = Mscrptet; Orig.tr.; sikkert
— —, — 13: igiennem] = Mscrptet; Orig.tr.: giennem
— 17, — 10: giennem] = Mscrptet; Orig.tr: igiennem
— —, — 18: Du kalder dig en Noureddin. En Noureddin!] I den første Udgave af Aladdin scanderes Noureddin med Tonen paa den første Stavelse.
— —, — 21: Forfængligheden] = Mscrptet; Orig.tr.: Forfængeligheden
— 18, — 20: maa] = Mscrptet; Orig.tr.: man
— 19, — 10: roligstreng] = Mscrptet; Orig.tr.: rolig, streng
— —, — 18: Jordklimpen] = Mscrptet; Orig.tr.: Jordklumpen (smlg. Side 10, Linie 21)

Side 19, Linie 24: blodigcritisk=lærde] = Mscrptet; Orig.tr.: blodig kritisk=lærde
— 20, — 10: ræffes] = Mscrptet; Orig.tr.: vækkes
— —, — 22: yttrer] = Mscrptet; Orig.tr.: yttre
— 21-34: Digte i Omarbeidelse. Omarbeidelsen af de tre i denne Afdeling optagne Nummere er saa grundig, at den næsten har gjort dem til nye Digte, og er lykkedes saa godt, at deres senere Form fortjener at opbevares tillige med den oprindelige. Udgiveren af Oehl.s Poet. Skr., 1857—1862, havde ogsaa ønsket at optage hvert af disse Digte paa to Steder i sin chronologisk ordnede Samling efter Tiden for dets Tilblivelse og for dets Omdannelse; men hvad det knapt tilmaalte Rum der forhindrede, har han her villet indhente. I deres oprindelige Form findes Digtene i XIXde Bind, Side 47 og 188, XXde Bind, Side 73; og Omarbeidelsen skriver sig fra den Tid, da Oehl. ordnede Manuscriptet til sine samlede Digte, 1823, hvis Texter her ere fulgte, dog med Indførelse af enkelte, nedenfor angivne, Læsemaader fra sildigere Udgaver. Ved Slutningsdigtet af Langelands-Reisen maa bemærkes, at den freidige Tone i Omarbeidelsen passer langt bedre til den livsglade Aand i den poetiske Reisebeskrivelse, end Melancholien i Originalens Catastrophe, hvor naturlig end denne Sørgmodighed kunde indsnige sig ved Digterens Smerte over Adskillelsen fra den Ven, om hvem han i sine Erindr., I, Side 188, siger: Ingen Mand har jeg elsket mere end Steffens.
— 23, — 10: alt] Begge Kilderne (Oehl. samlede Digte, I, 1823, og Oehl.s Digterværker, XIV, 1846): al
— 27, — 2: ei Frygt dens Mod bevæger] = 1846; 1823: ei Frygten den bevæger
— —, — 5: Jeg skued Huus med frodig Taal] Oehl. bruger undertiden Ordet frodig paa en egen Maade, f. Ex. i nærværende Bind, Side 31:

— mens for lette Hjul blev spændt
Udhvilet Kraft og frodig Vælde;

Side 51:

Sign Brødrenes Jagt
Paa Sporet efter Vildt
Med Ungdoms Overmod,
Med frodig Mordlyst;

Oehl.s Poet. Skr., XX, 1860, Side 170:

Frodig den [Gangeren] skummer;

XXIX, 1862, Side 167:

Niord paa frodig Hest med Vinger;

ja i VIte Bind, 1858, Side 184, er endog det oprindelige:

Af Heltens Øine blinkte Sialen freidig,

i alle Digterens egne senere Udgaver forandret til: .... frodig.

Side 28, Linie 11: Yndlings] = 1846; 1823: Ynglings
— 30, — 6: Unødig Bølgen bort os bar] Unødig i Betydning af nødig, ugjerne angives i Molbechs Ordbog at forekomme i Talesproget. Paa Plattydsk bruges node og unnode i een og samme Betydning.
— 33, — 4: Trællens] = Oehl.s Digterværker, XIV, 1846; Oehl.s samlede Digte, II, 1823: Kummers
— 34, — 3: hans] = 1846; 1823: sin
— —, — 24: paa] = Texten i Melodier til de af „Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug" udgivne fædrelands-historiske Digte. Ved A. P. Berggreen, 1840; 1823 og 1846: i
— 35-79: Oversatte Digte. Af Oehl.s oversatte Digte er et Udvalg optaget imellem de originale, i XIX-XXIVde Bind af Oehl.s Poet. Skr.; nærværende ti Nummere ere Comiteens Udvalg af Resten (see Fortalen til første Bind af denne Samling).
— 37: Fiskeren. Efter Goethe.] Denne Oversættelse, som blev trykt i Digte af Adam Øhl., 1803, Oehl. samlede Digte, III, 1823, og Oehl.s Digterværker, XVII, 1846, er her givet saaledes, som den forefindes i Resterne af det i Aaret 1802 af Steffens forkastede Manuscript til en Samling Poesier.
— 38: Rosen. Efter Steffens.] Nytaarsgaven Charis for 1803; Digte af Adam Øhl., 1803.
— 39, Linie 5—6: Da Aanden bød, | Som Vinden ulmer] Ulme er her vilkaarligt brugt for: sætte i sagte Bevægelse.
— 40: Phantasien. Af Tieck.] Den danske Tilskuer, 1803, Nr. 14.
— —, Linie 11: Med mange Folder.] Efter denne Linie har Tilsk. en Streg, som ikke findes hos Tieck.
— 43, — 31: du dig altid] Tilsk.: du altid
— 45-52: Menneskehedens Grændser, Min Gudinde, Harzreise i Vinteren, af Goethe.] S. Poulsens Nytaarsgave for 1804.
— —, 8: Styrtende] Maaskee Trykfeil for: Styrkende (Goethe: Segnende).
— 46, 7—9: At mange Bølger | Fra hine flyde. | Os hæver Bølgen] Goethe:

Dass viele Wellen
Vor jenen vandeln,
Ein ewiger Strom:
Uns hebt die Welle

— 49, — 7: Dog kiender jeg Søsteren] Med denne Linie begynder i Nytaarsgaven ikke en ny Strophe, saaledes som hos Goethe.

Side 51, Linie 15-21: Sign Brødrenes Jagt | Paa Sporet efter Vildt | Med Ungdoms Overmod, | Med frodig Mordlyst; | Uvæsenets sildige Hevnere, | Mod hvem alt længst forgjeves | Med Knipler Bonden kæmped.] Goethe:

Segne die Brüder der Jagd,
Auf der Fährte des Wilds
Mit jugendlichem Uebermuth
Fröhlicher Mordsucht,
Späte Rächer des Unbilds,
Dem schon Jahre vergeblich
Wehrt mit Knitteln der Bauer.

— 53: Ellekonning. Efter Goethe.] Idunna, Nytaarsgave for 1812; Oehl.s samlede Digte, III, 1823; Oehl.s Digterværker, XVII, 1846. Oversættelsen var til i Aaret 1806, see Oehl.s Levnet, II, Side 52, Oehl.s Erindr., II, Side 65.

— —, Linie 22—23: Mine Døttre svæver i Nattens Vind, | Og synger og vugger i Søvnen dig ind.] = 1823; Idunna:

Mine Døttre dandse i Nattens Vind,
Og vugge og svæve og nynne dig ind.

— 54: Til Thorvaldsen i Rom. Af Fru F. Brun.] Frigge, Nytaarsgave for 1813. Frigge har: Thorvaldson, men saaledes har Oehl. sikkert ikke skrevet.

— 55, Linie 3: smedder] Frigge: smidder

— 56, Venus og Adonis. Et Digt af Shakespeare.] Tilskueren, 1819, Nr. 23-24 og 31.

— 65, Linie 10: hule] Tilsk.: hele

— —, — 19: hvert] Tilsk.: hver

— 67, — 8: bander] Tilsk.: binder

— 69, — 12: Lad det ei undres dig] Undres for undre forekom ogsaa i de første Udgaver af Hakon Jarl, Balder hiin Gode og Axel og Valborg paa nogle Steder, som findes i Oehl.s Poet. Skr., III, 1858, Side 17, Linie 2; Side 100, Linie, 2, 4 og 5; Side 217, Linie 13; IV, 1858, Side 136, Linie 20.

— 71, — 20: Blik] Tilsk.: Blikke

— 72: Poesiens Have i „Zerbino". Af Tieck.] Tilskueren, 1819, Nr. 82. Oehl. oversatte sildigere de samme Sange, i Digtninger af Ludvig Tieck, I, 1838, Side 125-135, men forkortet og mere frit.

— 78, Linie 27: Skygger] Tilsk.: Skygge

— 81-291: Theateranmeldelser. See Fortalen til nærværende Samlings første Bind. Nr. 1-21 findes i Maanedsskriftet Prometheus, I, 1832, Nr. 22-37 i II, 1833, Nr. 38 i III, 1833, Nr. 39-45 i IV, 1833, og Nr. 46-48 i V, 1834. Oehl. siger i Indledningen til disse Artikler:

Der gives en vis Korthed, som ikke er overfladisk, og som bestaaer i med enkelte characteristiske Træk at giøre opmærksom paa det Vigtigste og at lede Opmærksomheden paa Hovedideerne. Efter denne Korthed ville vi stræbe; dog skal den ikke hindre os i undertiden at dvæle længer og at meddele os udførligere, hvor vi finde det gavnligt.

Anmeldelserne af Hagbarth og Signe, Prom., I, Side 67-69, og af Tordenskiold, II, Side 278-281, ere optagne i Anmærkningerne til Oehl.s Poet. Skr., VI, 1858, og IX, 1859, og maatte derfor, efter Bestemmelserne for dette Udvalg, forbigaaes her. — Udeladelsen af Digressioner og vidtløftige Citater er betegnet ved Streger.

Side 84, Linie, 22: det tabte Lystspil af Beaumarchais] Oehl. kalder Lystspillet Figaros Bryllup tabt, for saa vidt som det ikke opførtes mere paa Theatret, hvor det havde hvilet siden October 1821.

— 87, — 5: lakeerte Flasker] Her menes nok lakkede Flasker.

— 89, — 13: beslægtede] Prom.: beslægtet

— —, — 14: en forfærdelig Nedrivelse af Freias Alter] Heiberg anmeldte Opførelsen af Freias Alter i Kjøbenhavns flyvende Post for 1828, Nr. 26.

— 92, — 2-6: hvad salig Rahbek i gamle Dage vittigt sagde om en stor dansk Skuespiller, der nylig var kommen fra Tydskland, og medbragte nogle stærke Manerer fra dette Land: „Naturen er ikke tydsk".] Den omtalte Skuespiller var Dr. Ryge; see Oehl.s Erindr., IV, Side 63.

— —, — 8: have] Prom.: havde

— 104, — 19: vinde] Prom.: vinder

— 108, — 27: give] Prom.: giver

— 110, — 25: bære] Prom.: bærer

— 117, — 3-12: kaldte det dog kun „en Wallak, Barbar af Herkomst; i den kunstig flettede Manke Bielder af Sølv, med Gang i Galop" ꝛc. Men kort Tid derefter hed det dog atter: Mandindens Mindefryd o. s. v.] See Prologen til Baggesens Giengangeren, 1807: Hector Klangfod til Paris Riimbeen, og Rimet og Hexametret, Side 3-5 i hans Nyeste blandede Digte, 1808.

— —, — 8: Svar paa Fortids] Saaledes Baggesen; Prom.: Svar, og Fortids

— 118, — 9-11: Fornøiede det ikke ligesaa meget, da Peter Wegner som Hans Mikkelsen talede i den Holbergske Tunge?] See Oehl.s Erindr., III, Side 75-77.

— 119, — 15: have] Prom.: havde

— 125, — 7-9: sige med Schiller: | Aber das habt ihr ja alles o. s. v.] See Digtet Shakespeare's Schatten.

— —, — 11-13: Det er ikke blot ved Kunst, at Nutidsdigteren sætter os hen i en forsvunden Tid; Naturen skienker os ogsaa

o. s. v.] ɔ: Det er ikke blot ved Nutidsdigterens Kunst, vi sættes hen i en forsvunden Tid; Realiteten, Historien skjænker os ogsaa o. s. v.

Side 129, Linie 25: den skiønneste, meest levende historiske] Prom.: det skiønneste, meest levende historisk

— 131, — 19-22: *Quæ* | *Desperat tractata nitescere posse* o. s. v.] Ars poët., v. 149-151.

— 132, — 11: Udgiveren af hans Digte (J. H. H. 1781)] Udgiveren af Hans Sachs's Digte, der betegnede sig med de anførte Bogstaver, hed Hüslein.

— 134, — 27: Italienerne] Prom.: Italienere

— 139, — 12-18: Jeg den ædle Danske priser, o. s. v.] See Digtet: Brodne Potter i alle Lande, hvor der i Linie 15 og 17 staaer den, og ikke, som Oehl. citerer, det.

— 143, — 3: see] Prom.: seer

— 152, — 32: kiede] Prom.: kiende

— 154, — 19-20: da Digteren i den Vise, Kunstnerne synge, har viist mig saa megen Godhed og Hengivenhed] I sextende Scene af det her omtalte Stykke synges en Sang, hvis første Strophe handler om Thorvaldsen, den anden om Oehl., og den tredie om Fædrelandet. Den anden Strophe lyder saaledes:

Gud skjænkede Danmark en Skjald, til hvis Qvad
To Broderfolk lyttede glad!
Fast Svea til Dan ved sin Lyra han bandt,
Og Hadet forsvandt.
Ved Donau og Rhin høit hans Toner gienklang,
Og Danmark vandt Hæder, naar Digteren sang;
Hans Krands skal, som Danrigets Ære,
Uvisnelig være,
Thi Gud kaared ham til dets Skjald!
I Hytte og Hal
Evig Oehlenschläger mindes skal!

— 155, — 21-22: Portraitet og Busten]. Saaledes kaldte Digteren oprindelig sit Syngespil Billedet og Busten.

— 156, — 24-31: et Billed efter Dante . . . som Goethe dolerer over i sin Kunst und Alterthum o. s. v.] See Ueber Kunst und Alterthum in den Rhein- und Mayn-Gegenden. Von Goethe. Zweites Heft. Stuttgard, 1817, Side 216.

— 164, — 14: mægtige] Prom.: mægtig

— 174, — 25-26: *Urceus coepit* | *Instituі, currente rota, amphora exit.*] I Ars poët., v. 21-22, hedder det:

Amphora coepit
Institui; currente rota cur urceus exit?

— 176, — 11: Bidermanni] Prom.: Bielermanni

Side 176, Linie 31-32: „In welchen Schlamm zieht uns nicht Holberg hinab," siger Schiller.] See Ueber naive und sentimentale Dichtung (Sämmtl. Werke, XII, Stuttg. u. Tüb., 1838, Side 251).

— 177, — 2-7: A. W. Schlegel siger o. s. v.] See Ueber dramatische Kunst und Litteratur, II, 2, Heidelberg, 1811, Side 99, og Rahbeks Anførelse af Schlegel i Skriftet Om Ludvig Holberg som Lystspildigter, I, 1815, Side 229, som Oehl. vel nærmest har havt for Øie.

— —, — 3: Kiedelflikker til] Her er maaskee en Trykfeil i Prom. for: Kiedelflikker, Forspillet til

— —, — —: tæmmede] Prom.: tæmmende

— —, — 7: Maadehold] Saaledes i Rahbeks Oversættelse (Schlegel: Mässigung); Prom.: Maleri.

— —, — 21-25: Rahbek giør ved denne Leilighed den meget rigtige Anmærkning, o. s. v.] Side 257-258 i det anførte Skrift.

— —, — 24-25: „Es ist eine leichte Sache Pantoffeln aus Stiefeln zu machen."] I Götz von Berlichingen, fjerde Acts sidste Scene, hedder det: Aus Stiefeln machen sich leicht Pantoffeln.

— 178, — 21-25: Rahbek mener i Anledning af denne Monolog, at Kunstneren ikke bør være for langt ude i Proscenium, o. s. v.] See Side 233 i Rahbeks ovenanførte Skrift.

— 180, — 17: indsee] Prom.: indseer

— 185, — 8: unsre Bühne] Schiller har: unsern Bühnen.

— 186, — 15-16: „*Quæque miserrima vidi, | Et quorum pars magna fui.*"] Aen., lib. II, v. 5-6.

— 187, — 11: dem] Prom.: den

— 189, — 16: Dandolos] Prom.: Dandalos.

— 192, 17-18: „Et Møl i Vægtskaalen", som Shakespeare siger, „giør Udslaget."] Citatet er taget af Skjærsommernatsdrømmen, femte Acts første Scene, efter Oehl.s egen (med Eschenburgs og Schlegels stemmende) Oversættelse, som dog neppe er rigtig. Hagberg har: „Ett stoft i Vågskålen", og paa Shakespeares Tid skrev man moth baade i Betydningen af Atom (mote) og af Møl.

— 198, — 8-9: Baggesen har i en af sine comiske Fortællinger behandlet denne . . . Anecdote.] See Baggesens Ungdomsarbeider, I, 1791.

— —, — 24: Poesiens Oprindelse] See Baggesens Comiske Fortællinger, 1785.

— —, — 26: Katten] See det sidstanførte Skrift.

— 202, — 3: strafen, soll er schonen] Goethe har: strafen oder schonen.

— 203, — 18: Ninka] Prom.: Nika

— 205, — 8: Sigrid] Balletten Sigrid er, efter Overskou componeret af Laurent.

Side 209, Linie 4-5: saa er] Prom.: er saa
— 214, — 2: og af] Prom.: af og
— 216, — 9: Andres] Prom.: Andre
— 220, — 23-24: For dem af mine Læsere, som opmærksomt have fulgt mig hidindtil] Hertil føies i Prom. denne Anmærkning: See mit Levnet, anden Deel, Pag. 314, om Ludlams Hule; Prometheus, første Bind, Pag. 169, om Don Juan [nærværende Bind, Side 104-111]; tredie Bind, Pag. 42, om Macbeth, etc.
— 222, — 1: dybtgribende] Prom.: dybtindgribende
— 226, — 18-20: Denne Scene er af Lessing. Han havde ogsaa engang i Sinde at skrive en Faust, men skienkede os desværre ikke flere Scener deraf end denne.] Det lessingske Fragment, af hvilket her gives en Oversættelse, havde Oehl. allerede oversat engang tidligere, i Almeen Læsning, December 1800. Fragmentet fremkom i det syttende af Lessings Briefe die neueste Literatur betreffend, dateret den 16de Februar 1759, og indledtes paa følgende Maade: „Dass unsere alten Stücke wirklich sehr viel Englisches [ↄ: Shakespearsk] gehabt haben, könnte ich Ihnen mit geringer Mühe weitläuftig beweisen. Nur das Bekannteste derselben zu nennen, Doctor Faust hat eine Menge Scenen, die nur ein Shakespearsches Genie zu denken vermögend gewesen. Und wie verliebt war Deutschland und ist es zum Theil noch in seinen „Doctor Faust"! Einer von meinen Freunden verwahrt einen alten Entwurf dieses Trauerspiels, und er hat mir einen Auftritt daraus mitgetheilt, in welchem gewiss ungemein viel grosses liegt. Sind Sie begierig ihn zu lesen? Hier ist er!" Senere er det blevet oplyst, at Lessing fuldførte sit Digt, men Manuscriptet forkom paa en Reise, og af Digtet blev kun et Udkast til Begyndelsen og et Par Meddelelser om Hovedindholdet efter Andres Hukommelse tilføiet. See Lessings gesammelte Werke, I, Leipzig, 1853, Side 361-372.
— 240, — 8-12: Jeg har fortalt i mit Levnetsløb, at jeg efter Weyses Ønske bearbeidede dette Stykke o. s. v.] See Oehl.s Levnet, I, 1830, Side 238.
— 241, — 1: Hippocrates] Prom.: Hyppokrates
— 254, — 4: i denne Maaned] Nærværende Anmeldelse fremkom i Martsheftet for 1834. Sørgespillet Dyveke blev spillet den 26de Februar, den 8de Marts, den 4de og 14de April 1834, efter at have hvilet fra 1829. Madame Wexschall (Fru Nielsen) havde som Jomfrue Brenøe debuteret i denne Rolle den 10de Februar 1821.
— 255, — 22-26: at der ligger noget Unaturligt i, at hun nærer en sværmerisk Kiærlighed for Christian den Anden . . . har jeg

allerede før anmærket.] Herom er der dog ikke talt i det Foregaaende; derimod siges det Samme kortelig i Oehl.s Levnet, I, 1830, Side 77.

I første Bind af nærværende Samling findes Side 246-251 et Ungdomsdigt af Oehl.: Viisdom, Kiærlighed og Venskab, helliget Digterens Ven Christian Krohg i hans Stambog. Denne Oehl.s Ungdomsven, som ellers ikke omtales af Digteren, var Normanden Chr. Krohg, Student fra 1794, 1803 Professor juris ved Kjøbenhavns Universitet, 1814 Statsraad i Norge. I 1833 opreistes et Monument til Minde om ham i Christiania. Om Identiteten af denne berømte Mand og hiin Stambogseier er Samleren velvilligst bleven underrettet af Oehl.s troe Ven, Boghandler Johan Dahl i Christiania, som baade har Digterens Ord derfor, og selv har seet den endnu existerende Stambog.

Indhold.

Side

III. Polemiske Digte.

1. Til Recensenten af mine Poesier [Pavels] .... 5.
2. Svar til Baggesen paa hans Brev: Noureddin til Aladdin .... 10.

IV. Digte i Omarbeidelse.

1. Til Carl Fredrik Dichman .... 23.
2. Slutning [af Langelands-Reisen] .... 29.
3. Phønix .... 33.

V. Oversatte Digte.

1. Fiskeren. Efter Goethe .... 37.
2. Rosen. Efter Steffens .... 38.
3. Phantasien. Af Ludvig Tieck .... 40.
4. Menneskehedens Grændser. Af Goethe .... 45.
5. Min Gudinde. Af Goethe .... 46.
6. Harzreise (i Vinteren), Af Goethe .... 49.
7. Ellekonning. Efter Goethe .... 53.
8. Til Thorvaldsen i Rom. I Anledning af det hvide Marmor, der er fundet i Norge. Af Fru Fr. Brun. 54.
9. Venus og Adonis. Et Digt af Shakespeare. [Ufuldendt] .... 56.
10. Poesiens Have i „Zerbino“. Af Tieck .... 72.

VI. Theateranmeldelser.

1. Qvækeren og Dandserinden. Familien Riquebourg .. 83.
2. Figaro af Mozart .... 84.
3. Maskeraden .... 85.
4. Den hvide Dame .... 86.
5. Bruden .... 87.
6. De Uadskillelige .... 89.
7. Søvngængersken .... 91.
8. Palnatoke .... 92.
9. Den Stumme i Portici .... 96.
10. Et Feiltrin .... 98.
11. Jøden .... 102.
12. Don Juan .... 104.

Side

13. Belisar . . . . 112.
14. Amors Geniestreger og Flyttedagen . . . . 116.
15. Formynder og Myndling . . . . 122.
16. Skatten . . . . 123.
17. De forliebte Haandværksfolk . . . . 124.
18. Hans Sachs . . . . 128.
19. Viinhøsten og Fra Diavolo . . . . 133.
20. Vandevillerne . . . . 138.
21. Julestuen . . . . 158.
22. Det lykkelige Skibbrud . . . . 160.
23. Joseph og hans Brødre . . . . 163.
24. Elverhøi . . . . 164.
25. Guldbaasen . . . . 165.
26. Den hiemkomne Nabob . . . . 167.
27. De Danske i Paris . . . . 170.
28. Lulu . . . . 172.
29. Fastelavnsmandag og Jeppe paa Bierget . . . . 173.
30. Fanden er løs . . . . 181.
31. Adolph og Luise, eller Hvem vinder . . . . 182.
32. Zampa, eller Marmorbruden . . . . 187.
33. Garrick i Bristol . . . . 189.
34. Erasmus Montanus . . . . 191.
35. Kom! . . . . 196.
36. Navnet, eller det hurtige Frieri . . . . 198.
37. Brama og Bayaderen . . . . 200.
38. Om Baletten Romeo og Giulietta . . . . 204.
39. Den politiske Kandestøber . . . . 214.
40. Robert af Normandiet . . . . 219.
41. Den Stundesløse . . . . 231.
42. Apothekeren og Doctoren . . . . 234.
43. Sovedrikken . . . . 240.
44. Bagtalelsens Skole . . . . 242.
45. Maskeraden . . . . 245.
46. Østergade og Vestergade . . . . 247.
47. For evig! eller Medicin mod en Elskovsruus . . . . 251.
48. Om det følsomme Drama. I Anledning af Sørgespillet Dyveke . . . . 254.

VII. Oehlenschläger og det kongelige Theater. Ved O. Zinck . . . . 263.

Anmærkninger . . . . 383.